

Lagrådsremiss

Erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 21 maj 2015

Anders Ygeman

Ulf Wallentheim
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår en ny lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen. Syftet är att en sådan påföljd ska kunna verkställas i den medlemsstat där den dömdes sociala återanpassning kan förväntas ske bäst. Förslaget är ett led i att genomföra rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder.

Enligt den nya lagen ska Kriminalvården pröva om en utländsk dom ska erkännas och verkställas i Sverige eller om en svensk dom ska skickas till en annan medlemsstat för att verkställas i den staten. Lagen föreslås omfatta villkorlig dom och skyddstillsyn. Även en dom som avser fängelse efter det att den dömden har villkorligt frigivits föreslås kunna överföras. I den nya lagen fastslås kriterier för när ett erkännande respektive översändande ska ske, hur prövningen ska gå till och i vilken utsträckning den andra statens medgivande krävs. Kriminalvårdens beslut föreslås kunna överklagas till allmän domstol.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet	15
3	Ärendet och dess beredning	16
4	Rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder	17
4.1	Allmän bakgrund till rambeslutet	17
4.2	Rambeslutets innehåll	17
5	Gällande svenska regler	22
5.1	Villkorlig dom, skyddstillsyn och påföljder för unga lagöverträdare	22
5.1.1	Villkorlig dom	22
5.1.2	Skyddstillsyn	23
5.1.3	Påföljder för unga lagöverträdare	24
5.2	Sammanträffande av brott och förändring av påföljd	24
5.2.1	Villkorlig frigivning från fängelse	25
5.2.2	Den tidigare påföljden är villkorlig dom	25
5.2.3	Den tidigare påföljden är skyddstillsyn	26
5.3	Vissa straffsanktionerade förbud	26
5.3.1	Kontaktförbud	26
5.3.2	Tillträdesförbud	27
5.4	Internationellt samarbete	28
5.4.1	Lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet	28
5.4.2	Nordiska verkställighetslagen	28
6	Allmänna överväganden	29
6.1	En ny lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen	29
6.2	Den nya lagens förhållande till annan lagstiftning	30
6.3	Utgångspunkter för den nya lagens tillämpningsområde	33
6.4	Definitioner i den nya lagstiftningen	34
6.4.1	Allmänna utgångspunkter	34
6.4.2	Definition av en svensk dom på frivårdspåföljd	35
6.4.3	Definition av en utländsk dom på frivårdspåföljd	41
6.5	Behöriga myndigheter enligt den nya lagstiftningen	42
7	Erkännande och verkställighet av en svensk dom i en annan medlemsstat	44
7.1	Förutsättningar för att sända över en svensk dom	44

7.1.1	Den dömden måste ha en anknytning till den verkställande staten.....	44
7.1.2	Den dömdes sociala återanpassning måste underlättas av att verkställigheten överförs.....	46
7.1.3	Det måste vara lämpligt att verkställigheten överförs	47
7.2	Förfarandet	49
7.3	Följdbeslut	52
7.4	Upphävande av ett beslut om att sända över en dom för erkännande och verkställighet.....	58
7.5	Fortsatt verkställighet i Sverige	60
7.6	Personutredning i brottmål	62
8	Erkännande och verkställighet av en utländsk dom på frivårdspåföljd i Sverige.....	63
8.1	Skyldighet att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd	63
8.2	Förutsättningar för att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd	64
8.2.1	Den dömdes anknytning till Sverige.....	64
8.2.2	Övervakningsåtgärder som den utländska domen ska innefatta	66
8.3	Hinder mot erkännande och verkställighet	67
8.3.1	Vägransgrunder	67
8.3.2	Undantag från vägransgrunderna.....	77
8.4	Hur förfarandet inleds.....	79
8.5	Kriminalvårdens prövning och beslut.....	81
8.6	Anpassning av övervakningstiden och den skyldighet som den dömden ska iakttä	85
8.7	Verkställighet i Sverige	91
8.8	Återförande av behörigheten att meddela följbeflut	93
8.9	Upphävande av verkställbarhetsförklaringen	95
9	Övriga frågor.....	97
9.1	Offentligt biträde	97
9.2	Överklagande.....	98
9.2.1	Flertalet av Kriminalvårdens beslut ska kunna överklagas	98
9.2.2	Behörig domstol och dess prövning	100
9.3	Åtalsförbud.....	104
9.4	Vissa underrättelser enligt rambeflutet.....	105
10	Ekonomiska konsekvenser	106
11	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	108
12	Författningskommentar	109
12.1	Förslaget till lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen.....	109
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet	146

Bilaga 1	Rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder147
Bilaga 2	Rambeslutet om verkställighet av utevarodomar168
Bilaga 3	Sammanfattning av betänkandet Internationell straffverkställighet (SOU 2013:21) i nu aktuell del181
Bilaga 4	Betänkandets lagförslag i nu aktuell del.....184
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:21).....195

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen,

2. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll och tillämplighet

1 § Genom denna lag genomförs rådets rambeslut 2008/947/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder.

2 § Denna lag gäller inte i förhållande till Danmark och Finland om lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. är tillämplig.

3 § Om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rådets rambeslut 2008/947/RIF i förhållande till en medlemsstat, eller om en medlemsstat har upphört att tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet, gäller inte denna lag i förhållande till den staten.

Definition av en svensk dom på frivårdspåföljd

4 § Med en svensk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag en dom

1. som har meddelats av en svensk domstol,
2. som avser fängelse efter det att den dömde villkorligt frigivits, villkorlig dom eller skyddstillsyn, och
3. som har fått laga kraft.

Med en svensk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag även ett

1. beslut om villkorlig frigivning, eller
2. beslut som har meddelats med stöd av brottsbalken i samband med verkställigheten av en påföljd som avses i första stycket 2 och som inte innebär att en villkorlig dom eller skyddstillsyn undanröjts eller att villkorligt medgiven frihet förklarats förverkad.

Definition av en utländsk dom på frivårdspåföljd

5 § Med en utländsk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag ett avgörande

1. som i ett straffrättsligt förfarande har meddelats av en domstol i en medlemsstat inom Europeiska unionen,

2. som avser fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i de fall den dömda villkorligt frigivits med stöd av domen eller som avser en uppskjuten påföljd, en villkorlig påföljd eller en alternativ påföljd, och

3. som har fått laga kraft.

Med en utländsk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag även ett beslut som har meddelats av en behörig myndighet i den andra medlemsstaten på grundval av en dom enligt första stycket och som innebär

1. att den dömda har beviljats villkorlig frigivning, eller

2. att övervakningsåtgärder har beslutats för den dömda.

Föreskrifter om verkställigheten av denna lag

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

2 kap. Erkännande och verkställighet av en svensk dom på frivårdspåföljd i en annan medlemsstat

Förutsättningar för att sända över en svensk dom på frivårdspåföljd

1 § En svensk dom på frivårdspåföljd får sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas

1. om den dömda har sin hemvist i den andra medlemsstaten och har återvänt eller vill återvända dit,

2. om den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs, och

3. om det i övrigt är lämpligt.

Även om förutsättningarna enligt första stycket 1 inte är uppfyllda, får domen sändas över till en annan medlemsstat, om den dömda begär det och den staten har medgett att domen sänds över.

Förfarandet

2 § Kriminalvården beslutar om en dom på frivårdspåföljd ska sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas.

3 § En dom på frivårdspåföljd som ska sändas över till följd av ett beslut enligt 2 § ska av Kriminalvården skickas till en behörig myndighet i den andra medlemsstaten.

Domen får inte samtidigt sändas över till fler än en medlemsstat.

Följdbeslut

4 § Sedan domen på frivårdspåföljd har erkänts i den andra medlemsstaten, ska beslut om påföljden (följdbeslut) som meddelas i den staten gälla i Sverige.

5 § Sedan domen på frivårdspåföljd har erkänts i den andra medlemsstaten, får följdbeslut meddelas i Sverige endast om den

behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten har återfört behörigheten att meddela sådana beslut hit.

Kriminalvården ska överlämna ett ärende om följdbeslut till

1. den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde övervakningen bedrevs eller kunde ha bedrivits vid tiden för beslutet om översändande enligt 2 §, om domen avser fängelse efter det att den dömde villkorligt frigivits eller skyddstillsyn, eller

2. åklagare, om domen avser villkorlig dom.

Upphävande av ett beslut att sända över en dom på frivårdspåföljd

6 § Kriminalvården får upphäva beslutet om att sända över en dom på frivårdspåföljd för erkännande och verkställighet fram till dess att den andra medlemsstaten har erkänt domen.

Fram till dess att verkställigheten av domen påbörjas i den andra medlemsstaten får Kriminalvården upphäva beslutet om översändande, om upphävandet

1. görs med anledning av att den andra staten har anpassat påföljden, och

2. sker skyndsamt sedan Kriminalvården har fått kännedom om anpassningsbeslutet.

Kriminalvården ska genast upphäva beslutet om översändande, om påföljden har fallit bort enligt svensk lag eller inte längre kan verkställas enligt ett beslut av en svensk myndighet. Detta ska ske även om verkställigheten har påbörjats i den andra staten.

Fortsatt verkställighet i Sverige

7 § Kriminalvården får begära att den andra medlemsstaten återför behörigheten att verkställa domen på frivårdspåföljd, om den dömde är åtalad för någon annan brottslighet i Sverige.

8 § Sedan domen på frivårdspåföljd har erkänts i den andra medlemsstaten, får den verkställas i Sverige

1. om Kriminalvården enligt 6 § andra stycket har upphävt beslutet om översändande, eller

2. om den andra staten har beslutat att återföra behörigheten att verkställa domen till Sverige.

3 kap. Erkännande och verkställighet av en utländsk dom på frivårdspåföljd i Sverige

Skyldighet att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd

1 § En utländsk dom på frivårdspåföljd som sänds över från en annan medlemsstat ska erkännas och verkställas i Sverige om förutsättningarna i 2 och 3 §§ är uppfyllda och inte annat följer av denna lag.

Förutsättningar för att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd

2 § För att en dom på frivårdspåföljd ska få erkännas och verkställas enligt 1 § krävs

1. att den dömden har sin hemvist i Sverige och har återvänt eller vill återvända hit, eller

2. att Kriminalvården har medgett att domen sänds över till Sverige.

Ett medgivande enligt första stycket 2 ska endast lämnas om den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs till Sverige och det i övrigt är lämpligt.

3 § För att en dom på frivårdspåföljd ska få erkännas och verkställas i Sverige enligt 1 § krävs även att domen innebär en skyldighet för den dömden

1. att meddela byte av bostad eller arbetsplats till en angiven myndighet,

2. att inte besöka angivna orter, platser eller fastställda områden i Sverige eller den andra medlemsstaten,

3. att iaktta begränsningar i möjligheten att lämna Sverige,

4. att följa anvisningar som rör beteende, bostad, utbildning eller fritidssysselsättning eller möjligheten att bedriva förvärvsverksamhet,

5. att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en angiven myndighet,

6. att undvika kontakt med angivna personer,

7. att undvika att befatta sig med angivna föremål som har använts eller som skulle kunna användas av den dömden för att begå brott,

8. att ekonomiskt kompensera för den skada som vållats genom brottet eller att visa upp bevis för att denna skyldighet har fullgjorts,

9. att utföra samhällstjänst,

10. att samarbeta med en övervakare eller med en företrädare för socialtjänsten som har ansvar för dömda personer, eller

11. att genomgå terapeutisk behandling eller avvänjningskur.

Hinder mot erkännande och verkställighet

4 § En dom på frivårdspåföljd får inte erkännas och verkställas i Sverige

1. om det återstår mindre än sex månader av den tid som den dömden ska iaktta en skyldighet som avses i 3 §,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag,

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömden vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömde inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av de villkor som anges i artikel 11.1 h i rådets rambeslut 2008/947/RIF är uppfyllt, eller

8. om påföljden omfattar en åtgärd som innebär medicinsk eller terapeutisk behandling som inte kan verkställas här.

5 § Om det med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får en dom på frivårdspåföljd, trots hinder enligt 4 §, erkännas och verkställas i Sverige.

Hur förfarandet inleds

6 § En dom på frivårdspåföljd ska sändas skriftligen till Kriminalvården. Domen ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga I till rådets rambeslut 2008/947/RIF.

Domen och intyget ska sändas över genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt.

Intyget ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

7 § Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och verkställighet, ska Kriminalvården ge den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten möjlighet att inom en viss tid komma in med komplettering. Detsamma gäller om domen på frivårdspåföljd saknas.

Om de brister som anges i första stycket kvarstår efter den tid som angetts, får beslut fattas om att inte erkänna och verkställa domen.

Beslut i fråga om erkännande och verkställighet

8 § Kriminalvården prövar om en dom på frivårdspåföljd ska erkännas och verkställas i Sverige.

9 § Om domen på frivårdspåföljd kan erkännas och verkställas, ska beslut meddelas om att verkställighet ska ske (verkställbarhetsförklaring).

Av verkställbarhetsförklaringen ska det framgå

1. vilken påföljd som ska verkställas och dess längd,
2. vilken skyldighet enligt 3 § den dömde ska iakttä och under hur lång tid denna skyldighet gäller,
3. i förekommande fall, den anpassning som har skett med stöd av 11 eller 12 §, och
4. vilken övervakningsnämnd som är behörig att fatta beslut under pågående verkställighet.

10 § Ett beslut i fråga om erkännande och verkställighet ska meddelas inom 60 dagar efter det att Kriminalvården enligt 6 § tagit emot domen på frivårdspåföljd. Om Kriminalvården har begärt in en komplettering

enligt 7 §, ska fristen börja löpa när kompletteringen kommer in till myndigheten.

Om det finns särskilda skäl, får Kriminalvården meddela beslutet vid en senare tidpunkt än som anges i första stycket.

Anpassning av övervakningstiden

11 § Om den tid som den dömde ska iaktta en skyldighet som avses i 3 § överstiger tre år, ska Kriminalvården bestämma tiden till tre år.

Anpassning av den skyldighet som den dömde ska iaktta

12 § Om den skyldighet som den dömde ska iaktta enligt domen på frivårdspåföljd är oförenlig med de åligganden som följer av eller de möjligheter att meddela föreskrifter som finns i 26 kap. 13–15 §§ och 28 kap. 2 a § brottsbalken, ska Kriminalvården anpassa skyldigheten.

Den anpassade skyldigheten ska så nära som möjligt motsvara det som bestämts i domen på frivårdspåföljd. Anpassningen får inte innebära att skyldigheten blir strängare än den ursprungliga skyldigheten.

Verkställigheten i Sverige

13 § Verkställigheten av domen på frivårdspåföljd, i enlighet med verkställbarhetsförklaringen, ska påbörjas när beslutet enligt 9 § fått laga kraft.

Vid verkställigheten tillämpas 26 kap. 11–18 §§ och 28 kap. 2 a § tredje stycket och 5 a § brottsbalken. För verkställigheten gäller även 37 och 38 kap. brottsbalken i tillämpliga delar.

Återförande av behörigheten att meddela följdbeslut

14 § Om den dömde allvarligt har åsidosatt den skyldighet som följer av verkställbarhetsförklaringen och det kan antas att den dömde inte kommer att låta rätta sig genom någon åtgärd som kan vidtas enligt 13 § andra stycket, ska övervakningsnämnden anmäla detta till Kriminalvården.

Kriminalvården ska efter en sådan anmälan återföra behörigheten att meddela följdbeslut till den andra staten.

Upphävande av verkställbarhetsförklaringen

15 § Verkställbarhetsförklaringen ska upphävas

1. om den andra staten har återkallat domen på frivårdspåföljd och intyget och verkställigheten ännu inte har påbörjats i Sverige,

2. om den andra staten har meddelat den dömde nåd eller amnesti eller ett annat beslut som enligt lagen i den staten medför att påföljden inte längre får verkställas,

3. om den dömde har avvikit från Sverige eller inte längre kan påträffas i Sverige,

4. om Kriminalvården har återfört behörigheten att fatta följdbeslut enligt 14 § andra stycket och ett beslut i den andra staten medför att påföljden inte längre kan verkställas i Sverige, eller

5. om den andra staten har begärt att återfå behörigheten att verkställa påföljden med hänsyn till att nya straffrättsliga förfaranden pågår mot den dömde.

Beslut om upphävande av verkställbarhetsförklaringen meddelas av Kriminalvården. Om verkställbarhetsförklaringen har upphävts enligt första stycket 2–5, ska en påbörjad verkställighet upphöra.

4 kap. Övriga bestämmelser

Offentligt biträde

1 § Offentligt biträde ska förordnas i ett ärende enligt denna lag, om den dömde har behov av biträde.

Bestämmelser om överklagande av beslut om offentligt biträde finns i lagen (1996:1620) om offentligt biträde.

Överklagande

2 § Kriminalvårdens beslut får överklagas endast om myndigheten har

1. prövat om en dom på frivårdspåföljd enligt 2 kap. 2 § bör sändas över till en annan medlemstat för erkännande och verkställighet där,

2. prövat om ett beslut om att sända över en dom till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet bör upphävas enligt 2 kap. 6 §,

3. prövat om ett medgivande bör lämnas enligt 3 kap. 2 § första stycket 2 till att en dom på frivårdspåföljd sänds över till Sverige,

4. prövat om en verkställbarhetsförklaring bör meddelas enligt 3 kap. 9 §, eller

5. prövat om en verkställbarhetsförklaring bör upphävas enligt 3 kap. 15 § första stycket 3.

Beslut enligt första stycket 1 och 2 överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets den övervakningsnämnd som anges i 2 kap. 5 § är belägen. Beslut enligt första stycket 3–5 överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets den dömde är folkbokförd.

Om behörig tingsrätt saknas för ett överklagande, prövas överklagandet av Stockholms tingsrätt.

3 § Vid handläggning i domstol av ett överklagande tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Om rätten överväger att upphäva en verkställbarhetsförklaring som Kriminalvården har meddelat enligt 3 kap. 9 §, ska myndigheten ges tillfälle att yttra sig.

Åtalsförbud

4 § Om en utländsk dom på frivårdspåföljd ska verkställas i Sverige enligt denna lag, får åtal inte väckas för en gärning som påföljden avser.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Lagen tillämpas inte i fråga om ett ärende enligt lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet som har inletts före ikraftträdandet eller vid en tidpunkt då den andra medlemsstaten inte

har genomfört rådets rambeslut 2008/947/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder.

Bilaga

Gärningar som avses i 3 kap. 4 § första stycket 2 i lagen.

1. Deltagande i en kriminell organisation
2. Terrorism
3. Människohandel
4. Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi
5. Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen
6. Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen
7. Korruption
8. Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen
9. Tvätt av vinning av brott
10. Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron
11. IT-brottslighet
12. Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter
13. Hjälptill olovlig inresa och olovlig vistelse
14. Mord och grov misshandel
15. Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader
16. Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan
17. Rasism och främlingsfientlighet
18. Organiserad stöld eller väpnat rån
19. Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk
20. Svindleri
21. Beskyddarverksamhet och utpressning
22. Förfalskning och piratkopiering
23. Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar
24. Förfalskning av betalningsmedel
25. Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanter
26. Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen
27. Handel med stulna fordon
28. Våldtäkt
29. Mordbrand
30. Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet
31. Kapning av flygplan eller fartyg
32. Sabotage

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag gäller *ej* i fråga om verkställighet eller annan åtgärd som regleras genom lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

30 §

Denna lag gäller *inte* i fråga om verkställighet eller annan åtgärd som regleras genom lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. *eller genom lagen (2015:000) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

3 Ärendet och dess beredning

Den 27 november 2008 antogs rådets rambeslut 2008/947/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder (rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder). Dessförinnan hade riksdagen den 12 november 2008 godkänt att rambeslutet antogs (prop. 2008/09:19, bet. 2008/09:JuU10, rskr. 2008/09:32). Rambeslutet, som finns intaget som *bilaga 1*, skulle ha varit genomfört den 6 december 2011.

Den 27 november 2008 antogs även rådets rambeslut 2008/909/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottnålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (EU) (rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder).

De nämnda rambesluten har i vissa delar ändrats genom rådets rambeslut 2009/299/RIF om ändring av rambesluten 2002/584/RIF, 2005/214/RIF, 2006/783/RIF, 2008/909/RIF och 2008/947/RIF och om stärkande av medborgarnas processuella rättigheter och främjande av tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på ett avgörande när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen (rambeslutet om verkställighet av utevarodomar). Rambeslutet finns intaget som *bilaga 2*.

Regeringen gav den 24 mars 2011 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottnålsdom (internationella verkställighetslagen) samt föreslå hur de nämnda rambesluten skulle genomföras i svensk rätt (dir. 2011:28). Utredningen överlämnade i april 2013 betänkandet Internationell straffverkställighet (SOU 2013:21).

I propositionen Erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (prop. 2014/15:29) föreslogs en ny lagstiftning för att genomföra rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 april 2015. I detta ärende behandlas frågan om förslag till lagstiftning för genomförande av rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder och de ändringar som föreslås i detta rambeslut enligt rambeslutet om verkställighet av utevarodomar. Regeringen avser att återkomma i fråga om en ny lag om internationell straffverkställighet.

En sammanfattning av betänkandet i nu aktuell del finns i *bilaga 3*. Betänkandets lagförslag i nu aktuell del finns i *bilaga 4*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2013/3385/BIRS).

Lagen bör beslutas med kvalificerad majoritet

Den föreslagna lagen om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen innebär att en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning mot enskild överläts till en annan stat. Lagen bör därför beslutas med kvalificerad majoritet i riksdagen (10 kap. 8 § regeringsformen).

4 Rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder

4.1 Allmän bakgrund till rambeslutet

Det internationella straffrättsliga samarbetet innebär bl.a. att stater bistår varandra i pågående brottsutredningar eller inför och under rättegångar i brottmål, men också att en stat hjälper en annan stat med att verkställa en straffrättslig påföljd eller ett beslut om särskild rättsverkan av brott. Det straffrättsliga samarbetet innebär traditionellt att en stat ansöker om hjälp med en viss åtgärd hos en annan stat, varefter den sistnämnda staten beslutar om åtgärden ska vidtas eller inte enligt, i huvudsak, de förutsättningar som gäller enligt nationell rätt.

Inom EU har i stort den traditionella formen av straffrättsligt samarbete ersatts med ett samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål. Principen innebär att medlemsstaterna inte ska ifrågasätta varandras domar och beslut utan i stället direkt verkställa dem, trots eventuella olikheter i medlemsstaternas materiella och processuella regleringar. Den verkställande staten får endast göra en formaliserad och begränsad prövning av om domen eller beslutet ska erkännas och verkställas. Genom att erkänna och verkställa domar och beslut utan någon ytterligare materiell prövning uppnås ett enklare, snabbare och effektivare samarbete.

Rådets rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (rambeslutet om en europeisk arresteringsorder) var den första rättsakten om straffrättsligt samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande. Därefter har en rad andra rambeslut antagits på detta område. När det gäller samarbete om överförande och verkställighet av straffrättsliga påföljder och beslut om särskild rättsverkan av brott finns, förutom rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder, rambeslutet 2005/214/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff (rambeslutet om verkställighet av bötesstraff) och rambeslutet 2006/783/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande (rambeslutet om verkställighet av beslut om förverkande). Dessa rambeslut har ändrats såvitt avser förutsättningarna för att erkänna och verkställa beslut som meddelats i en persons utemål genom rambeslutet om verkställighet av utemålsdomar.

Rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder ingår som led i det fortgående arbetet inom EU med att förbättra samarbetet på det straffrättsliga området och bygger som tidigare rambeslut på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål.

4.2 Rambeslutets innehåll

Syfte och tillämpningsområde

Enligt artikel 1.1 syftar rambeslutet till att underlätta dömda personers sociala återanpassning, att förbättra skyddet för brottsoffer och allmänhet

samt att underlätta tillämpningen av lämpliga frivårdsåtgärder för gärningsmän som inte är bosatta i den dömande staten. För att uppnå detta syfte uppställer rambeslutet regler enligt vilka en medlemsstat ska erkänna andra medlemsstaters domar och beslut samt övervaka utdömda frivårdspåföljder.

Rambeslutets tillämpningsområde omfattar ett antal olika påföljder som ådömts en person som befunnits skyldig till att ha begått brott. Gemensamt för dessa påföljder är att de på olika sätt innebär att den dömda åläggs så kallade övervakningsåtgärder. Med övervakningsåtgärder förstås krav eller anvisningar som den dömda ska följa. Vilka krav eller anvisningar som måste kunna övervakas enligt rambeslutet anges i artikel 4.1.

Av artikel 5 framgår att den behöriga myndigheten i den utfärdande staten kan överföra en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut till den medlemsstat där den dömda personen har sin lagliga och vanliga vistelseort, om den dömda har återvänt eller vill återvända till den staten. Ett överförande kan ske även till en annan medlemsstat, om den behöriga myndigheten i den staten har gett sitt samtycke till översändandet. En medlemsstat är vid genomförande av rambeslutet skyldig att fastställa på vilka villkor som medlemsstatens behöriga myndighet får samtycka till att en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut sänds över till den staten. I skäl 14 anges att ett sådant samtycke särskilt kan ges i återanpassningssyfte, till exempel om den dömda har för avsikt att flytta till en medlemsstat där en familjemedlem har sin lagliga och vanliga vistelseort, där ett anställningskontrakt erbjudits eller där den dömda avser att studera eller utbilda sig. Bestämmelserna i rambeslutet bör tillämpas i överensstämmelse med unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet inom unionen (skäl 7).

Definitioner

I artikel 2 finns olika definitioner av betydelse för rambeslutet. Med *dom* avses ett lagakraftvunnet beslut eller annat avgörande som fattats av en domstol i den utfärdande staten och som innebär att en fysisk person har begått brott och dömts till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd, under förutsättning att *villkorlig frigivning* har beviljats, eller till en *uppskjuten påföljd*, en *villkorlig påföljd* eller en *alternativ påföljd* (artikel 2.1 a–d). I artikel 2.2–2.4 och 2.6 finns närmare definitioner av dessa påföljder.

Ett särskilt begrepp som används i rambeslutet är *övervakningsbeslut* (artikel 2.5). Med detta begrepp avses en dom eller ett beslut om beviljande av villkorlig frigivning eller påförande av övervakningsåtgärder. Beslutet ska ha fått laga kraft och fattats av en behörig myndighet i den utfärdande staten. Med *övervakningsåtgärder* avses krav och anvisningar, vilka enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning påförs en fysisk person av en behörig myndighet i samband med en uppskjuten påföljd, en villkorlig påföljd eller en villkorlig frigivning (artikel 2.7).

Behöriga myndigheter

Medlemsstaterna ska underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som enligt nationell lagstiftning är behöriga att agera i enlighet med rambeslutet, när medlemsstaten är utfärdande stat eller verkställande stat (artikel 3.1). Andra myndigheter än rättsliga myndigheter får utses som behöriga myndigheter, förutsatt att de sedan tidigare har behörighet att fatta liknande beslut (artikel 3.2). Oavsett vilken myndighet som utses till behörig myndighet åligger det medlemsstaterna att tillse dels att berörda personer har tillgång till de juridiska rättigheter och rättsmedel som föreskrivs i nationell lagstiftning (skäl 21), dels att alla följdbeslut som resulterar i ett påförande av en frihetsberövande påföljd ska fattas av en rättslig myndighet (skäl 22).

Dubbel straffbarhet

Kravet på dubbel straffbarhet, dvs. att brottet som föranlett påföljden utgör ett brott även i den verkställande staten, behandlas i artiklarna 10 och 11.1 d.

Den verkställande staten får inte ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet om den utfärdande staten anser att gärningen motsvarar något av de brott som räknas upp i listan i artikel 10.1 och som enligt den utfärdande statens lagstiftning kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år. För andra brott än de som anges i listan får den verkställande staten ställa krav på dubbel straffbarhet (artikel 10.3). Vill en medlemsstat kräva dubbel straffbarhet även för de brott som anges i listan, måste medlemsstaten avge en förklaring om att den kommer att göra det (artikel 10.4). En sådan förklaring kan när som helst återkallas.

Förfaranderegler

Förfarandet inleds med att den behöriga myndigheten i den utfärdande staten översänder domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet, tillsammans med ett intyg som upprättas enligt bilaga I till rambeslutet, direkt till den behöriga myndigheten i den verkställande staten. All officiell kommunikation ska ske direkt mellan myndigheterna (artikel 6.1 och 6.2). Intyget ska vara undertecknat av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, med intygande av att innehållet i handlingen är korrekt (artikel 6.3), och översatt till något av de officiella språken i den verkställande staten (artikel 21). Utöver de alternativa påföljder och övervakningsåtgärder som räknas upp i artikel 4.1 får intyget bara innefatta sådana åtgärder och påföljder som den verkställande staten har meddelat att den är beredd att övervaka (artikel 6.4). Översändande får endast ske till en verkställande stat åt gången (artikel 6.5). Bestämmelser om att efterforska rätt behörig myndighet och om hur en myndighet ska agera för det fall domen och intyget skickats till fel myndighet finns i artikel 6.6 och 6.7.

Erkännande, vägans grund och anpassning

Den verkställande staten ska erkänna domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet och utan dröjsmål vidta alla åtgärder som krävs för

övervakningen av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder, om den behöriga myndigheten inte väljer att åberopa en vägransgrund (artikel 8.1). Erkännandet ska ske snarast möjligt och i vart fall inom 60 dagar efter mottagandet av domen, intyget och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet (artikel 12.1). Beslutet om erkännande ska omedelbart meddelas den utfärdande staten på ett sätt som resulterar i en skriftlig uppteckning (artikel 18.3). Om och närhelst så anses lämpligt, får de behöriga myndigheterna i den utfärdande staten och i den verkställande staten samråda med varandra för att underlätta en smidig och effektiv tillämpning av rambeslutet (artikel 15).

Om den behöriga myndigheten åberopar en vägransgrund, ska den informera den utfärdande staten om beslutet tillsammans med skälen för detta (artikel 18.4). I artikel 11 räknas vägransgrunderna upp. Rätt att vägra erkännande finns bl.a. om påföljden har preskriberats enligt den verkställande statens lagstiftning, om en verkställighet skulle strida mot principen om *ne bis in idem* (förbud mot dubbelbestraffning) eller – i vissa fall – om den aktuella gärningen inte är straffbar i den verkställande staten (kravet på dubbel straffbarhet). Även om den verkställande staten vägrar att erkänna en dom eller ett beslut, kan den, efter överenskommelse med den utfärdande staten, besluta att ändå övervaka de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna utan att överta ansvaret för att fatta följdbeslut (artikel 11.4). Denna möjlighet är främst avsedd att användas beträffande vägransgrunderna om dubbel straffbarhet och territorialitet. Vägransgrunden om territorialitet innebär att erkännande och verkställighet kan vägras om domen avser straffbara gärningar som enligt den verkställande statens lagstiftning anses ha begåtts helt eller till stor eller väsentlig del på dess territorium eller på en plats som kan likställas med dess territorium.

Om övervakningsåtgärderna, de alternativa påföljderna eller prövotiden till sin art eller varaktighet inte överensstämmer med lagstiftningen i den verkställande staten, får den behöriga myndigheten i denna stat, enligt artikel 9, anpassa dem under vissa förutsättningar. Anpassningen ska göras så att resultatet så nära som möjligt motsvarar vad som utdömts i den utfärdande staten. Anpassningen får inte heller bli strängare.

Verkställighet och behörighet att fatta följdbeslut

När den behöriga myndigheten i den verkställande staten erkänt domen eller övervakningsbeslutet och underrättat den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta, ska den utfärdande staten inte längre vara behörig att övervaka de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna som påförts eller att vidta de följdåtgärder som avses i artikel 14.1 (artikel 7).

För övervakningen och tillämpningen av övervakningsåtgärder ska lagstiftningen i den verkställande staten tillämpas (artikel 13.1). Även när det gäller följdbeslut ska lagstiftningen i den verkställande staten tillämpas (artikel 14.2).

Den behöriga myndigheten i den verkställande staten har behörighet att fatta samtliga följdbeslut beträffande alla påföljder inom rambeslutets tillämpningsområde (artikel 14.1). De följdbeslut som avses är främst

justeringar av skyldigheter eller anvisningar i övervakningsåtgärderna eller de alternativa påföljderna och ändring av prövotidens längd (punkt a), upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden eller av beslutet om villkorlig frigivning (punkt b) samt påförande av en frihetsberövande åtgärd i stället för en alternativ påföljd eller en villkorlig påföljd (punkt c). En medlemsstat får dock lämna en förklaring om att den i egenskap av verkställande stat inte har för avsikt att överta ansvaret för att fatta de följdbeslut som anges i artikel 14.1 b och c (artikel 14.3). En sådan förklaring ska specificeras till vissa fall eller kategorier av fall och får särskilt avse villkorliga påföljder och sådana alternativa påföljder som inte har någon fastställd frihetsberövande påföljd angiven i domen för verkställighet vid den dömdes misskötsamhet.

Om en medlemsstat har använt sig av möjligheten enligt artikel 14.3 att inte ta på sig ansvaret för att fatta följdbeslut, ska den behöriga myndigheten i den staten återföra behörigheten att fatta beslut till den utfärdande staten, om myndigheten anser att ett beslut enligt artikel 14.1 b eller c behöver fattas med anledning av att den dömda har misskött en övervakningsåtgärd eller en alternativ påföljd (artikel 14.4). Behörigheten att fatta följdbeslut återgår då till den utfärdande staten (artikel 7.2 b).

Enligt artikel 7.2 c återgår vidare behörigheten för övervakningen samt för att fatta följdbeslut till den utfärdande staten om en situation enligt artikel 20 uppstår. Så är fallet om den dömda personen avviker eller inte längre har sin lagliga och vanliga vistelseort i den verkställande staten. Detsamma gäller om den behöriga myndigheten i den verkställande staten, efter en begäran, återfört behörigheten till den utfärdande staten på grund av att nya straffrättsliga förfaranden har inletts mot den dömda i den staten.

Informationsskyldighet

När den verkställande staten har behörighet att fatta följdbeslut ska den behöriga myndigheten i den staten informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om de beslut den fattar (artikel 16.1). Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har ansvar för att informera den behöriga myndigheten i den verkställande staten om omständigheter som den anser ger anledning att fatta ett följdbeslut (artikel 16.3). Sådan information ska tillhandahållas omgående och i skriftlig form.

Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten så begär, ska den verkställande staten informera om maximal längd på det frihetsstraff som, med tillämpning av nationell lagstiftning, skulle kunna följa på aktuellt brott för det fall den dömda missköter en övervakningsåtgärd eller en alternativ påföljd (artikel 16.2). Sådan information ska tillhandahållas omedelbart efter att den verkställande staten mottagit domen, intyget och, i förekommande fall, beslutet. Bestämmelsen syftar till att ge den utfärdande staten en möjlighet att dra tillbaka en översänd påföljd för det fall längden på ett eventuellt frihetsstraff inte kan accepteras. Även i de fall den behöriga myndigheten i den verkställande staten beslutar att anpassa påföljden ska myndigheten informera den utfärdande staten om beslutet och skälen för beslutet för att ge den

utfärdande myndigheten en möjlighet att dra tillbaka intyget (artikel 18.5). En förutsättning för ett sådant återtagande är dock att övervakningen inte har påbörjats i den verkställande staten.

Om den verkställande staten har använt sig av möjligheten att vägra fatta de mer ingripande följdbesluten enligt artikel 14.1 b och c, ska den behöriga myndigheten i den staten informera den utfärdande staten om omständigheter som den anser ger anledning att fatta ett sådant följdbeslut (artikel 17.1), med användande av formuläret i bilaga II till rambeslutet. I de fall det är den utfärdande staten som begär viss angiven information i enlighet med artikel 17.1 c, får informationen lämnas i annan form. Den ska dock vara skriftlig (artikel 17.3). Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten fattar följdbeslut i enlighet med sin kompetens, ska den informera den behöriga myndigheten i den verkställande staten om det (artikel 17.5).

Övriga bestämmelser

I artikel 19 finns regler angående amnesti, nåd och omprövning av dom. Såväl den utfärdande staten som den verkställande staten får bevilja amnesti eller nåd, men det är endast den utfärdande staten som får fatta beslut med anledning av en begäran om omprövning av den dom som ligger till grund för den aktuella påföljden. Om den verkställande staten beslutar om amnesti eller benådning, med innebörd att övervakningsåtgärder eller alternativa påföljder inte längre övervakas, ska den behöriga myndigheten underrätta den utfärdande staten om detta (artikel 18.6).

Rambeslutet ska i förbindelserna mellan medlemsstaterna från och med den 6 december 2011 ersätta motsvarande bestämmelser i Europarådets konvention av den 30 november 1964 rörande övervakning av villkorligt dömda eller villkorligt frigivna personer (artikel 23). Medlemsstaterna får fortsätta tillämpa, och ingå nya, bilaterala och multilaterala avtal eller överenskommelser som fördjupar eller vidgar rambeslutets målsättningar eller bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfarandena för övervakning av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder. Sådana avtal och överenskommelser ska meddelas till rådet och kommissionen.

5 Gällande svenska regler

5.1 Villkorlig dom, skyddstillsyn och påföljder för unga lagöverträdare

5.1.1 Villkorlig dom

Den som döms till en villkorlig dom ska under en prøvotid om två år visa skötsamhet och efter förmåga försöka försörja sig. Den villkorliga domen får förenas med dagsböter.

En villkorlig dom kan förenas med en föreskrift om samhällstjänst om den dömda samtycker till det. Rätten kan även föreskriva att den dömda under prøvotiden ska försöka fullgöra skadeståndsskyldighet som har

dömts ut med anledning av brottet eller att han eller hon ska biträda den skadelidande med visst arbete. Om den dömde inte iakttar vad som åligger honom eller henne enligt den villkorliga domen, får domstolen på talan av åklagare vidta vissa åtgärder. Domstolen kan i en sådan situation besluta om att en varning ska meddelas den dömde. Vidare kan domstolen meddela föreskrifter om bl.a. fullgörandet av utdömt skadestånd. Domstolen kan också besluta om att undanröja den villkorliga domen och bestämma annan påföljd för brottet.

5.1.2 Skyddstillsyn

Skyddstillsyn innebär kriminalvård i frihet. Påföljden pågår under en provotid som löper i tre år från den dag då domen börjar verkställas. Skyddstillsynen ska vara förenad med övervakning från dagen för domen, vilket innebär att provotiden normalt börjar löpa vid samma tid. Övervakningen ska utan särskilt förordnande upphöra när ett år av provotiden har förflutit, om inte rätten eller övervakningsnämnden beslutat annat.

Rätten får förena en dom på skyddstillsyn med särskilda föreskrifter. Sådana föreskrifter får avse vistelseort eller bostad, arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet eller utbildning samt läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling i eller utanför sjukhus eller liknande inrättning. Om den dömde ska underkasta sig vård eller behandling, får det vidare föreskrivas att han eller hon ska vara skyldig att lämna olika typer av prov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av beroendeframkallande medel. På samma sätt som vid villkorlig dom kan rätten vidare föreskriva att den dömde under provotiden ska försöka fullgöra skadeståndsskyldighet som har dömts ut med anledning av brottet eller att den dömde ska biträda den skadelidande med visst arbete till avhjälpande av skadan.

Skyddstillsyn får förenas med dagsböter och med fängelse. Skyddstillsyn kan också förenas med en föreskrift om samhällstjänst, om den dömde samtycker till det. Vidare kan en skyddstillsyn förenas med en föreskrift om skyldighet att genomgå behandling för missbruk av beroendeframkallande medel eller något annat särskilt förhållande som kräver vård och behandling enligt en för den dömde uppgjord plan, s.k. kontraktsvård.

Kriminalvården ansvarar för verkställigheten av utdömd skyddstillsyn. En särskild övervakare utses åt den dömde, antingen i domen eller av Kriminalvården sedan verkställigheten inletts. Under övervakningstiden gäller samma bestämmelser som vid övervakning efter villkorlig frigivning från ett fängelsestraff. Det innebär att den dömde ska hålla övervakaren underrättad om sin bostad, sin arbetsanställning och andra förhållanden som är av betydelse för övervakningen. Den dömde ska inställa sig hos övervakaren när han eller hon blir kallad dit och även i övrigt hålla kontakt med övervakaren på det sätt som övervakaren anvisar.

Övervakningsnämnden kan meddela särskilda föreskrifter om vad som ska gälla för övervakningen och får också, om det finns behov av det, ändra eller upphäva sådana föreskrifter som rätten har meddelat.

Om den dömde inte följer vad som åligger honom eller henne med anledning av domen på skyddstillsyn, får övervakningsnämnden vidta vissa åtgärder. Nämnden kan på samma sätt som domstolen meddela en föreskrift om bostad, anställning, behandling m.m. Vidare kan nämnden besluta om varning eller att övervakning ska pågå under viss tid efter det att ett år av prøvotiden förflutit, dock längst till prøvotidens utgång. Är en förlängd övervakningstid inte längre påkallad, får övervakningsnämnden besluta att den ska upphöra.

Om den dömde allvarligt åsidosätter sina skyldigheter och det kan antas att de åtgärder som övervakningsnämnden kan vidta blir utan verkan, ska nämnden vända sig till åklagare och begära att denne ska föra talan vid domstol om att skyddstillsynen ska undanröjas.

5.1.3 Påföljder för unga lagöverträdare

Den som är under 21 år och har begått brott får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller till annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Vården eller åtgärden ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt. Ungdomsvård får endast dömas ut om påföljden kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet, får rätten föreskriva att den unge ska biträda den skadelidande med visst arbete.

Den som är under 21 år och har begått brott får även dömas till ungdomstjänst om påföljden är lämplig med hänsyn till den unges person och övriga omständigheter. Den som är över 18 år får dömas till ungdomstjänst endast om det finns särskilda skäl. Rätten får döma till ungdomstjänst om påföljden kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och den unges tidigare brottslighet och det inte finns skäl för att döma till ungdomsvård. I valet mellan ungdomstjänst och böter ska ungdomstjänst väljas om den påföljden inte är alltför ingripande. Ungdomstjänst kan dömas ut i förening med ungdomsvård som en förstärkningspåföljd eller som en självständig påföljd. Ungdomstjänst innebär en skyldighet att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet, i lägst 20 och högst 150 timmar.

Ansvar för verkställigheten av ungdomsvård och ungdomstjänst ligger hos kommunernas socialtjänster.

5.2 Sammanträffande av brott och förändring av påföljd

Enligt nuvarande regler i 34 kap. brottsbalken har rätten tre alternativ att välja mellan när den som tidigare dömts till fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn eller sluten ungdomsvård begår nytt brott efter domen, men innan påföljden till fullo verkställts eller annars upphört. Detsamma gäller om det upptäcks att den dömde begått fler brott före domen. Beroende på omständigheterna får rätten besluta att den tidigare utdömda

påföljden ska avse även det andra brottet eller döma särskilt för detta brott, dvs. låta den tidigare påföljden vara oförändrad. Slutligen får rätten undanröja den utdömda påföljden och döma till gemensam påföljd för brotten. Rätten ska iakta vad som är särskilt föreskrivet för respektive påföljd.

Inom Justitiedepartementet pågår ett lagstiftnings-arbete som innebär en reform av regleringen om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom i syftet att förtydliga och förenkla vissa regler i 34 kap. brottsbalken. Med hänsyn till detta redogörs nedan endast kortfattat för vad som nu gäller när en tilltalad döms för ytterligare brott efter att han eller hon har frigivits villkorligt från fängelse eller när den tidigare påföljden är villkorlig dom alternativt skyddstillsyn.

5.2.1 Villkorlig frigivning från fängelse

Om någon som frigivits villkorligt från fängelse begår nytt brott under prövotiden, ska den villkorligt medgivna friheten eller en del av denna förklaras förverkad om inte särskilda skäl talar mot det. Detta gäller dock inte om den tidigare utdömda påföljden undanröjs och en ny gemensam påföljd bestäms. Såsom särskilda skäl för att inte förverka villkorligt medgiven frihet, eller att förverka endast en del av friheten, kan rätten beakta att den nya brottsligheten i förhållande till den tidigare är av lindrig beskaffenhet. Andra särskilda skäl mot förverkande är att lång tid förflutit mellan brotten eller att ett förverkande annars framstår som oskäligt. Ett förverkande får bara beslutas om frågan uppkommer i ett mål där den frigivne häktats eller fått del av åtal inom ett år från prövotidens utgång.

Om det inte beslutas om förverkande av villkorligt medgiven frihet, får rätten beträffande den villkorligt frigivne vidta samma åtgärder som övervakningsnämnden kan vidta om den frigivne inte iakttar vad som åligger honom eller henne. Därutöver kan rätten, beträffande en frigiven person som begått nytt brott under prövotiden, förlänga prövotiden med högst ett år. Åtgärderna måste dock beslutas före prövotidens utgång.

5.2.2 Den tidigare påföljden är villkorlig dom

Om det konstateras att en person som dömts till villkorlig dom begått fler brott före domen, får ett förordnande om att den tidigare utdömda påföljden ska avse även det andra brottet meddelas. Har den dömde begått nytt brott efter domen, gäller detsamma endast om brottet begåtts före prövotidens början.

Om den nya brottslighetens straffvärde eller art påkallar det, får rätten vid ett sådant förordnande även döma till dagsböter. Rätten kan också under vissa förutsättningar förena den villkorliga domen med en föreskrift om samhällstjänst eller förlänga prövotiden.

Ett beslut om att undanröja en villkorlig dom får endast fattas om frågan uppkommer i mål där den dömde häktats eller fått del av åtal inom ett år från prövotidens utgång. Undanröjs en villkorlig dom, ska rätten, när den bestämmer ny påföljd, ta skälig hänsyn till böter som har dömts ut och till vad den dömde undergått till följd av en föreskrift om

samhällstjänst. Domstolen får därför döma till fängelse på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet.

5.2.3 Den tidigare påföljden är skyddstillsyn

Om rätten beslutar att en redan utdömd skyddstillsyn ska avse ny brottslighet, får rätten, om den nya brottslighetens straffvärde eller art kräver det, även döma till dagsböter. Detsamma gäller om den tilltalades tidigare brottslighet kräver det.

Liksom vid villkorlig dom får rätten, vid ett förordnande om att den tidigare påföljden ska avse även det andra brottet, förena skyddstillsynen med en föreskrift om samhällstjänst. En skyddstillsyn kan alternativt förenas med fängelse i dessa fall. Beslut om att förena skyddstillsynen med samhällstjänst eller fängelse får bara fattas om frågan uppkommer i mål där den dömde häktats eller fått del av åtal före prövotidens utgång.

Rätten har vidare möjlighet att förlänga prövotiden till högst fem år samt under vissa förutsättningar besluta om en sådan åtgärd som får vidtas om den dömde i övrigt inte iakttar vad som åligger honom till följd av domen på skyddstillsyn.

Om skyddstillsynen undanröjs och den tilltalade i stället döms till fängelse, ska skälig hänsyn tas till vad han eller hon har undergått till följd av domen på skyddstillsyn och vad han eller hon har verkställt av böter eller fängelse som utdömts i samband med skyddstillsynen. Fängelse får därför dömas ut på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet.

5.3 Vissa straffsanktionerade förbud

5.3.1 Kontaktförbud

I lagen (1988:688) om kontaktförbud finns bestämmelser om förbud att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en person eller att följa efter denna person.

Ett kontaktförbud får enligt lagen meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avses skydda. Vid bedömningen av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om den mot vilken förbudet avses gälla har begått brott mot någons liv, hälsa, frihet eller frid. Ett kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla. Ett kontaktförbud omfattar inte kontakter som med hänsyn till särskilda omständigheter är uppenbart befogade.

Om det på grund av särskilda omständigheter finns en risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot en sammanboendes liv, hälsa, frihet eller frid, får kontaktförbudet också avse förbud att uppehålla sig i en bostad som brukas gemensamt med annan.

Om det kan antas att ett förbud att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en person eller att följa efter denna person inte är tillräckligt, får förbudet utvidgas. Ett utvidgat kontaktförbud får avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas. Den som har överträtt ett utvidgat kontaktförbud får meddelas förbud att uppehålla sig inom ett större område, s.k. särskilt utvidgat kontaktförbud. Ett sådant förbud får omfatta ett eller flera områden i anslutning till sådana platser där den andra personen har sin bostad eller arbetsplats eller annars brukar vistas. Ett beslut om särskilt utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Ett särskilt utvidgat kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än den inskränkning i rörelsefriheten som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla.

Ett kontaktförbud meddelas för viss tid, högst ett år, och får förlängas med högst ett år i taget. Ett kontaktförbud avseende gemensam bostad får meddelas för högst två månader och får förlängas endast om det finns särskilda skäl och då med högst två veckor i taget. Ett särskilt utvidgat kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning får meddelas för högst sex månader och får förlängas med högst tre månader i taget.

Frågor om kontaktförbud prövas av allmän åklagare och tas upp på begäran av den som förbudet avses skydda eller när det annars finns anledning till det. I fråga om kontaktförbud avseende gemensam bostad eller särskilt utvidgat kontaktförbud ska ett offentligt biträde förordnas för den som förbudet gäller eller avses gälla, om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Om den som ålagts ett kontaktförbud eller den som förbudet avses skydda begär det, ska åklagarens beslut prövas av tingsrätten.

Den som bryter mot ett kontaktförbud döms för överträdelse av kontaktförbud till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar. Den som har meddelats ett särskilt utvidgat kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd eller kan fortgå döms för hindrande av elektronisk övervakning till böter eller fängelse i högst ett år.

5.3.2 Tillträdesförbud

I lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang finns bestämmelser om att en person får förbjudas att få tillträde till och vistas på inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation (tillträdesförbud). Tillträdesförbud får inte avse den som är under femton år.

En person kan få tillträdesförbud om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att han eller hon kommer att begå brott under idrottsarrangemang. Vid bedömningen av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om personen tidigare har begått ett sådant brott eller annars har begått i samband med idrottsarrangemang. Om

syftet med tillträdesförbud kan tillgodoses genom en mindre ingripande åtgärd, får förbud inte meddelas. Förbud får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den enskilde. Ett tillträdesförbud ska gälla för en viss tid, högst tre år, och får förlängas med högst ett år i taget.

Frågor om tillträdesförbud enligt lagen prövas av allmän åklagare. Frågan tas upp på ansökan av den idrottsorganisation som anordnar idrottsarrangemang som förbudet avses skydda eller av specialidrottsförbundet för den aktuella idrottsverksamheten inom Sveriges Riksidrottsförbund. En fråga om tillträdesförbud tas också upp på anmälan av Polismyndigheten. Om ett beslut i fråga om tillträdesförbud går en part emot, ska tingsrätten på begäran av parten pröva åklagarens beslut. Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms för överträdelse av tillträdesförbud till böter eller fängelse i högst sex månader.

5.4 Internationellt samarbete

5.4.1 Lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Det enda internationella rättsliga instrument som för närvarande reglerar frivårdspåföljder är Europarådets konvention av den 30 november 1964 rörande övervakning av villkorligt dömda eller villkorligt frigivna personer (övervakningskonventionen). Konventionen har till syfte att göra det möjligt för medlemsstaterna att ge varandra ömsesidig hjälp vid verkställigheten av påföljder som innebär kriminalvård i frihet. Konventionen har i svensk rätt genomförts genom lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet och förordningen (1979:163) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet. Vissa övervakningsåtgärder omfattas vidare av avtalet mellan Sverige och Thailand.

5.4.2 Nordiska verkställighetslagen

Inom Norden finns sedan länge ett långtgående samarbete rörande överförande av straffverkställighet. Samarbetet bygger på lagharmonisering och de nordiska staterna har i stort sett likalydande lagar gällande överförande av straffverkställighet. I Sverige finns bestämmelser i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen) och i den tillhörande förordningen (1963:194) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Den nordiska verkställighetslagen möjliggör överförande mellan de nordiska länderna av frihetsberövande påföljder, böter och förverkande. Därutöver kan även övervakning av villkorligt dömda och villkorligt frigivna överföras till en annan nordisk stat. Det pågår för närvarande ett

arbete med att utöka den nordiska regleringen till att även avse samhällstjänst.

Den nordiska lagstiftningen bygger på direktkontakt mellan de behöriga myndigheterna i respektive stat och på att den rättsliga prövningen görs av de behöriga myndigheterna. Samarbetet är uppbyggt på så sätt att varje lands myndigheter har att, obundna av tvingande regler, besluta såväl huruvida en framställning om överförande ska göras som huruvida en framställning ska bifallas. Det har ansetts vara en förutsättning för att samarbetet ska kunna bedrivas utan stöd av någon internationell överenskommelse, att framställningar varken underlåts eller avslås i de fall på vilka lagreglerna tar sikte. Någon ovillkorlig skyldighet att efterkomma framställningar om verkställighet finns inte, men samarbetet bygger på att en framställning, som har gjorts i enlighet med lagstiftningen, regelmässigt ska bifallas.

Kriminalvården är behörig myndighet vid överförande till Sverige av övervakning av en villkorligt dömd eller av en villkorligt frigiven. Övervakningsnämnden är behörig när det gäller överförande av verkställighet från Sverige av skyddstillsyn och övervakning av villkorligt frigiven.

6 Allmänna överväganden

6.1 En ny lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen

Regeringens förslag: En ny lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen ska införas. Lagen ska innehålla de bestämmelser som krävs för att genomföra rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder.

I lagen ska det upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 593 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Jönköping* anser – dock med utgångspunkt att samtliga av utredningens förslag genomförs i ett sammanhang – att en ny sammanhållen lag om internationell straffverkställighet är att föredra. *Linköpings tingsrätt* anför att det vore mer lättöverskådligt om de två rambesluten gällande verkställighet av frihetsberövande påföljder och frivårdspåföljder förenas i en lag. Övriga remissinstanser godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder innehåller bestämmelser om när en medlemsstat får sända över en dom på frivårdspåföljd till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas. Vidare finns bestämmelser om under vilka förutsättningar den mottagande medlemsstaten ska erkänna domen och

verkställa påföljden. Rambeslutet innebär som utgångspunkt en skyldighet för den mottagande staten att erkänna och verkställa en annan stats dom. Det finns däremot ingen skyldighet för en medlemsstat att sända över en dom till en annan stat. Tanken med rambeslutet är dock att underlätta en dömd persons sociala återanpassning genom att verkställigheten överförs till en annan stat om den dömde har en närmare anknytning dit än till den stat där domen meddelats. Detta rambeslut syftar således i förlängningen till att underlätta tillämpningen av icke frihetsberövande påföljder.

När Sverige är verkställande stat innebär rambeslutet, som nämnts ovan, i flera fall en förpliktelse att ta emot en dom på frivårdspåföljd och pröva om domen ska erkännas och påföljden verkställas i Sverige. För att leva upp till Sveriges åtagande att erkänna och verkställa frivårdspåföljder från andra medlemsstater krävs det en ny reglering.

I det omvända fallet, dvs. när Sverige agerar som utfärdande stat, innebär rambeslutet endast att Sverige får sända över en dom i enlighet med de närmare förutsättningar som anges i rambeslutet. Regeringens uppfattning är emellertid att Sverige ska använda sig av rambeslutet i största möjliga utsträckning för att sända över svenska domar för erkännande och verkställighet i en annan stat när det främjar den dömdes sociala återanpassning och i övrigt stöds av rambeslutet. För att det ska vara möjligt kommer det också att krävas en ny reglering.

Den reglering som behövs för att genomföra rambeslutet, oavsett om Sverige är utfärdande eller verkställande stat, kommer enligt regeringens mening till stor del behöva ske i lag.

Regeringen har tidigare kommit fram till att rambeslutet angående frihetsberövande påföljder bäst omhändertas genom en ny lag som endast omfattar genomförandet av det rambeslutet (se prop. 2014/15:29 s. 51). I linje med den bedömningen bör även den reglering som krävs för genomförande av nu aktuellt rambeslut ske i form av en ny särskild lag.

Det bör i lagen upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen. Exempelvis bestämmelser om formkrav, samråd och underrättelser kan ges i förordningsform eller som myndighetsföreskrifter.

6.2 Den nya lagens förhållande till annan lagstiftning

Regeringens förslag: Den nya lagen ska tillämpas i stället för lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet. Lagen ska dock inte tillämpas när ett särskilt beslut fattats som innebär att tillämpningen av rambeslutet i en viss medlemsstat avbryts.

I förhållande till Danmark och Finland ska den nya lagen inte tillämpas när den nordiska verkställighetslagen är tillämplig.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen anser att den nordiska verkställighetslagen kan tillämpas vid sidan av den nya lagstiftningen. Utredningen saknar vidare

förslag om att den nya lagen inte ska tillämpas när ett beslut fattats som innebär att tillämpningen av rambeslutet i en viss medlemsstat avbryts (se s. 594 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Kriminalvården* och *Svea hovrätt* efterlyser en tydligare reglering av den nya lagens förhållande till den nordiska verkställighetslagen. Övriga remissinstanser godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 23.1 i rambeslutet anges att motsvarande bestämmelser i Europarådets konvention av den 30 november 1964 rörande övervakning av villkorligt dömda eller villkorligt frigivna personer ska ersättas av rambeslutet i förbindelserna mellan medlemsstaterna. De bestämmelser som genomför denna konvention ska således inte tillämpas gentemot EU:s medlemsstater. I lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet finns bestämmelser som genomför 1964 års konvention. Med hänsyn till artikel 23.1 i rambeslutet bör det uttryckligen framgå att den lagen är subsidiär till den nya lag som föreslås.

Flera medlemsstater har inte genomfört rambeslutet och kommer eventuellt inte heller ha gjort det när den nya lagen träder i kraft. Detta kan hanteras genom en övergångsregel (se avsnitt 11). När det gäller EU-rättsakter kan emellertid specifika situationer uppstå som inte alltid bäst omhändertas genom en övergångsregel. En sådan är att en medlemsstats genomförande underkänns av den statens nationella domstolar, vilket t.ex. har skett vad gäller rambeslutet om den europeiska arresteringsordern. Det kan inte heller uteslutas att EU-domstolen vid en prövning kommer fram till att en stats genomförande brister. En annan situation är den som uppstått med Förenade kungarikets beslut att inte tillämpa vissa rättsakter. Vidare finns det i anslutningsfördragen skyddsklausuler som kan innebära att en tillämpning av rättsakter om straffrättsligt samarbete tillfälligt upphävs gentemot en ny medlemsstat (se t.ex. artikel 39 i Kroatiens anslutningsfördrag). I den nya lagstiftningen bör därför en bestämmelse införas som tydliggör att lagstiftningen inte ska tillämpas i dessa fall. Detta får till konsekvens att lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet i stället får tillämpas. Motsvarande bestämmelse finns i 1 kap. 3 § lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder).

En särskild fråga är hur den nya lagstiftningen ska tillämpas gentemot Danmark och Finland. I relation till de nordiska länderna finns den nordiska verkställighetslagen som bl.a. omfattar övervakning av villkorligt dömda och villkorligt frigivna. Bestämmelserna i den nordiska verkställighetslagen och den nya föreslagna lagstiftningen kan således i viss mån komma att överlappa varandra.

Enligt artikel 23.2 får medlemsstaterna fortsätta att tillämpa andra avtal och överenskommelser som är i kraft när rambeslutet antas, förutsatt att de gör det möjligt att fördjupa eller vidga målen för rambeslutet och bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfaranden för verkställighet av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder. Enligt artikel 23.4 ska medlemsstaterna inom vissa tidsfrister underrätta rådet och kommissionen om sådana avtal och överenskommelser.

I propositionen om Sveriges antagande av rambeslutet konstaterades att det nordiska samarbetet fick anses fördjupa och vidga målen för rambeslutet och ytterligare förenkla och underlätta förfaranden för verkställighet av påföljder, bl.a. mot bakgrund av den tillit som finns mellan de nordiska staterna (prop. 2008/09:19 s. 70 f.). Av denna anledning föreslogs att Sverige skulle lämna en sådan förklaring som anges i artikel 23.4, vilket också skedde när rambeslutet antogs. Danmark och Finland lämnade motsvarande förklaringar.

Regeringens utgångspunkt är att det nordiska samarbetet fungerar lika väl i dag som vid antagandet av rambeslutet trots att rambeslutet och den nordiska verkställighetslagen skiljer sig åt. Rambeslutet innebär en delvis tvingande reglering med utgångspunkt att en stat ska erkänna och verkställa en frivårdspåföljd om någon vägransgrund inte är tillämplig. Beslut ska fattas inom en viss angiven tidsfrist. Den nordiska regleringen är annorlunda utformad och innehåller inte några detaljerade regler med anledning av att något behov av sådana regler inte funnits i samarbetet. De nordiska länderna har ett stort förtroende för varandra och ett överförande avslås mycket sällan. Regeringen har svårt att se att en nordisk stat med stöd av en vägransgrund som inte återfinns i rambeslutet skulle vägra att verkställa en påföljd eller att ett beslut annat än i undantagsfall skulle fattas senare än inom den tidsfrist som anges i rambeslutet. Regeringen anser därför att den nordiska verkställighetslagen, trots avsaknad av bl.a. uttryckliga tvingande regler, får anses utgöra ett sådant fördjupat samarbete som rambeslutet åsyftar. Den nordiska regleringen ska därför tillämpas när detta kan ske. Det finns därför enligt regeringen inte någon anledning att ändra den förklaring som gjordes i samband med antagandet av rambeslutet. Danmark och Finland har också när de genomfört rambeslutet hållit fast vid denna inställning.

Utredningen föreslår en regel som upplyser om att det finns bestämmelser om verkställighet av frivårdspåföljder i den nordiska verkställighetslagen. Innebörden är att den nordiska verkställighetslagen ska tillämpas vid sidan av den nya lagen. *Svea hovrätt* och *Kriminalvården* är av uppfattningen att utredningens förslag leder till otydlighet. Kriminalvården pekar också på tillämpningssvårigheter om en prövning ska göras i varje enskilt fall av vilken lag som ska väljas. Även regeringen ser problem med den föreslagna ordningen. Det bör av den nya lagen framgå att den är subsidiär i förhållande till den nordiska verkställighetslagen.

Rambeslutet omfattar fler frivårdspåföljder än den nordiska verkställighetslagen. Det innebär att den nya lagen kommer att tillämpas gentemot Danmark och Finland beträffande de frivårdspåföljder som inte omfattas av det nordiska samarbetet. I den mån den nordiska verkställighetslagen framöver kommer att omfatta ytterligare frivårdspåföljder kommer den nu föreslagna lagens tillämpningsområde minska i förhållande till Danmark och Finland.

Sammanfattningsvis föreslås att det i lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet tas in en erinran om att den lagen är subsidiär i förhållande till den nya föreslagna lagstiftningen och att det i den nya lagstiftningen klargörs dels att den nya lagen inte gäller i förhållande till en medlemsstat om det har fattats ett särskilt beslut som

innebär att tillämpningen av rambeslutet avbryts, dels att den nya lagen inte ska tillämpas när den nordiska verkställighetslagen är tillämplig.

6.3 Utgångspunkter för den nya lagens tillämpningsområde

Regeringens förslag: Den nya lagen ska tillämpas på svenska domar som med stöd av rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder sänds över av en behörig myndighet till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och på utländska domar som med stöd av rambeslutet sänds över till Sverige för erkännande och verkställighet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag (se s. 597 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaternas system beträffande påföljder som innebär någon form av kriminalvård i frihet skiljer sig åt, vilket återspeglas i artikel 2. I denna artikel anges flera olika typer av domar (artikel 2.1 b–d och 2.2–2.4). Rambeslutet omfattar även fängelse eller en annan frihetsberövande åtgärd, under förutsättning att villkorlig frigivning har beviljats (artikel 2.1 a och 2.6). I samtliga nämnda fall kommer de krav och anvisningar den dömde har att efterfölja framgå av domen eller ett separat övervakningsbeslut (artikel 2.5). Det bör i lagen tydligt anges vilka svenska respektive utländska domar och beslut som ska omfattas av lagens tillämpningsområde (se avsnitt 6.4). Att en svensk eller utländsk dom omfattas av rambeslutet innebär emellertid inte att samtliga domar ska eller kan sändas över till den andra staten eller till Sverige.

Rambeslutet ställer även upp andra villkor för att en dom ska få sändas över. Dessa villkor bör i huvudsak framgå av den nya lagstiftningen.

Gemensamt för samtliga domar och, i förekommande fall, övervakningsbeslut är att den dömde ska vara ålagd att följa vissa krav eller anvisningar, s.k. övervakningsåtgärder. I artikel 4.1 anges vilka övervakningsåtgärder som faller inom rambeslutets tillämpningsområde. Kravet på att den svenska respektive utländska domen ska innefatta någon form av dessa övervakningsåtgärder bör utgöra en allmän förutsättning för att en dom ska få sändas över till en annan medlemsstat eller till Sverige (se avsnitt 7.1.1 och 8.2.2).

Det övergripande syftet med rambeslutet är att ett överförande av verkställigheten ska underlätta den dömdes sociala återanpassning genom att en person som dömts till en viss påföljd ska kunna återvända till sin hemstat och verkställa påföljden där. Detta bör också vara en utgångspunkt i den nya lagen, även om regleringen kommer skilja sig åt beroende på om det är en svensk dom som sänds över till en annan stat eller det motsatta (se avsnitt 7.1 och 8.2.1).

Vidare utgår rambeslutet från att ett överförande blir aktuellt först när den dömde har en viss anknytning till en annan medlemsstat. I artikel 5.1 anges att en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut kan

sändas över till en annan medlemsstat, om den dömda personen har sin lagliga eller vanliga vistelseort där och han eller hon har återvänt eller vill återvända dit. Ett överförande kan också ske till en annan stat, om den staten medger detta utifrån de förutsättningar den staten ställt upp för ett överförande i dessa fall (artikel 5.2). Krav på anknytning bör på motsvarande sätt utgöra en förutsättning för lagens tillämpning (avsnitt 7.1.1 och 8.2.1).

Rambeslutet bygger slutligen också på ett samarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter. I den nya lagen bör framgå vilken eller vilka svenska myndigheter som ska vara behöriga att vidta de åtgärder som följer av lagen (se avsnitt 6.5).

6.4 Definitioner i den nya lagstiftningen

6.4.1 Allmänna utgångspunkter

Regeringens förslag: I den nya lagen ska det definieras vad som avses med en svensk respektive utländsk dom på frivårdspåföljd.

Regeringens bedömning: Någon definition av utfärdande respektive verkställande stat bör däremot inte föras in i den nya lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. Utredningen föreslår att utfärdande respektive verkställande stat ska definieras i den nya lagen (se s. 597 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I rambeslutet definieras vad som avses med en dom. En dom är ett lagakraftvunnet beslut eller annat avgörande som fattats av domstol i en medlemsstat inom EU och som innebär att en person har begått ett brott och dömts till en viss påföljd. Vilka påföljder som avses framgår närmare av artikel 2.1–2.4 och 2.6. Samarbetet enligt rambeslutet innebär att den verkställande staten övervakar vissa åtgärder som följer av domen. Dessa åtgärder preciseras i artikel 4. Åtgärderna kan antingen följa direkt av domen eller av ett separat övervakningsbeslut (artikel 2.5). För att tydliggöra den nya lagstiftningens tillämpningsområde bör det med utgångspunkt i nämnda bestämmelser i rambeslutet införas definitioner om vad som avses med en svensk respektive utländsk dom på frivårdspåföljd enligt den nya lagen. Motsvarande lagtekniska konstruktion har använts i flertalet fall när Sverige genomfört rambeslut om det straffrättsliga samarbetet. Regeringen ser ingen anledning att vid genomförandet av nu aktuellt rambeslut frångå denna ordning. Inte heller remissinstanserna har några invändningar.

En generell utgångspunkt vid införande av definitioner i syfte att avgränsa tillämpningsområdet för ny lagstiftning som genomförs enligt rambeslut om det straffrättsliga samarbetet är att rambeslutens begrepp ska användas i så stor utsträckning som möjligt, framför allt när Sverige är verkställande stat. Rambeslutet innebär i dessa fall ett åtagande för Sverige, och för att säkerställa att ett genomförande sker i enlighet med detta åtagande bör rambeslutens begrepp användas. När Sverige är

utfärdande stat finns det däremot skäl för att avvika från rambeslutets terminologi och i stället anpassa definitionen till svenska förhållanden. Det måste dock säkerställas att denna definition inte går längre än vad som följer av rambeslutets definitioner.

När det sedan gäller vilket begrepp som ska användas i lagen väljer utredningen en svensk respektive utländsk ”dom om frivårdspåföljd”. Remissinstanserna har inte några invändningar mot detta.

Regeringen är medveten om att frivårdspåföljder i en nationell kontext har en snävare innebörd än vad som motsvarande begrepp föreslås inkludera i den nya lagen som genomför aktuellt rambeslut, men instämmer ändå i utredningens förslag med en mindre språklig justering. För att fånga in de svenska frivårdspåföljderna och beslut, som meddelas efter det att en sådan påföljd börjat verkställas och som bör omfattas av lagens tillämpningsområde, i ett och samma begrepp, bör det kunna accepteras att avsteg görs från hur samma begrepp används och uppfattas i en ren nationell kontext. Detta också för att kunna åstadkomma en lagteknisk hanterlig lösning. Att så sker är inte något nytt när det rör genomförande av rambeslut om det straffrättsliga samarbetet (se t.ex. 1 kap. 2 § lagen [2009:1427] om verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen).

Rambeslutets begrepp utfärdande stat och verkställande stat behöver inte definieras i den nya lagen.

6.4.2 Definition av en svensk dom på frivårdspåföljd

Regeringens förslag: Med en svensk dom på frivårdspåföljd ska i lagen avses en av svensk domstol meddelad dom som avser fängelse efter det att den dömde villkorligt frigivits, villkorlig dom eller skyddstillsyn. Domen ska ha fått laga kraft.

Med en svensk dom på frivårdspåföljd ska även avses beslut om villkorlig frigivning och beslut som med stöd av brottsbalken meddelats under pågående verkställighet och som inte innebär att en villkorlig dom eller skyddstillsyn undanröjts eller att villkorligt medgivenessfrihet förklarats förverkad.

Regeringens bedömning: Ungdomsvård och ungdomstjänst bör inte omfattas av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd.

Utredningens förslag och bedömning: Utredningen föreslår att även ungdomstjänst ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Utredningen föreslår inte att laga kraft ska ingå i definitionen utan i stället utgöra en förutsättning för att sända över en dom till en annan medlemsstat. I övrigt överensstämmer utredningens förslag och bedömning med regeringens förslag och bedömning (se s. 599 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslagen eller bedömningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

En svensk dom på frivårdspåföljd – inledande överväganden

Rambeslutet gör det möjligt, men skapar ingen skyldighet, att överföra verkställighet av svenska påföljder eller andra beslut som omfattas av rambeslutet till en annan medlemsstat. Det är alltså upp till Sverige att avgöra i vilken omfattning sådana påföljder och beslut ska kunna sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas. Regeringens utgångspunkt i det straffrättsliga samarbetet, som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande, är att använda sig av de möjligheter som rambesluten erbjuder. Samtidigt kan konstateras att det samarbete som det nu aktuella rambeslutet reglerar är i stort sett nytt för medlemsstaterna. Av den anledningen finns det skäl att i viss utsträckning begränsa vilka påföljder som ska kunna verkställas i en annan medlemsstat. Det viktigaste är att få till ett fungerande samarbete där behovet är som störst.

Av artikel 2.1 i rambeslutet följer att en dom ska ha meddelats av en domstol och ska innebära att en person döms för ett brott. Av samma artikel framgår också att domen ska ha fått laga kraft. Att en person döms för ett brott följer av att en person dömts till en påföljd och behöver inte särskilt framgå av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd. Av definitionen bör det emellertid framgå att domen ska ha meddelats av domstol, eftersom villkorlig dom i vissa fall får föreläggas av åklagare genom ett strafföreläggande (48 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Nedan redogörs för de påföljder som omfattas av rambeslutet och vilka som regeringen anser bör omfattas av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd.

Fängelse efter det att den dömda har frigivits villkorligt

Verkställighet av ett svenskt fängelsestraff innebär, som huvudregel, att den dömda frigives villkorligt efter att ha avtjänat två tredjedelar av straffet. Vid synnerliga skäl får frigivningen skjutas upp.

Vid villkorlig frigivning ställs ett allmänt skötsamhetskrav upp. Den frigivne kan också ställas under övervakning eller åläggas föreskrifter eller anvisningar om vad han eller hon har att iaktta under prövotiden. De förutsättningar som gäller för en dömd person efter det att han eller hon villkorligt frigivits faller enligt regeringens mening inom rambeslutets definitioner i artikel 2.1 och 2.6. Även om den villkorliga frigivningen endast omfattar ett allmänt skötsamhetskrav, får den villkorliga frigivningen anses omfattas av artikel 4.1 d. Detsamma gäller om den frigivne ställs under övervakning med eller utan särskilda föreskrifter eller anvisningar (artikel 4.1 j).

Regeringen ser med fördel att en övervakning som beslutats eller föreskrifter som meddelats en villkorligt frigiven person följs upp i en annan medlemsstat om han eller hon har en starkare anknytning dit. En sådan möjlighet kan underlätta den dömdes sociala återanpassning och därmed förhindra återfall i brott.

När den villkorliga frigivningen endast omfattar ett allmänt skötsamhetskrav kan det ifrågasättas om ett sådant krav bör bli föremål för erkännande och verkställighet i en annan medlemsstat. En möjlighet att kunna överföra en villkorlig frigivning utan någon övervakning eller

föreskrift skulle inte nämnvärt underlätta den dömdes sociala återanpassning. Något egentligt behov av att överföra en sådan påföljd torde därför inte finnas. Utredningen anser dock inte att det finns anledning att begränsa lagens tillämpningsområde till vissa former av villkorlig frigivning. Regeringen delar denna bedömning. En sådan lösning skulle innebära mindre flexibilitet; det går inte att utesluta att villkorlig frigivning, utan någon beslutad övervakning eller meddelad föreskrift, i något enstaka fall kan bli föremål för erkännande och verkställighet i en annan medlemsstat. Innan en dom sänds över ska det i varje enskilt fall bl.a. prövas om ett överförande underlättar den dömdes sociala återanpassning (se avsnitt 7.1.2). Vid denna prövning får således ställning tas till om domen ska sändas över. Regeringen anser därför i likhet med utredningen att lagens tillämpningsområde bör omfatta villkorlig frigivning utan några undantag.

Villkorlig dom

Villkorlig dom innebär för den dömda ett krav på allmän skötsamhet eller en skyldighet att följa meddelad föreskrift om samhällstjänst, att fullgöra skadeståndsskyldighet eller att biträda den skadelidande med visst arbete för att avhjälpa eller begränsa skadan. I samtliga fall anser regeringen att en villkorlig dom omfattas av rambeslutet (artikel 2.1). Visserligen kan det, på samma sätt som ovan anförts beträffande villkorlig frigivning, ifrågasättas om en villkorlig dom med endast ett allmänt skötsamhetskrav omfattas av rambeslutet. Regeringen delar dock utredningens bedömning att det allmänna skötsamhetskrav som föreskrivs för den som döms till villkorlig dom bör kunna anses motsvara en föreskrift enligt artikel 4.1 d om beteende (se även prop. 2008/09:19 s. 38 f.).

Beträffande vilka former av villkorlig dom som bör omfattas av den nya lagens tillämpningsområde anser regeringen, i likhet med utredningen, att det finns goda skäl att låta villkorlig dom med föreskrift om samhällstjänst omfattas av lagen. Detta möjliggör för domstolen att döma ut en villkorlig dom med en sådan föreskrift även för den som är bosatt i en annan medlemsstat när ett kortare fängelsestraff som regel annars hade dömts ut. En sådan möjlighet skulle kunna underlätta den dömdes sociala återanpassning. Regeringen anser också att även när den villkorliga domen förenats med en föreskrift om att den dömda ska fullgöra skadeståndsskyldighet eller om att biträda den skadelidande med visst arbete för att avhjälpa eller begränsa skadan kan det finnas fördelar med att verkställigheten kan ske i hemlandet.

En möjlighet att kunna överföra villkorlig dom utan någon föreskrift skulle, på samma sätt som en ”ren” villkorlig frigivning, däremot inte nämnvärt underlätta den dömdes sociala återanpassning. Något egentligt behov av att överföra en sådan påföljd finns i huvudsak inte. Utredningen anser emellertid även här att det inte finns anledning att begränsa lagens tillämpningsområde till de former av villkorlig dom som kan bli aktuella att överföra. Regeringen delar även här utredningens bedömning. Även i dessa fall får det prövas, innan en villkorlig dom sänds över till en annan medlemsstat, om ett överförande underlättar den dömdes sociala återanpassning (avsnitt 7.1.2).

Skyddstillsyn

Den som döms till en skyddstillsyn är bl.a. skyldig att ha kontakt med en övervakare under viss tid. Därutöver kan skyddstillsynen förenas med ytterligare föreskrifter, såsom samhällstjänst, vård eller behandling eller anvisningar rörande vistelseort eller bostad, arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet eller utbildning. Det står helt klart att skyddstillsyn och de åtgärder som kan bli aktuella vid en skyddstillsyn omfattas av rambeslutet (se t.ex. artikel 4.1 i och j).

Beträffande vilka former av skyddstillsyn som bör omfattas av den nya lagens tillämpningsområde delar regeringen utredningens bedömning att samtliga former bör omfattas av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd. Härigenom skapas bättre förutsättningar att meddela en sådan påföljd för personer med hemvist i en annan medlemsstat.

Regeringen inser dock att det med hänsyn till den nuvarande ordningen i praktiken kan vara mycket svårt att överföra en skyddstillsyn som förenats med en föreskrift om särskild behandlingsplan (s.k. kontraktsvård) som innebär att den dömde ska genomgå en specifik behandling på en särskilt utpekad institution. Däremot kan det tänkas att samarbetet mellan medlemsstaterna kommer att utvecklas med tiden och att en sådan dom kan sändas över till en annan medlemsstat. En skyddstillsyn som förenats med en föreskrift om kontraktsvård bör därför inte undantas från lagens tillämpningsområde även om det för närvarande är svårt att se att det kan bli aktuellt att överföra denna typ av påföljd. Här bör den lämplighetsprövning som föreslås resultera i att en sådan skyddstillsyn inte sänds över (avsnitt 7.1.3). Med denna lösning undviks även svåra lagtekniska gränsdragningar om vilka former av skyddstillsyn som ska omfattas av lagens tillämpningsområde.

Påföljder för unga lagöverträdare

Enligt 32 kap. brottsbalken kan unga lagöverträdare bli föremål för ungdomsvård, eventuellt i förening med ungdomstjänst. Ungdomstjänst kan också dömas ut som en självständig påföljd. Dessa påföljder får anses omfattas av rambeslutets definition av dom.

Ett syfte med ungdomsvård som påföljd är att barn och unga som begår brott i första hand ska bli föremål för vårdinsatser och andra insatser inom socialtjänsten. Den unge som döms till ungdomsvård ska följa ett av socialnämnden upprättat ungdomskontrakt eller en av socialnämnden upprättad vårdplan med ett specifikt innehåll. Det torde vara mycket ovanligt att denna påföljd över huvud taget aktualiseras och därefter döms ut för en ung person som är bosatt i ett annat land eller i vart fall har en svag anknytning till Sverige. Dessutom torde det i praktiken vara omöjligt för myndigheter i andra medlemsstater att genomföra innehållet i kontraktet eller planen som bifogas domen. Påföljden ungdomsvård bör därför i dagsläget inte omfattas av lagens tillämpningsområde.

En skyldighet att utföra ungdomstjänst torde på motsvarande sätt som samhällstjänst anses vara en sådan övervakningsåtgärd som omfattas av rambeslutet enligt artikel 4.1 i. Behovet av att överföra ungdomstjänst kan emellertid antas vara mycket begränsat. Ungdomstjänst är som huvudregel till för ungdomar under 18 år och dessa rör sig i mindre utsträckning över nationsgränserna. Med tanke på att hittillsvarande lagar

om internationellt samarbete om frivårdspåföljder använts mycket sparsamt, kan man tänka sig att detta än mer skulle gälla i fråga om en liknande reglering rörande ungdomstjänst. Att låta ungdomstjänst omfattas av lagens tillämpningsområde skulle också medföra en invecklad reglering som enligt regeringens bedömning inte står i paritet med behovet. Skulle behovet av att inkludera ungdomstjänst uppkomma framöver, finns det inget hinder att då ändra lagen.

Beslut om föreskrifter eller anvisningar

Rambeslutets tillämpningsområde omfattar inte bara en dom på frivårdspåföljd utan också övervakningsbeslut som meddelats av behörig myndighet med en sådan dom som grund (artikel 2.5). Ett övervakningsbeslut innebär enligt rambeslutet ett beslut om beviljande av villkorlig frigivning eller påförande av övervakningsåtgärder.

Bakgrunden till att dessa övervakningsbeslut omfattas av rambeslutets tillämpningsområde är att det enligt många medlemsstaters regelverk meddelas beslut efter det att en dom på frivårdspåföljd fått laga kraft, samt att det ofta är andra myndigheter än domstolar som beslutar i dessa frågor. Ett exempel är att en verkställande myndighet efter det att påföljden börjat verkställas beslutar om olika övervakningsåtgärder den dömde har att följa. Enligt vissa bestämmelser i brottsbalken kan främst Kriminalvården och övervakningsnämnden, men även domstol, fatta vissa beslut efter det att verkställigheten påbörjats som torde omfattas av artikel 2.5 i rambeslutet. Eftersom regeringen inte ser några skäl till att dessa beslut inte ska omfattas av den nya lagens tillämpningsområde bör definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd även omfatta vissa beslut som fattas efter det att verkställigheten av en påföljd påbörjats.

I normalfallet kommer den som ådömts ett fängelsestraff att villkorligt frigges efter det att två tredjedelar av straffet har avtjänats (26 kap. 6 § första stycket brottsbalken). Kriminalvården fattar ett s.k. strafftidsbeslut enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. Dessa beslut ska inte anses vara sådana beslut som omfattas av artikel 2.5 utan faller in under artikel 2.1 a i rambeslutet. Däremot kan det bli aktuellt för Kriminalvården att besluta om att skjuta upp tidpunkten för villkorlig frigivning vid allvarlig misskötsamhet (26 kap. 6 § andra stycket brottsbalken). I dessa fall sätts en ny tidpunkt ut (26 kap. 7 §). Dessa beslut får anses vara exempel på sådana övervakningsbeslut som rambeslutet åsyftar och definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd bör därför omfatta dessa beslut.

I samband med villkorlig frigivning kan Kriminalvården eller övervakningsnämnden fatta vissa beslut. Det kan exempelvis röra sig om beslut om övervakning (26 kap. 11 § brottsbalken) eller beslut om en särskild föreskrift om vad den villkorligt frigivne ska iakttä under prövotiden (26 kap. 15 §). Dessa beslut är sådana övervakningsbeslut som rambeslutet tar sikte på och bör därför också omfattas av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd.

Även om det är tänkt att verkställigheten av en skyddstillsyn eller villkorlig dom ska överföras till en annan medlemsstat, kan det bli aktuellt för Kriminalvården eller övervakningsnämnden, och även domstol, att fatta vissa beslut. Detta eftersom verkställigheten formellt

påbörjas i Sverige och pågår här fram till dess domen har erkänts av den andra staten. Det kan exempelvis vara fråga om föreskrifter som meddelas av övervakningsnämnden med stöd av 26 kap. 15 § brottsbalken eller av domstol enligt 27 kap. 6 § samma balk. Även dessa typer av beslut bör omfattas av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd.

Laga kraft

Av artikel 2.1 och 2.5 i rambeslutet framgår att domen eller övervakningsbeslutet ska ha fått laga kraft. När det gäller detta krav föreslår utredningen att en svensk dom på frivårdspåföljd endast ska få sändas över till en annan medlemsstat om den fått laga kraft och inte som en del av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd.

För villkorlig dom och skyddstillsyn gäller vanliga regler om när en dom på sådan påföljd får laga kraft, vilket i normalfallet är när tiden för överklagande gått ut. Beträffande villkorlig dom kan den dömde även avge en nöjdförklaring med innebörd att domen får laga kraft mot honom eller henne. Beträffande de fall när den dömde villkorligt frigges från ett fängelsestraff har domen på fängelse vid en tidigare tidpunkt redan fått laga kraft. Kravet på laga kraft bör i dessa fall enligt regeringens mening vara en del av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd och inte som en allmän förutsättning för att sända över en sådan dom, jfr t.ex. 1 kap. 4 § lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder.

Definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd föreslås, som framgått, även omfatta andra beslut som meddelas under pågående verkställighet, t.ex. beslut om att skjuta upp tidpunkten för villkorlig frigivning eller att den villkorligt frigivne ska ställas under övervakning. Föreskrifter som meddelas med stöd av t.ex. 26 kap. 15 § brottsbalken ska också omfattas. Även andra beslut avses. I huvudsak kan dessa beslut bli föremål för en prövning i högre instans. Kriminalvårdens beslut kan som regel prövas av övervakningsnämnden, medan nämndens beslut överklagas till tingsrätt. Beträffande beslut om att skjuta upp tidpunkt för villkorlig frigivning överklagas det beslutet till allmän förvaltningsdomstol. Vid villkorlig dom är det allmän domstol som beslutar om föreskrifter, vilka beslut kan överklagas.

Däremot får dessa beslut inte laga kraft, med något undantag, i den mening som avses, eftersom flertalet beslut kan tas upp på nytt under pågående verkställighet med hänsyn till förändrade förhållanden. Exempelvis kan övervakning upphöra om den inte anses påkallad och en föreskrift som meddelats med stöd av 26 kap. 15 § kan alltid ändras eller upphävas (26 kap. 16 § andra stycket). Någon begränsning i tiden finns inte. Regeringen anser därför att för beslut av nu aktuellt slag ska det inte krävas att beslutet ska ha fått laga kraft, oaktat vad som anges i artikel 2.5. Bestämmelsen i rambeslutet bör inte tolkas strikt utan det viktiga är att den dömde har rätt sig efter beslutet. I författningskommentaren återkommer regeringen till hur detta krav ska hanteras.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser regeringen att definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd ska omfatta en av svensk domstol meddelad dom som

avser fängelse efter det att den dömde har villkorligt frigivits, villkorlig dom eller skyddstillsyn.

Enligt regeringens mening uppfyller de nämnda påföljderna kriterierna för såväl en villkorlig påföljd som en alternativ påföljd i rambeslutets mening (artikel 2.3 respektive 2.4). Det saknas emellertid skäl att i lag närmare reglera respektive påföljds tillhörighet i detta avseende. I stället får detta i varje enskilt fall bli föremål för ett ställningstagande av Kriminalvården när en svensk dom översänds för erkännande och verkställighet utomlands (se avsnitt 7, jfr bilaga I till rambeslutet, ruta i). Myndigheten bör alltså ha en viss handlingsfrihet för det fall kategoriseringen av påföljden skulle anses vara av betydelse i förhållande till den verkställande staten.

Beslut som fattas av främst Kriminalvården och övervakningsnämnden efter det att domen fått laga kraft och under prövotiden ska också i den nya lagen anses vara en svensk dom på frivårdspåföljd.

6.4.3 Definition av en utländsk dom på frivårdspåföljd

Regeringens förslag: Med en utländsk dom på frivårdspåföljd ska i lagen avses ett avgörande som har meddelats av en domstol i en medlemsstat inom Europeiska unionen i ett straffrättsligt förfarande. Avgörandet ska avse fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i de fall den dömde villkorligt frigivits eller en uppskjuten påföljd, en villkorlig påföljd eller en alternativ påföljd. Avgörandet ska ha fått laga kraft. Med en utländsk dom på frivårdspåföljd ska även avses ett beslut som en behörig myndighet har meddelat med stöd av domen och som innebär att den dömde beviljats villkorlig frigivning eller att den dömde påförts vissa övervakningsåtgärder.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dels en annan lagteknisk lösning, dels att kravet på laga kraft ska utgöra en allmän förutsättning för att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd och alltså inte utgöra en del av definitionen av en utländsk dom på frivårdspåföljd (se s. 606 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: När Sverige är verkställande stat innebär rambeslutet ett åtagande för svensk del. Vilka domar som omfattas av rambeslutet framgår av artikel 2.

För att de svenska reglerna – i detta avseende – ska överensstämma med det åtagande som följer av rambeslutet bör en utländsk dom på frivårdspåföljd definieras i den nya lagen, så långt som möjligt, i enlighet med formuleringarna i artikel 2 i rambeslutet. Utredningen föreslår att detta bör ske genom en hänvisning i lagtexten till artikel 2.1 i rambeslutet. Regeringen anser emellertid att en sådan hänvisning bör undvikas, bl.a. för att andra bestämmelser i artikel 2 i rambeslutet preciserar innebörden av aktuella påföljder. I stället anser regeringen att påföljdsformerna bör framgå direkt av definitionen. Flera stater har ett regelverk som innebär att under vissa förutsättningar bestäms ett

fängelsestraff, men att verkställigheten av straffet skjuts upp under en prövotid. Under den prövotiden kan fastställas föreskrifter som den dömde har att följa. Finland är ett land som har ett sådant system och det systemet torde motsvara artikel 2.1 b i rambeslutet. En annan variant är att domstolen avvaktar med att bestämma en påföljd under en prövotid, under vilken den dömde har att iaktta vissa åtgärder (jfr artikel 2.1 c). I Danmark finns sådana regler. För en närmare redogörelse för vissa staters regelverk hänvisas till betänkandet Nya påföljder (SOU 2012:34 del 2, s. 109–115 och del 4, s. 113–174).

Samarbetet enligt rambeslutet innebär i praktiken att en medlemsstat ska övervaka vissa åtgärder, vilka framgår av artikel 4.1. Dessa kan vara bestämda i den påföljd som avses i artikel 2.1, men också i ett annat efterföljande beslut som meddelats med stöd av den ursprungliga domen (artikel 2.5). Sådana beslut kan avse beviljande av villkorlig frigivning eller påförande av övervakningsåtgärder. Dessa beslut bör innefattas i den nya lagens definition av en utländsk dom på frivårdspåföljd. När det sedan gäller de specifika övervakningsåtgärderna i artikel 4.1 behöver de inte framgå av definitionen utan kan i stället prövas som en allmän förutsättning för verkställighet i Sverige (se avsnitt 8.2.2).

Till skillnad mot utredningen anser regeringen att det av definitionen bör framgå att avgörandet som avses i artikel 2.1 ska ha fått laga kraft. Detta krav behöver dock inte framgå uttryckligen när det gäller beslut som fattas med stöd av artikel 2.5 (jfr avsnitt 6.4.2). Vidare bör det göras tydligt att avgörandet ska ha meddelats av en domstol i ett straffrättsligt förfarande. Rambeslutet anger nämligen att avgörandet ska innebära att en person har begått ett brott och dömts till en påföljd. Genom att hänvisa till ett straffrättsligt förfarande anser regeringen att detta inkluderas.

Sammanfattningsvis föreslås att definitionen av en utländsk dom på frivårdspåföljd ska omfatta ett avgörande om en sådan påföljd som anges i artikel 2.1 i rambeslutet som har meddelats av en domstol i en annan stat inom EU i ett straffrättsligt förfarande. De påföljder som anges i artikel 2.1 bör framgå direkt av lagtexten. Med en utländsk dom på frivårdspåföljd bör även avses beslut som har meddelats av en behörig myndighet och som innebär beviljande av villkorlig frigivning eller påförande av övervakningsåtgärder.

6.5 Behöriga myndigheter enligt den nya lagstiftningen

Regeringens förslag: Kriminalvården ska vara behörig myndighet att vidta åtgärder och meddela beslut enligt lagen. I vissa fall ska övervakningsnämnd och allmän domstol vara behöriga myndigheter att meddela beslut.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att övervakningsnämnd och allmän domstol ska vara behöriga myndigheter (se s. 615 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens utgångspunkt är att det ansvar som följer av den nya lagstiftningen så långt som möjligt bör hanteras på myndighetsnivå och av den myndighet eller de myndigheter som på nationell nivå har motsvarande uppgifter. Regeringen delar därför utredningens bedömning att Kriminalvården bör få det huvudsakliga ansvaret för att vidta åtgärder och meddela beslut enligt den nya lagstiftningen såväl när en svensk dom på frivårdspåföljd sänds över till en annan medlemsstat som när en utländsk dom på frivårdspåföljd sänds över till Sverige.

När Sverige är utfärdande stat kommer arbetsuppgifterna i korthet innebära följande. Kriminalvården ska bedöma om förutsättningarna är uppfyllda för att översända en dom på frivårdspåföljd till en annan medlemsstat och, om så ska ske, skicka över domen och det intyg som ska åtfölja domen till behörig myndighet i den andra staten. Myndigheten ska, i de fall en fråga om följdbeslut hänskjuts till Sverige, ansvara för att ärendet överlämnas till rätt instans. Kriminalvården ska också i vissa fall bedöma om ett beslut om att sända över en dom ska upphävas samt begära att återfå behörigheten att verkställa påföljden när den dömde är misstänkt för ny brottslighet i Sverige.

I de fall Sverige är verkställande stat ska Kriminalvården pröva om den utländska domen ska erkännas och verkställas i Sverige och om en anpassning av den utländska övervakningsåtgärden ska ske. Verkställigheten i Sverige ska Kriminalvården i huvudsak ansvara för.

Kriminalvården kommer utöver detta att vara ansvarig för kontakterna med andra medlemsstaters behöriga myndigheter och förmedla information till den utfärdande staten samt i det omvända fallet ta emot information från den andra staten på det sätt som rambeslutet föreskriver. Detta innebär således att Kriminalvården kommer att vara den myndighet som utåt sett, mot de andra medlemsstaterna, är huvudsakligen ansvarig för samtliga ärenden oavsett om Sverige är utfärdande eller verkställande stat.

Att Kriminalvården tar ansvar för och vidtar i huvudsak de åtgärder som följer av den nya lagstiftningen motsvarar i stora drag de uppgifter myndigheten har i dag. Kriminalvården är den myndighet som ansvarar för verkställigheten av frivårdspåföljder i Sverige. Vidare är det Kriminalvården som i huvudsak är ansvarig myndighet för det samarbete som sker i dag med stöd av lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet och den nordiska verkställighetslagen. Uppgifterna i den nya lagstiftningen får därför anses vara en naturlig utveckling av Kriminalvårdens verksamhet.

När det däremot gäller vissa andra åtgärder som behöver vidtas med anledning av den nya lagstiftningen bör emellertid andra än Kriminalvården ansvara för att vidta dessa åtgärder med hänsyn till vad som följer av våra nationella regler. Det handlar typiskt sett om beslut som fattas av övervakningsnämnd eller allmän domstol vid verkställighet av svenska frivårdspåföljder.

Om en svensk dom på frivårdspåföljd verkställs i en annan medlemsstat, kan det bli aktuellt att i Sverige fatta vissa beslut, t.ex. att undanröja en frivårdspåföljd på grund av misskötsamhet. Det finns inte

någon anledning att föreslå några ändringar utan frågan får hanteras på det sätt som föreskrivs i brottsbalken, dvs. att rätten prövar frågan på talan av åklagare.

I det omvända fallet, dvs. när en utländsk dom på frivårdspåföljd ska verkställas i Sverige, innebär den nya lagstiftningen nya uppgifter. Vid en verkställighet i Sverige kommer det behöva fattas vissa följdbeslut, t.ex. vid misskötsamhet, som lämpligen inte bör ligga på Kriminalvården. I stället bör de instanser som fattar motsvarande beslut vid en verkställighet av en svensk frivårdspåföljd ansvara för dessa följdbeslut, t.ex. övervakningsnämnden när det gäller att ändra övervakningsåtgärderna vid misskötsamhet.

Sammanfattningsvis bör Kriminalvården ansvara för att vidta de åtgärder och fatta de beslut som den nya lagstiftningen innebär. I vissa fall bör dock denna behörighet ligga på domstol eller övervakningsnämnd. I avsnitt 9.4 redogörs närmare för vilka myndigheter som Sverige ska utse som behöriga att agera enligt rambeslutet när Sverige är utfärdande respektive verkställande stat. Dessa myndigheter ska rådets generalsekretariat underrättas om.

7 Erkännande och verkställighet av en svensk dom i en annan medlemsstat

7.1 Förutsättningar för att sända över en svensk dom

7.1.1 Den dömden måste ha en anknytning till den verkställande staten

Regeringens förslag: En svensk dom på skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, ska få sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas. Förutsättningarna för detta ska vara att den dömden har sin hemvist i den andra medlemsstaten och har återvänt eller vill återvända dit. Även om dessa förutsättningar inte är uppfyllda, ska domen – om den dömden begär det – få översändas sedan den andra medlemsstaten har medgett det.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 621 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna inom EU är grundat på principen om ömsesidigt erkännande. Det innebär bl.a. att det är den utfärdande staten som avgör om en dom eller ett beslut ska sändas över till den verkställande staten. Något krav på samtycke från den verkställande staten finns inte, utan den

staten ska erkänna och verkställa domen eller beslutet om det inte finns någon tillämplig vägransgrund.

Rambeslutet är inte utformat helt i enlighet med denna princip, vilket framgår av artikel 5. Den utfärdande staten får i vissa fall sända över en dom på frivårdspåföljd till en annan stat utan den statens medgivande. Det gäller de fall där den dömde har sin lagliga och vanliga vistelseort i den verkställande staten och den dömde har återvänt eller vill återvända dit (artikel 5.1). I övriga fall får domen skickas över till en medlemsstat enbart efter den dömdes begäran samt efter den statens medgivande (artikel 5.2). Skälet till denna reglering har i huvudsak att göra med vilken av den utfärdande respektive verkställande staten som lämpligast avgör om den dömdes sociala återanpassning främjas av att verkställigheten överförs och om övriga förutsättningar för överförande är för handen. I det förstnämnda fallet är den dömdes anknytning till den verkställande staten generellt så stark att utgångspunkten i rambeslutet är att den dömdes sociala återanpassning underlättas av ett överförande. I det andra fallet är utgångspunkten den motsatta. Det är då i stället den andra medlemsstaten som bedömer om ett översändande av domen dit bör komma i fråga. Detta sker i enlighet med den förklaring om de villkor som gäller för ett samtycke som medlemsstaten ska fastställa (artikel 5.3). I rambeslutet framhålls syftet att återanpassa den dömde som ett skäl för att lämna ett sådant medgivande. Det kan vara fråga om fall där den dömde i enlighet med unionsrätten avser att flytta till en annan medlemsstat och där har erbjudits ett anställningskontrakt. Det kan också vara fråga om fall där den dömde är familjemedlem till någon person som har sin hemvist i den andra medlemsstaten eller den dömde avser att utbilda sig där (se skäl 14 till rambeslutet). Det sagda hänger samman med att den fria rörligheten inom unionen gör det möjligt att fritt röra och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

De olika kriterier som medlemsstaterna tillämpar vid sina medgivandeprövningar ska meddelas till rådets generalsekretariat, som gör informationen tillgänglig för övriga medlemsstater (artikel 5.4 i rambeslutet). De kriterier som tillämpas av Sverige vid medgivande till översändande av en dom hit för erkännande och verkställighet behandlas i avsnitt 8.2.1.

Det bör framhållas att enbart det förhållandet att en dom på frivårdspåföljd sänds över till en annan medlemsstat – med eller utan medgivande från den staten – inte med automatik innebär att domen kommer att verkställas där. Den verkställande staten har i samtliga fall rätt att pröva om rambeslutets övriga förutsättningar är uppfyllda, t.ex. om någon vägransgrund är tillämplig.

Rambeslutets allmänna förutsättningar för att få översända en dom, dvs. att den dömde har sin lagliga och vanliga vistelseort i den verkställande staten och att den dömde har återvänt eller vill återvända till den staten, bör få motsvarigheter i lagen. Begreppet laglig och vanlig vistelseort synes i allt väsentligt motsvara det hemvistbegrepp som med något varierande innebörd förekommer i svensk lagstiftning (jfr skäl 14 till rambeslutet). Regeringen anser också att det svenska hemvistbegreppet inte har en mer vidsträckt innebörd än ”laglig och vanlig vistelseort” i artikel 5.1 i rambeslutet. Att den dömde har hemvist i den verkställande staten används även som förutsättning för

överförande av verkställighet enligt den nordiska verkställighetslagen och lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet (se bl.a. 8 § respektive 21 §). Även i den nya lagen bör ett hemvistbegrepp komma till användning. För att ett översändande av domen ska få ske utan den verkställande statens medgivande bör det alltså – vid sidan av kravet på att den dömde har återvänt eller vill återvända – krävas att den dömde har sin hemvist i den staten.

Oavsett om nämnda krav är uppfyllda eller inte, ska domen – om den dömde begär det – få översändas i de fall där den andra medlemsstaten samtycker till det. Även detta bör uttryckligen framgå av lagen. Det är den andra staten som bedömer om samtycke bör ges. Möjligheten är dock främst tänkt för de ovan nämnda situationer som framgår av skäl 14 till rambeslutet. Förutsättningarna för samtycke från den andra staten till att verkställigheten överförs kan klargöras vid ett samråd med den statens behöriga myndighet.

7.1.2 Den dömdes sociala återanpassning måste underlättas av att verkställigheten överförs

Regeringens förslag: För att en svensk dom på skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, ska få sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas, ska det även krävas att den dömdes sociala återanpassning därigenom underlättas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 621 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser godtar eller invänder inte mot förslaget. *Svea hovrätt* anser att innebörden av begreppet social anpassning och de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen bör framgå av lagen. *Kriminalvården* delar utredningens åsikt att det inte bör bli aktuellt att överföra verkställigheten av villkorlig dom utan särskilda föreskrifter eller en villkorlig frigivning utan särskilda föreskrifter eller övervakning.

Skälen för regeringens förslag: Ett av de genomgripande syftena med rambeslutet är att medlemsstaterna genom sitt samarbete ska underlätta den dömdes sociala återanpassning (artikel 1.1). Denna grundläggande förutsättning bör enligt regeringens mening framgå av den nya lagen. Regelmässigt torde förutsättningen inte vara uppfylld i fråga om villkorlig dom utan särskilda föreskrifter eller villkorlig frigivning från fängelse utan särskilda föreskrifter eller övervakning. Med denna utformning består dessa påföljder – något förenklat – enbart av att den dömde genomgår en provotid. Därmed påverkar en överflyttning av påföljderna typiskt sett inte möjligheterna för den dömde att återanpassas socialt.

Svea hovrätt föreslår att de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om den sociala återanpassningen underlättas uttryckligen bör framgå av lagen. Rambeslutet innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om vilka omständigheter som ska tillmätas vikt i detta avseende. Enligt regeringens bedömning kan det i ett enskilt fall

vara fråga om att väga samman ett flertal faktorer. Prövningen bör därför ha karaktären av en helhetsbedömning, där samtliga omständigheter av betydelse kan vägas in. En uttömmande uppräknings framstår inte som möjlig, och uppräknings av exemplifierande slag riskerar att leda till att omständigheter som inte nämns inte heller blir beaktade i tillräcklig utsträckning. Regeringen anser därför att någon uppräknings – uttömmande eller exemplifierande – av omständigheter av betydelse för bedömningen inte bör tas in i lagen.

Vid helhetsbedömningen bör hänsyn tas till faktorer som t.ex. medborgarskap, hemvisttid i de olika staterna och bostadsförhållanden. Familje- och arbetsförhållanden bör också vägas in. Vidare bör den dömdes egen inställning beaktas. Regeringen återkommer i författningskommentaren till hur helhetsbedömningen är avsedd att genomföras och den hänsyn som därvid ska tas till omständigheter av nu nämnda slag.

I fråga om personer som har barn under 18 år följer det av FN:s konvention om barnets rättigheter, som har ratificerats av Sverige, att barnets bästa ska beaktas. Det innebär att det i helhetsbedömningen av om den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs bör beaktas om den dömden har minderåriga barn i Sverige eller den andra medlemsstaten. En möjlighet bör införas för Kriminalvården att inhämta upplysningar från socialnämnden i frågan. Detta kan regleras i förordning.

Sammanfattningsvis bör det av lagen framgå att en dom får sändas över till en annan medlemsstat för att erkännas och verkställas där, om den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs. Anser Kriminalvården att så är fallet, bör normalt samråd ske med den andra statens behöriga myndighet innan domen sänds över. Därmed ges Kriminalvården möjlighet att väga in även den statens åsikt vid bedömningen av frågan. Detta bör lämpligen gälla oavsett om den statens samtycke till överförandet krävs eller inte. Behovet av samråd kan också göra sig gällande i de fall där Kriminalvården bedömer det som tveksamt om återanpassningen för den dömden skulle underlättas av att verkställigheten överförs. Den information som inhämtas vid samrådet kan då bidra till att återanpassningsmöjligheterna i den andra staten klargörs.

7.1.3 Det måste vara lämpligt att verkställigheten överförs

<p>Regeringens förslag: För att en svensk dom på skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, ska få sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas, ska det även krävas att detta är lämpligt.</p>
--

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 621 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet innebär inte någon skyldighet för Sverige som utfärdande stat att sända över en dom till en annan medlemsstat. Även om mycket talar för att ett överförande av verkställigheten bör ske, kan det finnas omständigheter som innebär att överförandet inte är lämpligt eller ens möjligt. Detta gäller även om den andra medlemsstaten accepterar överförandet samt övriga förutsättningar är uppfyllda (se avsnitt 7.1.1 och 7.1.2).

Vid tillämpning av lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet görs en bedömning av om ett överförande i det enskilda fallet är lämpligt. Detsamma gäller i fråga om tillämpningen av den nordiska verkställighetslagen (se om dessa lagar i avsnitt 5.4). En motsvarande bedömning bör göras i de fall som det enligt rambeslutet kan bli aktuellt att sända över en dom för erkännande och verkställighet. De omständigheter som då bör beaktas kommer att vara av skiftande karaktär. Det är på förhand inte möjligt att förutse samtliga de situationer där en lämplighetsbedömning kan utgöra hinder mot att verkställigheten överförs.

Som framgår av avsnitt 6.4.2 ska lagen tillämpas på en svensk dom på villkorlig dom eller skyddstillsyn samt på ett beslut om villkorlig frigivning. Vid lämplighetsprövningen bör lagen till sitt tillämpningsområde inte vara begränsad utifrån vilka enskilda föreskrifter som en sådan dom eller ett sådant beslut är förenade med. Däremot bör det i varje enskilt fall göras en bedömning av om det är lämpligt eller rentav praktiskt möjligt att en svensk föreskrift som en sådan dom eller ett sådant beslut innehåller genomförs eller övervakas i en annan medlemsstat.

Den anpassning av påföljden som kan komma att ske i den verkställande staten kan också påverka bedömningen av om det är lämpligt att verkställigheten förs över. Påföljdssystemen ser olika ut i de olika staterna, och det måste därför i viss utsträckning accepteras att påföljden eller en viss föreskrift i en annan medlemsstat får en annan form och ett annat innehåll än om domen hade verkställts i Sverige. Väsentliga avvikelser kan dock inte accepteras. Det gäller t.ex. avvikelser som innebär att en påföljd kommer att sakna reellt innehåll i den verkställande staten. Det gäller också avvikelser som enligt Kriminalvårdens bedömning är till nackdel för den dömda, där den anpassade påföljden eller en anpassad föreskrift blir strängare eller längre än den svenska påföljden.

Lämpligheten av att söka överföra verkställigheten kan även ifrågasättas för det fall den andra medlemsstaten kan förutses åberopa hinder av något slag mot erkännande och övervakning, t.ex. avseende ett krav på dubbel straffbarhet. Det bör inte heller komma i fråga att överföra verkställigheten i sådana fall som avses i artikel 11.4, dvs. där den verkställande staten övertar ansvaret för att övervaka domens efterlevnad utan att överta ansvaret för att meddela följdbeslut av något slag (jfr avsnitt 8.3.1).

Särskilda överväganden gör sig också gällande i fråga om varaktigheten av den påföljd eller föreskrift som överförs för verkställighet. Den verkställande staten har möjlighet att vägra erkännande och övervakning, om varaktigheten understiger sex månader (artikel 11.1 j). När det gäller varaktigheten av en svensk föreskrift om

samhällstjänst kan det ifrågasättas om samhällstjänst kan överföras till en annan medlemsstat för verkställighet med hänsyn till att samhällstjänst normalt fullgörs på en tid som understiger sex månader. Av skäl 18 till rambeslutet framgår särskilt att den verkställande staten bör ha rätt att vägra att erkänna en dom eller övervakningsåtgärd som inbegriper samhällstjänst, om samhällstjänsten normalt sett är fullgjord på mindre än sex månader. Den omständigheten att svensk samhällstjänst verkställs på ett visst sätt i Sverige är emellertid utslag för en praxis som har utvecklats här. Vid verkställighet av den svenska påföljden får de bestämmelser och den praxis som har utvecklats i den verkställande staten beträffande motsvarande påföljder tillämpas. Det saknas anledning att tro att andra stater kommer att vägra verkställighet av svenska domar som inbegriper samhällstjänst mot bakgrund av den praxis som har utvecklats i Sverige (jfr prop. 2008/09:19 s. 39 f.). Finns det undantagsvis likväl anledning att tro att en annan medlemsstat kommer att åberopa hinder mot verkställighet av samhällstjänst, får den statens inställning klargöras genom ett samråd och därefter beaktas inom ramen för om det kan anses lämpligt att verkställigheten förs över.

7.2 Förfarandet

Regeringens förslag: Kriminalvården ska besluta om ett avgörande ska sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas. Om beslutet innebär att domen ska sändas över, ska Kriminalvården skicka domen direkt till den behöriga myndigheten i den andra staten.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 628 i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget. *Datainspektionen* erinrar om att elektronisk kommunikation bland annat omfattas av bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) och att översändande genom e-post inte alltid lever upp till de krav som kan ställas vid säker hantering av personuppgifter som innefattar brottsuppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Hur förfarandet inleds

Frågan om huruvida en svensk dom på skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, bör sändas över till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet kan initieras på olika sätt. Frågan kommer att kunna tas upp av den myndighet som ansvarar för verkställigheten i Sverige, dvs. Kriminalvården, i fråga om en dom på villkorlig dom eller skyddstillsyn samt ett beslut om villkorlig frigivning. Även den andra staten bör kunna begära att ett förfarande påbörjas för att sända över domen. Slutligen är det naturligt att den dömda själv ska kunna initiera ett sådant ärende.

Vanligast torde bli att frågan tas upp av Kriminalvården, eventuellt efter anmälan från en övervakningsnämnd. En övervakningsnämnd som

finner att förutsättningar finns för framställning om verkställighet utomlands enligt lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska anmäla detta till Kriminalvården (se 7 § första stycket förordningen med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet). En motsvarande anmälningsskyldighet bör gälla i fråga om överföring av verkställighet enligt rambeslutet. Detta kan regleras närmare i förordning.

Det bör vidare införas en anmälningsskyldighet för domstol till Kriminalvården i de fall där en frivårdspåföljd har utdömts för en person som har sin hemvist i en annan medlemsstat. Även detta kan regleras närmare i förordning.

I de fall där Kriminalvården bedömer att det kan finnas förutsättningar för ett överlämnande till en annan medlemsstat bör Kriminalvården underrätta den dömde om detta och om innebörden av att verkställigheten överförs. Detta gäller oavsett om det är fråga om villkorlig dom eller skyddstillsyn eller om den dömde avtjänar ett fängelsestraff och står inför villkorlig frigivning. Upplysningsskyldighet gentemot den dömde kan regleras närmare i förordning. Någon upplysning är inte behövlig för det fall den dömde redan har lämnat landet. I en sådan situation kan det däremot finnas anledning att ta kontakt med den behöriga myndigheten i den dömdes hemstat, eller en annan medlemsstat där den dömde befinner sig, för att undersöka förutsättningarna för ett överförande av verkställigheten.

Att Kriminalvården lämnar en underrättelse till den dömde med information om möjligheten att överföra verkställigheten bör inte i sig innebära att ett ärende om överflyttning har påbörjats.

Prövning och beslut

Kriminalvården bör pröva om de förutsättningar för överförande av verkställighet som gäller enligt lagen är uppfyllda. Därefter bör myndigheten meddela beslut i frågan om huruvida domen ska sändas över till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet där. För Kriminalvårdens handläggning av ärendet bör förvaltningslagens (1986:223) regler gälla.

Kriminalvårdens prövning och beslut kommer att innefatta ett flertal åtgärder. Det kan finnas behov av att samråda med eller inhämta information från andra svenska myndigheter eller socialnämnden. I förhållande till de medlemsstater dit ett överförande av verkställighet kan bli aktuellt kan det behöva göras en kontroll avseende de förklaringar som kan ha lämnats enligt artiklarna 5.4, 10.4 och 14.3 (jfr skäl 13 till rambeslutet). Det gäller förklaringar om de förutsättningar som andra stater ställer upp för att erkänna och verkställa domar i de fall där den dömde inte har sin hemvist i den andra staten (se avsnitt 7.1.1). Det gäller även förklaringar om tillämpliga krav på dubbel straffbarhet och om vägran att överta ansvaret för vissa ingripande följdbeslut. Dessa förklaringar kan vara av betydelse för om förutsättningarna för att översända domen för erkännande och verkställighet är uppfyllda.

Vidare kan Kriminalvården behöva samråda med behöriga myndigheter i andra medlemsstater. Sådant samråd får enligt artikel 15 i rambeslutet ske närhelst det är lämpligt för att underlätta en smidig och

effektiv tillämpning av rambeslutet. I avsnitt 7.1 berörs vissa situationer där samråd kan eller bör komma i fråga. Regelmässigt föreligger behov av samråd i de fall där samtycke från den andra staten är behövt för att verkställigheten ska få överföras (se avsnitt 7.1.1). Behovet av samråd i övrigt får avgöras från fall till fall, varvid får beaktas den information som kan hämtas i de nämnda förklaringar som den andra medlemsstaten kan ha lämnat. Möjligheten till samråd är tänkt att användas främst i de fall där detta bedöms tillföra ärendet information av betydelse. Om det är uppenbart att en överföring av verkställigheten inte kommer i fråga, behöver samråd inte genomföras. Närmare bestämmelser om Kriminalvårdens samråd med andra länders behöriga myndigheter regleras lämpligen i förordning

Den dömdes inställning i frågan om huruvida verkställigheten bör överföras har stor betydelse för Kriminalvårdens ställningstagande. Detta gäller naturligtvis i de fall där den dömdes begäran är en förutsättning för att överförandet ska kunna ske (se avsnitt 7.1.1). Även i övrigt är den dömdes inställning av betydelse för att bedöma t.ex. den dömdes avsikt att återvända till sin hemviststat, om en överflyttning av verkställigheten underlättar den dömdes sociala återanpassning eller för att få fram andra uppgifter som är relevanta för myndighetens prövning. Några uttryckliga regler om formerna för att inhämta den dömdes inställning eller övriga uppgifter från honom eller henne finns inte i rambeslutet. Enligt regeringens mening sker denna informationsinhämtning lämpligen inom ramen för förvaltningslagens regler om partsinsyn och kommunikation.

Om den dömden befinner sig i den andra staten när Kriminalvården överväger att sända över en dom, kan det av praktiska skäl vara svårt att höra honom eller henne i ärendet. Kriminalvården kan då söka hjälp av den behöriga myndigheten i den staten för att kontakta den dömden och utröna hans eller hennes inställning.

Översändande av domen

Artikel 6 i rambeslutet innehåller bestämmelser om översändande av en dom eller ett övervakningsbeslut. Originalhandlingen, eller bestyrkta kopior av den, ska sändas direkt till den behöriga myndigheten i den verkställande staten. En bestämmelse om att Kriminalvården ska sända över en dom på frivårdspåföljd – innefattande även en dom på fängelse efter villkorlig frigivning – till en behörig myndighet i den verkställande staten bör tas in i lagen.

Rådets generalsekretariat samlar in och offentliggör information om de myndigheter i medlemsstaterna som är behöriga enligt rambeslutet (artikel 3). Om den behöriga myndigheten i någon medlemsstat likväl inte är känd, får Kriminalvården vid behov vidta de efterforskningar som är nödvändiga för att få denna information från medlemsstaten i fråga. Sådana efterforskningar kan göras t.ex. genom det rättsliga nätverk som har etablerats inom EU med kontaktpersoner i de olika medlemsstaterna.

Domen får enbart skickas för erkännande och verkställighet till en medlemsstat åt gången. Detta bör framgå av lagen.

Vid översändandet ska till domen fogas ett intyg, som ska vara utformat i enlighet med ett standardformulär som är bifogat rambeslutet (artikel 6.1 och 6.2 samt bilaga 1). Detta intyg utfärdas av

Kriminalvården och ska innehålla den information som är behövlig för att den verkställande staten ska kunna ta ställning till om domen bör erkännas och verkställas där. Intyget ska vara utfärdat på eller översatt till ett språk som godtas av den verkställande staten. Närmare bestämmelser om intyget kan meddelas genom förordning.

Domen ska översändas på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning och möjliggör för den verkställande staten att fastställa äktheten (artikel 6.2). Även detta krav på skriftlighet kan framgå av förordning. Det närmare sättet för översändande får därefter avgöras från fall till fall med beaktande av lagstiftningen i Sverige och i den verkställande staten. Normalt torde handlingarna sändas med ordinär postgång. Det kan i enskilda fall vara möjligt att använda sig även av t.ex. telefax eller e-post. Som *Datainspektionen* påpekar ska dock bestämmelserna i personuppgiftslagen iakttas när personuppgifter behandlas.

En dom på villkorlig dom blir verkställbar från den dag som domen får laga kraft. En dom på skyddstillsyn blir däremot verkställbar från dagen för domen. Rätten får dock förordna att övervakningen enligt domen ska anstå till dess domen har vunnit laga kraft (28 kap. 5 § första stycket brottsbalken). Om det redan vid handläggningen i domstol framkommer att det finns förutsättningar för att överföra verkställigheten av skyddstillsyn till en annan medlemsstat, kan det vara angeläget att ett sådant förordnande beslutas. Därmed undviks att en övervakare måste vara förordnad i Sverige längre tid än nödvändigt eller att andra åtgärder vidtas med kostnader till följd. För det fall övervakning måste anordnas i Sverige trots en stundande överflyttning av verkställigheten till en annan medlemsstat, får övervakningen utformas med beaktande av detta förhållande. En övervakare som har förordnats i Sverige när det blir aktuellt att överföra verkställigheten till en annan medlemsstat måste entledigas, efter erkännande av domen i den andra medlemsstaten. Detta kan framgå av förordning.

I fråga om villkorlig frigivning från fängelse står den dömda under övervakning från frigivningen, om det beslutas särskilt. Om en övervakare förordnas, får övervakaren entledigas enligt nämnda förordningsbestämmelse sedan domen har erkänts i den andra medlemsstaten.

7.3 Följdbeslut

Regeringens förslag: Beslut beträffande påföljden som meddelas i en annan medlemsstat med anledning av verkställigheten där av en svensk dom på skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, ska gälla även i Sverige.

Sedan den svenska domen på frivårdspåföljd har erkänts i den verkställande staten får åtgärder med anledning av påföljden beslutas i Sverige endast om den verkställande staten hänskjuter ett ärende om en sådan åtgärd hit. Avser domen fängelse sedan villkorlig frigivning skett eller skyddstillsyn, ska Kriminalvården överlämna ärendet till den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde övervakningen bedrevs eller kunde ha bedrivits vid tidpunkten för

beslutet om domens översändande till den andra medlemsstaten. Om domen avser villkorlig dom, ska Kriminalvården i stället överlämna ärendet till åklagare.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att Kriminalvården ska överlämna samtliga hit hänskjutna ärenden om följdbeslut till övervakningsnämnd. Utredningens förslag överensstämmer i övrigt med regeringens (se s. 632 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Som utgångspunkt meddelar den verkställande staten följdbeslut

Med anledning av en sådan dom eller ett sådant övervakningsbeslut som omfattas av rambeslutet kan det bli aktuellt att meddela beslut om olika slag av följdåtgärder. Detta benämns enligt rambeslutet följdbeslut och avser enligt artikel 14.1 i huvudsak beslut om

ändring av skyldigheter eller anvisningar i den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden eller ändring av prövotidens längd, upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden eller upphävande av beslutet om villkorlig frigivning, och påförande av fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd när det gäller en alternativ påföljd eller en villkorlig påföljd.

Behovet av att meddela följdbeslut kan uppkomma med anledning av att villkoren för en påföljd måste justeras i något avseende, t.ex. ändringar eller upphörande av en behandling eller ändringar av en plan för samhällstjänst. Vidare kan det behöva fattas följdbeslut för det fall den dömda missköter villkoren för en frivårdspåföljd eller begår nya brott. Åtgärder som då kan komma i fråga är att t.ex. förlänga övervakningstiden, förse påföljden med nya villkor, förverka villkorligt medgiven frihet eller döma ut en frihetsberövande påföljd i stället.

Sedan den behöriga myndigheten i den verkställande staten har erkänt den dom, eller i förekommande fall det övervakningsbeslut, som har översänts dit samt har underrättat den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om erkännandet, ska enligt artikel 7.1 i rambeslutet den utfärdande staten inte längre vara behörig att meddela följdbeslut. Huvudregeln är alltså att den verkställande staten ensam har behörighet att meddela samtliga följdbeslut med anledning av den överförda påföljden, medan Sverige som utfärdande stat helt förlorar behörigheten att vidta sådana åtgärder. Det är lagstiftningen i den verkställande staten som ska tillämpas på följdbesluten och de konsekvenser som sådana beslut kan föranleda. Det inbegriper förekommande fall av t.ex. verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd (artikel 14.2).

I vissa fall meddelar den utfärdande staten följdbeslut

Från huvudregeln att den verkställande staten ensam har behörighet att meddela följdbeslut finns undantag som innebär att behörigheten stannar

kvar hos eller återförs till den utfärdande staten. Varje medlemsstat har enligt rambeslutet möjlighet att lämna en förklaring om att den, i egenskap av verkställande stat, inte avser att fatta följdbeslut av mer ingripande slag (artikel 14.3). Det är upp till den medlemsstaten att själva ange vilka fall som avses, men i rambeslutet förutses att det kan vara fråga om situationer där det inte finns något fastställt fängelsestraff i domen, där det är fråga om en villkorlig påföljd eller där kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt (artikel 14.3 a–c). Flera medlemsstater har lämnat en förklaring enligt artikel 14.3 om att de vägrar överta ansvaret för att meddela följdbeslut av ingripande slag i vissa fall. När en medlemsstat i ett enskilt fall inte vill ta ansvar för att fatta vissa följdbeslut enligt artikel 14.1 ska den behöriga myndigheten i den staten återföra behörigheten till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten (artikel 14.4).

Det sagda innebär att Sverige i egenskap av utfärdande stat kan behöva meddela vissa ingripande följdbeslut även efter det att en påföljd har överförs. När det gäller svenska påföljder kan det vara fråga om beslut att förverka villkorligt medgiven frihet eller att undanröja en frivårdspåföljd och döma ut ett fängelsestraff i stället. I ett sådant fall ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten meddela behovet av följdbeslut till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, dvs. för Sveriges del Kriminalvården (artikel 17.1, jfr artikel 7.2 b).

Många gånger kan det vara en bedömningsfråga om omständigheterna är sådana att ett följdbeslut överhuvudtaget är påkallat. Det kan också vara så att flera alternativa följdbeslut är tänkbara, t.ex. i fall föranledda av den dömdes misskötsamhet. Av dessa tänkbara följdbeslut kan en åtgärd som innebär att en övervakningsåtgärd ändras falla inom den verkställande statens behörighet. Behörigheten att undanröja påföljden kan däremot kvarstå hos den utfärdande staten till följd av en sådan förklaring enligt artikel 14.3 som nämns ovan. Det är då upp till den verkställande staten att bedöma vilket av dessa följdbeslut som är mest adekvat och därmed också vilken stat som ska fatta följdbeslut med anledning av misskötsamheten. Den utfärdande staten får meddela följdbeslut enbart om frågan hänskjuts dit av den verkställande staten.

Enligt artikel 11.4 i rambeslutet kan en medlemsstat som åberopar en grund för att vägra att överta verkställigheten av en dom från ett annat land likväl komma överens med den utfärdande statens behöriga myndighet om att övervaka efterlevnaden av domen. Den verkställande staten tar i ett sådant fall inte över ansvaret för att meddela några som helst följdbeslut.

Följdbeslut i den verkställande staten

Om den verkställande staten inte har lämnat någon förklaring enligt artikel 14.3 i rambeslutet, ska den staten meddela samtliga följdbeslut med anledning av den överförda domen. Det bör framgå av lagen att samtliga följdbeslut av den andra staten ska gälla även i Sverige.

Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska skriftligen och utan dröjsmål underrätta Kriminalvården i egenskap av behörig myndighet i Sverige om de följdbeslut som den staten har meddelat med anledning av en svensk frivårdspåföljd (artikel 16.1).

Kriminalvården ska, när Sverige är utfärdande stat, omedelbart underrätta den behöriga myndigheten i den andra staten om förhållanden som kan föranleda följdbeslut (artikel 16.3). Denna skyldighet kan tas in i förordning. Ett sådant förhållande som i och för sig kan föranleda följdbeslut är att den dömda har begått nya brott i Sverige. Som framgår av avsnitt 7.5 föreslår regeringen att sådan ny brottslighet också ska kunna föranleda en begäran om att verkställigheten återförs till Sverige. I dessa fall måste alltså Kriminalvården göra en bedömning av vilken av dessa åtgärder – underrättelse till den andra staten om behovet av följdbeslut respektive begäran om återförande av verkställigheten – som framstår som lämpligast.

Det framgår av 9 § 2 förordningen (1999:1134) om belastningsregister att en uppgift från en utländsk myndighet om ett beslut av en myndighet i den staten om verkställighet av en påföljd som har dömts ut i Sverige ska finnas i belastningsregistret. Det står därmed klart att sådana uppgifter från den behöriga myndigheten i den verkställande staten som avser beslut om att erkänna och verkställa en svensk dom på skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, ska ingå i belastningsregistret. Detsamma gäller följdbeslut som meddelas av den staten. Något behov av kompletterande föreskrifter i fråga om belastningsregistret finns därför inte.

Följdbeslut i Sverige

Som framgår ovan får Sverige i egenskap av utfärdande stat i vissa fall meddela följdbeslut i fråga om påföljder som har överförs till en annan medlemsstat. Det handlar om fall där den verkställande staten har lämnat en förklaring enligt artikel 14.3 om att den staten inte övertar ansvaret för de mer ingripande följdbesluten och med stöd av denna förklaring återfört behörigheten att fatta dessa följdbeslut (artikel 14.4). Typiskt sett blir det fråga om fall där det är fråga om att undanröja en villkorlig dom eller skyddstillsyn för att i stället bestämma en frihetsberövande påföljd. Det kan också vara fråga om fall där det är aktuellt att förverka villkorligt medgiven frihet. Närmast uteslutande torde dessa följdbeslut, som är av det mer ingripande slaget, bli påkallade med anledning av den dömdes misskötsamhet i något avseende.

De svenska påföljder som är i fråga är sådana att det enligt rambeslutet kan komma i fråga för medlemsstater att välja att inte ta ansvar för mer ingripande följdbeslut (artikel 14.3). Det kan antas att många medlemsstater såvitt avser svenska domar kommer att återföra behörigheten att meddela de mer ingripande följdbesluten till Sverige, när behov av att meddela ett sådant beslut föreligger.

Om behörigheten att meddela följdbeslut i någon utsträckning ligger kvar hos Sverige som utfärdande stat, är det upp till den verkställande staten att genast meddela behovet av att meddela följdbeslut. Ett sådant meddelande ska lämnas till Kriminalvården i egenskap av svensk behörig myndighet. Det är naturligtvis viktigt att meddelandet snabbt kommer till Kriminalvårdens kännedom, eftersom följdbeslut kan behöva meddelas skyndsamt. Den utländska behöriga myndigheten ska informera Kriminalvården om varje omständighet som kan föranleda att ett beslut

om villkorlig frigivning upphävs (artikel 17.1 a) eller att fängelse eller annan frihetsberövande påföljd döms ut i stället för frivårdspåföljden (artikel 17.1 b) samt samtliga andra uppgifter och omständigheter av betydelse som Kriminalvården begär att få ta del av och som är av avgörande betydelse för möjligheten att meddela följdbeslut (artikel 17.1 c). Meddelanden i nu nämnda avseenden till Kriminalvården ska lämnas med användning av ett standardformulär som är fogat till rambeslutet (artikel 17.3 samt bilaga II). Denna blankett är utformad för att lämna meddelanden om den dömdes misskötsamhet men lämnar även utrymme för att lämna andra uppgifter av betydelse för de följdbeslut som kan bli aktuella i Sverige.

Av den nya lagen bör framgå att en åtgärd med anledning av den utdömda påföljden får beslutas i Sverige enbart för det fall den behöriga myndigheten i den verkställande staten hänskjuter frågan hit. Kriminalvården är behörig myndighet att ta emot det hänskjutna ärendet. Om den svenska domen rör skyddstillsyn eller det är fråga om ett beslut om villkorlig frigivning från fängelse, bör Kriminalvården därefter överlämna ärendet till den övervakningsnämnd där övervakningen bedrevs eller, om övervakning inte påbörjades i Sverige, hade kunnat bedrivas vid tidpunkten för domens överförande till den verkställande staten. Detta motsvarar den befogenhet att meddela följdbeslut som övervakningsnämnden har enligt de lagar som i övrigt reglerar Sveriges samarbete med andra stater i fråga om verkställighet av frivårdspåföljder m.m.: den nordiska verkställighetslagen (15 §) och lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet (24 §).

Frågan är därefter i vilken utsträckning som övervakningsnämnden ska ha behörighet att fatta följdbeslut, sedan den andra staten har hänskjutit frågan till Sverige. Hänskjutandet är resultatet av att den verkställande staten har bedömt att ett följdbeslut av mer ingripande slag är påkallat (se artiklarna 14.4 och 17.1). Enligt inledningen av artikel 7.2, jämförd med artikel 7.1, synes dock den utfärdande staten efter det att behörigheten återgått till den staten även ha möjlighet att fatta mindre ingripande följdbeslut, som i stället kan anses påkallade (artikel 14.1 a), och inte endast de mest ingripande besluten (artikel 14.1 b och c). Enligt regeringens bedömning är det rimligen detta rättsläge som eftersträvas med rambeslutet. En motsatt tolkning skulle kunna leda till att den verkställande staten inte fattar ett beslut med stöd av artikel 14.1 a, eftersom den staten anser att en mer ingripande åtgärd är nödvändig, samtidigt som den utfärdande staten enligt sitt regelverk inte anser att en mer ingripande åtgärd, motsvarande de som anges i artikel 14.1 b och c, är möjlig. Regeringen anser därför att Sverige i egenskap av utfärdande stat har handlingsfriheten att fatta det följdbeslut – av mer eller mindre ingripande slag – som utifrån omständigheterna framstår som lämpligast.

Sedan ärendet har hänskjutits till övervakningsnämnden bör alltså nämnden, utan begränsning till enbart mer ingripande åtgärder, pröva vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av den dömdes misskötsamhet. Det bör ske med tillämpning av gängse regler i brottsbalken när det gäller de påföljder som är i fråga. Samtidigt måste beaktas de förändringar som påföljden kan ha genomgått i den verkställande staten. Sådana förändringar kan ha skett genom anpassning av påföljden till lagstiftningen i den staten samt genom de följdbeslut i

olika avseenden som kan ha meddelats där. Även om den andra staten har reserverat sig mot att meddela de mer ingripande följdbesluten, kvarstår ju möjligheten för den staten att meddela följdbeslut t.ex. i fråga om ändring på visst sätt av den påföljd eller övervakningsåtgärd som har överförts (artikel 14.1 a). Sådana följdbeslut kan ha meddelats innan det blir fråga för Sverige att ta ställning till mer ingripande följdbeslut.

I fråga om villkorlig frigivning blir det aktuellt för övervakningsnämnden att tillämpa 26 kap. 15–20 §§ brottsbalken. Är den överförda påföljden en svensk skyddstillsyn, blir 28 kap. 7–9 §§ brottsbalken tillämpliga. Vidare kan det bli fråga om att upphäva eller ändra en föreskrift om samhällstjänst (28 kap. 2 a § tredje stycket brottsbalken). Om det blir fråga om att undanröja skyddstillsynen för att i stället bestämma påföljden till fängelse, ska åklagare på övervakningsnämndens begäran väcka talan vid domstol om detta. I ett sådant fall kan i undantagsfall den dömde ha varit föremål för frihetsberövande i den verkställande staten, liknande ett omhändertagande i Sverige vid misskött skyddstillsyn. Detta får i så fall beaktas av domstolen när den nya påföljden bestäms (se 28 kap. 9 § brottsbalken).

Enligt rambeslutet möjliggörs överflyttning till en annan medlemsstat av en svensk villkorlig dom, eventuellt försedd med föreskrifter om bl.a. samhällstjänst. I detta avseende skiljer sig rambeslutet från det som gäller enligt de nämnda lagarna om Sveriges hittillsvarande samarbete med andra stater i fråga om verkställighet av frivårdspåföljder. Vid misskötsamhet av en svensk dom på villkorlig dom som verkställs i Sverige beslutar domstolen om åtgärd på talan av åklagare (27 kap. 6 § brottsbalken). Detsamma gäller om det blir fråga om att ändra eller upphäva en föreskrift om samhällstjänst (27 kap. 2 a § brottsbalken). Motsvarande ordning bör gälla för det fall den andra staten har återfört behörigheten att fatta följdbeslut i fråga om en svensk villkorlig dom, som verkställs i den staten. I dessa fall bör alltså Kriminalvården, sedan den har tagit emot information enligt artikel 17.1 från den andra staten, överlämna ärendet till allmän åklagare för vidare åtgärd.

Om det i Sverige finns behov av att höra den dömde innan det blir aktuellt att döma till en annan påföljd, framgår av rambeslutet att detta kan ske i enlighet med tillämpliga delar av det förfarande som föreskriver en möjlighet att hålla förhör med personer via videolänk enligt internationella instrument eller EU-lagstiftning (artikel 17.4). Övervakningsnämndens handläggning av ett ärende är skriftlig, men den dömde har enligt 37 kap. 6 § brottsbalken en rätt att höras muntligt i ärendet. Det kan ske genom t.ex. telefon- eller videoförhör, om den dömde befinner sig i en stat som godtar att ett sådant förhör genomförs. I annat fall får den dömdes önskemål att höras muntligen uppfyllas genom personlig inställelse vid nämndens sammanträde. Vid åklagares och domstols handläggning av ett ärende om t.ex. undanröjande av skyddstillsyn finns det möjlighet att begära hjälp utomlands för att höra den dömde i enlighet med lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, som grundar sig på bl.a. 1959 års europeiska konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och konventionen från 2000 mellan EU:s medlemsstater om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.

Kriminalvården ska utan dröjsmål underrätta den behöriga myndigheten i den andra staten om de följdbeslut som har meddelats i Sverige med anledning av att den andra staten har hänskjutit ett sådant ärende hit (artikel 17.5). Detta kan regleras i förordning.

Som framgår ovan möjliggör rambeslutet i vissa fall (artikel 11.4) att den verkställande staten övertar ansvaret för att övervaka domens efterlevnad, dock utan att alls överta ansvaret för att meddela följdbeslut. Mervärdet av att under sådana förutsättningar överföra verkställigheten får enligt regeringens mening regelmässigt anses mycket litet. Det saknas därför anledning att i lagen införa en möjlighet för Kriminalvården att ingå sådana överenskommelser.

7.4 Upphävande av ett beslut om att sända över en dom för erkännande och verkställighet

Regeringens förslag: Kriminalvården ska kunna upphäva ett beslut om att sända över en dom till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet där fram till dess att domen har erkänts av den staten.

Kriminalvården ska också kunna upphäva beslutet om översändande fram till dess att domen har börjat verkställas i den andra medlemsstaten, om upphävandet görs med anledning av ett beslut av den andra staten om att anpassa påföljden till sin lagstiftning.

Oavsett om domen har erkänts och börjat verkställas i den andra staten eller inte, ska Kriminalvården genast upphäva beslutet om översändande, om påföljden har fallit bort enligt svensk lag eller inte längre kan verkställas enligt ett beslut av en svensk myndighet.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår inte någon särskild upphävandegrund med anledning av den verkställande statens beslut om anpassning av påföljden. I övrigt överensstämmer utredningens förslag nära med regeringens förslag (se s. 639 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Återkallelse vid ändrade förhållanden

Sedan domen har sänts över för erkännande och verkställighet i den verkställande staten finns det i rambeslutet inte någon generell bestämmelse som möjliggör för den utfärdande staten att ensidigt återkalla översändandet. Emellertid är det i grunden fråga om en fakultativ översändandemöjlighet för den utfärdande staten (artikel 5.1). Intill dess att domen har erkänts av den andra staten kvarstår dessutom befogenheten hos den utfärdande staten att verkställa domen (artikel 7.1). Enligt regeringens mening måste därför rambeslutet tolkas så att den utfärdande staten har möjlighet att återkalla översändandet fram till den tidpunkt då den verkställande staten har erkänt domen. Det bör därför tas in en bestämmelse i lagen om att Kriminalvården har möjlighet att

upphäva beslutet om översändande av en dom till en annan medlemsstat fram till dess att domen har erkänts i den staten. Frågan om upphävande före det att erkännande skett i den andra staten torde framför allt bli aktuell när Kriminalvården efter det att domen har sänts över får ytterligare information från den andra statens myndigheter som innebär att de förutsättningar som anges i lagen för att överföra verkställigheten inte längre kan anses uppfyllda. Det kan vara fråga om t.ex. att den andra staten har för avsikt att anpassa påföljden på ett sätt som Kriminalvården anser olämpligt eller att den dömde under överföringsprocessen lagförs för ytterligare brott i Sverige.

Enligt rambeslutet kan den utfärdande staten avbryta förfarandet att erkänna och övervaka domen i två särskilt reglerade fall, under förutsättning att övervakningen i den verkställande staten ännu inte har påbörjats. Med rambeslutets terminologi kallas detta för att dra tillbaka det intyg som avses i artikel 6.1 i rambeslutet. Det första fallet är då den verkställande staten, på begäran av den utfärdande staten, har informerat den utfärdande staten om den maximala längden på den frihetsberövande påföljd som kan påföras den dömde om frivårdspåföljden i fråga missköts (artiklarna 9.4 och 16.2). Denna information ska lämnas till den utfärdande staten omedelbart efter mottagandet av domen eller övervakningsbeslutet och övriga handlingar. Ett tillbakadragande av intyget ska enligt artikel 9.4 beslutas och meddelas till den verkställande staten inom tio dagar från mottagandet av nämnda information. Kriminalvården kommer i dessa fall att ta del av den beslutsgrundande informationen mycket snart efter det att den verkställande staten har tagit emot ärendet. Det bör därför regelmässigt finnas utrymme för Kriminalvården att vid behov avbryta överlämnandeprocessen innan den andra staten har haft en praktisk möjlighet att erkänna domen. Saken bör därför kunna hanteras inom ramen för den ovan föreslagna bestämmelsen om Kriminalvårdens möjlighet att upphäva beslutet att översända domen före det att erkännande har skett i den andra staten. Några ytterligare bestämmelser i lag synes inte behövliga. Däremot bör i förordning regleras att Kriminalvården alltid bör begära nämnda information från den andra staten för det fall den staten inte har lämnat någon förklaring enligt artikel 14.3 utan avser att överta ansvaret även för att meddela följdbeslut av mer ingripande slag.

Det andra fallet avser situationen då den verkställande staten skriftligen har informerat om sitt beslut om att anpassa en alternativ påföljd eller övervakningsåtgärd till lagstiftningen i det landet. Den utfärdande staten kan då enligt rambeslutet avbryta förfarandet att erkänna och övervaka domen, under förutsättning att verkställigheten inte har påbörjats (artiklarna 9.4 och 18.5). Även i detta fall måste enligt artikel 9.4 den utfärdande staten besluta om återkallelse och meddela beslutet till den verkställande staten inom tio dagar från mottagandet av informationen från den verkställande staten. Regelmässigt torde i dessa fall vetskapen om den verkställande statens anpassningsbeslut komma till Kriminalvårdens kännedom först sedan domen har erkänts i den andra staten. Samtidigt kan anpassningsbeslutet vara sådant att överförande inte längre framstår som lämpligt. Det bör därför i lagen föreskrivas att Kriminalvården med anledning av ett beslut av den andra staten om anpassning av påföljden får upphäva beslutet om översändande av

domen, dock under förutsättning att verkställighet av domen inte har påbörjats i den andra staten.

Kriminalvården bör underrätta den andra statens myndigheter om beslutet om upphävande. Om upphävandet sker med stöd av den föreslagna allmänna regeln om Kriminalvårdens rätt att återkalla ett översändandebeslut innan domen har erkänts i den andra staten, bör underrättelsen ske så snart som möjligt. Därigenom kan undvikas att den andra staten hinner erkänna domen, vilket skulle medföra att upphävandebeslutet inte längre kan göras gällande mot den staten. Sker upphävandet i stället till följd av att den verkställande staten har meddelat ett anpassningsbeslut, bör den staten underrättas om upphävandebeslutet inom tio dagar från det att Kriminalvården skriftligen har mottagit anpassningsbeslutet. Utöver det som nu har sagts bör den andra staten underrättas när beslutet om upphävande har fått laga kraft. De nu nämnda underrättelseskyldigheterna kan regleras i förordning.

Återkallelse sedan påföljden har bortfallit

Enligt artikel 19 har både den utfärdande och den verkställande staten rätt att bevilja amnesti eller nåd. Däremot är det endast den utfärdande staten som har rätt att besluta om omprövning av den aktuella domen.

Rambeslutet innehåller inga särskilda regler om hur den utfärdande staten ska informera den verkställande staten om ett beslut eller en åtgärd som innebär att påföljden – omedelbart eller efter en viss tid – inte längre kan verkställas. Likväl bör en sådan underrättelse lämnas genom försorg av den utfärdande statens behöriga myndighet.

Om nåd eller amnesti beviljas i Sverige eller om domen undanröjs på grund av att t.ex. resning har beviljats, ska påföljden inte längre verkställas. Kriminalvården bör i dessa fall genast upphäva beslutet om att sända över domen samt underrätta den verkställande staten. Möjligheten till ett sådant upphävande bör inte vara begränsat i tiden, utan det bör kunna ske även efter det att verkställigheten har påbörjats i den andra staten. Underrättelseskyldigheten kan framgå av förordning.

7.5 Fortsatt verkställighet i Sverige

Regeringens förslag: Verkställigheten av en svensk dom ska fortsätta i Sverige om Kriminalvården upphäver ett beslut om att sända över domen till en annan medlemsstat. Detsamma ska gälla om den verkställande staten återför behörigheten att verkställa påföljden. Kriminalvården ska få begära att den verkställande staten på så sätt återför behörigheten, sedan den dömde har åtalats för ny brottslighet i Sverige.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att Kriminalvården ska få återkalla en begäran om erkännande och verkställighet i händelse av att den dömde åtalas för ny brottslighet. I övrigt överensstämmer utredningens förslag nära med regeringens (s. 639 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Sedan Kriminalvården har beslutat att upphäva ett beslut om att översända en dom för erkännande och verkställighet i en annan medlemsstat (se avsnitt 7.4), bör domen på nytt bli verkställbar i Sverige. Att så är fallet ligger i sakens natur så länge domen ännu inte har hunnit erkännas i den andra medlemsstaten. En regel om att fortsatt verkställighet i Sverige är möjlig bör däremot tas in i lagen för det fall upphävandet av Kriminalvårdens beslut sker efter det att erkännande skett i den andra medlemsstaten.. Naturligtvis blir någon verkställighet inte aktuell om upphävandet beror på att påföljden har bortfallit enligt svensk lag. Detsamma gäller om påföljden inte längre kan verkställas enligt beslut av en svensk domstol, t.ex. om domen har undanröjts till följd av en resningsprocess.

Vidare kan den verkställande staten helt återföra behörigheten att verkställa domen, inklusive behörigheten att meddela följdbeslut. Detta kan ske i flera situationer, bl.a. om den dömda personen avviker eller inte längre har sin hemvist i den verkställande staten (artikel 20.1 i rambeslutet). Det bör inte lagregleras under vilka förutsättningar som den andra staten får besluta att återföra behörigheten. I stället bör verkställighet på nytt ske i Sverige så snart den staten har meddelat ett sådant beslut, oavsett vad som har föranlett beslutet och hur beslutet motiveras. I annat fall skulle en situation kunna uppkomma där ingen av medlemsstaterna anser sig behörig att verkställa domen.

Det är den andra staten som ensam beslutar om det finns förutsättningar att återföra behörigheten att verkställa domen. Dock finns det naturligtvis möjlighet för Sverige att i egenskap av utfärdande stat uttrycka sin åsikt i frågan, t.ex. inom ramen för samråd mellan staternas behöriga myndigheter.

I en särskild situation bör det av lagen uttryckligen framgå att Sverige har möjlighet att söka återföra verkställigheten. Enligt artikel 20.2 i rambeslutet får den utfärdande myndigheten framställa en sådan begäran till den verkställande myndigheten, om nya straffrättsliga förfaranden mot den dömda pågår i den utfärdande staten. Efter en sådan begäran får den verkställande staten besluta att återföra behörigheten till den utfärdande staten.

Om den dömda har gjort sig skyldig till ny brottslighet i Sverige, kan det för domstolen i det nya brottmålet bli aktuellt att tillämpa 34 kap. brottsbalken om sammanträffande av brott och om förändring av påföljd. De åtgärder som kan vidtas med stöd av detta kapitel kan påverka den påföljd som verkställs utomlands. Rätten kan välja att undanröja den tidigare påföljden och döma till gemensam påföljd för brotten (34 kap. 1 § första stycket 3 brottsbalken). Vidare kan villkorligt medgiven frihet förklaras helt eller delvis förverkad (34 kap. 4 § brottsbalken). Dessa möjligheter förutsätter emellertid att Sverige som utfärdande stat har behörighet att meddela följdbeslut, vilket som huvudregel inte är fallet enligt rambeslutet. Även om den verkställande staten har frånsagt sig ansvaret för de mer ingripande följdbesluten (se avsnitt 7.3), krävs det för att Sverige ska få meddela ett sådant beslut att ett ärende om detta har hänskjutits hit från den andra staten. Det bör mot denna bakgrund finnas en uttrycklig möjlighet för Sverige att begära att den verkställande staten

återför verkställigheten till Sverige. Därmed har svensk domstol möjlighet att vid påföljdsbestämningen i det nya brottmålet vidta de åtgärder beträffande påföljden som är befogade.

Det bör vara Kriminalvården som slutligen bestämmer om en begäran om återförande bör lämnas till den verkställande staten. En förutsättning för ett sådant beslut bör vara att den dömde har åtalats för annan brottslighet i Sverige. Åklagaren bör vara skyldig att underrätta Kriminalvården om att någon som tidigare har dömts och som genomgår skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, i en annan medlemsstat kommer att åtalas på nytt i Sverige. Samtidigt bör åklagaren yttra sig i frågan om huruvida verkställigheten bör återföras till Sverige. Denna underrättelseskyldighet kan framgå av förordning. Åklagaren kan hämta den nämnda informationen ur belastningsregistret (se avsnitt 7.3).

Även om Kriminalvården hos den andra staten begär att behörigheten att verkställa domen återförs, är det den staten som slutligen beslutar om detta. Någon absolut skyldighet för den staten att återföra verkställigheten finns inte. Det torde dock regelmässigt saknas skäl för den andra medlemsstaten att inte hörsamma Kriminalvårdens begäran. Under alla omständigheter måste dock verkställigheten i Sverige anstå till dess den verkställande staten har fattat ett formellt beslut om att återförande ska ske. Skulle återförandet dra ut på tiden, kan detta i undantagsfall påverka rättens möjligheter enligt 34 kap. brottsbalken att vidta åtgärder med påföljden vid påföljdsbestämningen för den nya brottsligheten.

7.6 Personutredning i brottmål

När det i ett brottmål för att avgöra påföljdsfrågan eller annars behövs en särskild utredning om en misstänkts personliga förhållanden eller om åtgärder som kan antas bidra till att han eller hon avhåller sig från fortsatt brottslighet, ska ett yttrande inhämtas från Kriminalvården. Bestämmelser om ett sådant yttrande finns i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. och förordningen (1992:289) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Om det kan bli aktuellt att i brottmålet döma till en påföljd, som därefter med tillämpning av rambeslutet kan verkställas utomlands, bör möjligheterna till en överflytt av verkställigheten belysas redan under personutredningen. Det kan ske bl.a. genom att Kriminalvården samråder med andra medlemsstater. Rambeslutet medför visserligen inte någon skyldighet för medlemsstaterna att samarbeta under personutredningen inför en brottmålsrättegång. Av artikel 15 framgår dock att de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna närhelst så anses lämpligt får samråda med varandra för att underlätta en smidig och effektiv tillämpning av rambeslutet.

I vissa fall kan personutredningen behöva bedrivas särskilt skyndsamt, t.ex. med anledning av att den misstänkte är häktad. Det kan då vara svårt att redan på detta stadium belysa frågan om tillämpning av rambeslutet. I förekommande fall får frågan i stället tas upp inför

planeringen av villkorlig frigivning. En annan sak är att överflyttande av verkställigheten till ett annat land dessförinnan kan ske med stöd av lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

Kriminalvården bör i tillämpliga fall i sitt yttrande redogöra för vad som har framkommit om möjligheterna att överflytta verkställigheten utomlands. Detta nödvändiggör kompletterande bestämmelser i förordningen om särskild personutredning i brottmål, m.m.

8 Erkännande och verkställighet av en utländsk dom på frivårdspåföljd i Sverige

8.1 Skyldighet att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd

Regeringens förslag: En utländsk dom på frivårdspåföljd som sänds över till Sverige från en annan medlemsstat inom Europeiska unionen ska erkännas och verkställas här enligt de förutsättningar som anges i den nya lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock inte en uttrycklig bestämmelse i lagen (se s. 645 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 8.1 i rambeslutet följer att Sverige är skyldigt att erkänna och verkställa en dom på frivårdspåföljd som översänds hit från en annan medlemsstat. Denna grundläggande skyldighet bör framgå av den nya lagen.

För att denna skyldighet enligt rambeslutet ska inträda krävs dock att vissa i rambeslutet angivna förutsättningar är uppfyllda. För det första krävs att den utländska domen omfattas av definitionen av en utländsk dom på frivårdspåföljd som föreslås i den nya lagen (se avsnitt 6.4.3). Även kriterierna i artikel 5 ska vara uppfyllda, vilket bl.a. innebär att den dömda ska ha en viss anknytning till Sverige och att han eller hon har återvänt eller vill återvända hit (se avsnitt 8.2.1). Vidare krävs att de åtgärder som ska övervakas omfattas av de åtgärder som räknas upp i artikel 4.1 i rambeslutet (avsnitt 8.2.2). Domen ska också ha sänts över enligt de förfaranderegler som ställs upp (avsnitt 8.4). Slutligen förutsätter ett erkännande och en verkställighet att någon vägransgrund inte är tillämplig (avsnitt 8.3).

8.2 Förutsättningar för att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd

8.2.1 Den dömdes anknytning till Sverige

Regeringens förslag: För att en utländsk dom på frivårdspåföljd som sänts över från en medlemsstat till Sverige ska få erkännas och verkställas ska det krävas

- att den dömden har sin hemvist i Sverige och har återvänt eller vill återvända hit, eller
- att Kriminalvården har lämnat sitt medgivande till att domen sänds över.

Kriminalvården ska lämna ett medgivande endast om den dömdes sociala återanpassning underlättas om verkställigheten överförs hit och det i övrigt är lämpligt.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår ingen uttrycklig regel om medgivande och inte heller något lämplighetsrekvisit (se s. 645 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* anför att det är svårt att se när det skulle kunna bli aktuellt med verkställighet i Sverige i de fall den dömden inte är bosatt här. Övriga remissinstanser godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som konstateras i avsnitt 7.1.1 är rambeslutet inte helt utformat enligt principen om ömsesidigt erkännande. Den utfärdande staten får i vissa fall sända över en dom på frivårdspåföljd till en annan medlemsstat utan den statens medgivande (artikel 5.1), men inte i samtliga fall (artikel 5.2). Som anges i nämnda avsnitt har skälet till denna reglering i huvudsak att göra med vilken av de två staterna som bäst avgör om ett överförande underlättar den dömdes sociala återanpassning. I de fall ett översändande kräver ett medgivande från den verkställande statens myndigheter förutsätter rambeslutet att den staten fastställer de villkor som krävs för ett sådant medgivande (artikel 5.3). Dessa villkor kommer också att komma till övriga medlemsstaters kännedom (artikel 5.4). Syftet är att den utfärdande staten ska ha viss information om vilka villkor den verkställande staten ställer upp i dessa fall.

Om en annan medlemsstat använder sig av artikel 5.1 i rambeslutet och sänder över en dom hit, innebär rambeslutet en skyldighet för Sverige att ta emot den utländska domen på frivårdspåföljd. Detta bör enligt regeringen komma till uttryck i den nya lagen. Av de skäl som anges i avsnitt 7.1.1 bör begreppet hemvist användas i stället för ”lagliga och vanliga vistelseort” som används i rambeslutet. En utländsk dom på frivårdspåföljd ska alltså som utgångspunkt erkännas och verkställas i Sverige om den dömden har sin hemvist här. I enlighet med rambeslutet bör det därutöver krävas att den dömden har återvänt eller vill återvända hit för att den andra statens dom ska få erkännas och verkställas här.

För övriga fall, dvs. när den dömden inte har sin hemvist i Sverige, bör det krävas, för att den andra statens dom ska få erkännas och verkställas i Sverige, att medgivande lämnas till att domen sänds över. Detta

medgivande bör lämnas av Kriminalvården, i egenskap av behörig myndighet (se avsnitt 6.5), vilket också bör framgå av den nya lagen.

I rambeslutet finns inte några uttryckliga bestämmelser om i vilka situationer ett medgivande ska eller bör lämnas. Av skäl 14 i rambeslutet framgår några typsituationer, t.ex. när den dömda erbjudits anställning eller avser att studera i den verkställande staten, men det är upp till varje medlemsstat att bestämma vilka villkor som ska gälla. Utgångspunkten bör emellertid vara rambeslutets övergripande syfte, dvs. att verkställigheten ska överföras om den dömdes sociala återanpassning underlättas. Detta bör också framgå av lagen. Bedömningen motsvarar i stort den som ska ske när en svensk dom på frivårdspåföljd ska sändas över till en annan stat även om vissa skillnader finns. I sin prövning bör Kriminalvården ta hänsyn till samtliga omständigheter i ärendet. En aspekt är var den dömda är bosatt och hur länge denna bosättning varat. Vidare bör den dömdes arbets- och familjeförhållanden beaktas, t.ex. om den dömda har barn under 18 år i Sverige. Även den dömdes språkliga, kulturella, sociala och ekonomiska band till Sverige är relevanta omständigheter. *Svea hovrätt* menar att det är svårt att se när verkställighet i Sverige skulle kunna bli aktuellt i de fall den dömda inte är bosatt här. Det kan dock inte uteslutas att det finns situationer när det kan bli aktuellt, t.ex. när den dömda vill bosätta sig i Sverige med hänsyn till studier eller arbete.

Ett ytterligare villkor för att Kriminalvården ska få medge att en dom sänds över bör vara att det i övrigt framstår som lämpligt. Även detta bör framgå av lagen. Denna lämplighetsprövning skiljer sig från den som ska ske när en svensk dom ska sändas över till en annan stat (avsnitt 7.1.3). Vid lämplighetsbedömningen kan det bli aktuellt att pröva om det över huvud taget finns förutsättningar att anpassa den utländska påföljden om den avviker från de påföljder som finns i Sverige. Även om Kriminalvården i detta skede inte behöver pröva om någon vägransgrund är tillämplig, bör enligt regeringens mening något medgivande inte lämnas om den utländska domen inte kommer att erkännas och verkställas med hänvisning till de vägransgrunder som föreslås.

En förutsättning för att Kriminalvården ska kunna lämna sitt medgivande är att myndigheten har tillräckligt underlag för att kunna göra den prövning som krävs. Den utländska domen och intyget skickas formellt över först när ett medgivande lämnats av Kriminalvården. Inom det samrådsförfarande som beskrivs i artikel 15 i rambeslutet kan Kriminalvården dock begära in den information som myndigheten anser sig behöva för att kunna pröva om ett medgivande ska lämnas eller inte. Den andra staten torde ju också vara angelägen om att Kriminalvården får all information den behöver för att kunna ta ställning. Därutöver kan det finnas skäl att inhämta information från Sveriges ambassad i den andra staten eller från andra svenska myndigheter såsom Migrationsverket och Skatteverket för att utröna den dömdes anknytning till Sverige. Detta informationsinhämtande kan regleras i förordning. Enligt rambeslutet ska Kriminalvården utan dröjsmål underrätta den andra staten om sitt beslut. Någon lagreglerad tidsfrist inom vilken ett besked ska lämnas behövs dock inte.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att det som en grundläggande förutsättning för att en annan medlemsstats dom på frivårdspåföljd ska

erkänns och verkställas i Sverige ska gälla att den dömde har sin hemvist här och har återvänt eller vill återvända hit eller att Kriminalvården har medgett att domen sänds över till Sverige för erkännande och verkställighet. Kriminalvården ska lämna ett sådant medgivande endast om ett överförande av verkställigheten underlättar den dömdes sociala återanpassning och det i övrigt framstår som lämpligt.

8.2.2 Övervakningsåtgärder som den utländska domen ska innefatta

Regeringens förslag: En utländsk dom på frivårdspåföljd som sänts över från en medlemsstat till Sverige ska erkännas och verkställas här endast om domen innefattar en sådan övervakningsåtgärd som anges i artikel 4.1 i rambeslutet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår emellertid en annan lagteknisk lösning (se s. 649 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet innebär att Sverige, i egenskap av verkställande stat, är skyldigt att erkänna en annan medlemsstats dom på frivårdspåföljd (artikel 8.1). Denna skyldighet gäller dock endast om domen innehåller åtgärder som räknas upp i artikel 4.1 i rambeslutet. Dessa innebär en skyldighet för den dömde

- att meddela varje byte av bostad eller arbetsplats till en angiven myndighet (punkt a),
- att inte besöka vissa orter, platser eller angivna områden i den utfärdande eller verkställande staten (punkt b),
- att iaktta begränsningar i möjligheten att lämna den verkställande statens territorium (punkt c),
- att följa anvisningar rörande beteende, bostad, utbildning, fritidssysselsättningar eller som innehåller begränsningar av eller bestämmelser för bedrivande av förvärvsverksamhet (punkt d),
- att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en angiven myndighet (punkt e),
- att undvika kontakt med vissa angivna personer (punkt f),
- att undvika att befatta sig med vissa angivna föremål som har använts eller som skulle kunna användas av den dömde för att begå brott (punkt g),
- att ekonomiskt kompensera för den skada som vållats genom brottet eller skyldighet att visa upp bevis för att denna skyldighet har fullgjorts (punkt h),
- att utföra samhällstjänst (punkt i),
- att samarbeta med en övervakare eller med den företrädare för socialtjänsten som har ansvar för dömda personer (punkt j), eller
- att genomgå terapeutisk behandling eller avvänjningskur (punkt k).

För att göra det tydligt hur långt Sveriges åtagande sträcker sig bör samtliga de åtgärder som räknas upp i denna artikel även framgå av lagen.

Den andra staten ska i intyget som ska bifogas domen (se närmare om förfarandet i avsnitt 8.4) ange vilken åtgärd som påföljden omfattar. I normalfallet kommer det knappast att finnas anledning att ifrågasätta den utfärdande statens bedömning av att en viss åtgärd faller in under en av punkterna i artikel 4.1. Vid eventuella tveksamheter bör samråd hållas mellan Kriminalvården och den andra statens behöriga myndighet.

Utöver de övervakningsåtgärder som anges i artikel 4.1 kan en medlemsstat på frivillig basis ta på sig att övervaka även andra åtgärder, vilket i så fall ska meddelas rådets generalsekretariat enligt artikel 4.2. Denna information ska sedan finnas tillgänglig för alla medlemsstater och kommissionen.

Regeringen anser i likhet med utredningen att Sverige inte bör åta sig att övervaka fler övervakningsåtgärder än de som framgår av ramsbeslutet. Listan i artikel 4.1 är relativt omfattande och flera av de övervakningsåtgärder som anges där saknar motsvarighet i svensk rätt. Att åta sig att övervaka ytterligare åtgärder som inte förekommer i svensk rätt finns det i nuläget inte skäl till.

8.3 Hinder mot erkännande och verkställighet

8.3.1 Vägransgrunder

Regeringens förslag: En utländsk dom på frivårdspåföljd ska inte erkännas och verkställas i Sverige

- om det återstår mindre än sex månader av den tid som den dömda ska iakttä en skyldighet,
- om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, såvida det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i listan i artikel 10.1 i rambeslutet och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,
- om den gärning som påföljden avser helt eller delvis begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag,
- om en verkställighet av påföljden skulle strida mot förbudet mot dubbelbestraffning (ne bis in idem),
- om den dömda vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,
- om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,
- om domen meddelats efter förhandling i den dömdes utemål, såvida det inte har bekräftats i intyget att något av villkoren som rådets rambeslut 2008/947/RIF ställer upp är uppfyllda, eller
- om påföljden omfattar en åtgärd som innebär medicinsk eller terapeutisk behandling som inte kan verkställas här.

Regeringens bedömning: Någon uttrycklig vägransgrund hänförlig till de svenska grundlagarna eller till Europakonventionen bör inte

införas. Vidare bör det inte införas någon vägransgrund som är kopplad till svenska preskriptionsregler.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att kravet på att det ska återstå minst sex månader av påföljden ska vara fakultativt. Utredningen föreslår också att den vägransgrund som avser territorialitet ska ha ett bredare tillämpningsområde. Vidare föreslår utredningen en något annorlunda utformning av vägransgrunden avseende förbudet mot dubbelbestraffning (se s. 650 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Amnesty International* anför att det i vägransgrunderna bör finnas en uttrycklig hänvisning till Europakonventionen. Övriga remissinstanser godtar utredningens förslag och bedömning eller invänder inte mot förslaget eller bedömningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Allmänna utgångspunkter

En utgångspunkt för det straffrättsliga samarbetet inom EU, som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande, är att den stat som ska verkställa en annan stats dom eller beslut inte ska ifrågasätta domen eller beslutet eller under vilka förutsättningar domen eller beslutet meddelats. Inte heller ska det förfarande som använts ifrågasättas. Samtidigt innebär principen om ömsesidigt erkännande inte att en verkställande stat i alla lägen måste erkänna och verkställa en annan stats dom eller beslut. Straffrätten har en särskild ställning inom medlemsstaterna och för att skapa en balans i samarbetet får en medlemsstat också i vissa fall vägra att erkänna och verkställa en annan stats dom eller beslut. Vägransgrunderna tar främst sikte på situationer där ett erkännande skulle stå i strid med straffrättsliga principer i den verkställande staten och som den utfärdande staten många gånger inte har kännedom om när domen eller beslutet sänds över.

I artikel 11 i rambeslutet anges de grunder en verkställande stat kan åberopa som skäl för att inte erkänna och verkställa en annan stats dom. Därutöver anges i artikel 1.4 att rambeslutet inte ska påverka en medlemsstats skyldighet att iaktta de grundläggande rättigheter och de grundläggande rättsliga principer som återges i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen. Vidare anges i rambeslutet att ingen bestämmelse i detta rambeslut bör tolkas som ett förbud att vägra erkännande om det finns sakliga skäl att tro att påföljden har utdömts i syfte att straffa en person på grundval av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl (skäl 5). Slutligen anges att rambeslutet inte hindrar någon medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier eller religionsfrihet (skäl 6).

Rambeslutets reglering av vägransgrunderna motsvarar den som återfinns i andra rambeslut som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande.

En vägransgrund i rambeslutet tar sikte på att formella förutsättningar saknas för att erkänna och verkställa en dom (artikel 11.1 a). Denna vägransgrund behandlas i avsnitt 8.4. En annan vägransgrund tar sikte på att de kriterier som rambeslutet ställer upp för att få sända över en dom i fråga om hemvist m.m. inte är uppfyllda (artikel 11.1 b). Regeringen föreslår att, i stället för att införa en särskild vägransgrund, låta dessa kriterier utgöra förutsättningar för att erkänna en dom, se avsnitt 8.2.1. Om dessa förutsättningar inte är uppfyllda, blir resultatet ändå detsamma, dvs. den andra statens dom kan inte erkännas och verkställas i Sverige.

Övriga vägransgrunder i artikel 11 tar särskilt sikte på att den verkställande staten kan få upprätthålla vissa grundläggande straffrättsliga principer, t.ex. förbud mot dubbelbestraffning (ne bis in idem-principen), krav på dubbel straffbarhet, preskription och straffbarhetsålder.

I artikel 11.4 i rambeslutet framgår att om den verkställande staten har beslutat att återropa en vägransgrund, kan den efter överenskommelse med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten besluta att trots det övervaka den eller de alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder som framgår av domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet, utan att åta sig att fatta någon form av följdbeslut enligt artikel 14.1 a–c. Utredningen föreslår inte att Kriminalvården ska kunna ingå någon sådan överenskommelse. Regeringen finner inte heller skäl till en sådan ordning utan om en vägransgrund är tillämplig, och det inte finns skäl att göra något undantag (se närmare i avsnitt 8.3.2), ska verkställighet inte ske i Sverige.

En allmän utgångspunkt för regeringen är att samarbetet med andra stater på det straffrättsliga området ska utgöra en balans mellan en strävan att bistå andra stater i största möjliga utsträckning och att beakta vissa för Sverige grundläggande straffrättsliga principer som vi inte bör göra avkall på. Erfarenheten från tillämpningen av den lagstiftning som genomfört tidigare rambeslut visar att det är ovanligt att vägransgrunder tillämpas. Det kommer därför endast i undantagsfall bli aktuellt för Kriminalvården att tillämpa någon vägransgrund.

Obligatoriska eller fakultativa vägransgrunder

Enligt artikel 11 i rambeslutet är det upp till varje medlemsstat att bestämma om vägransgrunderna ska utformas som obligatoriska eller fakultativa. Utredningen föreslår att samtliga vägransgrunder ska vara obligatoriska, förutom den som avser varaktigheten av en alternativ påföljd eller övervakningsåtgärd (11.1 j). Vidare föreslår utredningen att det ska finnas en möjlighet till undantag från de obligatoriska vägransgrunderna om det finns särskilda skäl.

När Sverige har genomfört motsvarande vägransgrunder i andra rambeslut om straffrättsligt samarbete har de samtliga utformats som obligatoriska, dvs. utan något utrymme för rättstillämparen att göra ett avsteg i det enskilda fallet. I lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder), som genomförs rambeslutet om verkställighet av sådana påföljder, är samtliga vägransgrunder obligatoriska men med en möjlighet till undantag om det

finns särskilda skäl (se prop. 2014/15:29 s. 100). Motiven till undantagsregeln är rambeslutets övergripande syfte att underlätta den dömdes sociala återanpassning. Det torde kunna uppstå situationer när det kan konstateras att ett erkännande skulle underlätta den dömdes sociala återanpassning men där en vägransgrund skulle hindra Kriminalvården från att erkänna och verkställa domen. Regeringen anser att samma utgångspunkt bör gälla även vid genomförandet av nu aktuellt rambeslut. För att också uppnå en enhetlig reglering bedömer regeringen att samma utformning bör användas här, dvs. de vägransgrunder som föreslås tas in i den nya lagstiftningen bör utformas som obligatoriska men med en möjlighet till undantag om det finns särskilda skäl. Undantagsregeln behandlas närmare i avsnitt 8.3.2.

I det följande behandlas respektive vägransgrund. Innehållet i vägransgrunderna är i huvudsak desamma som i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder. I princip samma överväganden gör sig gällande här när det gäller vilka vägransgrunder som bör finnas i denna lag (se prop. 2014/15:29 s. 98–109).

Den tid den dömden har att iakttä en skyldighet är kortare än sex månader

Enligt artikel 11.1 j i rambeslutet får erkännande och verkställighet vägras om den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden har kortare varaktighet än sex månader. Vidare anges i skäl 18 i rambeslutet att om domen inbegriper samhällstjänst, bör den verkställande staten ha rätt att vägra erkänna domen och, i tillämpliga fall, övervakningsbeslutet, om samhällstjänsten normalt sett är fullgjord på mindre än sex månader. Av det intyg (ruta j) som ska bifogas domen ska den andra staten ange övervakningstid för varje alternativ påföljd och övervakningsåtgärd samt den totala tiden om det rör sig om flera. Även prövotiden ska anges om den avviker från övervakningstiden.

Utredningen föreslår att denna vägransgrund bör införas i lagen men utformas som fakultativ med hänsyn till att varaktigheten många gånger kan vara svår att fastställa. Regeringen anser dock enligt vad som angetts ovan att samtliga vägransgrunder bör vara obligatoriska.

De skyldigheter i artikel 4 som Sverige är skyldigt att verkställa kommer att variera väsentligt. Detsamma gäller under hur lång tid den dömden ska iakttä en skyldighet. Av intyget kommer det framgå under hur lång tid den dömden ska iakttä de skyldigheter som följer av domen. Det är den tid som återstår att verkställa när en begäran översänds till Sverige som är avgörande, har verkställigheten påbörjats i den andra medlemsstaten, måste det alltså återstå minst sex månader av den tid den dömden ska iakttä en skyldighet för att domen ska få verkställas i Sverige. Kriminalvården kan samråda med den andra statens behöriga myndighet för att vid tveksamheter bringa klarhet i frågan.

Det kan ifrågasättas om det är lämpligt att erkänna och verkställa en utländsk dom som innebär att det återstår mindre än sex månader av den tid den dömden ska iakttä en viss skyldighet. En kortare tid än sex månader torde ofta vara för kort för att ett överförande av verkställigheten ska underlätta den dömdes sociala återanpassning. Ett erkännande innebär också vissa kostnader för Kriminalvården, eftersom myndigheten ska vidta olika åtgärder för att kunna verkställa påföljden.

Enligt regeringen bör det därför sättas upp en gräns kring varaktigheten beträffande den skyldighet som ska övervakas. Den tid som bör återstå av verkställigheten bör vara sex månader.

Sammanfattningsvis bör den utländska domen inte erkännas och verkställas i Sverige om det återstår mindre än sex månader av den tid den dömde ska iakttä en skyldighet. Om det trots kortare varaktighet finns skäl att ändå överta verkställigheten, får den situationen omhändertas inom ramen för prövningen av om det bör göras ett undantag från vägransgrunden (se avsnitt 8.3.2).

Krav på dubbel straffbarhet

Utgångspunkten i rambeslutet är att något krav på dubbel straffbarhet inte får ställas upp avseende de brott som räknas upp i artikel 10.1. Den verkställande staten kan alltså inte vägra att erkänna en dom och verkställa påföljden om gärningen, enligt den utfärdande statens bedömning, motsvarar något av de brott som räknas upp och brottet kan leda till fängelse eller en annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år. Medlemsstaterna har dock enligt artikel 10.4 möjlighet att, genom en förklaring, ställa krav på dubbel straffbarhet även för gärningar som upptas på den s.k. listan, helt eller delvis. För de brott som inte räknas upp i listan får den verkställande staten enligt artikel 10.3, och i likhet med tidigare rambeslut, alltid ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet. I artikel 11.1 d finns en korresponderande vägransgrund vad gäller kravet på dubbel straffbarhet.

Ett avskaffande av kravet på dubbel straffbarhet möjliggör ett samarbete mellan medlemsstater med olika rättssystem utan att den materiella strafflagstiftningen behöver harmoniseras. Medlemsstaterna har därför kommit överens om en lista av brott som ska kunna accepteras och som återfinns i samtliga rättsakter som rör det straffrättsliga samarbetet. De brott som finns på listan är typiskt sett sådana att de är kriminaliserade i medlemsstaterna. Även om en gärning kan hänföras till listan, kan övriga vägransgrunder användas fullt ut. Rambeslutet hindrar inte heller en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier. Mot denna bakgrund anser regeringen att Sverige inte bör utnyttja möjligheten att införa ett generellt krav på dubbel straffbarhet. Motsvarande bedömning gjordes när den nya lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder infördes (se prop. 2014/15:29 s. 101 f.). Den begränsning som följer av artikel 10.1 beträffande möjligheten att ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet bör framgå av lagen.

När det gäller gärningar som inte omfattas av de brott som räknas upp i artikel 10.1 är det upp till varje stat att avgöra om ett krav på dubbel straffbarhet ska ställas upp eller inte. Några principiella hinder mot att ta bort kravet på dubbel straffbarhet finns inte, men regeringen instämmer i utredningens bedömning att det för dessa gärningar bör finnas ett krav på dubbel straffbarhet. Det kan vara stötande att en person verkställer en frivårdspåföljd i Sverige för något som inte är kriminaliserat här. Detta gör sig särskilt gällande om det är fråga om en gärning vars kriminalisering är helt främmande för det svenska rättssamhället. En skillnad gentemot erkännande och verkställighet av bötesstraff och beslut

om förverkande, i vilket samarbete något krav på dubbel straffbarhet inte ställs upp, är att även om Sverige vägrar att verkställa frivårdspåföljden kommer den dömda ofta ändå att verkställa den, fast i den andra staten. Regeringen anser således, i likhet med utredningen, att för de gärningar som inte omfattas av artikel 10.1 i rambeslutet bör det ställas upp ett krav på dubbel straffbarhet.

Preskription

Enligt artikel 11.1 e får vägran ske om verkställighet av påföljden har preskriberats enligt lagstiftningen i den verkställande staten och verkställigheten rör en gärning som den verkställande staten i enlighet med det landets lagstiftning är behörig att beivra.

Vid genomföranden av tidigare rambeslut har regeringen valt att inte använda sig av denna vägransgrund utan haft som utgångspunkt att det bör vara den andra statens bestämmelser om preskription som bör avgöra om en påföljd kan verkställas eller inte (se t.ex. prop. 2003/04:7 s. 89). Regeringen gör ingen annan bedömning nu. Någon generell vägransgrund om preskription bör därför inte införas i denna lag.

Gärningen har helt eller delvis begåtts på svenskt territorium

I flera medlemsstater, inklusive Sverige, finns det möjligheter att döma för gärningar som begåtts utanför det egna landets territorium. I rambeslutet återfinns också en vägransgrund som hanterar denna fråga. Enligt artikel 11.1 k kan erkännande och verkställighet vägras om domen avser straffbara gärningar som enligt den verkställande statens lagstiftning anses ha begåtts helt eller till stor eller väsentlig del på dess territorium eller på en plats som kan likställas med dess territorium. Av artikel 11.2 framgår emellertid att vägransgrunden ska tillämpas endast i undantagsfall.

Även denna vägransgrund återfinns i tidigare rambeslut om det straffrättsliga samarbetet. Regeringens utgångspunkt är densamma som tidigare – en vägransgrund av detta slag är alltför långtgående med tanke på syftet med ett samarbete som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande (se t.ex. prop. 2010/11:43 s. 81). Regeringen delar därför utredningens bedömning att det inte bör införas en generell vägransgrund avseende territorialitet.

I likhet med utredningen anser regeringen emellertid att det inte är rimligt att erkänna en dom och verkställa en påföljd om gärningen begåtts på svenskt territorium och den inte är straffbar enligt svensk lag. Om en annan medlemsstat tar sig domsrätt över en gärning som begåtts på svenskt territorium, får den staten acceptera att Sverige ställer upp ett generellt krav på dubbel straffbarhet.

Utredningen föreslår att reglerna i 35 kap. 8–9 och 11 §§ brottsbalken om bortfallande av påföljd ska tillämpas och att verkställighet ska kunna vägras om gärningen begåtts på svenskt territorium och påföljden bortfallit med stöd av dessa bestämmelser. Regeringen anser dock, till skillnad från utredningen, att reglerna om påföljdspreskription inte ska tillämpas i detta sammanhang. Inledningsvis kan konstateras att svensk rätt saknar bestämmelser om preskription av skyddstillsyn och villkorlig dom. Det finns däremot bestämmelser om bortfallande av fängelse

(35 kap. 8 §) och ungdomstjänst (35 kap. 11 §) som i och för sig skulle kunna tillämpas i detta sammanhang. När det gäller preskription av ådömt fängelse ser regeringen inga skäl att tillämpa den bestämmelsen, eftersom fängelsestraffet har verkställts beträffande den frihetsberövande delen när det blir aktuellt att överta verkställigheten sedan villkorlig frigivning skett. Inte heller bör erkännande och verkställighet vägras med tillämpning av preskriptionsbestämmelsen för ungdomstjänst, eftersom det i så fall förutsätter att Kriminalvården ska behöva ta ställning till vilken påföljd enligt det svenska regelverket som den utländska frivårdspåföljden motsvarar (jfr avsnitt 8.7 om verkställighet i Sverige). Slutligen anser regeringen att 35 kap. 9 § saknar betydelse i detta sammanhang och inte heller bör tillämpas.

Sammanfattningsvis bör av lagen framgå att Kriminalvården kan vägra att erkänna och verkställa en annan stats dom om gärningen begåtts på svenskt territorium och den inte motsvarar brott enligt svensk lag.

Förbud mot dubbelbestraffning (ne bis in idem)

En grundläggande rättighet för en enskild är förbudet mot dubbelbestraffning eller *ne bis in idem* ("icke två gånger för samma sak"), dvs. en person ska inte behöva lagföras eller dömas två gånger för samma gärning. Förutom att principen är en del av Sveriges rättssystem beaktas den i ett flertal internationella instrument, t.ex. sjunde tilläggsprotokollet till Europakonvention om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter (artikel 4) och EU:s rättighetsstadga (artikel 50). Även i rättsakter som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande finns bestämmelser om *ne bis in idem*, men då som en vägransgrund för att inte erkänna och verkställa en annan stats dom eller beslut.

I artikel 11.1 c i rambeslutet anges att en verkställande stat får vägra att erkänna en dom och verkställa påföljden om verkställighet av påföljden skulle strida mot principen om *ne bis in idem*. Tanken är att en verkställande stat inte ska behöva bistå en annan stat när den först nämnda staten anser att en verkställighet där kommer i konflikt med denna grundläggande princip. Regeringens uppfattning är att det i den nya lagen ska införas en vägransgrund som baserar sig på artikel 11.1 c. Frågan är emellertid hur en sådan vägransgrund ska utformas.

I artikeln hänvisas till principen utan att tillämpningsområdet för den närmare beskrivs. Som utredningen påpekar, vilket regeringen instämmer i, ska vägransgrunden ges en unionsrättslig tolkning. Detta synsätt följer av EU-domstolens praxis. För att kunna utforma en vägransgrund som beaktar detta bör ett viss mått av flexibilitet finnas vid genomförandet, dvs. bestämmelsen bör i allmänna ordalag återge principen samtidigt som utrymme finns för rättstillämparen att beakta EU-domstolens praxis angående denna princip. Vid genomförandet av vägransgrunden kan också vägledning hämtas från hur principen närmare har utformats i andra EU-rättsakter, bl.a. artiklarna 54–58 i Schengenkonventionen och rambeslutet om en europeisk arresteringsorder.

En första fråga är om principen innebär att alla staters domar avseende samma gärning utgör hinder eller om principen i denna EU-kontext endast avser domar som meddelats i en medlemsstat inom EU. Artikel 54 i Schengenkonventionen avser endast domar som meddelats i annan

avtals slutande stat och inte domar som meddelats av andra stater. Däremot sägs i artikel 58 att en stat får tillämpa mer långtgående bestämmelser vad gäller aktuell princip i förhållande till avgöranden i en främmande stat. I rambeslutet om en europeisk arresteringsorder omfattas däremot domar från såväl medlemsstater som icke medlemsstater, även om i det förra fallet ett överlämnande ska vägras (artikel 3.2), medan i det senare vägran får ske (artikel 4.5). Rambeslutet om verkställighet av beslut om förverkande respektive frihetsberövande påföljder hänvisar endast till principen om *ne bis in idem* som vägransgrund. Enligt 3 kap. 11 § 1 lagen om verkställighet av beslut om förverkande och 3 kap. 4 § 4 lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder omfattas att även domar från andra stater än medlemsstater. Regeringen ser inga skäl att göra en annan bedömning nu och anser mot denna bakgrund att den vägransgrund som nu ska utformas även bör omfatta domar som meddelats av en stat utanför EU och att en sådan utformning är i överensstämmelse med principen.

En annan utgångspunkt för aktuell princip är, om inte den dömde frikännts från ansvar, att utdömd påföljd har verkställts i sin helhet eller att verkställigheten pågår eller att påföljden inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i den stat där domen meddelats (se artikel 54 i Schengenkonventionen och artiklarna 3.2 och 4.5 i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder). Regeringen är inte övertygad om att den åtskillnad som utredningen föreslår beroende på om domen har meddelats i Sverige eller i annan stat är i överensstämmelse med en unionsrättslig tolkning av principen. Utredningen föreslår att det beträffande svenska domar ska räcka att domen har meddelats; domen ska således utgöra hinder mot erkännande och verkställighet oavsett om t.ex. verkställighet pågår eller inte. En sådan åtskillnad gjordes inte när Sverige genomförde artikel 3.2 i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och bör inte göras nu heller (jfr dock författningskommentaren till 2 kap. 5 § 3 lagen om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder, prop. 2003/04:7 s. 177, om när en dom får anses vara under verkställighet).

Regeringen delar däremot utredningens uppfattning att beslut om åtalsunderlåtelse inte bör omfattas av den reglering som syftar till att genomföra aktuell vägransgrund. Regeringen är medveten om att när Sverige genomförde rambeslutet om verkställighet av beslut om förverkande infördes det en vägransgrund som innebär att verkställighet inte ska ske om det finns ett svenskt beslut om åtalsunderlåtelse (se 3 kap. 11 § 2 lagen om verkställighet av beslut om förverkande). Om alla förutsättningar är för handen i det rambeslut som nu ska genomföras, bl.a. att en verkställighet underlättar den dömdes sociala återanpassning, bör enligt regeringens mening ett beslut om åtalsunderlåtelse inte utgöra hinder.

Sammanfattningsvis bör det i den nya lagen införas en bestämmelse om att erkännande och verkställighet ska vägras om det i Sverige eller i annan stat har meddelats en dom, som fått laga kraft, avseende samma gärning och, vid fällande dom, påföljden har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i den stat som meddelat domen. För att kunna göra denna prövning kan Kriminalvården behöva tillgång till belastningsregistret.

Den dömda hade vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år

En verkställande stat kan enligt artikel 11.1 g vägra erkänna och verkställa en annan stats dom om påföljden har ådömts en person som enligt lagen i den verkställande staten på grund av sin ålder inte kan göras straffrättsligt ansvarig för de gärningar som domen avser.

Straffmyndighetsåldern skiljer sig åt mellan de olika medlemsstaterna och i vissa EU-stater kan straff dömas ut mot personer som enligt svensk rätt inte är straffmyndiga, dvs. personer som inte fyllt femton år vid tidpunkten för brottet (1 kap. 6 § brottsbalken).

På samma grunder som utredningen anser regeringen att en vägransgrund bör införas i den nya lagen som tar sikte på verkställighet av en påföljd som avser någon som inte fyllt 15 år vid tidpunkten för brottet. Att i Sverige verkställa en dom på frivårdspåföljd avseende en person som inte fyllt femton år får enligt regeringen som utgångspunkt anses strida mot svenska grundläggande straffrättsliga principer. För möjligheten att göra undantag, se avsnitt 8.3.2.

Bestämmelser om immunitet hindrar verkställighet

Erkännande och verkställighet kan enligt artikel 11.1 f i rambeslutet vägras om det enligt lagen i den verkställande staten föreligger immunitet som gör det omöjligt att verkställa påföljden.

Av Sveriges internationella åtaganden följer bl.a. att vissa personer har immunitet mot straffrättsliga åtgärder. Lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall innehåller bestämmelser som genomför Sveriges internationella åtaganden. Lagen är tillämplig på bl.a. utländska diplomater, företrädare för vissa internationella organ samt andra personer som anges direkt i lagen eller i en till lagen fogad bilaga. Även av andra bestämmelser, framför allt i regeringsformen, följer att vissa personer har straffrättslig immunitet, t.ex. statschefen, riksdagsledamöter och riksdagens talman samt statsråden. Vidare har vissa främmande statsöverhuvuden immunitet enligt folkrättsliga grunder.

Vid genomförande av tidigare rambeslut, t.ex. rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder, har det bedömts att en vägransgrund behövs för de situationer då erkännande och verkställighet inte skulle vara förenligt med bestämmelser om immunitet (se prop. 2014/15:29 s. 105 f.).

När nu aktuellt rambeslut ska genomföras saknas det enligt regeringens mening skäl att göra någon annan bedömning. Bestämmelserna i bl.a. vår grundlag och våra internationella förpliktelser bör utgöra hinder mot erkännande och verkställighet av en annan stats dom på frivårdspåföljd. Vägransgrunden kan utformas på sätt som gjorts tidigare (se t.ex. 3 kap. 4 § 6 lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder).

Utevarodom

Enligt artikel 11.1 h får verkställighet av utevarodomar vägras under vissa förutsättningar. Lydelsen av artikeln har ändrats genom rambeslutet om verkställighet av utevarodomar. För en närmare redogörelse för detta rambeslut hänvisas till prop. 2012/13:156.

Enligt den reviderade artikel 11.1 h får verkställighet av en utevarodom vägras, om inte den behöriga myndigheten i den utfärdande staten i

intyget bekräftat att något av tre uppställda villkor är uppfyllda. Det handlar t.ex. om att den berörda personen kallats till förhandlingen och haft vetskap om att en dom kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen. Om den utfärdande staten i intyget kan bekräfta att någon av de i rambeslutet uppräknade förutsättningarna har iakttagits, finns det inte någon möjlighet för den verkställande staten att vägra erkännande och verkställighet trots att det rör sig om en utevarodom.

Vägransgrunden beträffande utevarodomar syftar till att iaktta vissa grundläggande rättigheter som en misstänkt eller tilltalad har, dvs. rätten till en rättvis rättegång (artikel 6 i Europakonventionen). Utevarodomar är möjliga att meddela men förutsätter att den dömde trots utevaron haft möjligheter att tillvarata sina rättigheter. Enligt regeringens mening bör det därför vara möjligt att vägra erkännande och verkställighet av en dom om domen är meddelad efter förhandling i den dömdes utevaro och de förutsättningar som anges i rambeslutet om utevarodomar inte är uppfyllda. En sådan vägransgrund bör därför föras in i den nya lagen.

Vägransgrunden bör utformas på samma sätt som i lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder, se 3 kap. 4 § 7 i den lagen. Det innebär att en stats dom inte ska erkännas och verkställas i Sverige om den andra staten i intyget inte har bekräftat att någon av de förutsättningar som anges i den reviderade artikel 11.1 h är uppfyllda.

Påföljden omfattar en åtgärd som innebär medicinsk eller terapeutisk behandling som inte kan verkställas här

Påföljdssystemen i medlemsstaterna skiljer sig åt, särskilt när det gäller påföljder som innebär någon form av psykiatrisk vård eller hälso- och sjukvård. Visserligen kan en verkställande stat enligt artikel 9 anpassa en påföljd om den till sin art är oförenlig med den stats lagstiftning. Det kan dock finnas situationer där en anpassning inte är möjlig. För dessa situationer finns det en vägransgrund i artikel 11.1 i.

Sverige bör i största möjliga mån verkställa en dom som sänts över hit. Om den påföljd som dömts ut i den andra staten inte motsvarar en svensk påföljd, bör möjligheterna till anpassning användas i så stor utsträckning som möjligt. Kriminalvården får göra en bedömning av om den utländska påföljden över huvud taget kan bli föremål för en anpassning.

Om den utländska påföljden är utformad på ett sådant sätt att den inte kan verkställas enligt svenska regler och det inte heller går att anpassa påföljden på ett sådant sätt att den går att verkställa här, bör erkännande och verkställighet i Sverige vägras, vilket bör framgå av lagen.

Europakonventionen och grundlagsfrågor

En återkommande fråga vid genomförande av rättsakter om straffrättsligt samarbete som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande är om det i lag uttryckligen ska framgå att det finns en möjlighet att vägra erkännande och verkställighet i enlighet med våra grundlagar eller Europakonventionen.

Om erkännande och verkställighet av en annan stats dom skulle komma i konflikt med de svenska grundlagsbestämmelserna eller med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen eller unionsrätts

allmänna principer och stadgan om grundläggande rättigheter, är ett beslut att vägra verkställighet förenligt med artikel 1.4 samt skäl 5 och 6 i rambeslutet. Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är exklusiva i den meningen att det allmänna inte får ingripa mot innehållet i de skyddade medierna i annat fall och i annan ordning än vad som föreskrivs i de båda grundlagarna. Vidare föreskrivs att endast Justitiekanslern får inleda förundersökning för brott som avses i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och att Justitiekanslern ensam får besluta om tvångsmedel med anledning av misstanke om brott. Dessutom finns det särskilda bestämmelser om rättegång i mål om tryckfrihets- och yttrandefrihetsbrott.

Vid genomförande av tidigare rambeslut har inga uttryckliga regler införts av vilka det framgår att erkännande och verkställighet kan vägras med hänsyn till Sveriges grundlagar eller Sveriges internationella åtaganden, utom i ett fall. I lagen om en europeisk arresteringsorder finns en uttrycklig hänvisning till Europakonventionen (2 kap. 4 § 2). Anledningen till att denna hänvisning infördes var att hos tillämparen inskräpa vikten av att vid prövningen av om överlämnande skulle ske beakta Europakonventionens bestämmelser (se prop. 2003/04:7 s. 74). Av betydelse var också att överlämnande av en misstänkt eller dömd person, ofta mot dennes vilja, är en mycket ingripande åtgärd.

I övriga fall har det inte ansetts behövligt med någon uttrycklig hänvisning till grundlagarna eller Europakonventionen. Lagstiftningen ska inte tyngas av sådana hänvisningar och dessa bestämmelser, med hänsyn till sin särställning, ska tillämpas oavsett vad som anges i lag (se bl.a. prop. 2008/09:218 s. 56–60, och prop. 2010/11:43 s. 83–85). Det har vidare anförts att det får anses leda för långt att i varje författning som genomför rättsakter som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande hänvisa till grundlagarna och Europakonventionen, bl.a. mot bakgrund av att en avvikelse från detta skulle kunna leda till felaktiga motsatsslut. Regeringen gör inte heller i detta fall någon annan bedömning. Någon uttrycklig hänvisning till grundlagarna eller Europakonventionen bör därför inte införas. Om en fråga uppkommer om verkställighet av en dom som grundas på en gärning som omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, bör samråd ske med Justitiekanslern. Denna samrådsskyldighet kan, såsom tidigare gjorts, regleras i förordning.

8.3.2 Undantag från vägransgrunderna

Regeringens förslag: Trots att det finns hinder mot erkännande och verkställighet ska en utländsk dom på frivårdspåföljd få erkännas och verkställas i Sverige, om det med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 652 i betänkandet).

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* framför att möjligheten att vid särskilda skäl erkänna och verkställa en dom, trots att det föreligger hinder, inte bör kunna användas vid samtliga vägransgrunder. Övriga

remissinstanser godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De vägransgrunder som föreslås i föregående avsnitt avser delvis att hantera situationer där ett erkännande och en verkställighet i Sverige skulle komma i konflikt med vissa grundläggande straffrättsliga principer, t.ex. förbudet mot dubbelbestraffning (*ne bis in idem*), att en person är straffmyndig först vid 15 år eller kravet på dubbel straffbarhet i vissa fall. Dessa principer är uppställda för att skapa ett skydd för den enskilde.

Huvudsyftet med samarbetet enligt rambeslutet är dock att underlätta den dömdes sociala återanpassning genom att den enskilde får verkställa påföljden i den stat som bäst lämpar sig för hans eller hennes rehabilitering. Dessutom innebär som regel inte ett avslag från svenskt håll att den dömden undviker verkställighet. Åtminstone om den dömden befinner sig i den utfärdande staten kommer verkställighet ändå att ske där.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det är rimligt, såsom utredningen också föreslår, att i den nya lagen införa en bestämmelse som gör det möjligt att erkänna och verkställa en annan stats dom trots att det kan konstateras att en vägransgrund är för handen. Bestämmelsen bör utformas på samma sätt som i 3 kap. 5 § lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder.

Undantagsregeln ska emellertid användas med en viss försiktighet. Vidare ska det på nytt påpekas att ett överförande av verkställigheten till Sverige ska underlätta den dömdes sociala återanpassning. Något avsteg från den grundförutsättningen är inte aktuellt. Möjligheterna att göra undantag bör också grunda sig på omständigheter avseende den dömdes personliga förhållanden, t.ex. att det är fråga om en ung lagöverträdare.

Svea hovrätt anför att möjligheten att inte åberopa hinder, om det med hänsyn till den dömdes inställning och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, inte låter sig tillämpas på alla vägransgrunder. Hovrätten anser därför att det särskilt bör anges i lagen från vilka obligatoriska vägransgrunder undantag kan göras. Regeringen anser emellertid att det inte beträffande någon vägransgrund bör vara uteslutet att tillämpa undantagsregeln, även om det beträffande några av vägransgrunderna ytterst sällan torde aktualiseras. Undantagsregeln är tänkt att fungera som en ventil i de fall där humanitära skäl och andra särskilda skäl motiverar ett avsteg från tillämpning av vägransgrunderna. Enligt regeringens mening går det inte att på förhand utesluta att undantagsregeln kan bli aktuell att tillämpa gentemot samtliga vägransgrunder. Undantagsregeln torde dock få särskild betydelse i fråga om de vägransgrunder som rör påföljdens varaktighet och lagöverträdare under 15 år.

Sammanfattningsvis anser regeringen att en undantagsregel bör införas i den nya lagen. Den bör kunna tillämpas när starka humanitära skäl eller andra särskilda skäl talar för att verkställigheten överförs trots förekomsten av en vägransgrund. En prövning får göras i det enskilda fallet. Det är främst omständigheterna kring den dömden som bör beaktas även om skäl i förhållande till den dömdes närstående också kan få betydelse för den samlade bedömningen.

8.4 Hur förfarandet inleds

Regeringens förslag: En utländsk dom på frivårdspåföljd ska sändas skriftligen till Kriminalvården.

Domen ska åtföljas av ett intyg som är upprättat enligt bilaga I till rambeslutet. Domen och intyget ska sändas över genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet ska översändande kunna ske även på annat sätt.

Intyget ska vara skrivet på eller översatt till svenska, danska, norska eller engelska.

Om intyget saknas, eller om det är så bristfälligt till form eller innehåll att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om erkännande och verkställighet, ska den behöriga myndigheten i den andra staten ges möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering. Detsamma ska gälla om domen saknas. Kvarstår bristerna efter den angivna tiden, ska Kriminalvården kunna besluta att inte erkänna och verkställa den utländska domen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens (se s. 660 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Översändande av dom och intyg

Det är den utfärdande staten som avgör om en dom ska sändas över till en annan stat för erkännande och verkställighet där. Det hindrar dock inte att den verkställande staten på eget initiativ begär att den utfärdande staten sänder över domen, eller att den dömde vänder sig till någon av staterna och begär att ett förfarande för att sända över domen inleds.

Om den dömde vänder sig till Kriminalvården med önskemål om att den andra statens dom sänds över till Sverige för att erkännas och verkställas här, får myndigheten ta ställning till om det finns skäl, utifrån den information som finns tillgänglig, att kontakta den behöriga myndigheten i den andra staten och samråda i frågan om huruvida det finns förutsättningar enligt rambeslutet att sända över domen, innefattande bl.a. om ett överförande kommer att underlätta den dömdes sociala återanpassning. Möjligheten för Kriminalvården att samråda med den andra statens behöriga myndighet kan regleras i förordning. Samrådet bör resultera i ett besked från den andra statens behöriga myndighet om domen ska sändas över till Sverige eller inte. Är den dömde missnöjd med det besked som lämnas, får han eller hon utnyttja de rättsmedel som finns tillgängliga i den staten.

I de fall den andra staten beslutar att sända över en dom till Sverige framgår det av artikel 6.1 att den staten ska iakttä ett visst förfarande. Domen ska tillsammans med ett intyg som upprättats i enlighet med bilaga I till rambeslutet sändas över till den behöriga myndigheten i den verkställande staten. Intyget är av central betydelse vid prövning av om en annan stats dom ska erkännas och verkställas och är tänkt att innehålla all relevant information som behövs inför denna prövning. För att betona

vikten av intyget anges i artikel 6.3 att intyget ska undertecknas och att det ska intygas att dess innehåll är korrekt. I den nya lagen bör det därför införas en bestämmelse om att domen med åtföljande intyg, som upprättats enligt bilaga I till rambeslutet, ska sändas över till Kriminalvården. Av avsnitt 6.4.3 framgår att i begreppet utländsk dom på frivårdspåföljd inkluderas även övervakningsbeslut enligt artikel 2.5 i rambeslutet.

När det sedan gäller sättet att översända domen och intyget anges i artikel 6.2 att det ska ske på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning under omständigheter som möjliggör för den verkställande staten att fastställa äktheten. Ett traditionellt sätt att sända över en dom är förstås genom post eller bud. Av skäl 18 framgår dock att även e-post och fax ska kunna användas. I flera andra rambeslut, som Sverige genomfört, finns motsvarande bestämmelser. I dessa fall har det införts bestämmelser om att domen eller beslutet tillsammans med intyget ska översändas till Sverige skriftligen genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt (se t.ex. 3 kap. 6 § lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder). Det finns enligt regeringen inte någon anledning att välja en annan lösning än den som valts tidigare.

Av artikel 6.7 framgår att om en annan än en behörig myndighet i den verkställande staten tar emot en dom tillsammans med ett intyg, ska den översända domen tillsammans med intyget till rätt myndighet samt underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta. Har en dom sänts över till annan svensk myndighet än Kriminalvården, ska den sända över domen dit. Bestämmelser om detta kan tas in i förordning.

Översättning av intyget

Enligt artikel 21 ska intyget vara översatt till det officiella språket i den verkställande staten. Om en medlemsstat har flera officiella språk, kan ett av dessa väljas. Varje medlemsstat kan vidare tillkännage att den även godtar andra av de officiella språken i EU:s institutioner.

Andra rambeslut om det straffrättsliga samarbetet har en likartad språkregel och vid genomförande av dessa rambeslut har det övervägts vilka språk som ska godtas (se t.ex. prop. 2010/11:43 s. 65). I samtliga fall ansågs det självklart att de språk som normalt godtas i det straffrättsliga samarbetet, nämligen svenska, danska, norska eller engelska, ska vara godtagbara språk. Samma överväganden gör sig enligt regeringen gällande vid genomförande av nu aktuellt rambeslut varför denna lösning bör väljas. Kravet på vilka språk som intyget ska vara skrivet på eller översatt till bör, i enlighet med tidigare genomförda rambeslut, framgå av lag. Sverige bör med anledning härav avge en förklaring enligt artikel 21 med detta innehåll, se avsnitt 9.4.

Rambeslutet uppställer inte något krav på att själva domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet ska vara översatt till ett språk som den verkställande staten godtar. Kriminalvården kan därför inte kräva att den andra medlemsstaten ska översätta domen eller övervakningsbeslutet. Uppgifterna i intyget bör dock i de flesta fall vara tillräckliga för att kunna pröva frågan om erkännande och verkställighet,

varför det normalt inte finns skäl att undersöka om innehållet i domen eller övervakningsbeslutet motsvarar uppgifterna i intyget. Skulle det ändå i det enskilda fallet anses nödvändigt att översätta domen eller beslutet, får det ske på bekostnad av Kriminalvården.

Brister i intyget och avsaknad av dom

Av artikel 11.1 a framgår att erkännande och verkställighet får vägras om intyget är ofullständigt eller uppenbarligen inte motsvarar domen eller övervakningsbeslutet och inte har kompletterats eller korrigerats inom en rimlig tidsfrist som den behöriga myndigheten i den verkställande staten har bestämt. Tanken är således att den utfärdande statens behöriga myndigheter ska ha en möjlighet att komplettera de brister som finns.

Motsvarande bestämmelser om att den verkställande staten ska kunna begära kompletteringar om det finns brister i intyget samt vägra erkännande och verkställighet om bristerna inte avhjälpas finns i de flesta rambesluten om straffrättsligt samarbete som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande. I de lagar som genomfört dessa rambeslut har också bestämmelser tagits in som möjliggör för den behöriga myndigheten att begära komplettering och att vägra erkänna och verkställa om bristerna inte avhjälpats (se t.ex. 3 kap. 7 § lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder).

Regeringen finner ingen anledning att göra några andra överväganden vid genomförande av nu aktuellt rambeslut. Om intyget saknas eller innehållet är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och verkställighet, ska den behöriga myndigheten i den andra staten ges möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering. Eftersom det inte kan anses vara möjligt att verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd utan att själva domen finns tillgänglig, bör detsamma gälla om domen saknas. Om bristerna kvarstår efter den tidsfrist som satts ut, får erkännande och verkställighet vägras. Detta bör framgå av den nya lagen.

8.5 Kriminalvårdens prövning och beslut

Regeringens förslag: Kriminalvården ska pröva om en utländsk dom på frivårdspåföljd ska erkännas och verkställas i Sverige.

Om förutsättningarna finns för att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd, ska Kriminalvården besluta att verkställighet ska ske (verkställbarhetsförklaring).

Verkställbarhetsförklaringen ska innehålla uppgift om vilken påföljd som ska verkställas, påföljdens längd och vilka skyldigheter den dömda ska iaktta. Vidare ska det av förklaringen framgå om anpassning har skett och vilken övervakningsnämnd som är behörig att meddela vissa följdbeslut.

Ett beslut om erkännande och verkställighet ska meddelas inom 60 dagar efter det att Kriminalvården tagit emot den utländska domen. Om Kriminalvården har begärt in komplettering på grund av brister i intyget, ska fristen om 60 dagar börja löpa när komplettering getts in.

Kriminalvården ska kunna meddela sitt beslut vid en senare tidpunkt om det finns särskilda skäl.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att verkställbarhetsförklaringen endast ska innehålla uppgift om att anpassning skett och vilken övervakningsnämnd som är behörig att fatta vissa beslut (se s. 663 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Kriminalvårdens prövning och verkställbarhetsförklaringen

Enligt artikel 8.1 i rambeslutet ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten erkänna en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut som översänts i överensstämmelse med artikel 5 och i enlighet med förfarandet i artikel 6 och omedelbart vidta alla nödvändiga åtgärder för att verkställa de övervakningsåtgärder som framgår av artikel 4.1. Detta dock under förutsättning att myndigheten inte finner att någon av de vägransgrunder som anges i rambeslutet är tillämplig.

Av avsnitt 6.5 framgår att Kriminalvården ska vara behörig myndighet enligt rambeslutet. Kriminalvården har således att pröva om de förutsättningar som gäller enligt lagen är uppfyllda och därefter fatta beslut om huruvida domen ska erkännas och påföljden verkställas i Sverige. Detta bör framgå av lagen. För Kriminalvårdens hantering av ett ärende gäller förvaltningslagen (1986:223).

Kriminalvården ska vid sin prövning kontrollera att den utländska domen på frivårdspåföljd är en sådan dom som omfattas av den definition av utländsk dom på frivårdspåföljd som föreslås i den nya lagen, vilket inkluderar övervakningsbeslut enligt artikel 2.5 i rambeslutet (se avsnitt 6.4.3). Vidare ska Kriminalvården kontrollera att den andra staten har haft rätt att sända över domen utan Kriminalvårdens medgivande (se avsnitt 8.2.1) och om domen innefattar en sådan övervakningsåtgärd som anges i artikel 4.1 i rambeslutet (se avsnitt 8.2.2). Dessa kontroller bör i huvudsak kunna göras genom de uppgifter som framgår av intyget.

Kriminalvården ska även pröva om hinder mot erkännande och verkställighet föreligger i form av en vägransgrund (se avsnitt 8.3). Intyget kommer att innehålla uppgifter som kan ligga till grund för prövningen, bl.a. vilken gärning som avses, tidpunkt och plats för brottet, den dömdes ålder, om det rör sig om en utevarodom samt vilken typ av övervakningsåtgärd som avses och dess varaktighet. Vid prövningen av om det föreligger en vägransgrund bör Kriminalvården också inhämta kompletterande information när det kan anses vara nödvändigt, t.ex. från andra svenska myndigheter eller från den dömden.

Om någon av de grundläggande förutsättningarna för att sända över en dom till Sverige inte är uppfyllda, eller om hinder mot erkännande eller verkställighet i Sverige föreligger, får Kriminalvården besluta att den utländska domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet inte ska erkännas och verkställas i Sverige.

Av artikel 11.3 följer att Kriminalvården ska samråda med den behöriga myndigheten i den andra staten om ett avslag grundar sig på vissa av de vägransgrunder som anges i rambeslutet, även om rambeslutet inte hindrar myndigheten att samråda även i andra fall. Syftet med ett samråd torde i huvudsak vara att den andra staten ska kunna komma in med kompletteringar för att undvika ett avslag. Denna samrådsskyldighet kan framgå av förordning.

Om Kriminalvården inte finner några hinder mot att den utländska domen erkänns och verkställs i Sverige, ska myndigheten besluta om detta.

Vid genomförandet av ett flertal rambeslut om erkännande och verkställighet av domar och beslut har en ordning införts med en särskild verkställbarhetsförklaring (se bl.a. 3 kap. 9 § lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder). En lösning med en särskild verkställbarhetsförklaring framstår som lämplig även vid genomförandet av nu aktuellt rambeslut. En verkställbarhetsförklaring är ett beslut i vilket Kriminalvården anger att den utländska domen är verkställbar i Sverige samt de närmare förutsättningarna för hur verkställigheten ska ske. Det är inte fråga om en materiell prövning av de omständigheter och överväganden som ligger bakom själva domen, utan en kontroll av om verkställighet kan ske i Sverige utifrån de förutsättningar som anges i rambeslutet. Med den lösningen får man ett beslut som kan läggas till grund för en eventuell prövning i domstol. Verkställbarhetsförklaringen är alltså inte avsedd att ersätta den utländska domen utan endast att ange att domen får verkställas i Sverige.

Av förvaltningslagen, vilken gäller för Kriminalvårdens handläggning, följer bl.a. att ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende ska innehålla de skäl som har bestämt utgången. Detta gäller oavsett om Kriminalvården meddelar en verkställbarhetsförklaring eller beslutar att inte erkänna och verkställa den utländska domen. Om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild, vilket får anses vara fallet här, och om beslutet går parten emot och kan överklagas, ska han eller hon underrättas om hur beslutet kan överklagas. Kriminalvårdens beslut bör således innehålla en upplysning om möjligheten att överklaga beslutet eller förklaringen till domstol. Upplysningen bör bl.a. ange inom vilken tid ett överklagande måste ske och till vem som ett överklagande ska ges in. Eftersom detta följer av 22 § förvaltningslagen behöver detta inte framgå särskilt i den nya lagen.

Enligt artikel 18.3 och 18.4 i rambeslutet åläggs Kriminalvården att underrätta den andra staten om sitt beslut om att erkänna domen och verkställa påföljden eller sitt beslut att vägra detta, och i så fall skälen för det. Bestämmelser om detta kan tas in i förordning.

Närmare om innehållet i verkställbarhetsförklaringen

Förutom att verkställbarhetsförklaringen innebär att Kriminalvården beslutar att den utländska domen har erkänts och ska verkställas i Sverige bör förklaringen även innehålla ytterligare uppgifter, bl.a. om hur domen ska verkställas i Sverige.

I utredningens förslag ska en verkställbarhetsförklaring endast innehålla uppgifter om huruvida anpassning skett (angående anpassning,

se avsnitt 8.6) och vilken övervakningsnämnd som är behörig att fatta vissa beslut under verkställigheten i Sverige. Även regeringen anser att dessa uppgifter bör framgå av verkställbarhetsförklaringen. Av tydlighetsskäl bör dock enligt regeringens mening ytterligare uppgifter framgå av verkställbarhetsförklaringen. Det handlar om vilken påföljd som ska verkställas, påföljdens längd samt vilka skyldigheter den dömde ska iaktta och under hur lång tid han eller hon har dessa skyldigheter. Dessa uppgifter kommer visserligen att framgå av intyget men regeringen anser ändå att dessa för verkställigheten avgörande uppgifter bör anges i förklaringen. Detta bl.a. mot bakgrund av att förklaringen kan bli föremål för överklagande. Ett ytterligare skäl är att påföljden kan omfatta flera skyldigheter enligt artikel 4.1 i rambeslutet som den dömde ska följa, och har någon av dessa anpassats skapas det en tydlighet om samtliga skyldigheter framgår av förklaringen.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att det av verkställbarhetsförklaringen ska framgå vilken påföljd som ska verkställas, påföljdens längd samt vilka skyldigheter som den dömde ska iaktta och under hur lång tid han eller hon har dessa skyldigheter. Vidare ska det av förklaringen framgå om anpassning skett samt vilken övervakningsnämnd som är behörig att fatta vissa beslut under verkställigheten i Sverige.

Tidsfrister

I rambeslutet finns bestämmelser om tidsfrister för fattande av beslut om erkännande och verkställighet. Enligt artikel 12.1 ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten så snart som möjligt besluta i fråga om erkännande och verkställighet samt underrätta den utfärdande staten om beslutet. Beslutet om erkännande av domen och verkställighet av påföljden ska fattas inom 60 dagar från mottagandet av domen och intyget. Om den verkställande staten begärt kompletteringar på grund av brister i intyget, börjar tidsfristen löpa efter det att dessa kompletteringar getts in till den staten (artikel 8.2).

Målsättningen bör enligt regeringens mening vara att avgöra ett ärende om erkännande och verkställighet så snabbt som möjligt. Utredningen föreslår att tidsfristen om 60 dagar ska vara den frist som ska gälla i lagen med hänsyn till att dessa ärenden kan vara tidskrävande att utreda. Regeringen delar utredningens bedömning med hänsyn till att Kriminalvården sannolikt i flera fall behöver utreda hur den utländska domen ska verkställas i Sverige. Vidare bör det framgå av lagen att om Kriminalvården med stöd av rambeslutet begärt in kompletteringar på grund av brister i intyget, så ska tidsfristen om 60 dagar börja löpa efter det att kompletteringen getts in.

En tidsfrist om 60 dagar bör, efter eventuella kompletteringar, vara tillräcklig. Om det finns särskilda skäl, bör emellertid tidsfristen kunna frångås. Även detta bör framgå av lagen. Det kan exempelvis handla om att det finns omständigheter i ärendet som gör att det kan föreligga hinder mot verkställighet eller att den dömde av någon anledning inte kan höras. Det kan vidare vara fråga om en mer komplicerad anknytningsbedömning som t.ex. kräver en mer ingående undersökning av familjeförhållandena.

Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten i undantagsfall inte kan hålla tidsfristen om 60 dagar, ska enligt artikel 12.2 i rambeslutet den behöriga myndigheten i den utfärdande staten underrättas om detta. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska ange skälen till förseningen och den tid som uppskattningsvis behövs för att beslutet ska fattas. Denna underrättelseskyldighet för Kriminalvården kan framgå av förordning.

8.6 Anpassning av övervakningstiden och den skyldighet som den dömda ska iaktta

Regeringens förslag: Om den tid som den dömda ska iaktta vissa skyldigheter överstiger tre år, ska Kriminalvården bestämma tiden till tre år.

Om den skyldighet som den dömda ska iaktta är oförenlig med de åligganden som följer av eller de möjligheter att meddela föreskrifter som finns i 26 kap. 13–15 §§ och 28 kap. 2 a § brottsbalken, ska Kriminalvården justera denna skyldighet så att den inte är oförenlig med de bestämmelserna i brottsbalken. En anpassning ska, i dessa fall, så långt som möjligt motsvara vad som bestämts i den utländska domen på frivårdspåföljd och får inte heller bli mer ingripande än vad som följer av domen.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår en allmän regel om att Kriminalvården kan meddela närmare föreskrifter, om så krävs, för att den utländska domen ska kunna verkställas i Sverige (se s. 667 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Svea hovrätt anför att hovrätten ställer sig bakom utredningens bedömning att möjligheten enligt artikel 9 till anpassning endast bör användas i undantagsfall. Vidare anför hovrätten att frågan om anpassning kan innefatta svåra bedömningar och att det bör övervägas att utveckla lagtexten med närmare kriterier för detta. Hovrätten anser vidare att det bör övervägas att, i likhet med vad som gäller i lagstiftningen om överförande av frihetsberövande påföljder till Sverige, låta allmän domstol pröva frågor om anpassning. Övriga remissinstanser godtar utredningens förslag eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Rambeslutets utgångspunkter

Samarbetet i rambeslutet går i huvudsak ut på att medlemsstaterna ska hjälpa varandra med att verkställa och övervaka det som i rambeslutet benämns som övervakningsåtgärder. Även om de övervakningsåtgärder som kan meddelas i de olika medlemsstaterna varierar i stor utsträckning, har medlemsstaterna enats om vissa åtgärder som alla stater är skyldiga att övervaka. Dessa åtgärder återfinns i artikel 4.1.

Trots detta har det i artikel 9 införts en möjlighet att anpassa en alternativ påföljd eller en övervakningsåtgärd. Om den aktuella alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden (enligt artikel 4.1) till

sin art eller varaktighet inte överensstämmer med lagstiftningen i den verkställande staten, får den behöriga myndigheten i den staten anpassa påföljden eller åtgärden så att den till innehåll och varaktighet överensstämmer med de alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder som tillämpas enligt den statens lagstiftning för likvärdiga brott (artikel 9.1). Detsamma gäller om prövotiden för påföljden inte överensstämmer med den tid som gäller enligt den verkställande statens lagstiftning. Enligt samma bestämmelse ska den anpassade alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prövotidens längd så långt som möjligt motsvara den som fastställts av den utfärdande staten.

Om en anpassning skett på grund av att prövotiden eller varaktigheten för den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden är längre än den längsta tid som föreskrivs enligt den verkställande statens lagstiftning, får en anpassning inte understiga den längsta tid för prövotiden eller för den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden som föreskrivs för likvärdiga brott i den staten (artikel 9.2).

Vidare får inte den anpassade alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prövotiden vara strängare än den ursprungligen påförda alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prövotiden (artikel 9.3).

Slutligen ska den verkställande staten enligt artikel 18.5 underrätta den utfärdande staten om ett beslut om anpassning tillsammans med skälen för beslutet. Detta för att den andra staten ska kunna återkalla intyget (artikel 9.4).

Ska Sverige införa regler om anpassning?

Av artikel 13.1 följer att verkställigheten av en utländsk dom på frivårdspåföljd ska ske enligt svenska regler. Utgångspunkten för regeringen är också att de bestämmelser som finns i brottsbalken bl.a. om att besluta om övervakning, innehållet i en sådan övervakning, möjligheter att meddela särskilda föreskrifter eller besluta om åtgärder vid misskötsamhet ska gälla för verkställigheten i Sverige (se avsnitt 8.7). Dessa bestämmelser ska tillämpas så långt det är möjligt.

Regeringen inser samtidigt att dessa bestämmelser i vissa fall inte kommer att räcka till. Rambeslutet reglerar en ny typ av samarbete mellan medlemsstaterna. De aktuella påföljderna kan skilja sig åt väsentligt mellan medlemsstaterna när det gäller såväl påföljdernas utformning och längd som deras innehåll. Det kan t.ex. röra sig om en övervakningsåtgärd (dvs. en skyldighet som den dömd ska iaktta) som helt saknar motsvarighet vid kriminalvård i frihet i Sverige. Vidare kommer den prövotid som gäller för den utländska frivårdspåföljden sannolikt att löpa på en annan tid än vad som gäller enligt svenska regler när någon frigivits villkorligt eller vid villkorlig dom och skyddstillsyn. Detsamma gäller den tid som den dömd ska iaktta en specifik skyldighet, vilket torde motsvara den övervakningstid som gäller vid skyddstillsyn och som kan gälla när en dömd person frigivits villkorligt.

Vissa skillnader när det gäller såväl de skyldigheter som den dömd ska iaktta som under hur lång tid den dömd ska iaktta dessa skyldigheter bör enligt regeringens mening accepteras. Detsamma gäller avvikelser beträffande prövotiden. En övervakningstid som är kortare eller något längre än vad som i normalfallet gäller vid verkställighet i Sverige bör

således accepteras. Skillnader i prøvotiden bör inte heller leda till någon anpassning. Beträffande de skyldigheter den dömde ska iaktta kan skillnaderna bestå i att de utformats annorlunda men där innebörden motsvaras av vad som är möjligt vid verkställighet av en svensk påföljd. Det kan t.ex. röra sig om skillnader vad gäller det skötsamhetskrav som den dömde ska förhålla sig till eller innehållet i en samhällstjänst. Sådana skillnader bör accepteras. Detsamma bör gälla skyldigheter som visserligen inte har en uttrycklig motsvarighet enligt svenska bestämmelser men som kan hanteras i samband med en övervakning enligt svenska bestämmelser.

I vissa fall kommer dock skillnaden vara väsentlig och då bör en anpassning ske. Eftersom en verkställighet av den utländska frivårdspåföljden ska ske enligt svenska verkställighetsregler, vilket inkluderar att beslut ska fattas t.ex. vid misskötsamhet, bör det införas bestämmelser i den nya lagen om att anpassning ska ske i vissa fall. Nedan redogör regeringen närmare för sådana bestämmelser. Dock kan redan här nämnas att regeringen instämmer i *Svea hovrätts* allmänna uppfattning att bestämmelserna om anpassning bör preciseras i jämförelse med utredningens förslag, dvs. närmare ange när en anpassning ska ske.

En allmän utgångspunkt för en bestämmelse är att den – så långt som möjligt – ska vara enkel att tillämpa. Eftersom medlemsstaternas påföljdssystem skiljer sig åt, måhända med undantag i de fall en dömd person friges villkorligt, anser regeringen det inte vara en framkomlig väg vid tillämpningen av en bestämmelse om anpassning, att försöka bedöma om den utländska påföljden motsvarar en svensk villkorlig dom eller skyddstillsyn. En sådan jämförelse torde vara förenad med stora svårigheter och regeringen anser inte heller att det skulle fylla någon funktion. Det viktiga är i stället, enligt regeringens mening, att jämföra dels den tid den dömde ska iaktta de övervakningsåtgärder som följer av domen, dels innehållet i respektive åtgärd.

Anpassning av den tid som den dömde ska iaktta en viss skyldighet och påföljdens längd

Av artikel 9.1 framgår att den verkställande staten kan anpassa varaktigheten av påföljdens längd och varaktigheten av den alternativa påföljd eller övervakningsåtgärd som ska verkställas i den staten. Anpassning av varaktigheten i dessa två fall får ske om den inte överensstämmer med den verkställande statens lagstiftning. I det intyg som ska åtföljas domen ska den andra statens myndigheter ange total övervaknings- respektive prøvotid (se ruta j, punkterna 1 och 3). Prövotiden ska endast anges i de fall den är en annan än övervakningstiden. Det torde kunna förutsättas att prøvotiden anges särskilt när den är längre än övervakningstiden.

I svensk rätt gäller olika prøvotider beroende på vilken påföljd som utdömts. Vid skyddstillsyn är den tre år och vid villkorlig dom två år. Prövotiden vid villkorlig frigivning motsvarar den strafftid som återstår vid frigivningen, dock minst ett år. Vid en dom till skyddstillsyn är den dömde som huvudregel ställd under övervakning under ett år. Övervakningen kan upphöra tidigare eller förlängas, dock längst till

prövotidens utgång. Vid villkorlig frigivning kan det beslutas att den villkorligt frigivne ska stå under övervakning. Även här längst till prövotidens utgång. För den dömda gäller alltid ett allmänt skötsamhetskrav. Vad han eller hon därutöver har att rätta sig efter skiljer sig åt beroende på om övervakning beslutats eller om endast en prövotid löper.

Den tid som den dömda ska iaktta en skyldighet, dvs. övervakningstiden, bör enligt regeringens mening inte kunna pågå längre än vad som – teoretiskt – är möjligt vid en dom till skyddstillsyn. Tiden för övervakning vid skyddstillsyn kan, även om det torde vara i undantagsfall, fortgå till prövotidens utgång, dvs. tre år. Regeringen anser att tre år bör vara den längsta tid som, vid verkställighet i Sverige, den dömda ska iaktta en viss skyldighet. Överstiger övervakningstiden tre år bör den således bestämmas till tre år. Detta bör framgå av lag. Prövo- respektive övervakningstid vid villkorlig frigivning kan visserligen vara längre än tre år, men regeringen anser inte att det är rimligt att i detta sammanhang låta aktuell tid överstiga tre år.

Av intyget kommer det att framgå om prövotiden är en annan än den tid den dömda ska iaktta en viss skyldighet (ruta j, punkten 3). En sådan prövotid torde såsom enligt svenska regler endast innebära ett allmänt skötsamhetskrav. Regeringen anser inte att det finns skäl att anpassa prövotiden även om den är längre än vad som följer av svenska regler. Eftersom Kriminalvården inte aktivt behöver vidta några åtgärder efter det att övervakningstiden löpt ut, kommer en längre prövotid endast innebära att ärendet inte kan avslutas hos Kriminalvården före prövotidens utgång.

Anpassning av den skyldighet som den dömda ska iaktta

Som angetts ovan kan de skyldigheter den dömda ska iaktta enligt den utländska domen avvika från vad som är möjligt att besluta om enligt svenska regler. Mindre avvikelser bör dock, som också angetts ovan, inte föranleda en anpassning; först när skyldigheten saknar motsvarighet eller får anses vara främmande för svenska förhållanden bör en anpassning ske. Det kan vara fråga om vård och behandling som inte direkt låter sig genomföras här t.ex. på grund av att Sverige inte har den formen av vård eller inrättning som framgår av den utländska domen. Flera av de åtgärder som räknas upp i artikel 4.1 har heller inga uttryckliga motsvarigheter i de bestämmelser som gäller när en dömd person frigivits villkorligt eller vid villkorlig dom eller skyddstillsyn (punkterna b, c, f och g). I dessa fall kan det enligt regeringens mening bli aktuellt att anpassa skyldigheten. Utredningen föreslår en allmän bestämmelse om att anpassning kan ske om det krävs för att kunna verkställa den utländska påföljden i Sverige. Regeringen anser emellertid att det bör göras tydligare, vilket också *Svea hovrätt* antyder, när en anpassning ska ske. Enligt regeringens mening bör en anpassning ske om den aktuella skyldigheten är oförenlig med vissa bestämmelser i brottsbalken. Det är alltså skyldigheten som den dömda ska iaktta som kan bli föremål för anpassning. Den utländska frivårdspåföljden som sådan ska inte jämföras med eller anpassas till bestämmelserna i brottsbalken.

Den jämförelse som blir aktuell bör göras mot de åligganden som följer av eller de möjligheter att meddela föreskrifter som finns i 26 kap. 13–15 §§ och 28 kap. 2 a § brottsbalken. Detta bör framgå av lagen. Enligt 26 kap. 13 § ställs vissa allmänna krav upp som gäller när den frigivne står under övervakning. I 26 kap. 14 § ställs ett allmänt skötsamhetskrav upp för den frigivne. Vidare ges möjlighet enligt 26 kap. 15 § att meddela olika föreskrifter som den frigivne ska rätta sig efter, bl.a. vård och behandling. Slutligen finns också bestämmelser om samhällstjänst i 28 kap. 2 a §. Om den skyldighet som den dömd ska iaktta är oförenlig med dessa bestämmelser, bör skyldigheten alltså justeras.

När det sedan gäller hur en anpassning ska ske anför *Svea hovrätt* att det bör övervägas att införa närmare kriterier i lagtexten för hur anpassning ska ske i varje enskilt fall. Enligt regeringens mening blir det dock alltför komplicerat att utforma detaljerade kriterier. Det är, som regeringen ser det, omöjligt att förutse vilka skyldigheter enligt artikel 4.1 som det kommer att begäras verkställighet av i Sverige och på vilket sätt de i så fall behöver anpassas.

Närmast till hands är att anpassningen sker till ett åliggande som följer av eller en föreskrift som kan meddelas med stöd av de bestämmelser som angetts ovan. Om t.ex. en åtgärd som ska anpassas avser en skyldighet att genomgå terapeutisk behandling eller avvänjningskur, blir det alltså fråga om t.ex. byte av vårdinrättning till en svensk motsvarighet eller en justering i vården till en vårdform som Sverige kan tillhandahålla med motsvarande innehåll (jfr bestämmelserna i 26 kap. 15 § första stycket brottsbalken). I andra fall får anpassning ske till vad som är möjligt enligt nämnda bestämmelser i brottsbalken, t.ex. genom att ställa den dömd under övervakning med visst innehåll. Syftet med anpassningen är alltså, i de fall skyldigheten är oförenlig med ovan nämnda bestämmelser i brottsbalken, att försöka justera skyldigheten så att den kan verkställas i Sverige. Mot bakgrund av artikel 9.1 och 9.2 i rambeslutet bör anpassningen så långt som möjligt motsvara vad som bestämts i den utländska domen på frivårdspåföljd och får inte heller bli mer ingripande för den dömd. Detta bör framgå av lagen. Vad som får anses vara strängare eller inte får bedömas i varje enskilt fall. Det torde dock ofta vara möjligt att anpassa skyldigheten till en övervakning eller i vart fall ett allmänt skötsamhetskrav utan att anpassningen kan anses bli strängare. Den anpassning som sker redovisas också för den andra medlemsstaten, och den enskilde, i verkställbarhetsförklaringen (se avsnitt 8.5). Det blir upp till den andra statens behöriga myndighet att ta ställning till om den vill acceptera anpassningen. Den dömd har också möjlighet att överklaga verkställbarhetsförklaringen och på det sättet få beslutet om anpassning prövat av allmän domstol. Det ska dock noteras att när verkställigheten väl har inletts i Sverige finns det givetvis inget som hindrar att ytterligare ändringar görs i den aktuella skyldigheten. Det kan, under vissa förutsättningar, ske med stöd av reglerna i brottsbalken (se t.ex. 28 kap. 2 a § tredje stycket).

Behörig myndighet att besluta om anpassning

Utredningen föreslår en allmän bestämmelse om anpassning. En anpassning ska få ske om det behövs för att den utländska domen ska kunna verkställas i Sverige. Anpassningen sker genom att Kriminalvården meddelar de föreskrifter som behövs.

Svea hovrätt anser att frågan om anpassning kan innebära svåra bedömningar och att allmän domstol bör vara behörig att pröva frågan. Regeringen kan i viss mån instämma i hovrättens bedömning, men anser att Kriminalvården ändå bör vara den myndighet som beslutar om anpassning. Till att börja med vill regeringen peka på att den anpassning som ska ske i nu aktuella fall inte innebär att Kriminalvården ska bestämma en ny påföljd. Vidare kommer anpassningen av den tid den dömde ska iaktta en viss skyldighet att vara omkomplicerad och bör under alla omständigheter hanteras av Kriminalvården. Även om det kan bli aktuellt att i vissa fall anpassa de skyldigheter som framgår av en utländsk dom på frivårdspåföljd, genom att göra vissa justeringar, bör även den uppgiften hanteras av Kriminalvården. Anpassning av en skyldighet den dömde ska iaktta föreslås, som framgått, ske genom att skyldigheten justeras så att den inte är oförenlig med ett åliggande som följer av eller möjligheter att meddela föreskrifter som finns i brottsbalken, bl.a. bestämmelserna i 26 kap. 13–15 §§ brottsbalken. Detta är bestämmelser som Kriminalvården förhåller sig till när det är fråga om verkställighet av en svensk påföljd, och med stöd av 26 kap. 16 § kan också Kriminalvården interimistiskt meddela särskilda föreskrifter. Dessutom ska påpekas att anpassningen aldrig får innebära att de skyldigheter den dömde ska iaktta blir mer ingripande än de ursprungliga. Viktigt att notera är också att Kriminalvårdens beslut om anpassning kan överklagas och således prövas av allmän domstol. När verkställigheten väl har inletts i Sverige kan skyldigheten också komma att ändras genom beslut av t.ex. övervakningsnämnden eller domstol på samma sätt som vid verkställighet av en svensk påföljd.

Vidare bör nämnas att en skyldighet som kan komma bli föremål för anpassning är den som avser terapeutisk behandling eller avvänjningskur (artikel 4.1 k). Om en anpassning av denna åtgärd inte är möjlig, kan den verkställande staten med stöd av artikel 11.1 i rambeslutet vägra erkännande. Eftersom det föreslås att Kriminalvården ska pröva vägransgrunderna är det även i dessa fall en fördel att en och samma myndighet prövar såväl förutsättningarna för erkännande och verkställighet som behovet av anpassning. Det skulle komplicera förfarandet att t.ex. låta allmän domstol eller övervakningsnämnden ansvara för denna del av anpassningen.

Sammanfattningsvis anser regeringen att Kriminalvården bör vara behörig myndighet att anpassa såväl övervakningstiden som den skyldighet den dömde ska iaktta.

8.7 Verkställighet i Sverige

Regeringens förslag: Verkställigheten av domen på frivårdspåföljd, i enlighet med verkställbarhetsförklaringen, ska påbörjas när verkställbarhetsförklaringen har fått laga kraft.

Vid verkställigheten i Sverige ska bestämmelserna i 26 kap. 11–18 §§ och 28 kap. 2 a § tredje stycket och 5 a § brottsbalken tillämpas. För verkställigheten ska även gälla 37 och 38 kap. brottsbalken i tillämpliga delar.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår en bestämmelse om att föreskrifter om prövotid samt skyldigheter och anvisningar för den dömde som följer av den utländska domen ska gälla i Sverige. Utredningen lägger inte fram några förslag om när verkställigheten ska påbörjas eller om att Kriminalvården ska ta ställning till om den dömde ska ställas under övervakning (se s. 667 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Kriminalvården* anser att Sverige bör överväga att åtminstone i någon utsträckning åta sig att använda elektronisk övervakning. Övriga remissinstanser godtar eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter

Som anges i avsnitt 8.6 är utgångspunkten, mot bakgrund av principen om ömsesidigt erkännande, att det som följer av den utländska domen på frivårdspåföljd också ska gälla och bli föremål för verkställighet i Sverige. Detta inkluderar såväl de skyldigheter den dömde ska iakttä som hur länge dessa åtgärder ska övervakas. Även påföljdens prövotid avses. I utredningen föreslås en allmän bestämmelse om att de föreskrifter som följer av den utländska domen gäller i Sverige. Regeringen anser dock att när Kriminalvården erkänt den utländska domen och meddelat verkställbarhetsförklaring gäller vad som framgår av verkställbarhetsförklaringen vid verkställighet i Sverige. Någon ytterligare bestämmelse behövs därför inte.

Rambeslutet utgår vidare från att den utländska domen på frivårdspåföljd ska verkställas i enlighet med den verkställande statens regler, vilket framgår av artikel 13.1 i rambeslutet. Detta bör också vara utgångspunkten när det gäller vilka regler som ska gälla när den utländska frivårdspåföljden ska verkställas i Sverige. Det finns inga skäl enligt regeringens mening att skapa helt nya regler för verkställigheten i Sverige. Det viktiga är att de skyldigheter som följer av artikel 4.1, eventuellt efter en anpassning, kan verkställas i Sverige. Verkställighet av en utländsk dom på frivårdspåföljd bör därför ske inom ramen för de svenska bestämmelserna om kriminalvård i frihet.

Närmare om de regler som ska gälla för verkställigheten i Sverige

Det är av vikt att de regler som ska gälla för verkställigheten i Sverige blir enkla att tillämpa. Regeringen anser t.ex. att Kriminalvården inte ska

behöva bedöma vilken motsvarighet den utländska frivårdspåföljden har enligt det svenska regelverket för att kunna avgöra vilka regler som ska tillämpas när påföljden ska verkställas här. Det torde onödigt komplicera förfarandet om Kriminalvården i varje fall ska avgöra om den utländska frivårdspåföljden utifrån sin utformning och sitt innehåll motsvarar en svensk skyddstillsyn eller villkorlig dom. Därför anser regeringen att de verkställighetsregler som ska tillämpas i dessa fall inte ska omfatta de bestämmelser som anges i 27 kap. brottsbalken. Det innebär att åklagare och domstol inte kommer att involveras under verkställigheten på det sätt som föreskrivs i bl.a. 27 kap. 5 och 6 §§. Regeringen ser med fördel att i huvudsak Kriminalvården och övervakningsnämnden hanterar verkställighetsfrågor enligt den nya lagen.

När det blir aktuellt med verkställighet bör Kriminalvården initialt ta ställning till om den dömde ska ställas under övervakning (jfr 26 kap. 11 § brottsbalken). Detta beroende på att den faktiska verkställigheten i Sverige skiljer sig åt om den dömde är ställd under övervakning eller inte. Ett alternativ skulle kunna vara att den dömde alltid ställdes under övervakning men regeringen ser ingen anledning till att besluta om övervakning om verkställigheten av den utländska frivårdspåföljden kan hanteras utan en sådan åtgärd. Övervakning är resurskrävande och ska inte användas mer än nödvändigt. Utifrån den skyldighet den dömde ska iakttas och den närmare beskrivningen av den åtgärd som ska vidtas som den andra statens myndigheter ska lämna samt uppgifter om den dömde får Kriminalvården bedöma om övervakning behövs eller inte.

I övrigt anser regeringen att bestämmelserna i 26 kap. 11–18 §§ och 28 kap. 2 a § tredje stycket och 5 a § brottsbalken bör tillämpas vid verkställigheten i Sverige. Av dessa bestämmelser framgår ett allmänt skötsamhetskrav för den dömde och att han eller hon efter förmåga ska försöka försörja sig samt rätta sig efter de anvisningar som ges honom eller henne. Vidare framgår bl.a. att övervakningen och kriminalvården i frihet i övrigt bedrivs under ledning av Kriminalvården och att myndigheten förordnar övervakare när ett beslut om övervakning fattats. Den dömde har att hålla övervakaren underrättad om sin bostad, sin arbetsanställning och andra förhållanden av betydelse för övervakningen samt på kallelse inställa sig hos övervakaren och i övrigt enligt hans eller hennes anvisningar upprätta förbindelse med honom eller henne.

Vidare anges i dessa bestämmelser vad som ska gälla vid en förpliktelse att ersätta skada som uppkommit genom brottet. Hur en föreskrift om samhällstjänst ska verkställas framgår också av dessa bestämmelser. Genom hänvisningen till brottsbalkens bestämmelser framgår också tydligt vilka följdbeslut som enligt svensk rätt är möjliga under verkställigheten på grund av ändrade förhållanden eller misskötsamhet samt att det är övervakningsnämnden som fattar dessa beslut.

Därutöver bör vissa bestämmelser i 37 kap. brottsbalken tillämpas vid verkställigheten i Sverige. Dessa rör omröstningsförfarandet hos övervakningsnämnden (5 § andra stycket) och rätt till muntlig förhandling i nämnden (6 §). Vidare regleras i 37 kap. vilka av Kriminalvårdens beslut enligt 26 kap. brottsbalken och nämndens beslut enligt 37 kap. som kan överklagas (7 och 11 §§). Av 10 § följer att vissa av Kriminalvårdens och övervakningsnämndens beslut gäller omedelbart.

Även vissa bestämmelser i 38 kap. brottsbalken bör tillämpas vid verkställigheten i Sverige. Det rör sig om sättet att meddela varning till den dömda (10 §), att Polismyndigheten ska lämna handräddning i vissa fall (12 §) och att vissa av Kriminalvårdens beslut inte kan överklagas (13 §).

Regeringen delar utredningens bedömning att regelverken kring kontaktförbud och tillträdesförbud till idrottsarrangemang inte bör tillämpas vid verkställighet av en utländsk frivårdspåföljd. Kontaktförbud eller tillträdesförbud är inte en del av påföljdssystemet utan är i stället uppbyggda med helt andra förfaranden och har andra syften. I den mån de skyldigheter den dömda ska iaktta är att likna vid dessa förbud blir de sannolikt föremål för anpassning för att verkställighet ska kunna ske i Sverige (se avsnitt 8.6).

En särskild fråga som *Kriminalvården* lyfter fram är att det skulle kunna övervägas om man bör använda sig av s.k. elektronisk övervakning. I skäl 11 i rambeslutet anges att elektronisk övervakning, i förekommande fall, kan användas för att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och nationella förfaranden. I vissa medlemsstater kan nämligen elektronisk övervakning användas vid verkställighet av en frivårdspåföljd. Detta är emellertid inte möjligt vid verkställighet av en svensk frivårdspåföljd. Mot denna bakgrund anser inte regeringen att det finns förutsättningar att införa bestämmelser om sådan övervakning för att kunna verkställa en utländsk frivårdspåföljd.

När verkställigheten ska påbörjas i Sverige

Av artikel 18.3 följer att Kriminalvården ska underrätta den utfärdande statens behöriga myndighet om sitt slutliga beslut om att erkänna den statens dom på frivårdspåföljd. Med hänsyn till vad som anges i bestämmelsen får det tolkas som att Kriminalvårdens beslut ska ha fått laga kraft. Av artikel 7.1 i rambeslutet framgår vidare att behörigheten att verkställa påföljden och vidta de åtgärder som följer därav går över till den verkställande staten när en underrättelse enligt artikel 18.3 skett. Den dömda bör därför delges Kriminalvårdens verkställbarhetsförklaring i och med att förklaringen kan överklagas (se avsnitt 9.2). Att delgivning kan användas följer av 23 § förvaltningslagen, vilken gäller för förfarandet hos Kriminalvården.

Även om t.ex. övervakning vid skyddstillsyn kan förordnas från dagen för domen, anser regeringen mot bakgrund av bestämmelserna i rambeslutet att verkställigheten i Sverige bör påbörjas först när beslutet om erkännande och verkställighet har fått laga kraft, vilket bör framgå av lagen.

8.8 Återförande av behörigheten att meddela följdbeslut

Regeringens förslag: Om den dömda allvarligt har åsidosatt de skyldigheter han eller hon ska iaktta och det kan antas att den dömda inte kommer att låta rätta sig genom någon åtgärd som

övervakningsnämnden kan vidta, ska nämnden anmäla detta till Kriminalvården.

Kriminalvården ska efter anmälan återföra behörigheten att meddela följdbeslut till den andra staten.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 672 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Rambeslutets utgångspunkter

Den behöriga myndigheten i den verkställande staten har behörighet att meddela samtliga följdbeslut beträffande alla påföljder inom rambeslutets tillämpningsområde, särskilt för de fall den dömdes missköter en övervakningsåtgärd eller en alternativ påföljd eller begär nya brott (artikel 14.1). De följdbeslut som avses är främst justeringar av skyldigheter eller anvisningar i övervakningsåtgärderna eller de alternativa påföljderna och ändring av prövotidens längd (punkt a), upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden eller av beslutet om villkorlig frigivning (punkt b) samt påförande av en frihetsberövande åtgärd i stället för en alternativ påföljd eller en villkorlig påföljd (punkt c).

En medlemsstat får enligt artikel 14.3 lämna en förklaring om att den i egenskap av verkställande stat inte har för avsikt att överta ansvaret för att meddela de följdbeslut som anges i artikel 14.1 b och c. En sådan förklaring ska specificeras till vissa fall eller kategorier av fall och får särskilt avse villkorliga påföljder och sådana alternativa påföljder som inte har någon fastställd frihetsberövande påföljd angiven i domen för verkställighet vid den dömdes misskötsamhet. Förklaringen får också särskilt avse fall där den aktuella gärningen i den dom som meddelats i den utfärdande staten inte är straffbar enligt den verkställande statens lagstiftning. En förklaring kan inte avse skyldigheten att meddela följdbeslut enligt artikel 14.1 a (t.ex. ändring av de skyldigheter den dömdes ska iakttä). Inte heller påverkas skyldigheten att erkänna domen samt att utan dröjsmål vidta alla nödvändiga åtgärder för att övervaka de alternativa påföljderna och övervakningsåtgärderna (artikel 14.5).

Om en medlemsstat har använt sig av möjligheten enligt artikel 14.3 att inte ta på sig ansvaret för att fatta följdbeslut, ska den behöriga myndigheten i den staten återföra behörigheten att fatta beslut till den utfärdande staten, om den anser att ett beslut enligt artikel 14.1 b eller c behöver meddelas med anledning av att den dömdes har misskött en övervakningsåtgärd eller en alternativ påföljd (artikel 14.4). Behörigheten att meddela följdbeslut anses då ha återgått då till den utfärdande staten (artikel 7.2).

Vissa följdbeslut ska den andra staten besluta om

Sverige har i egenskap av verkställande stat ett åtagande att vid den dömdes misskötsamhet kunna meddela sådana följdbeslut som anges i artikel 14.1 a. Det är fråga om ändring av de skyldigheter den dömdes ska

iaktta. Dessa typer av följdbeslut får hanteras genom tillämpning av de svenska regler som gäller om åtgärder vid ändrade förhållanden eller i fall där den dömde inte iakttar vad som åligger honom eller henne. Övervakningsnämnden kan t.ex. besluta om varning (26 kap. 18 § brottsbalken) eller om en särskild föreskrift (26 kap.15 § samma balk).

Utredningen föreslår att Sverige inte ska åta sig att fatta de följdbeslut som föreskrivs om i artikel 14.1 b och c. Regeringen instämmer i förslaget, som inte ifrågasätts av någon av remissinstanserna.

De utländska frivårdspåföljder som ska verkställas i Sverige avviker i stor utsträckning från motsvarande påföljder som finns enligt svenska regler. Uppskjuten och villkorlig påföljd (artikel 2.2 och 2.3) har inte några motsvarigheter i det svenska systemet. Sverige har således inte något förfarande för utdömande av sådana påföljder och inte heller bestämmelser om hur ett undanröjande av en sådan påföljd eller hur påförande av en annan påföljd vid allvarlig misskötsamhet skulle hanteras. De bestämmelser som i Sverige kan tillämpas vid allvarlig misskötsamhet är således inte anpassade för att fatta de följdbeslut som följer av artikel 14.1 b och c i rambeslutet. Att bestämma ett fängelsestraff i de fall där det av den utländska domen inte framgår vilket frihetsstraff som utgör alternativet är också förenat med stora svårigheter, t.ex. när det gäller att bedöma straffvärdet. Det samarbete som regleras i rambeslutet är i huvudsak nytt och i ett inledande skede av detta samarbete bör därför ansvaret för att meddela dessa följdbeslut ligga kvar hos den andra staten.

Regeringen anser därför sammanfattningsvis att om den dömde allvarligt missköter den skyldighet som följer av verkställbarhetsförklaringen och om övervakningsnämnden anser att de åtgärder som nämnden kan vidta med stöd av de bestämmelser som gäller för verkställigheten i Sverige, t.ex. meddela särskilda föreskrifter enligt 26 kap. 15 § brottsbalken, inte är tillräckliga, bör övervakningsnämnden anmäla detta till Kriminalvården. Har en sådan anmälan gjorts, bör Kriminalvården återföra behörigheten att fatta de mer ingripande besluten till den andra staten. Detta bör framgå av den nya lagen. Sverige bör vidare lämna en förklaring med denna innebörd (se avsnitt 9.4).

Den behöriga myndigheten i den andra staten ska utan dröjsmål informera Kriminalvården om beslut i fråga om huruvida ett följdbeslut med anledning av misskötsamheten har fattats eller inte och vad det i så fall innebär (artikel 17.5). I de fall den behöriga myndigheten i den andra staten har fattat ett beslut som innebär att en frihetsberövande påföljd påförts eller att frivårdspåföljden har upphört ska någon verkställighet inte fortsätta i Sverige. Verkställbarhetsförklaringen bör då upphävas (se avsnitt 8.9).

8.9 Upphävande av verkställbarhetsförklaringen

Regeringens förslag: Verkställbarhetsförklaringen ska upphävas   – om den andra staten har återkallat domen på frivårdspåföljd och intyget, under förutsättning att verkställigheten inte har påbörjats i Sverige,

- om den andra staten har meddelat den dömde nåd eller amnesti eller annat beslut som enligt lagen i den staten medför att påföljden inte längre får verkställas,
- om den dömde har avvikit från Sverige eller inte längre kan påträffas i Sverige,
- om Kriminalvården har återfört behörighet att fatta följdbeslut vid allvarlig misskötsamhet och beslutet i den andra staten medför att påföljden inte längre kan verkställas i Sverige, eller
- om behörigheten återförs till den utfärdande staten med hänsyn till att det pågår nya straffrättsliga förfaranden mot den berörda personen där.

Kriminalvården beslutar om att upphäva verkställbarhetsförklaringen. Har verkställigheten påbörjats i Sverige när beslut om upphävande meddelas, ska verkställigheten upphöra.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att det är verkställigheten som ska upphöra och inte att verkställbarhetsförklaringen ska upphävas (se s. 677 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag: I vissa fall kan det, trots att Kriminalvården beslutat att erkänna den andra statens dom och verkställa påföljden, enligt rambeslutet bli aktuellt att inte påbörja verkställigheten eller avsluta en påbörjad verkställighet. Regeringen delar utredningens synsätt att det bör framgå av lagen i vilka fall verkställigheten ska upphöra. Regeringen anser dock att den lösning som valts i 3 kap. 23 § lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder bör användas även här, dvs. att ett formellt beslut bör fattas om att upphäva verkställbarhetsförklaringen (se prop. 2014/15:29 s. 142 f.). Det bör därför framgå av lagen att verkställbarhetsförklaringen i vissa fall ska upphävas. Om verkställigheten har påbörjats i Sverige, innebär upphävandet av verkställbarhetsförklaringen att verkställigheten ska upphöra. Om en återkallelse görs innan Kriminalvården meddelat verkställbarhetsförklaringen, får myndigheten helt enkelt avskriva ärendet.

De fall som bör leda till att verkställbarhetsförklaringen ska upphävas bör enligt regeringens mening omfatta de situationer som anges i rambeslutet. Förklaringen bör upphävas om den utfärdande staten drar tillbaka det intyg som avses i artikel 6.1 i rambeslutet så länge verkställigheten i Sverige inte har påbörjats. Det kan t.ex. inträffa om Sverige har beslutat att anpassa en alternativ påföljd eller övervakningsåtgärd i enlighet med artikel 9. Verkställbarhetsförklaringen bör också upphävas om den andra staten underrättar Kriminalvården om att nåd, amnesti eller annat beslut meddelats som innebär att påföljden inte längre ska verkställas. Det kan t.ex. röra frågan att domen omprövats i den andra staten. Vidare bör verkställbarhetsförklaringen upphävas om den dömde avviker från Sverige eller inte längre kan påträffas här (artikel 20.1). I dessa fall finns det inga förutsättningar för att verkställa påföljden i Sverige.

I avsnitt 8.8 föreslås att Kriminalvården, efter anmälan från övervakningsnämnden, ska återföra behörigheten att fatta följdbeslut till den andra staten om den dömda allvarligt misskött de skyldigheter han eller hon ska iakttä och de åtgärder som är möjliga att vidta vid verkställigheten i Sverige inte är tillräckliga. Detta kan föranleda den andra staten att meddela följdbeslut som innebär att frivårdspåföljden inte längre kan verkställas i Sverige, t.ex. om frivårdspåföljden undanröjs och en frihetsberövande påföljd meddelas i stället. I dessa fall bör verkställbarhetsförklaringen upphävas.

Enligt artikel 20.2 kan den utfärdande statens behöriga myndighet begära att återfå behörigheten att verkställa frivårdspåföljden med hänsyn till att det pågår nya straffrättsliga förfaranden mot den berörda personen i den staten. Även i dessa fall bör Kriminalvården upphäva verkställbarhetsförklaringen.

9 Övriga frågor

9.1 Offentligt biträde

Regeringens förslag: Offentligt biträde ska förordnas för den dömda, om han eller hon har behov av det.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 679 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I rambeslutet finns det inte något uttryckligt krav på att den dömda ska ha rätt att företrädas av något ombud eller motsvarande i ett ärende som rör överförande av verkställigheten av en frivårdspåföljd. Någon möjlighet att förordna om sådant biträde finns inte heller enligt hittillsvarande regleringar rörande Sveriges samarbete med andra stater i fråga om verkställighet av frivårdspåföljder, dvs. lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff, m.m. och lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet.

Överförande av verkställigheten av en frivårdspåföljd är inte lika ingripande som t.ex. överförande av verkställigheten av en frihetsberövande påföljd. Det blir inte fråga om att tvångsvis förflytta den dömda mellan staterna. Inte heller blir det fråga om att överföra verkställigheten om den dömda inte redan har åkt till den verkställande staten eller i vart fall har för avsikt att åka dit. Nästan uteslutande kommer det att vara fråga om fall där den dömda samtycker till att frivårdspåföljden verkställs i en annan stat. Mot denna bakgrund kan behovet av rättsligt biträde i Sverige i de flesta fall antas vara begränsat, oavsett om saken gäller att verkställigheten överflyttas till eller från landet.

Möjligheten för den tilltalade att i en brottmålsprocess få en offentlig försvarare förordnad för sig kan påverkas av att det i brottmålet kan

uppkomma frågor om att verkställa en frivårdspåföljd utomlands. Vidare kan den omständigheten att den tilltalade i brottmålet har haft en offentlig försvarare, som har kunnat biträda med frågor rörande påföljdsvalet, påverka behovet därefter av ytterligare biträde rörande frågan om överföringen av verkställigheten.

Sammantaget bör det i normalfallet inte föreligga något större behov av rättsligt biträde, i vart fall inte utöver den hjälp som kan lämnas av en offentlig försvarare. Likväl kan i enskilda fall ett sådant behov undantagsvis uppkomma. Det bör därför i lagen införas en möjlighet att förordna att den dömde ska biträdas av ett offentligt biträde. Bestämmelser om offentligt biträde finns i lagen (1996:1620) om offentligt biträde och i förordningen (1997:405) om offentligt biträde. Det är enligt dessa författningar den myndighet eller domstol som handlägger det underliggande målet eller ärendet som ska besluta i frågan om huruvida ett offentligt biträde bör förordnas. Detta beslut överklagas i samma ordning som gäller för överklagande av beslut i det mål eller ärende i vilket det offentliga biträdet har förordnats (se avsnitt 9.2).

9.2 Överklagande

9.2.1 Flertalet av Kriminalvårdens beslut ska kunna överklagas

Regeringens förslag: Kriminalvårdens beslut i fråga om att sända över en dom till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas ska få överklagas. Detsamma ska gälla när myndigheten prövat om översändandebeslutet ska upphävas.

Även Kriminalvårdens beslut i fråga om erkännande och verkställighet i Sverige av en utländsk dom ska få överklagas. Detsamma ska gälla ett beslut varigenom Kriminalvården inte har medgett att domen sänds över till Sverige för erkännande och verkställighet. Vidare ska myndighetens beslut kunna överklagas om det är fråga om upphävande av ett beslut om erkännande och verkställighet i Sverige på den grunden att den dömde har avvikit från Sverige eller inte längre kan påträffas här.

Kriminalvårdens beslut i andra frågor ska inte kunna överklagas.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att Kriminalvårdens beslut i fråga om att avbryta verkställigheten utomlands med anledning av att påföljden i en svensk dom har bortfallit enligt svensk lag eller inte längre kan verkställas enligt beslut av en svensk myndighet inte ska få överklagas. Vidare föreslår utredningen att Kriminalvårdens samtliga beslut om att återföra verkställigheten till en annan medlemsstat ska kunna överklagas. I övrigt överensstämmer utredningens förslag nära med regeringens (se s. 680 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* lyfter frågan om huruvida den andra medlemsstaten har klagorätt. Övriga remissinstanser godtar eller invänder inte mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet innehåller inte några regler om att beslut av en behörig myndighet ska kunna överklagas. Dock förutsätter rambeslutet att medlemsstaterna säkerställer att dömda personer i fråga om beslut enligt rambeslutet ska ha tillgång till de rättsmedel som föreskrivs i nationell lagstiftning (skäl 21 till rambeslutet).

Ett överförande av verkställighet till eller från Sverige kan få ingripande konsekvenser för den dömda. Av den anledningen bör det i lagen införas en möjlighet att överklaga vissa av Kriminalvårdens beslut i sådana ärenden. Detta bidrar till att de förfaranden som rambeslutet möjliggör som helhet blir mer rättssäkra.

När det gäller överförande av verkställighet från Sverige till en annan medlemsstat bör Kriminalvårdens beslut i fråga om översändande av domen för erkännande och verkställighet kunna överklagas. Ett sådant beslut är typiskt sett av stor betydelse för den dömda. Detsamma gäller ett beslut varigenom Kriminalvården prövar om ett beslut om översändande bör upphävas. Rätten att överklaga gäller dock endast om prövningen går den dömda emot.

Kriminalvården bör – utöver möjligheten att ensidigt upphäva beslutet om översändande – även ha möjlighet att begära att den verkställande staten återför behörigheten att verkställa domen på den grunden att den dömda är åtalad för ny brottslighet i Sverige (se avsnitt 7.5). En möjlighet att överklaga ett sådant beslut skulle väsentligen kunna försvåra möjligheten att inom rimlig tid återföra behörigheten att verkställa domen till Sverige. Därmed skulle risken öka för att domstolen vid påföljdsbestämningen i det nya brottmålet inte kan beakta den tidigare domen. Kriminalvårdens beslut att söka återföra verkställighet på grund av ny brottslighet i Sverige bör därför inte kunna överklagas.

När det gäller överförande av verkställighet från en annan medlemsstat till Sverige är Kriminalvårdens beslut i fråga om huruvida erkännande och verkställighet bör ske i Sverige av så ingripande slag att det bör kunna överklagas. Därmed möjliggörs överklagande även av den anpassning av den utländska frivårdspåföljden till svenska förhållanden som beslutet kan innebära. Vidare bör Kriminalvårdens beslut att inte medge att en dom sänds över till Sverige kunna överklagas (se avsnitt 8.2.1).

Om den andra medlemsstaten återkallar intyget innan verkställigheten påbörjats i Sverige eller meddelar den dömda nåd eller amnesti eller något annat beslut som enligt lagen i den staten medför att påföljden inte längre får verkställas, kan Sverige inte annat än besluta att upphäva verkställbarhetsförklaringen. Ett sådant beslut bör därför inte kunna överklagas. Om Kriminalvården avbryter verkställigheten på grund av att den dömda har avvikit från Sverige eller inte längre kan påträffas här, kan det däremot finnas ett intresse för den dömda att påvisa motsatsen och hävda att verkställigheten i Sverige bör fortsätta. Ett sådant beslut bör kunna överklagas. Ett beslut att upphäva verkställbarhetsförklaringen när den andra staten begärt att återfå behörigheten att verkställa domen med hänsyn till nya straffrättsliga förfaranden mot den dömda där bör däremot inte kunna överklagas. På motsvarande sätt som vid återförande av verkställigheten till Sverige i en sådan situation finns det nämligen anledning till skyndsamhet med återförandet.

I vissa fall ska Kriminalvården i fråga om en utländsk frivårdspåföljd som verkställs här återföra behörigheten att meddela följdbeslut till den andra medlemsstaten sedan en anmälan har gjorts av övervakningsnämnden. För den dömde torde följdbeslutet som sådant vara av stor betydelse, medan återförandebeslutet däremot medför ringa eller mycket små konsekvenser i sak. Ett sådant återförandebeslut bör därför inte kunna överklagas.

Följdbeslut som meddelas i Sverige bör kunna överklagas enligt gängse regler. Det gäller oavsett om följdbeslutet meddelas med anledning av att en annan medlemsstat har återfört behörigheten till Sverige att meddela sådana beslut eller om följdbeslutet avser en utländsk frivårdspåföljd som verkställs i Sverige.

Med anledning av *Svea hovrätts* remissynpunkt bör det framhållas att regeringens mening är att den andra medlemsstaten inte bör ha rätt att överklaga Kriminalvårdens beslut. En svensk förvaltningsmyndighet har rätt att överklaga en annan förvaltningsmyndighets beslut endast om detta tillåts särskilt i författning. Detsamma får anses gälla i fråga om en utländsk myndighets rätt att överklaga (jfr prop. 2014/15:29 s. 156). Frågan skulle kunna bli aktuell i de fall där Kriminalvården beslutar att inte erkänna och verkställa en utländsk dom som har översänts hit från en annan medlemsstat. Om den andra staten inte är nöjd med beslutet, kan den emellertid på nytt översända domen för erkännande och verkställighet med argument för varför erkännande och verkställighet likväl bör ske i Sverige. Det behövs därför inte några särskilda lagregler om andra medlemsstaters rätt att överklaga.

Av 23 § förvaltningslagen framgår att ett överklagande ska ha kommit in till myndigheten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Vidare framgår av 27 och 28 §§ samma lag att myndigheten har möjlighet att ompröva sitt beslut. Några ytterligare eller kompletterande regler i dessa frågor behövs enligt regeringens mening inte.

9.2.2 Behörig domstol och dess prövning

Regeringens förslag: Kriminalvårdens beslut ska överklagas till allmän domstol.

Om ärendet rör en fråga om att sända över en dom till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas eller upphävande av ett sådant översändande, ska överklagandet prövas

– av den tingsrätt inom vars domkrets den övervakningsnämnd är belägen som efter översändandet är behörig att pröva en fråga om följdbeslut, om domen avser skyddstillsyn eller det är fråga om villkorlig frigivning från fängelse, eller

– av Stockholms tingsrätt, om domen avser villkorlig dom.

Om ärendet rör en fråga om verkställighet i Sverige av en utländsk dom eller en fråga om upphävande av ett sådant beslut på den grunden att den dömde har avvikit från Sverige eller inte längre kan påträffas här, ska överklagandet prövas

– av den tingsrätt inom vars domskrets den dömde är folkbokförd, eller

– av Stockholms tingsrätt i övriga fall.

Vid domstolens handläggning ska gängse processordning för domstolsärenden tillämpas. Innan rätten upphäver en verkställbarhetsförklaring ska Kriminalvården ges tillfälle att yttra sig.

Utredningens förslag: Utredningens förslag skiljer sig från regeringens på så sätt att utredningen föreslår att Stockholms tingsrätt ska vara behörig domstol i samtliga fall. Utredningen föreslår inte något undantag från lagen om domstolsärenden i fråga om de möjligheter som ska ges Kriminalvården att yttra sig. I övrigt överensstämmer utredningens förslag med regeringens (se s. 680 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Jönköping* anser att allmän förvaltningsdomstol bör vara överinstans och, om det anses nödvändigt att koncentrera målen till en domstol, att en annan geografisk placering än Stockholm bör väljas. *Linköpings tingsrätt* ifrågasätter om det finns skäl att endast ha en behörig tingsrätt. *Svea hovrätt* är inne på samma linje och anser att det kan finnas anledning att beakta frågor om regional fördelning inom domstolväsendet liksom behovet av geografisk närhet mellan domstolen och landets större anstalter.

Skälen för regeringens förslag

Överklaganden bör prövas av allmän domstol

Valet av överinstans är inte enhetligt i de lagar som reglerar internationellt samarbete rörande överförande av verkställighet av frivårdspåföljder. Enligt lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. överklagas Kriminalvårdens beslut till allmän förvaltningsdomstol. Övervakningsnämndens beslut i skilda frågor överklagas till allmän domstol. Enligt lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet överklagas Kriminalvårdens beslut till regeringen, medan övervakningsnämndens beslut överklagas till allmän domstol. I närliggande lagstiftning avseende internationellt straffrättsligt samarbete överprövas myndigheters beslut huvudsakligen av allmän domstol, om domstolen inte är första instans. Vidare kan det nämnas att Stockholms tingsrätt prövar framställningar enligt Europarådets konvention från 1970 om brottmålsdoms internationella rättsverkningar och beslutar om eventuell omvandling av påföljd enligt denna konvention och Europarådets konvention från 1983 om överförande av dömda personer, även om detta inte utgör överprövningar.

Som utgångspunkt enligt förvaltningslagen överklagas Kriminalvårdens beslut till allmän förvaltningsdomstol. Trots det anser regeringen att flera skäl talar för en annan lösning i den nya lagen. Ärenden om överförande av verkställighet enligt rambeslutet kan innefatta ställningstaganden i komplicerade straffrättsliga frågor. Detta talar med styrka för att överklaganden bör prövas av allmän domstol. Som framgår ovan är dessutom allmän domstol i många fall första instans eller överprövningsinstans när det gäller frågor om internationellt straffrättsligt samarbete. Det är ofta samma straffrättsliga frågor som prövas, oavsett vilket sådant samarbete som avses. Det kan exempelvis röra sig om frågor om dubbel straffbarhet, förbud mot dubbelbestraffning

eller preskription. Regeringen ser ett värde i att prövningen av dessa frågor så långt som möjligt inte splittras upp.

Regeringen anser sammanfattningsvis, i likhet med utredningen, att Kriminalvårdens beslut enligt den nya lagen bör överklagas till allmän domstol.

En eller flera behöriga tingsrätter?

Frågan är då vilken eller vilka tingsrätter som bör vara behöriga att pröva överklaganden. Utredningens val av Stockholms tingsrätt som ensam behörig tingsrätt ifrågasätts av några remissinstanser.

I prop. 2014/15:29 föreslås en lag om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom EU. Det samarbetet bygger på ett rambeslut som i mycket liknar det rambeslut som nu är föremål för genomförande. I propositionen beskriver regeringen utförligt den allmänna utgångspunkten att specialdestinering av måltyper till en viss domstol bör undvikas. Regeringen konstaterar därefter att ett skäl för att destinera målen till en viss tingsrätt skulle kunna vara att detta krävs för att säkerställa effektivitet och en hög kvalitet i överprövningen för det fall antalet överprövningar blir få (s. 150). Samma argument kan föras fram när det gäller genomförandet av det nu aktuella rambeslutet.

I den nämnda propositionen konstaterar regeringen emellertid att antalet överklaganden visserligen beräknas bli få men att förekommande fall inte kommer att vara av sådan karaktär att det finns anledning att utse en viss domstol för prövningen. Regeringen anser nu att den bedömningen har samma giltighet i fråga om överklaganden enligt rambeslutet om frivårdspåföljder. Till detta ska läggas – på samma sätt som i den nämnda propositionen – att rambeslutet är en del av det internationella straffrättsliga samarbetet inom EU. De författningar som reglerar det samarbetet föreskriver en domstolsprövning som i stor utsträckning motsvarar den som nu är för handen. I de fallen har någon specialdestinering inte skett.

Sammanfattningsvis anser regeringen att någon specialdestinering inte bör ske i fråga om den domstolsprövning som kan bli aktuell enligt den nya lagen. I stället bör förekommande överklaganden fördelas mellan tingsrätterna i enlighet med särskilda forumbestämmelser.

Forumbestämmelser

I ärenden rörande överförande av verkställighet av en frivårdspåföljd från Sverige till en annan medlemsstat finns det anledning att tro att de dömda många gånger kommer att ha en svag anknytning till Sverige. Regelmässigt kommer i dessa fall hemvist i Sverige saknas (jfr avsnitt 7.1). Det är därför vanskligt att utforma en forumregel för överprövningar utifrån omständigheter direkt hänförliga till den dömde.

Enligt regeringens mening framstår det som rimligt att i dessa fall bestämma tingsrättens behörighet med mönster från det som föreslås gälla i fråga om en övervakningsnämnds behörighet att meddela följdbeslut rörande en frivårdspåföljd som verkställs utomlands. Övervakningsnämnden har sådan behörighet sedan den andra staten har hänskjutit ett ärende om en sådan åtgärd till Sverige och Kriminalvården har överlämnat ärendet till övervakningsnämnden (se avsnitt 7.3). Avser

domen skyddstillsyn eller är det fråga om ett beslut om villkorlig frigivning från fängelse, ska Kriminalvården överlämna ärendet om följdbeslut till den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde övervakningen bedrevs eller kunde ha bedrivits vid tidpunkten för beslutet om domens överförande till den andra medlemsstaten. Oavsett om det faktiskt uppkommer någon fråga om följdbeslut eller inte, kommer det alltså att i samtliga fall av skyddstillsyn och villkorlig frigivning vara möjligt att peka ut en viss övervakningsnämnd som skulle vara behörig att pröva ett sådant ärende. Enligt regeringens mening framstår det som lämpligt att behörig domstol rörande överprövning av vissa av Kriminalvårdens beslut i fråga om överförande av verkställighet från Sverige till en annan medlemsstat geografiskt är knuten till denna övervakningsnämnd. Den tingsrätt inom vars domkrets övervakningsnämnden är belägen bör alltså pröva sådana överklaganden. Skulle domen avse villkorlig dom, bör Stockholms tingsrätt i stället vara behörigt forum för överklagande.

Om det däremot är fråga om att överföra verkställigheten av en utländsk dom till Sverige, kommer den dömde i många fall att ha sin hemvist här i landet (jfr avsnitt 8.2). Behörig tingsrätt för överklagande av Kriminalvårdens beslut i dessa fall bör därför vara den tingsrätt där den dömde är folkbokförd. Det kan dock förutses situationer där den dömde visserligen har anknytning till Sverige men inte har sin hemvist här i den mening att han eller hon är folkbokförd i landet. För dessa fall bör Stockholms tingsrätt vara behörigt forum för överklagande.

Processordning för överklagade ärenden

Vid domstolens handläggning av ett överklagande bör lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Denna lag ger ett tillräckligt bra skydd för den enskilde och är även i övrigt mest lämpad att använda för den prövning som ska göras. Detta motsvarar den lösning som har valts för handläggningen av överklaganden av Kriminalvårdens beslut i fråga om rambeslutet om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom EU (se prop. 2014/15:29 s. 156 f.).

Ärendelagen innebär att rätten har möjlighet att hålla sammanträde, att rättens beslut får överklagas av den som beslutet går emot, att den vanliga instansordningen gäller, att vissa tidsfrister för överklagande ska iakttas och att ett krav på prövningstillstånd i hovrätten kommer att gälla generellt.

Om tingsrätten överväger att upphäva Kriminalvårdens verkställbarhetsförklaring, bör Kriminalvården ha möjlighet att yttra sig. Enligt artikel 11.3 i det förevarande rambeslutet har Kriminalvården en skyldighet att underrätta den andra statens myndigheter innan ett beslut om att inte erkänna och verkställa den andra statens dom meddelas. Något undantag från denna underrättelseskyldighet finns inte. Domstolen har dock enligt lagen om domstolsärenden inte någon skyldighet att låta en myndighet som är motpart att yttra sig före rättens avgörande, om det bedöms som onödigt. För att Kriminalvården ska kunna fullgöra skyldigheten att underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten i de fall där domstolen upphäver verkställbarhetsförklaringen bör

det därför i lagen införs en skyldighet för domstolen att före avgörandet ge Kriminalvården rätt att yttra sig.

9.3 Åtalsförbud

Regeringens förslag: Om en utländsk frivårdspåföljd ska verkställas i Sverige, ska åtal inte få väckas för en gärning som avses med påföljden.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se s. 682 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 2 kap. 5 a § brottsbalken finns bestämmelser om utländska domars rättsverkan. Enligt första stycket får en tilltalad inte lagföras på nytt, om han eller hon har frikänts från ansvar för en gärning som har prövats genom en dom som har fått laga kraft och är meddelad i den stat där gärningen har förövats eller i en stat som har tillträtt vissa internationella överenskommelser. Detsamma gäller om den tilltalade har förklarats skyldig och påföljd inte har dömts ut eller påföljden har verkställts eller bortfallit. I paragrafens andra stycke görs vissa undantag från det sagda. Det gäller brott som har begåtts på svenskt territorium, brott riktade mot svenska intressen, vissa internationella brott samt brott för vilka lägsta straff är fängelse i fyra år. Trots att en tidigare dom har meddelats i en annan stat kan alltså Sverige i vissa fall på nytt lagföra den dömde för samma gärning. För detta krävs ett åtalsförordnande enligt tredje stycket i den nämnda paragrafen.

Vid sidan av nämnda regler är det naturligt att en stat som verkställer en påföljd som har dömts ut i en annan stat inte ska kunna lagföra den dömde för samma gärning. För att säkerställa att åtal i Sverige inte ska kunna väckas när en utländsk dom verkställs i Sverige innehåller 28 § lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet och 29 § lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff, m.m. bestämmelser om åtalsförbud i dessa fall. En liknande bestämmelse finns i 7 kap. 5 § lagen om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder för det fall ett överlämnande från Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd har vägrats på den grunden att den dömde är en svensk medborgare som begär att påföljden ska verkställas i Sverige.

I den nya lagen bör en motsvarande bestämmelse om åtalsförbud införas. Förbudet mot lagföring bör dock endast gälla så länge verkställigheten i Sverige består. Om rätten att verkställa påföljden återgår till den andra staten, får möjligheten att väcka åtal prövas enligt 2 kap. 5 a § brottsbalken (jfr prop. 1972:98 s 140 f.). Det ska noteras att hinder mot åtal enligt den paragrafen i det närmaste alltid ändå torde föreligga, eftersom nästan alla medlemsstater har tillträtt Schengenkonventionen (se fjärde stycket 6). Om undantagsregeln i paragrafens andra stycke blir tillämplig, bör det vid beslut om åtalsförordnande beaktas att den dömde helt eller delvis har verkställt påföljden i Sverige med stöd av rambeslutet.

9.4 Vissa underrättelser enligt rambeslutet

Regeringens bedömning: Sverige bör underrätta rådets generalsekretariat om att Kriminalvården och – i vissa fall – övervakningsnämnden och allmän domstol är behöriga myndigheter enligt rambeslutet. Sverige bör även underrätta generalsekretariatet om att Sverige inte åtar sig att verkställa några andra typer av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder utöver dem som räknas upp särskilt i rambeslutet.

Sverige bör vidare avge förklaringar enligt rambeslutet om

- villkoren för Kriminalvårdens medgivande av erkännande och verkställighet i Sverige i de fall som den dömde inte har sin hemvist här,
- att Sverige inte övertar ansvaret för att meddela följdbeslut av mer ingripande slag, och
- de språk som godtas för det intyg som ska åtfölja en dom som översänds till Sverige för erkännande och verkställighet.

Sverige bör inte avge en förklaring med innebörden att Sverige för verkställighet av en utländsk frivårdspåföljd ställer krav på dubbel straffbarhet även i de fall där rambeslutet har en annan utgångspunkt.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens (se s. 683 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar eller invänder inte mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 3.1 ska en medlemsstat underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som är behöriga att agera enligt rambeslutet när medlemsstaten är utfärdande stat eller verkställande stat. I Sverige föreslås Kriminalvården bli behörig myndighet i bägge dessa fall. Även övervakningsnämnderna kan anses vara behöriga myndigheter i vissa fall, t.ex. när det blir aktuellt för dem att fatta följdbeslut, sedan den andra staten har hänskjutit en sådan fråga hit. Vidare är det en nämnd som meddelar de beslut som avses i artikel 2.5. Övervakningsnämnden kan då i dessa fall sägas agera i enlighet med den ordning som föreskrivs i rambeslutet. Även allmän domstol kan i vissa fall utgöra behörig myndighet att meddela vissa beslut (se avsnitt 6.5). Generalsekretariatet bör underrättas om att Kriminalvården och – i vissa fall – övervakningsnämnderna och allmän domstol är behöriga myndigheter i Sverige.

En medlemsstat ska enligt artikel 4.2 i rambeslutet underrätta generalsekretariatet om de typer av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder utöver dem som räknas upp i artikel 4.1 som staten är beredd att övervaka. Som framgår av avsnitt 8.2.2 bör Sverige för närvarande inte göra något sådant övervakningsåtagande. Generalsekretariatet bör underrättas även om detta.

Enligt artikel 5.3 och 5.4 i rambeslutet ska en medlemsstat lämna en förklaring till generalsekretariatet om de villkor på vilka statens behöriga myndighet får samtycka till att en dom eller ett övervakningsbeslut översänds för erkännande och verkställighet trots att den dömde inte har sin hemvist i staten. I avsnitt 8.2.1 föreslås att Kriminalvården ska få

lämna ett sådant medgivande om den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs hit och om det i övrigt är lämpligt. En förklaring med en redogörelse för dessa villkor bör lämnas till generalsekretariatet.

En medlemsstat har enligt artikel 14.3 i rambeslutet en möjlighet att förklara att den i egenskap av verkställande stat inte kommer att överta ansvaret för att meddela följdbeslut enligt artikel 14.1 b och c, dvs. följdbeslut av mer ingripande slag. En sådan förklaring ska enligt artikel 14.6 meddelas till generalsekretariatet. Som framgår av avsnitt 8.8 bör Sverige inte i något fall åta sig ansvaret för att meddela följdbeslut av nämnda slag. En förklaring med denna innebörd bör lämnas till generalsekretariatet.

Enligt artikel 21 i rambeslutet ska en medlemsstat avge en förklaring till generalsekretariatet om de språk som godtas för de intyg som bifogas en dom på frivårdspåföljd som översänds hit för erkännande och verkställighet. Som framgår av avsnitt 8.4 bör dessa språk vara svenska, danska, norska och engelska. En förklaring med denna innebörd bör lämnas till generalsekretariatet.

En medlemsstat har enligt artikel 10.4 i rambeslutet möjlighet att lämna en förklaring om att staten inte kommer att tillämpa artikel 10.1. En sådan förklaring innebär att staten ställer krav på dubbel straffbarhet för att verkställa en utländsk frivårdspåföljd även om det underliggande brottet är av sådant slag som räknas upp i artikel 10.1. Som framgår av avsnitt 8.3.1 bör Sverige inte på så sätt ställa något utökat krav på dubbel straffbarhet. Därmed bör Sverige inte heller lämna någon förklaring enligt artikel 10.4.

10 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Ett genomförande av rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder bör inte innebära några kostnadsökningar för det allmänna.

Det kommer initialt att uppstå vissa kostnader för Kriminalvården. Även för Domstolsväsendet kommer kostnader att uppstå. Dessa kostnader bör hanteras inom myndigheternas befintliga anslagsramar.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att rättsväsendet ska få ökade resurser med anledning av förslaget.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* delar utredningens bedömning men framhåller att det bör ske överföringar mellan olika utgiftsområden, bl.a. till berörda domstolar som genom förslagen får nya och mer omfattande uppgifter. *Domstolsverket* instämmer i utredningens bedömning att rättsväsendet kommer att behöva ökade resurser för att klara av de mål som rättsväsendet kan väntas få hantera. Verket anför även att de nya reglerna innebär behov av utbildning samt betonar vikten av att reformen följs upp. Även *Kriminalvården* framhåller att reformen bör utvärderas samt

förordar att ingen justering av anslagen till myndigheten görs tills vidare med anledning av utredningens förslag, dock med utgångspunkt att samtliga av utredningens förslag genomförs i ett sammanhang.

Skälen för regeringens bedömning: I praktiken förekommer det i dag inte något samarbete, utanför Norden, när det gäller överförande av frivårdspåföljder och övervakning efter villkorlig frigivning. Den nya lagen innebär därför en ny möjlighet för personer som dömts till frivårdspåföljder att få avtjäna påföljden i sitt hemland.

Enligt rambeslutet ska de kostnader som uppkommer i den verkställande staten efter ett överförande av verkställigheten bäras av den staten. I hur stor utsträckning möjligheten att överföra frivårdspåföljder med stöd av rambeslutet från och till Sverige kommer att användas är oklart. Vid en jämförelse med överförande av verkställighet av fängelsestraff kan dock konstateras att det är vanligare att personer som döms i Sverige får sin verkställighet överflyttad till en annan stat än att en utomlands dömd person får sin verkställighet överflyttad till Sverige. Det kan antas att motsvarande förhållanden kommer att gälla beträffande överförande av verkställighet av frivårdspåföljder och övervakning efter villkorlig frigivning.

En konsekvens av den nya lagen kan antas bli att svenska domstolar i större utsträckning än i dag kommer att döma utomlands bosatta personer till en frivårdspåföljd i stället för ett kortare fängelsestraff. Vissa ytterligare handläggningsåtgärder kan därmed behövas i domstolarna. Domstolarna kan redan under beredningen behöva ta ställning till om en möjlighet till överförande kan vara aktuell och i så fall att beakta detta vid inhämtande av personutredning. Samråd kan också behöva ske mellan Kriminalvården, Åklagarmyndigheten samt domstolen. Dessa utökade handläggningsåtgärder bedöms endast ha marginella kostnadseffekter. Vissa omställningskostnader för utbildning kan dock uppstå. Resultatet kan antas bli att färre korta fängelsestraff behöver verkställas i Sverige med en viss besparing i verkställighetskostnader till följd. Regeringen delar därför utredningens bedömning att mycket talar för att det nya samarbetet på sikt kan innebära besparingar för Sverige.

I avsnitt 6.5 föreslås att Kriminalvården ska vara behörig myndighet vid handläggningen av samtliga ärenden enligt den nya lagen. Genomförandet av rambeslutet kommer alltså medföra en viss ökning av ärendemängden för Kriminalvården. Detta kan komma att kräva en viss omställning av Kriminalvårdens arbete. Det handlar bl.a. om organisationsfrågor, kompetens, personalförsörjning och utbildning. Eftersom antalet överföranden från Sverige är och väntas vara större än antalet överföranden till Sverige innebär detta en ökad kostnad. Precis som utredningen bedömer emellertid regeringen att dessa kostnadsökningar kompenseras av minskade verkställighetskostnader.

Som framgår av avsnitt 9.2 innebär vidare den föreslagna lagen att överklagande av ärenden om överförande av verkställighet inom EU kommer att handläggas av allmän domstol. Utredningen uppskattar att antalet överklagade ärenden totalt för de i betänkandet föreslagna tre lagarna kommer att ligga runt 50–100 ärenden per år. Regeringen har ingen anledning att frånga denna bedömning. Det är emellertid svårt att förutse hur många av dessa ärenden som kommer att avse verkställighet av frivårdspåföljder. Enligt den nya lagen kommer ärenden i första hand

spridas ut på samtliga domstolar i landet men Stockholms tingsrätt kommer att vara reservforum. Härigenom åläggs domstolarna nya uppgifter. Den nya målgruppen ska handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden, vilket innebär ett enklare förfaringssätt. Vidare innebär den nya lagen att offentligt biträde ska kunna utses om det finns behov av det. Detta innebär sammantaget med att antalet ärenden förutses öka, en något ökad kostnad för offentliga biträden.

Sammanfattningsvis beräknas antalet ärenden inte bli fler än att kostnaden för dessa ärenden bör kunna hanteras inom befintliga anslagsramar. Som utredningen konstaterar finns det dock en viss osäkerhet i kostnadsbedömningen. Frågan kan därför, som *Kriminalvården* och *Domstolsverket* påpekar, behöva följas upp efter lagens ikraftträdande.

11 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Den nya lagen om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen ska, liksom ändringen i lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet, träda i kraft den 1 januari 2016.

Lagen ska inte tillämpas i fråga om ett ärende enligt lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet som har inletts före ikraftträdandet eller före det att den andra medlemsstat som ärendet rör har tillträtt rambeslutet.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår ett ikraftträdande den 1 juli 2014 och att den nya lagen ska tillämpas enbart i förhållande till medlemsstater som har genomfört rambeslutet (se s. 695 f. i betänkandet).

Remissinstanserna: *Kriminalvården* bedömer att i vart fall sex månader behövs för myndighetens förberedelser inför ikraftträdandet. Övriga remissinstanser godtar eller invänder inte mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet skulle ha varit genomfört senast den 6 december 2011 (artikel 25). Den nya lagstiftningen bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Genomförandet innebär att *Kriminalvården* får nya arbetsuppgifter. Visserligen handlägger myndigheten i dag ärenden av likartat slag, men den nya lagen kommer att medföra helt nya arbetsuppgifter för myndigheten. Regeringen anser dock, främst med hänsyn till den försening som kan konstateras, att det är av stor vikt att lagen träder i kraft så snabbt som möjligt. Ikraftträdandet bör därför bestämmas till den 1 januari 2016.

Som framgår av avsnitt 6.2 ska den nya lagen gälla framför lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet. Det är tänkbart att det vid ikraftträdandet handläggs ärenden enligt den lagen som därefter

skulle träffas av den nya regleringen. Lagarna utgör delvis oliklydande regelverk, varför det inte är görligt att utan vidare tillämpa den nya lagstiftningen på ett redan inlett ärende. Vidare får det regelmässigt antas vara till den dömdes fördel att en redan inledd process får fortlöpa utan avbrott. Regeringen anser därför att den nya lagen inte bör tillämpas på pågående ärenden vid ikraftträdandet. Det finns däremot inte något som hindrar att en framställning som har gjorts före ikraftträdandet återkallas och att ett nytt ärende därefter påbörjas enligt den nya lagen.

Den nya lagen bör tillämpas enbart i förhållande till medlemsstater som har genomfört rambeslutet. Med hög sannolikhet kommer flera medlemsstater att restera med sina genomföranden vid ikraftträdandet av den svenska lagen. Det är tänkbart att en fråga om överförande av verkställighet efter ikraftträdandet uppkommer i förhållande till en sådan medlemsstat. I så fall får lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet tillämpas, om förutsättningarna enligt den lagen är uppfyllda. Genomför den andra medlemsstaten rambeslutet medan handläggningen av ett ärende enligt den lagen pågår, bör handläggningen – på de skäl som anförs ovan – få fortsätta. Den nya lagen bör alltså inte tillämpas på ett sådant ärende.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen

Lagen är ny. Den genomför rådets rambeslut 2008/947/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen (rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder). Vidare genomför lagen artikel 6 i rådets rambeslut 2009/299/RIF om ändring av rambesluten 2002/584/RIF, 2005/214/RIF, 2006/783/RIF, 2008/909/RIF och 2008/947/RIF om stärkande av medborgarnas processuella rättigheter och främjande av tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på ett avgörande när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen (rambeslutet om verkställighet av utevarodomar). De allmänna övervägandena om behovet av en ny lag finns i avsnitt 6.1.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll och tillämplighet

1 § Genom denna lag genomförs rådets rambeslut 2008/947/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder.

I paragrafen anges att genom denna lag genomförs rambeslutet om verkställighet av frivårdspåföljder, vilket inkluderar de ändringar som skett av artikel 11 och intyget i detta rambeslut genom artikel 6 i rambeslutet om verkställighet av utevarodomar. Härigenom tydliggörs att lagens bestämmelser ska tolkas mot bakgrund av rambeslutens skäl och artiklar. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

2 § Denna lag gäller inte i förhållande till Danmark och Finland om lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. är tillämplig.

I paragrafen anges att lagen endast ska tillämpas i förhållande till Danmark och Finland i de fall lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen) inte är tillämplig. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Rambeslutet omfattar för svenskt vidkommande fängelse sedan den dömda villkorligt frigivits, villkorlig dom och skyddstillsyn (se 4 §). Den nordiska verkställighetslagen omfattar också skyddstillsyn och villkorlig frigivning, men däremot inte villkorlig dom och inte heller skyddstillsyn förenad med samhällstjänst. Det innebär att den nya lagen ska tillämpas gentemot Danmark och Finland vad avser överförande av dessa två sist nämnda påföljder medan den nordiska verkställighetslagen ska tillämpas i vissa fall när det gäller skyddstillsyn och när det gäller villkorlig frigivning.

3 § Om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rådets rambeslut 2008/947/RIF i förhållande till en medlemsstat, eller om en medlemsstat har upphört att tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet, gäller inte denna lag i förhållande till den staten.

I paragrafen tydliggörs att lagen inte ska tillämpas gentemot en medlemsstat om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rambeslutet i förhållande till den staten. Lagen ska inte heller tillämpas om en medlemsstat har upphört att tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Om en stats tillämpning av rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet avbryts, får i stället lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet tillämpas i förhållande till den staten. Situationen kan uppstå när en medlemsstats genomförande av rambeslutet underkänns av den statens nationella domstol eller EU-domstolen. Det kan även vara fråga om att en stat på annan grund beslutar att inte tillämpa vissa rättsakter. Vidare finns det i anslutningsfördragen skyddsklausuler som kan innebära att en tillämpning av rättsakter om straffrättsligt samarbete tillfälligt upphävs gentemot en ny medlemsstat (se t.ex. artikel 39 i Kroatians anslutningsfördrag).

Den nya lagens tillämpning i förhållande till de medlemsstater som ännu inte genomfört rambeslutet när lagen träder i kraft regleras genom en övergångsregel.

Definition av en svensk dom på frivårdspåföljd

4 § Med en svensk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag en dom

1. som har meddelats av en svensk domstol,
2. som avser fängelse efter det att den dömde villkorligt frigivits, villkorlig dom eller skyddstillsyn, och
3. som har fått laga kraft.

Med en svensk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag även ett

1. beslut om villkorlig frigivning, eller
2. beslut som har meddelats med stöd av brottsbalken i samband med verkställigheten av en påföljd som avses i första stycket 2 och som inte innebär att en villkorlig dom eller skyddstillsyn undanröjts eller att villkorligt medgiven frihet förklarats förverkad.

Paragrafen innehåller en definition av vad som avses med en svensk dom på frivårdspåföljd, dvs. vilka svenska påföljder eller andra beslut som omfattas av lagens tillämpningsområde och som kan bli föremål för verkställighet i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

I *första stycket* anges vilka domar som omfattas av definitionen.

Första punkten innebär att påföljden ska ha utdömts av svensk domstol. Det innebär att en villkorlig dom som föreläggs genom ett strafföreläggande inte omfattas av definitionen.

Enligt *andra punkten* framgår att de påföljder som omfattas av definitionen är fängelse efter det att den dömde villkorligt frigivits, villkorlig dom och skyddstillsyn.

Bestämmelser om villkorlig frigivning finns i 26 kap. brottsbalken. Huvudregeln om tidpunkten för villkorlig frigivning följer av 26 kap. 6 § första stycket brottsbalken. Kriminalvården fattar beslut om strafftid enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. med utgångspunkt i nämnda bestämmelse i brottsbalken. Villkorlig frigivning är förenad med ett allmänt skötsamhetskrav. Den frigivne kan också åläggas föreskrifter om vad han eller hon ska iaktta under prövotiden samt ställas under övervakning. Definitionen omfattar alla former av villkorlig frigivning, dvs. även när endast ett allmänt skötsamhetskrav gäller under prövotiden. Vid den prövning som ska ske enligt 2 kap. 1 § får ställning tas till om det är aktuellt med ett överförande i dessa fall, särskilt om ett överförande av verkställigheten underlättar den dömdes sociala återanpassning.

I 27 kap. brottsbalken finns bestämmelser om villkorlig dom. Villkorlig dom är också förenad med ett allmänt skötsamhetskrav. Villkorlig dom kan vidare förenas med en föreskrift om att utföra samhällstjänst, att fullgöra skadeståndsskyldighet eller att biträda den skadelidande med visst arbete för att avhjälpa eller begränsa skada på egendom. På samma sätt som vid villkorlig frigivning omfattas villkorlig dom av definitionen även om domen endast innebär att det uppställs ett allmänt skötsamhetskrav på den dömde. Även här får den prövning som

ska ske enligt 2 kap. 1 § avgöra om ett överförande av straffverkställigheten underlättar den dömdes sociala återanpassning.

Bestämmelser om skyddstillsyn finns i 28 kap. brottsbalken. Skyddstillsynen, som innebär en prøvotid på tre år och övervakning under det första året, kan vara förenad med särskilda föreskrifter enligt 26 kap. 15 § brottsbalken, föreskrift om samhällstjänst och föreskrift om särskild behandlingsplan (s.k. kontraktsvård). Definitionen är inte begränsad till vissa fall av skyddstillsyn utan en prövning får, som i ovan nämnda fall, göras i varje enskilt fall om förutsättningarna är uppfyllda för att sända över en dom enligt 2 kap. 1 §. Skyddstillsyn kan dömas ut i förening med böter eller fängelse. Verkställighet av ett bötesstraff eller ett fängelsestraff omfattas inte av nu aktuellt rambeslut utan dessa påföljder får verkställas i en annan medlemsstat med stöd av lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen respektive lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

Enligt *tredje punkten* ska domen ha fått laga kraft. Detta gäller endast i förhållande till den dömden och endast rörande skuld- och påföljdsfrågan. Om domen inte har fått laga kraft i en annan fråga, t.ex. i fråga om ett enskilt anspråk, eller mot andra tilltalade i målet hindrar inte detta att den svenska påföljden verkställs i en annan medlemsstat.

I *andra stycket* anges att även andra beslut ska omfattas av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd. Dessa beslut motsvaras av övervakningsbeslut i artikel 2.5 i rambeslutet.

Beslut om villkorlig frigivning omfattas av definitionen av en svensk dom på frivårdspåföljd. Detta framgår av *första punkten*. I normalfallet kommer den som ådömts ett fängelsestraff att villkorligt frigives efter det att två tredjedelar av straffet har avtjänats. Denna huvudregel om villkorlig frigivning följer av lag (26 kap. 6 § första stycket brottsbalken) och ska inte anses vara ett beslut enligt denna punkt. I stället sker villkorlig frigivning i dessa fall på grundval av domen på fängelse och omfattas således av första stycket (jfr även artikel 2.1 a i rambeslutet). Tidpunkten för villkorlig frigivning kan dock ändras när omständigheterna ger anledning till det. Sådana omständigheter kan vara att den villkorliga frigivningen skjuts upp enligt 26 kap. 6 § andra stycket brottsbalken eller att den dömden ska verkställa ytterligare ett straff enligt 34 kap. brottsbalken. Kriminalvårdens beslut som innebär att tidpunkten för den villkorliga frigivningen ändras är beslut om villkorlig frigivning enligt denna punkt.

I *andra punkten* anges att beslut som fattas med stöd av brottsbalken i samband med verkställigheten av ett fängelsestraff efter det att den dömden villkorligt frigivits eller i samband med verkställigheten av en villkorlig dom eller skyddstillsyn ska omfattas av definitionen. Detta gäller dock inte beslut som innebär att en villkorlig dom eller skyddstillsyn undanröjs eller att villkorligt medgiven frihet förklaras förverkad. Efter det att verkställigheten påbörjats kan domstolen när det gäller villkorlig dom samt Kriminalvården och övervakningsnämnden beträffande villkorlig frigivning och skyddstillsyn meddela beslut om verkställigheten. Det kan beslutas att den villkorligt frigivne ska ställas under övervakning (26 kap. 11 §). Vidare kan föreskrifter meddelas med

stöd av 26 kap. 15 §, vilket också kan bli aktuellt vid skyddstillsyn (28 kap. 6 §). Om den dömde allvarligt åsidosatt sina åligganden, kan det också finnas anledning för övervakningsnämnden att fatta beslut enligt 26 kap. 8 § och 28 kap. 7 § om att den dömde exempelvis ska meddelas en varning eller åläggas en särskild föreskrift. Vid villkorlig dom kan domstol i vissa fall ändra föreskrifter eller meddela nya föreskrifter (27 kap. 5 § tredje stycket och 6 §). Samtliga dessa beslut omfattas av definitionen.

Definition av en utländsk dom på frivårdspåföljd

5 § Med en utländsk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag ett avgörande

1. som i ett straffrättsligt förfarande har meddelats av en domstol i en medlemsstat inom Europeiska unionen,

2. som avser fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i de fall den dömde villkorligt frigivits med stöd av domen eller som avser en uppskjuten påföljd, en villkorlig påföljd eller en alternativ påföljd, och

3. som har fått laga kraft.

Med en utländsk dom på frivårdspåföljd avses i denna lag även ett beslut som har meddelats av en behörig myndighet i den andra medlemsstaten på grundval av en dom enligt första stycket och som innebär

1. att den dömde har beviljats villkorlig frigivning, eller
2. att övervakningsåtgärder har beslutats för den dömde.

Paragrafen innehåller en definition av vilka utländska avgöranden som faller inom lagens tillämpningsområde och som således kan bli föremål för erkännande och verkställighet i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.3.

I *första stycket* anges en första grupp av avgöranden som omfattas av definitionen.

Första punkten innebär att avgöranden som har meddelats av andra myndigheter än domstolar faller utanför lagens tillämpningsområde.

Av *andra punkten* framgår vilka utländska påföljder som omfattas av lagens tillämpningsområde. Punkten följer rambeslutets uppräkningsartikel 2.1 a–d. Vilken påföljd det är fråga om kommer i det enskilda fallet framgå av det intyg som ska skickas med domen. Det torde normalt inte finnas anledning för Kriminalvården att ifrågasätta en sådan uppgift. Vid tveksamheter bör samråd hållas med behörig myndighet i den andra staten.

Av *tredje punkten* framgår att avgörandet ska ha fått laga kraft. Den dömde ska alltså inte kunna överklaga domen i skuld- eller påföljdsfrågan.

I *andra stycket* framgår att definitionen av en utländsk dom på frivårdspåföljd även avser andra beslut som fattats av behörig myndighet i den andra staten på grundval av den ursprungliga domen, i vilken en påföljd dömts ut. Det behöver inte vara beslut av domstol utan även beslut som har meddelats av andra behöriga myndigheter omfattas. Av den andra statens förklaring till artikel 3.1 i rambeslutet kommer det att framgå vilka dessa behöriga myndigheter är. Bestämmelsen motsvarar artikel 2.5 i rambeslutet och avser beslut som fattats i samband med eller efter det att påföljden börjat verkställas.

Första punkten innebär att beslut, genom vilket den dömde villkorligt frigivits, omfattas av definitionen. Exempelvis kan en verkställande myndighet i samband med att ett avgörande enligt första stycket meddelats eller under pågående verkställighet av en frihetsberövande påföljd besluta om tidpunkt för villkorlig frigivning.

I den *andra punkten* anges att ett beslut som innebär att en eller flera övervakningsåtgärder påförs den dömde omfattas av definitionen av en utländsk dom på frivårdspåföljd. Vilka övervakningsåtgärder det kan röra sig om framgår av 3 kap. 3 §. Det kan bl.a. röra sig om beslut som meddelas i anslutning till en villkorlig frigivning, t.ex. att den frigivne ska ställas under övervakning eller att han eller hon ska följa vissa föreskrifter. Det kan också röra sig om beslut som behörig myndighet meddelar i samband med att verkställigheten av en påföljd som räknas upp i första stycket påbörjas.

Föreskrifter om verkställigheten av denna lag

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

I paragrafen lämnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela verkställighetsföreskrifter. Det kan exempelvis röra sig om bestämmelser avseende formkrav, samråd och underrättelser. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

2 kap. Erkännande och verkställighet av en svensk dom på frivårdspåföljd i en annan medlemsstat

Förutsättningar för att sända över en svensk dom på frivårdspåföljd

1 § En svensk dom på frivårdspåföljd får sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas

1. om den dömde har sin hemvist i den andra medlemsstaten och har återvänt eller vill återvända dit,

2. om den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs, och

3. om det i övrigt är lämpligt.

Även om förutsättningarna enligt första stycket 1 inte är uppfyllda, får domen sändas över till en annan medlemsstat, om den dömde begär det och den staten har medgett att domen sänds över.

I paragrafen framgår de grundläggande förutsättningarna för att en svensk dom på skyddstillsyn, villkorlig dom eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett, ska få sändas över till en annan medlemsstat för att erkännas och verkställas i den staten. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Första stycket är uppdelat i tre punkter, som samtliga måste vara uppfyllda för att domen ska få översändas till en annan medlemsstat. I *första stycket första punkten* ställs som förutsättningar upp dels att den dömde har sin hemvist i den andra medlemsstaten, dels att den dömde har återvänt eller vill återvända till den staten. Vid bedömningen av den

dömdes hemvist får en helhetsbedömning göras utifrån omständigheter som folkbokföring, tillstånd att uppehålla sig i den andra staten, bostad, anställning och familjeförhållanden. För att hemvist i en medlemsstat ska anses föreligga bör den sammantagna vistelsen i den staten – tillsammans med övriga omständigheter – vara av stadigvarande karaktär. Kortare avbrott för besök, arbete eller andra uppdrag utomlands kan godtas utan att hemvisten anses upphöra. Även om den dömdes vistelse utomlands har varat en längre tid, kan övriga omständigheter utvisa att hemvisten kvarstår. Att den dömdes har fått permanent uppehållstillstånd i Sverige är inte av avgörande betydelse för bedömningen men talar för att hemvist inte föreligger i den andra staten. I fall av växelvis bosättning i Sverige och en annan stat får omständigheterna vägas mot varandra för att den huvudsakliga anknytningen till något land ska kunna utrönas. I tveksamma fall bör samråd ske med den andra medlemsstatens behöriga myndighet.

Om den dömdes inte har återvänt till hemviststaten, krävs det enligt den förevarande punkten att han eller hon på något sätt har manifesterat en vilja att återvända dit. Något särskilt formkrav för detta föreskrivs inte. Avsikten att återvända kan ha kommit till uttryck i ett annat sammanhang än just i ärendet om överflyttning av verkställigheten. Det kan ha skett t.ex. i det brottmål som ledde till att den påföljd som är i fråga dömdes ut eller inom ramen för avtjänandet av ett fängelsestraff, inför villkorlig frigivning. I sådana fall kan det finnas anledning för Kriminalvården att i ärendet om överförande av verkställigheten kontrollera att avsikten att återvända är korrekt och alltjämt gällande.

Enligt andra stycket finns en möjlighet att översända domen även till andra medlemsstater än hemviststaten (se nedan).

Enligt *första stycket andra punkten* är det en förutsättning för översändande att den dömdes sociala återanpassning underlättas av en överförd verkställighet. Denna förutsättning måste alltid vara uppfylld, oavsett om översändandet sker med stöd av punkten 1 eller andra stycket, dvs. med eller utan den andra statens medgivande.

Regelmässigt torde en överföring av verkställigheten inte underlätta den dömdes sociala anpassning, om det är fråga om en ”ren” villkorlig dom, dvs. utan särskilda föreskrifter av något slag, eller en på motsvarande sätt ren villkorlig frigivning från fängelse, utan särskilda föreskrifter eller övervakning. Normalt kan alltså förutsättningen i den förevarande punkten inte anses uppfylld i dessa fall.

Prövningen av om den sociala återanpassningen underlättas bör därutöver ske utifrån en helhetsbedömning av den dömdes anknytningsfaktorer till de olika staterna. Av särskild betydelse är den dömdes medborgarskap och hemvisttid i respektive medlemsstat. När det gäller utländska medborgare ska det även vägas in vilken typ av uppehållstillstånd som den dömdes har i Sverige eller i den andra staten. I fråga om EES-medborgare och deras familjemedlemmar ska beaktas de särskilda reglerna i 3 a kap. utlänningslagen (2005:716) om uppehållsrätt. Av särskild betydelse är vidare den dömdes bostadsförhållanden samt familje- och arbetsförhållanden. Detta innefattar bl.a. hänsyn till den dömdes minderåriga barn i någon av medlemsstaterna. Vidare kan bl.a. vägas in i vilken utsträckning som den dömdes har språkliga, kulturella, sociala eller ekonomiska band till någon av staterna.

Om den dömde har en sådan närmare anknytning till en annan medlemsstat som anges i första punkten, sker som utgångspunkt den sociala återanpassningen bäst i den staten. När det gäller en dömd person som inte har sin hemvist i den verkställande staten (jfr andra stycket) kan andra anknytande omständigheter till den staten tänkas vara relevanta vid bedömningen av möjligheten till social återanpassning, t.ex. den dömdes avsikt att studera eller arbeta där eller förekommande familjeband till den staten.

Den dömdes egen inställning ska beaktas. Om den dömde samtycker till att verkställigheten överförs, tyder detta starkt på att återanpassningen skulle underlättas av detta, även om det inte behöver vara så i varje fall. Vidare kan det naturligtvis undantagsvis finnas skäl för överförande, även om den dömde inte samtycker. Det kan vara fallet t.ex. om den dömde redan har återvänt till sin hemstat men uttrycker att han eller hon inte vill att verkställigheten överförs dit. En sådan inställning kan vara föranledd av att det alltså finns förutsättningar för att verkställa påföljden i Sverige, trots att den dömde vistas utomlands.

Av betydelse är vidare om domstolen har bedömt att påföljden bör kunna verkställas i en annan medlemsstat och detta har inverkat på påföljdsvalet. Den påföljd som då har valts får regelmässigt i sig antas underlätta den dömdes sociala anpassning, och domstolens bedömning bör därmed ses som vägledande för frågan om huruvida ett överförande av verkställigheten bör ske. Det finns normalt anledning att frångå domstolens bedömning endast om förhållandena därefter har förändrats på något mer avgörande sätt.

Av första stycket tredje punkten framgår att ett ytterligare krav för att en dom ska få översändas för erkännande och verkställighet är att detta är lämpligt. En helhetsbedömning kan ge vid handen att lämplighetskravet inte är uppfyllt, även om förutsättningarna i första punkten, alternativt andra stycket, och andra punkten är uppfyllda. Vid lämplighetsbedömningen ska hänsyn tas till om det är möjligt att i en annan stat verkställa de förekommande föreskrifter som påföljden eller den villkorliga frigivningen är förenade med. Detta torde t.ex. regelmässigt inte vara möjligt när det gäller skyddstillsyn förenad med en föreskrift om s.k. kontraktsvård. Vidare ska hänsyn tas till hur den svenska påföljden kan komma att anpassas i den verkställande staten. Det kan t.ex. inte accepteras att en påföljd eller en föreskrift om t.ex. vård och behandling anpassas på så sätt att påföljden eller föreskriften kommer att sakna reellt innehåll. Den anpassade påföljden måste, enligt svenska mått, utgöra en rimlig reaktion på det eller de begångna brotten. Inte heller får, enligt Kriminalvårdens bedömning, den anpassade påföljden eller en anpassad föreskrift bli längre eller på annat sätt strängare än den svenska påföljden.

Det får även anses vara olämpligt att söka överföra verkställigheten om det framkommer att den andra medlemsstaten kommer att åberopa hinder av något slag mot detta. Information i detta avseende kan framkomma t.ex. vid samråd med den andra statens behöriga myndighet. En möjlig hindergrund i fråga om en föreskrift om samhällstjänst utgörs av att varaktigheten skulle understiga sex månader. En föreskrift om samhällstjänst kan dock inte anses ha en kortare varaktighet än sex månader, även om en sådan föreskrift i praktiken många gånger

verkställs på kortare tid än så enligt den praxis som har utvecklats i Sverige. Se vidare om detta i avsnitt 7.1.3.

När det gäller påföljdens varaktighet bör det inom ramen för lämplighetsbedömningen även beaktas hur lång tid av prövotiden som kvarstår samt vilken verkställighet som redan har skett av de föreskrifter som har meddelats.

På samma sätt som vid bedömningen av om den dömdes sociala återanpassning underlättas av ett överförande bör det vid lämplighetsbedömningen tillmätas stor betydelse att domstolen har bedömt att påföljden kan verkställas i den andra medlemsstaten.

Den dömda kan enligt *andra stycket* begära att domen sänds över till en annan medlemsstat än den där han eller hon har sin hemvist enligt första stycket 1. Det är i ett sådant fall inte nödvändigt att det är just den dömda som har tagit initiativet till att ärendet om överförande av verkställighet initieras hos Kriminalvården (jfr 2 §). Däremot måste den dömda i vart fall under handläggningens gång biträda att domen sänds över för att förutsättningarna för överförande ska vara uppfyllda.

Domen får i dessa fall sändas över till den andra medlemsstaten, om den staten lämnar sitt medgivande till detta. Ett sådant medgivande kan utverkas efter samråd med den andra medlemsstatens behöriga myndighet. Rådets generalsekretariat mottar och offentliggör information om de villkor som medlemsländerna tillämpar vid sina medgivandeprovningar (artikel 5.3 och 5.4 i rambeslutet). Den informationen kan dock när som helst ändras och bör enbart ses som vägledande för Sverige som utfärdande stat. Uppgifter som har inhämtats på så sätt bör inte regelmässigt ersätta ett samråd med den andra medlemsstatens behöriga myndighet för att klargöra om ett medgivande blir aktuellt.

Ett översändande av domen med stöd av *andra stycket* är möjligt enbart om förutsättningarna enligt första stycket 2 och 3 samtidigt är uppfyllda. Överförandet av verkställigheten måste alltså även i dessa fall underlätta den dömdes sociala återanpassning och i övrigt vara lämpligt.

Förfarandet

2 § Kriminalvården beslutar om en dom på frivårdspåföljd ska sändas över till en annan medlemsstat för att där erkännas och verkställas.

I paragrafen anges att det är Kriminalvården som i ett ärende beslutar om den svenska domen ska översändas till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet där. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ett ärende kan initieras på olika sätt, bl.a. av den myndighet som ansvarar för verkställigheten i Sverige, den andra staten eller av den dömda själv. Oavsett varifrån initiativet kommer är det Kriminalvården som beslutar om en dom ska sändas över till den andra medlemsstaten eller inte. Ett översändande får endast ske om förutsättningarna enligt 1 § är uppfyllda. I förekommande fall måste domen på frivårdspåföljd alltså ha fått laga kraft (jfr innebörden enligt 1 kap. 4 § av en dom på frivårdspåföljd). Detta hindrar emellertid inte att Kriminalvården beslutar om översändandet på ett tidigare stadium med sikte på vad som ska gälla

efter laga kraft. Däremot måste det faktiska översändandet i ett sådant fall anstå till domen har fått laga kraft.

För Kriminalvårdens handläggning gäller förvaltningslagen (1986:223). Den lagens bestämmelser om bl.a. partsinsyn och kommunikation är alltså tillämpliga. Av förvaltningslagen framgår vidare att beslutet ska motiveras och innehålla anvisningar för överklagande (se i fråga om överklagande 4 kap. 2 §).

3 § En dom på frivårdspåföljd som ska sändas över till följd av ett beslut enligt 2 § ska av Kriminalvården skickas till en behörig myndighet i den andra medlemsstaten.

Domen får inte samtidigt sändas över till fler än en medlemsstat.

I paragrafen fastställs vart Kriminalvården faktiskt ska skicka domen till följd av ett beslut enligt 2 §. Vidare innehåller paragrafen ett förbud mot översändande av en dom till flera medlemsstater samtidigt. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Kriminalvården ska enligt *första stycket* översända domen direkt till en behörig myndighet i den andra medlemsstaten. Genom rådets generalsekretariats försorg kommer Kriminalvården att ha kännedom om den eller de myndigheter i respektive medlemsstat som är behöriga enligt rambeslutet (artikel 3).

Domen får enligt *andra stycket* inte översändas till fler än en medlemsstat åt gången. För det fall domen felaktigt har översänts till en medlemsstat och felet därefter uppmärksammas, t.ex. genom den statens påpekande, kan domen alltså inte översändas till ”rätt” medlemsstat förrän förfarandet gentemot den förstnämnda staten enligt Kriminalvårdens bedömning har avslutats.

Med hänsyn till att Kriminalvårdens beslut om att översända en svensk dom till en annan medlemsstat kan överklagas (se 4 kap. 2 §), bör översändandet av domen normalt anstå till dess Kriminalvårdens beslut om översändande har fått laga kraft.

Följdbeslut

4 § Sedan domen på frivårdspåföljd har erkänts i den andra medlemsstaten, ska beslut om påföljden (följdbeslut) som meddelas i den staten gälla i Sverige.

I paragrafen behandlas giltigheten i Sverige av s.k. följbeflut som meddelas i den andra medlemsstaten. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Sedan domen på frivårdspåföljd har erkänts i den andra medlemsstaten, har den staten som utgångspunkt ensam behörighet att meddela samtliga beslut som är påkallade beträffande påföljden (se artikel 14.1 i rambeslutet). Sådana beslut kallas följbeflut. Det kan vara fråga om att justera villkoren för påföljden i något avseende mot bakgrund av att förhållandena har ändrats. Det kan också vara fråga om att vidta åtgärder med anledning av den dömdes misskötsamhet eller ny brottslighet. Bland annat kan följbeflut som justering av övervakningstiden, ändring av en behandling, förverkande av villkorligt medgiven frihet eller utdömande av fängelse i stället för frivårdspåföljden komma i fråga.

De följdbeslut som meddelas i den andra medlemsstaten och som avser verkställighet av den svenska påföljden ska utan vidare gälla även i Sverige. Av 5 § framgår att behörigheten att meddela följdbeslut i vissa fall kan återföras till Sverige, trots att verkställigheten har överförts till den andra staten. Svenska myndigheters ställningstagande till ett sådant följdbeslut måste alltså ske med iakttagande av de tidigare följdbeslut som kan ha meddelats i den andra medlemsstaten. Även om det av någon anledning blir aktuellt att återföra verkställigheten av påföljden till Sverige (se 8 §), måste följdbeslut som har meddelats i den andra medlemsstaten iakttas. Den kan t.ex. vara så att påföljden till följd av följdbeslut i den andra staten har förändrats på något sätt som är av betydelse för den fortsatta verkställigheten i Sverige.

5 § Sedan domen på frivårdspåföljd har erkänts i den andra medlemsstaten, får följdbeslut meddelas i Sverige endast om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten har återfört behörigheten att meddela sådana beslut hit.

Kriminalvården ska överlämna ett ärende om följdbeslut till

1. den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde övervakningen bedrevs eller kunde ha bedrivits vid tiden för beslutet om översändande enligt 2 §, om domen avser fängelse efter det att den dömde villkorligt frigivits eller skyddstillsyn, eller

2. åklagare, om domen avser villkorlig dom.

I paragrafen behandlas handläggningen av ett ärende om följdbeslut, sedan den andra medlemsstaten har hänskjutit ett sådant ärende hit. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Som framgår av författningskommentaren till 4 § har den andra medlemsstaten som huvudregel ensam behörighet att meddela följdbeslut med anledning av en svensk påföljd som verkställs i den staten. Definitionen av följdbeslut behandlas närmare i den kommentaren. I vissa fall kan den andra medlemsstaten ha frånsagt sig ansvaret för vissa mer ingripande följdbeslut (artikel 14.1 och 14.3 i rambeslutet). I dessa fall är det Sverige som ska meddela sådana följdbeslut. Det rör sig främst om de fall där det med anledning av den dömdes misskötsamhet är fråga om att undanröja påföljden för att i stället bestämma en frihetsberövande påföljd för brottsligheten. Det är också fråga om fall där det av samma skäl är aktuellt att förverka villkorligt medgiven frihet.

Av *första stycket* framgår att Sverige i de angivna fallen får meddela följdbeslut enbart på den andra medlemsstatens initiativ. Den staten ska meddela Kriminalvården i egenskap av svensk behörig myndighet det behov av följdbeslut som föreligger samt de omständigheter som kan vara relevanta för den svenska prövningen i frågan om följdbeslut (artikel 17.1). Denna information ska lämnas i en standardiserad blankett, som är bifogad rambeslutet (bilaga II). Ingenting hindrar naturligtvis att Kriminalvården och den utländska behöriga myndigheten även på annat sätt samråder för att så långt möjligt underlätta samarbetet i fråga om det följdbeslut som kan bli aktuellt.

Om den svenska domen avser skyddstillsyn eller det är fråga om villkorlig frigivning från fängelse, ska Kriminalvården enligt *andra stycket första punkten* överlämna ett ärende om följdbeslut till den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde övervakningen

bedrevs vid den tidpunkt då Kriminalvården beslutade om att sända över domen till den andra staten enligt 2 §. Alternativt, om någon verkställighet vid det laget inte hade påbörjats i Sverige, får överlämnandet ske till den övervakningsnämnd där övervakningen hade kunnat bedrivas, för det fall det hade blivit fråga om verkställighet i Sverige. Avsikten är inte att någon mer djupgående prövning ska göras av forumfrågan. Den bör avgöras efter en summarisk bedömning av tillgänglig information om de omständigheter som förelåg vid tidpunkten för Kriminalvårdens beslut om översändande till den andra staten. För övervakningsnämndens prövning gäller i vanlig ordning de bestämmelser som reglerar nämndens befogenheter i fråga om villkorligt medgiven frihet och skyddstillsyn (26 och 28 kap. brottsbalken). Övervakningsnämnden ska göra en egen prövning av de omständigheter som den utländska behöriga myndigheten har hänskjutit hit för prövning. Detta gäller oaktat att den utländska myndigheten redan genom att hänskjuta ärendet hit kan ha gett uttryck för sin mening om vilken åtgärd som omständigheterna borde föranleda. Övervakningsnämnden kan, om det finns skäl för det, begära att åklagare för talan om att undanröja en utdömd skyddstillsyn (28 kap. 8 och 9 §§ brottsbalken).

Om den svenska domen avser påföljden villkorlig dom, eventuellt i förening med en föreskrift om t.ex. samhällstjänst, ska Kriminalvården enligt *andra stycket andra punkten* överlämna ett hänskjutet ärende om följdbeslut till åklagare. Åklagaren får därefter enligt 27 kap. brottsbalken ta ställning till vilka åtgärder som kan vara befogade. Det kan t.ex. vara fråga om att hos rätten föra talan om att en föreskrift om samhällstjänst ska undanröjas eller att den villkorliga domen i sin helhet ska undanröjas (27 kap. 2 a och 6 §§).

Om övervakningsnämnden eller åklagaren anser att ärendet behöver kompletteras med ytterligare information, som lämpligast erhålls av den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten, kan Kriminalvården i egenskap av svensk behörig myndighet bistå med att förmedla sådana uppgifter.

Upphävande av ett beslut att sända över en dom på frivårdspåföljd

6 § Kriminalvården får upphäva beslutet om att sända över en dom på frivårdspåföljd för erkännande och verkställighet fram till dess att den andra medlemsstaten har erkänt domen.

Fram till dess att verkställigheten av domen påbörjas i den andra medlemsstaten får Kriminalvården upphäva beslutet om översändande, om upphävandet

1. görs med anledning av att den andra staten har anpassat påföljden, och
2. sker skyndsamt sedan Kriminalvården har fått kännedom om anpassningsbeslutet.

Kriminalvården ska genast upphäva beslutet om översändande, om påföljden har fallit bort enligt svensk lag eller inte längre kan verkställas enligt ett beslut av en svensk myndighet. Detta ska ske även om verkställigheten har påbörjats i den andra staten.

Paragrafen behandlar Kriminalvårdens möjlighet att upphäva ett beslut enligt 2 § om att sända över en dom för erkännande och verkställighet. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Enligt paragrafen kan Sverige ensidigt, dvs. oavsett den andra medlemsstatens inställning, besluta att domen inte ska verkställas i den andra staten. Detta gäller trots att Kriminalvården tidigare har beslutat enligt 2 § att domen ska översändas till den andra medlemsstaten för erkännande och verkställighet. Avbrytandet av förfarandet i den andra staten att erkänna eller verkställa den svenska domen sker genom att detta tidigare beslut upphävs.

Möjligheterna enligt *första stycket* att upphäva det tidigare beslutet är fakultativa. Det innebär att det finns en möjlighet – men ingen skyldighet – för Kriminalvården att upphäva det tidigare beslutet fram till dess att den andra medlemsstaten har erkänt domen. Det är då upp till Kriminalvården att avgöra i vilka situationer som beslutet att sända över en dom ska upphävas. Typiskt sett är det fråga om fall där ytterligare information har tillkommit i ärendet och medfört att någon grund för ett överförande av verkställigheten inte längre föreligger. Det kan bero på att någon grundläggande förutsättning enligt 1 § inte längre är uppfylld. Information från den verkställande staten om att påföljden kommer att anpassas på ett olämpligt sätt kan t.ex. föranleda att överförandet enligt 1 § första stycket 3 inte längre är att anse som lämpligt. Det kan också vara fråga om fall där den dömde har blivit föremål för ytterligare lagföring i Sverige.

Enligt *andra stycket* får Kriminalvården i ett visst fall upphäva sitt beslut att översända domen fram till dess att den överförda domen har börjat verkställas i den andra staten. Även denna upphävandemöjlighet är fakultativ. Stycket gäller när Kriminalvården har fått information från den andra staten om att den har anpassat påföljden. Den andra staten ska genast skicka information om ett sådant beslut till Kriminalvården i dess egenskap av svensk behörig myndighet. Mot bakgrund av den informationen får Kriminalvården därefter besluta om att upphäva översändandet. Det krävs enligt *andra stycket första punkten* inte att informationen från den andra staten ensam utgör skäl för att upphäva beslutet. Däremot ska upphävandebeslutet i något avseende vara föranlett av det som har framkommit om den andra statens anpassningsåtgärder. Till exempel kan informationen från den andra staten sammantagen med vad som tidigare har varit känt i ärendet medföra att förutsättningarna för översändande av domen inte längre kan anses föreligga. Vidare kan den nya informationen medföra att tidigare kända omständigheter omvärderas på ett avgörande sätt.

För att Kriminalvårdens beslut om upphävande i dessa fall ska kunna göras gällande mot den andra medlemsstaten måste beslutet meddelas och kommuniceras med den andra staten inom tio dagar (se artikel 9.4). Kravet i *andra stycket andra punkten* på att upphävandebeslutet ska meddelas skyndsamt ska iakttas på så sätt att det finns möjlighet att inom denna tidsfrist meddela beslutet till den andra medlemsstaten.

Enligt *tredje stycket* har Kriminalvården under vissa förutsättningar en skyldighet att upphäva beslutet om översändande. När omständigheterna påkallar ett sådant beslut, ska det meddelas genast och oavsett om domen har erkänts och börjat verkställas i den andra staten eller inte. Det gäller om påföljden har bortfallit enligt svensk lag. Vidare träffar stycket fall av amnesti eller nåd (se 12 kap. 9 § regeringsformen). Det omfattar även fall

där omprövning av domen har skett, t.ex. med anledning av ett rensningsförfarande, med följderna att påföljden har bortfallit.

Fortsatt verkställighet i Sverige

7 § Kriminalvården får begära att den andra medlemsstaten återför behörigheten att verkställa domen på frivårdspåföljd, om den dömda är åtalad för någon annan brottslighet i Sverige.

I paragrafen regleras en möjlighet för Kriminalvården att begära att verkställigheten av den överförda domen återförs till Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Vid sidan av de fall som avses i 6 § andra och tredje styckena är det den andra medlemsstaten som avgör om en dom som har erkänts där bör verkställas i Sverige. Enligt den förevarande paragrafen har Kriminalvården möjlighet att begära att den andra medlemsstaten ska besluta i frågan om huruvida verkställigheten bör återföras. Bestämmelsen har sin grund i artikel 20.2 i rambeslutet.

En förutsättning för att Kriminalvården ska få lämna en begäran om återförande till den andra medlemsstaten är att den dömda står under åtal för ny brottslighet i Sverige. Redan dessförinnan kan dock framställningen till den andra staten förberedas, om Kriminalvården får kännedom om att ett åtal är stundande. Dessutom kan samråd med den andra staten hållas i syfte att den staten ska kunna förbereda sig på en begäran om att återfå behörigheten att verkställa domen. Därmed skapas förutsättningar för en skyndsam handläggning i den staten, sedan en formell begäran har lämnats. Normalt kommer åklagare att uppmärksamma Kriminalvården på behovet av att återföra verkställigheten.

Det är Kriminalvården som slutligen bestämmer om en begäran om återförande bör lämnas till den andra staten. Detta bör ske efter en bedömning av hur påföljden enligt 34 kap. brottsbalken kommer att påverkas av påföljdsbestämningen för den nya brottsligheten. Finns det en rimlig möjlighet att den tidigare påföljden kommer att undanröjas eller att villkorligt medgiven frihet kommer att förverkas, bör det normalt komma i fråga att söka återföra verkställigheten till Sverige. Omständigheter av betydelse vid den bedömningen är naturligtvis vad den nya brottsligheten avser och hur lång tid av verkställigheten av påföljden som kvarstår. Åklagarens åsikt i frågan om huruvida ett återförande av verkställigheten bör ske bör tillmätas stor vikt, eftersom åklagaren oftast har bättre förutsättningar än Kriminalvården att bedöma utfallet av en kommande påföljdsbestämning.

Kan Kriminalvården förutse att den andra medlemsstaten inte kommer att besluta om återförande inom sådan tid att den tidigare domen kan beaktas av domstolen i det nya brottmålet, kan detta vara en särskild omständighet som gör att någon begäran om återförande inte bör lämnas. Även i denna situation bör åklagarens åsikt i frågan tillmätas stor betydelse, då åklagaren regelmässigt har bättre förutsättningar än Kriminalvården att förutse rättegångens förlopp och den tidpunkt till vilken ett återförande av verkställigheten bör ha skett.

8 § Sedan domen på frivårdspåföljd har erkänts i den andra medlemsstaten, får den verkställas i Sverige

1. om Kriminalvården enligt 6 § andra stycket har upphävt beslutet om översändande, eller

2. om den andra staten har beslutat att återföra behörigheten att verkställa domen till Sverige.

I paragrafen regleras när en dom som har översänts till en annan stat för erkännande och verkställighet åter får verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Sedan Kriminalvården enligt 2 § har sänt över en dom till en annan medlemsstat och domen har erkänts där, saknar svenska myndigheter behörighet att verkställa domen. Efter erkännandet har dessutom svenska myndigheter inte möjlighet att meddela följdbeslut beträffande påföljden i fråga, försåvitt den andra staten inte hänskjuter ett ärende om följdbeslut till Sverige (se 4 och 5 §§). Den verkställighet av domen som måste ske i Sverige mellan översändandet av domen och erkännandet i den andra medlemsstaten får ske med beaktande av den stundande överflyttningen av verkställigheten. Förekommande övervakningsåtgärder bör inriktas på att möjliggöra och förbereda en fortsatt övervakning i den andra medlemsstaten.

Om Kriminalvården enligt 6 § första stycket beslutar att upphäva beslutet om att översända domen före det att erkännande har skett i den andra medlemsstaten, fortsätter verkställigheten utan vidare i Sverige. Enligt 6 § andra stycket kan Kriminalvården även i vissa fall upphäva beslutet om att översända domen efter erkännandet i den andra medlemsstaten. I de fallen återförs enligt *första punkten* i förevarande paragraf behörigheten att verkställa domen till Sverige. Det innebär att svenska myndigheter även återfår behörigheten att meddela följdbeslut med anledning av påföljden. Någon behörighet att verkställa domen på nytt följer inte av Kriminalvårdens beslut att upphäva översändandet med stöd av 6 § tredje stycket. Förhållandena vid en tillämpning av det stycket är av sådant slag att vidare verkställighet inte kommer i fråga.

Även den andra medlemsstaten kan besluta att återföra behörigheten att verkställa domen till Sverige. Det kan ske t.ex. till följd av en begäran från Kriminalvården enligt 7 §. Enligt *andra punkten* ska domen efter ett sådant beslut åter verkställas i Sverige. Detta gäller oavsett hur initiativet till beslutet har tagits och oavsett den andra statens skäl för att återföra behörigheten.

Normalt sett är förhållandena efter ett återförande sådana, att någon verkställighet i vanlig bemärkelse inte kommer att ske i Sverige. Det är i stället fråga om fall där domstol kommer att undanröja påföljden för att bestämma en gemensam påföljd för den äldre brottsligheten och för ny brottslighet. Vidare kan det vara fråga om fall där behörigheten att verkställa domen återförs med anledning av att den dömde har avvikit eller flyttat från den andra medlemsstaten. Detta kan vara att betrakta som sådan misskötsamhet som föranleder särskilda åtgärder i Sverige, t.ex. ett undanröjande av påföljden eller förverkande av villkorligt medgiven frihet. I undantagsfall – t.ex. om den dömde har flyttat tillbaka till Sverige – kan dock verkställigheten även rent faktiskt behöva återupptas här. Den förnyade verkställigheten ska då ske med beaktande

av de delar av påföljden som redan har fullgjorts i utlandet. En påföljd som innefattar samhällstjänst får verkställas i Sverige enbart i de delar som inte redan har avverkats. Vidare ska Kriminalvården vid verkställigheten iaktta de följdbeslut som kan ha förekommit i den andra medlemsstaten och som kan ha medfört modifieringar av enskilda moment i den ursprungliga påföljden (se författningskommentaren till 4 §).

Om det är fråga om skyddstillsyn, innebär behörigheten för Sverige att verkställa domen enligt den förevarande paragrafen att den dömde omedelbart ska ställas under övervakning (jfr 28 kap. 5 § brottsbalken). Är det fråga om villkorlig frigivning från fängelse gäller detsamma, om ett beslut om övervakning tidigare har meddelats eller meddelas sedan verkställigheten har återförts till Sverige (jfr 26 kap. 11 och 18 §§ brottsbalken).

3 kap. Erkännande och verkställighet av en utländsk dom på frivårdspåföljd i Sverige

Skyldighet att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd

1 § En utländsk dom på frivårdspåföljd som sänds över från en annan medlemsstat ska erkännas och verkställas i Sverige om förutsättningarna i 2 och 3 §§ är uppfyllda och inte annat följer av denna lag.

I paragrafen anges att en utländsk dom på frivårdspåföljd som sänds över från en annan medlemsstat till Sverige och som uppfyller de krav som ställs upp i 2 och 3 §§ ska erkännas och verkställas i Sverige om inte annat följer av den nya lagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

En första prövning som ska ske är om domen omfattas av definitionen i 1 kap. 5 §. Först därefter blir det aktuellt att pröva de villkor som ställs upp i 2 och 3 §§. För om domen inte omfattas av definitionen är lagen inte heller tillämplig och ärendet får då avvisas, t.ex. om domen inte har meddelats av domstol eller om domen inte har fått laga kraft. Vid tveksamheter bör dock samråd ske med den andra statens behöriga myndighet.

Den prövning som ska ske enligt 2 § avser den dömdes anknytning till Sverige. Hänvisningen till 3 § innebär att frivårdspåföljden ska innehålla vissa skyldigheter som den dömde ska iaktta. Endast de skyldigheter som räknas upp i sist nämnda paragraf ska kunna bli föremål för verkställighet i Sverige.

Även om förutsättningarna i 2 och 3 §§ är uppfyllda, finns det bestämmelser i lagen som innebär att den utländska domen ändå inte kan erkännas och verkställas i Sverige. Av 4 § framgår att den utländska domen inte får erkännas och verkställas om en vägransgrund är tillämplig och det saknas skäl att tillämpa undantagsregeln i 5 §. I avsnitt 8.3 redogörs närmare för vägransgrunderna och andra hinder mot erkännande och verkställighet samt för när undantag kan ske från en vägransgrund i 4 §. Slutligen kan brister i intyget föranleda att domen enligt 7 § inte kan erkännas och verkställas.

Förutsättningar för att erkänna och verkställa en utländsk dom på frivårdspåföljd

2 § För att en dom på frivårdspåföljd ska få erkännas och verkställas enligt 1 § krävs

1. att den dömde har sin hemvist i Sverige och har återvänt eller vill återvända hit, eller

2. att Kriminalvården har medgett att domen sänds över till Sverige.

Ett medgivande enligt första stycket 2 ska endast lämnas om den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs till Sverige och det i övrigt är lämpligt.

Paragrafen behandlar vissa grundläggande krav för att en utländsk dom ska få erkännas och verkställas i Sverige. Paragrafen motsvarar artikel 5 i rambeslutet. De krav som anges är alternativa men båda syftar till att den dömde ska ha en viss anknytning till Sverige. Vad som skiljer kraven åt är i huvudsak vilken av staterna som prövar om ett överförande av verkställigheten underlättar den dömdes sociala återanpassning och i övrigt är lämpligt. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

Första stycket första punkten innebär att en utländsk dom på frivårdspåföljd ska få erkännas och verkställas i Sverige om den dömde har sin hemvist här och han eller hon har återvänt eller vill återvända hit. Bestämmelsen motsvarar artikel 5.1 i rambeslutet och tar sikte på de situationer som samarbetet enligt rambeslutet främst åsyftar, även om det kan bli aktuellt med erkännande och verkställighet i andra fall (se nästa punkt och andra stycket).

Den andra statens behöriga myndighet ska i det intyg som ska bifogas domen (se kommentaren till 6 §) uppge att den dömde har sin hemvist i Sverige och att han eller hon vill återvända hit (ruta f). Utgångspunkten är att dessa uppgifter ska accepteras. Detsamma gäller uppgiften om att den dömde har återvänt hit även om det i något fall kan bli aktuellt för Kriminalvården att kontrollera att den dömde faktiskt befinner sig i Sverige. Den andra statens uppgift om den dömdes hemvist i Sverige får också kontrolleras om Kriminalvården är tveksam till denna uppgift. Myndigheten får i dessa fall närmare utreda de faktiska förhållandena i samråd med den andra statens behöriga myndighet. Kriminalvården bör vid denna kontroll beakta var den dömde är folkbokförd, hans eller hennes egna uppgifter samt faktorer som bostad, studier, anställning och familjeförhållanden. Den kontroll som får ske motsvarar i stort den prövning Kriminalvården ska göra innan den sänder över en svensk dom på frivårdspåföljd till en annan stat avseende en person som har sin hemvist i den staten (se kommentaren till 2 kap. 1 § första stycket 1). När det gäller den dömdes vilja att återvända till Sverige bör en sådan uppgift ifrågasättas endast om den dömde efter det att domen sänts över uttryckligen angett eller på annat sätt manifesterat att han eller hon inte längre vill återvända till Sverige. Om Kriminalvården anser att något av kraven i första punkten inte är uppfyllt och det inte heller finns skäl att enligt andra punkten medge att domen sänds över, kan den utländska domen inte erkännas och verkställas i Sverige. Detta är förenligt med rambeslutet (se artikel 11.1 b). Den kontroll som Kriminalvården får göra enligt förevarande punkt inkluderar emellertid inte någon prövning av om ett överförande av verkställigheten gynnar den dömdes sociala

återanpassning. Den prövningen får anses redan ha gjorts av den andra statens behöriga myndighet i samband med att domen sändes över till Sverige (jfr artikel 1.1 i rambeslutet). Däremot ska Kriminalvården pröva övriga förutsättningar för att domen ska få erkännas och verkställas i Sverige, t.ex. om en grund för vägran enligt 4 § finns.

I *andra punkten* anges att en utländsk dom ska få erkännas och verkställas här om Kriminalvården har medgett att den behöriga myndigheten i den andra staten sänder över en dom. Bestämmelsen är tillämplig i de fall det kan konstateras att den dömde inte har sin hemvist i Sverige men ändå vill att verkställigheten ska ske i Sverige. Bestämmelsen motsvarar artikel 5.2 i rambeslutet.

I *andra stycket* anges de förutsättningar som gäller för att Kriminalvården ska få lämna ett medgivande enligt första stycket andra punkten. Två krav ställs upp. För det första ska den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs till Sverige och för det andra ska det i övrigt vara lämpligt.

Frågan om huruvida ett överförande av verkställigheten till Sverige underlättar den dömdes sociala återanpassning får avgöras efter en bedömning av samtliga relevanta omständigheter. En aspekt att beakta är vilka åtgärder som den utländska domen omfattar. Om domen endast innebär att den dömde ska sköta sig i största allmänhet (jfr 27 kap. 4 § första stycket brottsbalken), kan det ifrågasättas om ett överförande underlättar hans eller hennes återanpassning. Några åtgärder från svenska myndigheter är då inte aktuella och ett överförande av verkställigheten torde inte ändra på förutsättningarna för den dömdes möjligheter till återanpassning. Det kan dock inte uteslutas att bedömningen blir den motsatta i ett enskilt fall. Andra omständigheter som bör ligga till grund för Kriminalvårdens bedömning beträffande återanpassningen är om den dömde har familj i Sverige eller om det finns någon annan koppling hit. Det ska särskilt beaktas om det finns barn under 18 år i Sverige. Har den dömde erbjudits anställning i Sverige eller avser han eller hon att studera här, kan det också tala för att ett överförande av påföljden gynnar hans eller hennes sociala återanpassning. Kriminalvården bör dock beakta hur lång tid anställningen eller studierna avser jämfört med den tid som verkställigheten ska ske i Sverige. En kortare anställningstid på några månader bör inte vara tillräcklig om verkställigheten avser en längre tid. Även den dömdes skäl för att han eller hon vill att verkställigheten överförs till Sverige är av betydelse. Av intyget ska också framgå vilka omständigheter den dömde gör gällande (se ruta f).

För att Kriminalvården ska få medge att domen sänds över ska det även i övrigt vara lämpligt. Den lämplighetsprövning som ska ske i dessa fall skiljer sig i viss mån från den som sker innan en svensk dom sänds över till en annan medlemsstat (se kommentaren till 2 kap. 1 § första stycket 3). Vid den lämplighetsprövning som ska ske i nu aktuella fall ska Kriminalvården bl.a. bedöma om hinder mot att erkänna och verkställa domen kan antas föreligga, se 4 §. Om myndigheten anser att en vägransgrund är tillämplig, ska något medgivande till att sända över domen inte lämnas. Det ska dock påpekas att av bl.a. humanitära skäl kan Kriminalvården välja att inte tillämpa en vägransgrund, se undantagsregeln i 5 §. Dessa humanitära skäl kan även bli aktuella att beakta vid lämplighetsprövningen enligt förevarande stycke. Vidare kan

lämplighetskravet inte anses vara uppfyllt om det finns uppgifter som visar att den dömda inte har rätt att vistas i Sverige. Så kan t.ex. vara fallet om det finns ett beslut om avvisning eller utvisning mot den dömda. Även andra omständigheter kan vara relevanta vid lämplighetsprövningen.

Utgångspunkten är att Kriminalvården ska lämna ett medgivande enligt andra stycket innan en dom sänds över från den andra statens behöriga myndighet. Det finns dock inget som hindrar att ett sådant medgivande ges i efterhand, dvs. när domen redan tagits emot. Exempelvis kan Kriminalvården, till skillnad från den andra statens behöriga myndighet, ha gjort bedömningen att den dömda saknar hemvist i Sverige men att verkställigheten bör överföras till Sverige för att det gynnar den dömdes sociala återanpassning och i övrigt framstår som lämpligt.

3 § För att en dom på frivårdspåföljd ska få erkännas och verkställas i Sverige enligt 1 § krävs även att domen innebär en skyldighet för den dömda

1. att meddela byte av bostad eller arbetsplats till en angiven myndighet,
2. att inte besöka angivna orter, platser eller fastställda områden i Sverige eller den andra medlemsstaten,
3. att iaktta begränsningar i möjligheten att lämna Sverige,
4. att följa anvisningar som rör beteende, bostad, utbildning eller fritidssysselsättning eller möjligheten att bedriva förvärvsverksamhet,
5. att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en angiven myndighet,
6. att undvika kontakt med angivna personer,
7. att undvika att befatta sig med angivna föremål som har använts eller som skulle kunna användas av den dömda för att begå brott,
8. att ekonomiskt kompensera för den skada som vållats genom brottet eller att visa upp bevis för att denna skyldighet har fullgjorts,
9. att utföra samhällstjänst,
10. att samarbeta med en övervakare eller med en företrädare för socialtjänsten som har ansvar för dömda personer, eller
11. att genomgå terapeutisk behandling eller avvänjningskur.

Paragrafen innehåller en uttömmande uppräkningslista av vilka skyldigheter som kan bli föremål för verkställighet i Sverige. Den utländska domen på frivårdspåföljd måste innehålla någon av dessa skyldigheter för att den ska få erkännas och verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

Skyldigheterna i paragrafen motsvarar de åtgärder som anges i artikel 4.1 i rambeslutet. Vid prövningen av om den utländska domen ska erkännas och verkställas i Sverige ska Kriminalvården bedöma om de åtgärder som följer av domen kan hänföras till någon av de skyldigheter som räknas upp i paragrafen. Denna prövning är dock närmast av formell natur eftersom den andra statens behöriga myndighet, i det intyg som bifogas domen, ska ange vilken övervakningsåtgärd som är aktuell att övervaka i Sverige (ruta j, punkten 4). De övervakningsåtgärder som räknas upp i intyget är identiska med de som anges i artikel 4.1. Kriminalvården ska som regel godta den andra statens bedömning av att en viss övervakningsåtgärd i domen motsvaras av någon av de åtgärder som anges i artikel 4.1 i rambeslutet. I intyget ska dock lämnas en utförlig beskrivning av den åtgärd som ska övervakas (ruta j, punkten 5). Denna beskrivning kan i vissa fall leda till att Kriminalvården anser det vara

tveksamt om skyldigheten omfattas av någon av de punkter som anges i förevarande paragraf. I dessa fall bör myndigheten samråda med den behöriga myndigheten i den andra staten. Om Kriminalvården efter ett sådant samråd anser att åtgärden inte omfattas av den uppräknade som finns i paragrafen, kan domen inte erkännas och verkställas i Sverige.

Den prövning som Kriminalvården ska göra enligt denna paragraf ska inte omfatta frågan om huruvida den skyldighet som anges i den utländska domen har någon motsvarighet i svensk rätt. En annan sak är att en skyldighet kan bli föremål för anpassning enligt 11 och 12 §§.

Hinder mot erkännande och verkställighet

4 § En dom på frivårdspåföljd får inte erkännas och verkställas i Sverige

1. om det återstår mindre än sex månader av den tid som den dömda ska iaktta en skyldighet som avses i 3 §,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag,

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömda vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömda inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av de villkor som anges i artikel 11.1 h i rådets rambeslut 2008/947/RIF är uppfyllt, eller

8. om påföljden omfattar en åtgärd som innebär medicinsk eller terapeutisk behandling som inte kan verkställas här.

I paragrafen anges i vilka fall den andra statens dom inte får erkännas och verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1.

Vägransgrunderna i paragrafen är obligatoriska. I 5 § finns dock en bestämmelse som gör det möjligt att erkänna och verkställa en utländsk dom trots att en vägransgrund är tillämplig. I avsnitt 8.3.1 beskrivs vissa andra omständigheter som alltid ska leda till att den utländska domen inte ska erkännas och verkställas i Sverige, t.ex. om ett erkännande och en verkställighet skulle strida mot en bestämmelse i grundlag eller mot de grundläggande rättsprinciper som läggs fast i Europakonventionen och dess tilläggsprotokoll.

I *första punkten* anges att om det återstår mindre än sex månader av den tid som den dömda ska iaktta en skyldighet enligt 3 §, får den utländska domen inte erkännas och verkställas i Sverige. Bestämmelsen motsvarar den vägransgrund som anges i artikel 11.1 j i rambeslutet. Intyget som ska åtfölja domen ska den andra statens behöriga myndighet ange varaktigheten av den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden, dvs. den skyldighet den dömda har att iaktta (se ruta j). Vid eventuella tveksamheter kring varaktighetens omfattning bör

Kriminalvården samråda med behörig myndighet i den andra staten. En övervakning som är kortare än sex månader torde som huvudregel inte gynna den dömdes sociala återanpassning. Dessutom ska beaktas de kostnader som uppkommer för att igångsätta och administrera en verkställighet i Sverige. Verkställighet av kortare tid kan dock i det enskilda fallet vara motiverat med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden eller övriga omständigheter. I en sådan situation finns det en möjlighet för Kriminalvården att göra undantag från vägransgrunden (se 5 §).

Enligt *andra punkten* får den utländska domen inte erkännas och verkställas i Sverige om den gärning som domen avser inte är straffbar enligt svensk lag. Bestämmelsen innebär således att Sverige som utgångspunkt ställer upp ett krav på dubbel straffbarhet för att erkänna och verkställa en annan stats dom på frivårdspåföljd. Bestämmelsen motsvarar den vägransgrund som återfinns i artikel 11.1 d i rambeslutet. Vägransgrunden ska dock inte tillämpas om den aktuella gärningen upptas på den lista som anges i en bilaga till lagen och för vilken det, enligt den andra statens lagstiftning, är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer. Bilagan omfattar de gärningar som anges i artikel 10.1 i rambeslutet. För övriga gärningar gäller vägransgrunden fullt ut. Bestämmelsen innebär dock inte att den gärning som avses i domen ska motsvara en brottsrubricering som finns i svensk rätt. Det är tillräckligt att den aktuella gärningen är kriminaliserad i Sverige, vilket är innebörden av att gärningen ”motsvarar brott” enligt svensk lag.

Tredje punkten innebär att om den utländska domen avser en gärning som helt eller delvis har begåtts i Sverige och gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag får domen inte erkännas och verkställas. Något undantag ska inte göras för brott som anges i bilagan till lagen (jfr *andra punkten*). Kravet på dubbel straffbarhet gäller således för samtliga gärningar. Däremot ska kravet tillämpas på samma sätt som i *andra punkten*, dvs. det räcker att den gärning som domen avser ”motsvarar brott” enligt svensk lag.

Förbudet mot dubbelbestraffning (*ne bis in idem*) hanteras i *fjärde punkten*. Bestämmelsen har sin grund i artikel 11.1 c i rambeslutet. Om det för samma gärning som den utländska frivårdspåföljden avser finns en annan lagakraftvunnen dom, svensk eller utländsk, ska den andra statens dom inte erkännas och verkställas i Sverige. Detta avser såväl frikännande som fällande domar. När det gäller fällande domar krävs dock vidare att verkställigheten av utdömd påföljd påbörjats eller avslutats eller att påföljden inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen. Med att en påföljd inte längre kan verkställas avses t.ex. att det meddelats beslut om nåd eller amnesti. Med dom avses även enligt svenska regler godkänt strafföreläggande eller godkänt föreläggande om ordningsbot. Beslut om åtalsunderlåtelse omfattas däremot inte. När det gäller motsvarande beslut enligt utländsk rättsordning får en bedömning ske i varje enskilt fall av om det utländska beslutet kan anses utgöra en dom. EU-domstolens praxis angående artikel 54 i Schengenkonventionen kan utgöra vägledning om vad som omfattas av principen om *ne bis in idem*.

Femte punkten innebär att det föreligger hinder mot erkännande och verkställighet i Sverige om den dömd vid tiden för brottet inte fyllt

femton år. Bestämmelsen motsvaras av artikel 11.1 g i rambeslutet. I vissa medlemsstater är straffmyndighetsåldern lägre än den som gäller i Sverige.

I *sjätte punkten* anges att den utländska domen inte får erkännas och verkställas om en verkställighet i Sverige skulle komma i konflikt med bestämmelser om immunitet. Vissa personer åtnjuter straffrättslig immunitet, dvs. de kan inte åtalas och straffas för vissa brott och då inte heller bli föremål för någon verkställighet av en påföljd. Detta gäller t.ex. främmande statsöverhuvuden och personer som omfattas av lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Även svenska medborgare kan i varierande utsträckning omfattas av immunitet, t.ex. statschefen, riksdagens talman, riksdagens ledamöter och statsråden. Bestämmelsen motsvaras av artikel 11.1 f i rambeslutet.

Enligt *sjunde punkten* finns hinder mot erkännande och verkställighet om den andra statens dom har meddelats efter en förhandling där den dömde inte var personligen närvarande. Vägransgrunden ska inte tillämpas om det i det intyg som avses i 6 § har bekräftats att något av de villkor som återges i rambeslutets artikel 11.1 h är uppfyllt. Artikel 11.1 h i rambeslutet har ändrats genom rambeslutet om verkställighet av utevarodomar. Vägransgrunden innebär att en kontroll ska ske av om den andra staten, i de fall det rör sig om en utevarodom, har fyllt i intyget korrekt. Bestämmelsen innebär inte att någon prövning ska ske av huruvida utevarodomen som sådan kan accepteras. Prövningen är således av formell karaktär. Utgångspunkten är att en bekräftelse av att något av villkoren i artikel 11.1 h är uppfyllt ska ske i det intyg som sänds över. Det utesluter dock inte att det på annat sätt kan framgå att något av villkoren är uppfyllda, t.ex. genom att en delgivningshandling företes. I sådant fall bör den andra staten ges tillfälle att komplettera intyget.

I *åttonde punkten* anges att den utländska domen inte får erkännas och verkställas om frivårdspåföljden omfattar en åtgärd om medicinsk eller terapeutisk behandling som inte är möjlig att verkställa i Sverige, t.ex. när påföljden avser en specifik behandling som inte förekommer här. Bestämmelsen motsvarar artikel 11.1 i i rambeslutet. Utgångspunkten är att om den behandling som föreskrivs i domen inte är förenlig med svenska bestämmelser om verkställighet av frivårdspåföljder, ska åtgärden anpassas (se 12 §). I vissa fall kommer dock en anpassning inte kunna ske och då blir det aktuellt att tillämpa vägransgrunden i denna punkt. Det ska således vara fråga om en åtgärd som över huvud taget inte kan hanteras inom ramen för det svenska påföljdssystemet.

5 § Om det med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får en dom på frivårdspåföljd, trots hinder enligt 4 §, erkännas och verkställas i Sverige.

Denna paragraf innebär att en utländsk dom kan erkännas och verkställas i Sverige även om någon av de vägransgrunder som anges i 4 § är tillämplig. I rambeslutet finns det inte någon direkt motsvarighet, men paragrafen återspeglar att vägransgrunderna i artikel 11.1 är utformade som fakultativa bestämmelser. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Bestämmelsen ska tillämpas utifrån rambeslutets syfte, dvs. att skapa förutsättningar för den dömda att få verkställa påföljden i den stat som bäst lämpar sig för hans eller hennes återanpassning. Ett beslut om att inte erkänna och verkställa domen enligt 4 § innebär att påföljden i de flesta fall kommer att verkställas i den andra staten. Undantagsregeln gör det möjligt att, om särskilda skäl finns, inte tillämpa en viss vägransgrund i 4 §.

En prövning av om undantagsregeln ska tillämpas får ske i varje enskilt fall utifrån samtliga relevanta omständigheter. Vid denna prövning ska särskilt beaktas den dömdes personliga förhållanden, t.ex. den dömdes ålder och hälsa. Andra omständigheter kan vara att den dömda har stark anknytning till Sverige och att en verkställighet av påföljden i den andra staten motverkar eller försämrar möjligheterna för den dömdes sociala återanpassning. Paragrafen är tillämplig i förhållande till samtliga vägransgrunder även om vissa vägransgrunder oftare kommer att bli föremål för en prövning av om undantag ska göras. Det torde främst röra de fall där den tid den dömda ska iakttä en viss skyldighet är kortare än sex månader, där den dömda var under 15 år vid tidpunkten för brottet, där kravet på dubbel straffbarhet brister samt där brottet begåtts på svenskt territorium.

Om den dömda är under 15 år och har anknytning till Sverige, torde humanitära skäl starkt tala för att han eller hon får verkställa påföljden i Sverige. När det gäller hur lång tid den dömda ska iakttä en viss skyldighet bör undantagsregeln kunna tillämpas även om tiden understiger sex månader, t.ex. om anknytningen till Sverige är stark, tiden inte är för kort eller den dömda redan befinner sig i Sverige när prövningen görs.

I de fall då gärningen inte är straffbar i Sverige kan det bli aktuellt att tillämpa undantagsregeln när skillnaderna främst beror på straffbestämmelsernas tekniska konstruktion, t.ex. kriminaliseringen av osjälvtändiga brottsformer. Om det i stället är fråga om ett brott som är helt främmande för den svenska rättsordningen, t.ex. underlåtelse att betala underhållsbidrag, är utrymmet betydligt mindre.

Om brottet har begåtts på svenskt territorium, innebär 4 § 3 att det alltid ställs krav på dubbel straffbarhet. Utgångspunkten i rambeslutet är att en vägransgrund som baserar sig på artikel 11.1 k ska tillämpas restriktivt (artikel 11.2). En omständighet som kan utgöra skäl för att tillämpa undantagsregeln, och som också lyfts fram i rambeslutet, är att gärningen till stor eller väsentlig del har begåtts i den andra staten.

Hur förfarandet inleds

6 § En dom på frivårdsåtgärd ska sändas skriftligen till Kriminalvården. Domen ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga I till rådets rambeslut 2008/947/RIF.

Domen och intyget ska sändas över genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt.

Intyget ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

I paragrafen anges hur och till vem den utländska domen på frivårdspåföljd och det intyg som ska bifogas domen ska sändas över. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

I *första stycket* anges att en utländsk dom som sänds över för erkännande och verkställighet till Sverige ska skickas direkt till Kriminalvården. Av den förklaring som Sverige kommer att avge om vilka svenska myndigheter som är behöriga att agera enligt rambeslutet kommer det att framgå att Kriminalvården är behörig att ta emot en utländsk dom (se avsnitt 9.4). Domen ska åtföljas av ett intyg, som är utformat enligt det formulär som återfinns som bilaga I till rambeslutet, vilket följer av artikel 6.1 i rambeslutet. Vidare framgår av första stycket att handlingarna ska sändas över skriftligen.

Av *andra stycket* framgår vilka kommunikationssätt som kan godtas. Avgörande för vilket kommunikationssätt som ska användas är att Kriminalvården ska kunna försäkra sig om att översända dokument är äkta. Även översändande genom e-post eller annan elektronisk kommunikation kan således godtas, dock efter överenskommelse i det enskilda fallet. Bestämmelsen motsvaras av artikel 6.2 i rambeslutet.

I *tredje stycket*, som har sin grund i artikel 21 i rambeslutet, anges vilka språk som intyget kan vara skrivet på eller översatt till.

7 § Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och verkställighet, ska Kriminalvården ge den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten möjlighet att inom en viss tid komma in med komplettering. Detsamma gäller om domen på frivårdspåföljd saknas.

Om de brister som anges i första stycket kvarstår efter den tid som angetts, får beslut fattas om att inte erkänna och verkställa domen.

Paragrafen behandlar hur Kriminalvården ska hantera de situationer när intyget är bristfälligt eller när intyget eller domen saknas. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Av paragrafens *första stycke* framgår att Kriminalvården ska ge myndigheten i den andra staten möjlighet att komma in med komplettering, om intyget saknas eller om det har sådana brister att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och verkställighet. Komplettering kan t.ex. behövas om det råder oklarhet om vem domen på frivårdspåföljd riktar sig mot, om informationen i intyget kan tolkas på mer än ett sätt, om intyget uppenbarligen inte motsvarar domen eller om intyget inte är undertecknat. Vidare bör komplettering ske om intyget inte är översatt till ett språk som anges i 6 § tredje stycket. Om domen saknas eller om det saknas sidor i den, bör den andra staten ges tillfälle att komplettera detta. Detsamma gäller för övervakningsbeslut. Vid begäran om komplettering ska anges inom vilken tid kompletteringen ska ha kommit in. Hänsyn bör tas bl.a. till postgång samt den tid det kan ta för den behöriga myndigheten i den andra staten att få begärda kompletteringar översatta.

I *andra stycket* ges en möjlighet att vägra att erkänna och verkställa den andra statens dom. Denna möjlighet att vägra har stöd i artikel 11.1 a i rambeslutet. Om bristerna enligt första stycket kvarstår, trots en begäran

om komplettering, får Kriminalvården besluta att inte erkänna och verkställa den utländska domen i Sverige. Ett avslagsbeslut bör meddelas först när de kvarvarande bristerna är av sådant slag att intyget inte utan väsentlig olägenhet kan ligga till grund för den prövning som ska göras. Exempel på sådana brister är att uppgifterna om den dömda är så ofullständiga att det inte går att bedöma den dömdes anknytning till Sverige eller att det inte klart framgår vilken påföljd som har dömts ut eller vilka skyldigheter den dömda ska iaktta under verkställigheten i Sverige. Mindre brister bör däremot inte föranleda avslag.

Beslut i fråga om erkännande och verkställighet

8 § Kriminalvården prövar om en dom på frivårdspåföljd ska erkännas och verkställas i Sverige.

Enligt paragrafen är Kriminalvården behörig myndighet att pröva om en utländsk dom på frivårdspåföljd ska erkännas och verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.5 och 8.5.

I Kriminalvårdens prövning ingår att se till att förutsättningarna enligt 2 och 3 §§ är uppfyllda liksom att kontrollera om någon vägransgrund enligt 4 § föreligger och om det finns skäl att tillämpa undantagsregeln i 5 §. Även frågor om anpassning enligt 11 och 12 §§ kan aktualiseras. Kriminalvården kan vid prövningen behöva samråda med den andra statens behöriga myndighet. Även upplysningar från svenska myndigheter kan behöva inhämtas.

9 § Om domen på frivårdspåföljd kan erkännas och verkställas, ska beslut meddelas om att verkställighet ska ske (verkställbarhetsförklaring).

Av verkställbarhetsförklaringen ska det framgå

1. vilken påföljd som ska verkställas och dess längd,
2. vilken skyldighet enligt 3 § den dömda ska iaktta och under hur lång tid denna skyldighet gäller,
3. i förekommande fall, den anpassning som har skett med stöd av 11 eller 12 §, och
4. vilken övervakningsnämnd som är behörig att fatta beslut under pågående verkställighet.

I paragrafen behandlas när en verkställbarhetsförklaring ska meddelas och vad den ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

I *första stycket* anges att Kriminalvårdens beslut att erkänna och verkställa den andra statens dom sker genom en verkställbarhetsförklaring. Om Kriminalvården i stället finner att det föreligger hinder mot verkställighet, meddelas inte en sådan förklaring utan ett avslagsbeslut. Såväl en verkställbarhetsförklaring som ett avslagsbeslut kan överklagas, se 4 kap. 2 §. Förvaltningslagen (1986:223) gäller för Kriminalvårdens handläggning av ett ärende av aktuellt slag. Det innebär att ett beslut som meddelats av myndigheten ska innehålla skälen för beslutet oavsett om domen erkänns eller inte.

I *andra stycket* anges vilken information som en verkställbarhetsförklaring ska innehålla utöver skälen för beslutet. I *första punkten* anges att det av förklaringen ska framgå vilken påföljd som ska verkställas i Sverige och dess längd. Vilken påföljd som avses kommer att framgå av

intyget (ruta i). Med påföljdens längd avses den prövotid som ska framgå av intyget (ruta j, punkten 3). Den anges dock endast om tiden är en annan än den totala övervakningstiden (ruta j, punkten 1). Anges ingen särskild tid beträffande prövotiden, får tiden anses vara densamma som övervakningstiden. Kriminalvården måste också när påföljdens längd anges beakta den verkställighet som skett i den andra staten. Av *andra punkten* framgår att förklaringen ska ange vilken skyldighet enligt 3 § den dömda ska iakttas under verkställigheten i Sverige och under hur lång tid denna skyldighet gäller. Verkställigheten i Sverige kan också röra flera skyldigheter. Även dessa uppgifter samt en närmare beskrivning av den skyldighet som den dömda ska iakttas ska framgå av intyget (ruta j). Kriminalvården kan vid behov samråda med den andra statens behöriga myndighet om ytterligare uppgifter behövs, bl.a. om det är otydligt hur lång övervakningstid som gäller eller vilken skyldighet som avses. Enligt *tredje punkten* ska det i verkställbarhetsförklaringen anges om anpassning enligt 11 eller 12 § har skett. Slutligen anges i *fjärde punkten* att det av förklaringen ska framgå vilken övervakningsnämnd som är behörig att fatta vissa beslut under verkställigheten i Sverige.

10 § Ett beslut i fråga om erkännande och verkställighet ska meddelas inom 60 dagar efter det att Kriminalvården enligt 6 § tagit emot domen på frivårdspåföljd. Om Kriminalvården har begärt in en komplettering enligt 7 §, ska fristen börja löpa när kompletteringen kommer in till myndigheten.

Om det finns särskilda skäl, får Kriminalvården meddela beslutet vid en senare tidpunkt än som anges i första stycket.

I paragrafen anges en tidsfrist inom vilken Kriminalvården ska besluta i fråga om erkännande och verkställighet. Bestämmelsen grundar sig på artikel 12 i rambeslutet. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Kriminalvården ska enligt huvudregeln i *första stycket* meddela beslut i fråga om erkännande och verkställighet senast 60 dagar efter det att myndigheten tagit emot den utländska domen. Om Kriminalvården med stöd av 7 § begärt in kompletteringar från den andra statens behöriga myndighet, ska tidsfristen om 60 dagar börja löpa när begärda kompletteringar kommer in till Kriminalvården.

Enligt *andra stycket* får myndigheten, om det finns särskilda skäl, frångå den angivna tidsfristen. Denna situation kan uppkomma om Kriminalvården behöver utreda närmare om en vägransgrund enligt 4 § ska tillämpas eller om det i stället finns skäl att använda sig av undantagsregeln i 5 §. Myndigheten kan också behöva ytterligare tid för att utreda den dömdes anknytning till Sverige. Huvudregeln är dock att detta ska kunna hanteras inom den tidsfrist som anges i första stycket.

Anpassning av övervakningstiden

11 § Om den tid som den dömda ska iakttas en skyldighet som avses i 3 § överstiger tre år, ska Kriminalvården bestämma tiden till tre år.

I paragrafen behandlas frågan om anpassning av den tid den dömda ska iakttas en skyldighet som avses i 3 §. Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

Om den tid den dömda ska iakttas en skyldighet som avses i 3 § överstiger tre år, ska tiden bestämmas till tre år. I intyget ska den andra

statens behöriga myndighet ange dels den totala övervakningstiden för den eller de alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder som är aktuella, dels varaktigheten för de enskilda skyldigheterna som påförts (ruta j, punkterna 1 och 2). De alternativa påföljder och övervakningsåtgärder som avses är de som återfinns i artikel 4 i rambeslutet och som motsvaras av 3 §. Utifrån de uppgifter som lämnas i intyget får Kriminalvården ta ställning till om tiden ska anpassas. Någon jämförelse med de övervakningstider som enligt svenska regler gäller vid verkställighet av skyddstillsyn eller fängelse efter det att den dömde frigivits villkorligt ska inte ske.

Någon anpassning av prövotiden ska inte ske, även om det i intyget har angetts en tid som överstiger tre år (ruta j, punkten 3).

Anpassning av den skyldighet som den dömde ska iaktta

12 § Om den skyldighet som den dömde ska iaktta enligt domen på frivårdspåföljd är oförenlig med de åligganden som följer av eller de möjligheter att meddela föreskrifter som finns i 26 kap. 13–15 §§ och 28 kap. 2 a § brottsbalken, ska Kriminalvården anpassa skyldigheten.

Den anpassade skyldigheten ska så nära som möjligt motsvara det som bestämts i domen på frivårdspåföljd. Anpassningen får inte innebära att skyldigheten blir strängare än den ursprungliga skyldigheten.

I paragrafen behandlas frågan om anpassning av den eller de skyldigheter den dömde ska iaktta. Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

I *första stycket* anges när en skyldighet ska anpassas. Detta ska ske om den skyldighet som den dömde ska iaktta enligt domen på frivårdspåföljd är oförenlig med de åligganden som följer av eller de möjligheter att meddela föreskrifter som finns i 26 kap. 13–15 §§ och 28 kap. 2 a § brottsbalken. I intyget ska den andra statens behöriga myndighet ange vilken eller vilka skyldigheter den dömde ska iaktta samt lämna en utförlig beskrivning av respektive skyldighet (ruta j, punkterna 4 och 5). Den närmare beskrivningen syftar till att mer i detalj redogöra för innehållet i skyldigheten. Med denna information som utgångspunkt får Kriminalvården ta ställning till om skyldigheten är oförenlig med de åligganden som följer av eller de föreskrifter som är möjliga att meddela enligt nämnda bestämmelser i brottsbalken. Det är inte den utländska frivårdspåföljden som sådan som ska jämföras och anpassas till aktuella bestämmelser i brottsbalken, utan det är den angivna skyldigheten i domen som kan bli föremål för anpassning. Huruvida den utländska frivårdspåföljden motsvarar t.ex. en svensk skyddstillsyn är alltså irrelevant och ska inte prövas. I stället ska en jämförelse göras mellan den skyldighet som framgår av domen och de åligganden som följer av eller de möjligheter att meddela föreskrifter som finns i de aktuella paragraferna i 26 och 28 kap. brottsbalken. Anledningen till att inte bestämmelser i 27 kap. brottsbalken anges i paragrafen har endast att göra med att vissa paragrafer inte har bedömts relevanta i sammanhanget eller att bestämmelser med motsvarande innehåll finns i 26 eller 28 kap. brottsbalken.

De skyldigheter som anges i 3 § motsvaras i flera delar av bestämmelser i brottsbalken. Enligt 26 kap. 14 § gäller ett allmänt skötsamhetskrav för den frigivne. I 26 kap. 13 § finns bestämmelser om

vad den frigivne ska rätta sig efter när han eller hon står under övervakning, bl.a. att den frigivne ska hålla övervakaren underrättad om sin bostad, sin arbetsanställning och andra förhållanden av betydelse för övervakningen. Enligt 26 kap. 15 § finns möjligheter att meddela särskilda föreskrifter som den frigivne ska rätta sig efter. Föreskrifterna kan avse vistelseort eller bostad under viss tid (första stycket 1), arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet eller utbildning (första stycket 2) eller någon form av vård eller behandling (första stycket 3). I 28 kap. 2 a § finns regler om samhällstjänst. En jämförelse med dessa bestämmelser torde i flesta fall leda till att någon anpassning inte är nödvändig. Bestämmelserna i brottsbalken är allmänt hållna och även om den skyldighet den dömda ska iakttä är annorlunda formulerad bör den kunna inrymmas i de åligganden och föreskrifter som avses. Mindre avvikelser ska således inte leda till någon anpassning.

Om däremot skyldigheten den dömda ska iakttä inte har någon motsvarighet alls enligt aktuella bestämmelser och således får anses vara oförenlig med dessa bestämmelser, bör anpassning ske. Även om anpassning ska ske endast i undantagsfall, kan en anpassning inte undvikas om den aktuella skyldigheten är främmande vid kriminalvård i frihet enligt svenska bestämmelser. Ett exempel när en anpassning kan bli aktuell är i de fall skyldigheten innebär att den dömda ska genomgå en vård eller en behandling som inte kan inrymmas i de föreskrifter som kan meddelas med stöd av 26 kap. 15 § första stycket 3 brottsbalken. Det kan vara fråga om en behandling som Sverige inte kan tillhandahålla eller att vården ska ske vid en typ av vårdinrättning som är främmande för svensk sjukvård. Ett annat exempel kan vara om skyldigheten innebär att den dömda ska undvika kontakt med vissa personer på ett sätt som saknar motsvarighet enligt svensk rätt vid verkställighet av en påföljd.

Anpassningen sker genom att den aktuella skyldigheten justeras så att den inte är oförenlig med de bestämmelser i brottsbalken som anges i paragrafen. I det exempel som anges ovan om en skyldighet avseende vård och behandling får Kriminalvården justera i skyldigheten så att vården eller behandlingen inte är oförenlig med 26 kap. 15 § 3 brottsbalken, dvs. anpassa till motsvarande vård eller behandling som kan erbjudas i Sverige. Om en skyldighet i stället avser samhällstjänst, och den innehåller detaljer som inte är möjliga att verkställa i Sverige, får en anpassning ske genom att skyldigheten justeras så att den fungerar för svenska förhållanden. Det kan ske genom att angiven arbetsplats eller arbetsuppgift justeras till en svensk motsvarighet. Att antalet timmar kan avvika från vad som kan dömas ut i Sverige med stöd av 28 kap. 2 a § brottsbalken behöver inte föranleda att en anpassning alltid ska ske. En prövning får göras i varje enskilt fall av om avvikelser innebär problem ur verkställighetssynpunkt. Om däremot den skyldighet som ska anpassas inte har någon direkt motsvarighet med de åtgärder som kan vidtas vid kriminalvård i frihet i Sverige, t.ex. en skyldighet som innebär att den dömda ska undvika kontakt med en viss person, kan skyldigheten anpassas till en övervakning med visst lämpligt innehåll eller utmynna i ett allmänt skötsamhetskrav.

Andra stycket innebär att den skyldighet som anpassas så långt som möjligt ska motsvara den som bestäms i den utländska domen. I viss mån kommer den anpassade skyldigheten att avvika från den

ursprungliga. Det är en oundviklig följd av att anpassning sker. Den anpassade skyldigheten får dock inte bli mer ingripande än den ursprungliga. I de fall det är svårt att anpassa en skyldighet till ett åliggande eller en föreskrift med motsvarande innehåll bör det som regel vara möjligt att anpassa skyldigheten till en övervakning eller ålägga den dömde ett allmänt skötsamhetskrav för att undvika att den nya skyldigheten blir strängare än den ursprungliga.

Verkställigheten i Sverige

13 § Verkställigheten av domen på frivårdspåföljd, i enlighet med verkställbarhetsförklaringen, ska påbörjas när beslutet enligt 9 § fått laga kraft.

Vid verkställigheten tillämpas 26 kap. 11–18 §§ och 28 kap. 2 a § tredje stycket och 5 a § brottsbalken. För verkställigheten gäller även 37 och 38 kap. brottsbalken i tillämpliga delar.

I paragrafen anges när verkställigheten av en dom på frivårdspåföljd ska påbörjas och vilka bestämmelser i brottsbalken som gäller för verkställigheten i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 8.7.

Enligt *första stycket* ska verkställigheten påbörjas när beslutet enligt 9 § om att erkänna och verkställa den utländska domen har fått laga kraft. Kriminalvårdens verkställbarhetsförklaring kan överklagas med stöd av 4 kap. 2 §, vilket kan bli aktuellt om en anpassning skett enligt 11 eller 12 § som den dömde inte är nöjd med. Av 23 § förvaltningslagen (1986:223) framgår att överklagandet ska ske inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. När tiden för överklagande gått ut har Kriminalvårdens beslut fått laga kraft. Då kan verkställigheten av den utländska frivårdspåföljden påbörjas.

Av verkställbarhetsförklaringen framgår de tider som gäller vid verkställigheten i Sverige, dvs. aktuell prövotid och övervakningstid avseende den utländska frivårdspåföljden. Som utgångspunkt är det således dessa angivna tider som gäller när verkställigheten inleds i Sverige. Övervakningstiden kan dock under verkställigheten, precis som vid verkställighet av en svensk påföljd, i vissa fall komma att ändras.

I *andra stycket* hänvisas till de bestämmelser i brottsbalken som ska tillämpas vid verkställigheten av den utländska frivårdspåföljden i Sverige. Hänvisningen innebär att ett flertal bestämmelser som gäller vid kriminalvård i frihet ska tillämpas vid verkställighet av en utländsk frivårdspåföljd. Med stöd av 26 kap. 11 § kan Kriminalvården vid behov besluta att den dömde ska ställas under övervakning. I 26 kap. 12 och 13 §§ finns närmare bestämmelser om utformningen av en beslutad övervakning. För verkställigheten i Sverige kommer enligt 26 kap. 14 § ett allmänt skötsamhetskrav att gälla för den dömde. Vidare framgår av hänvisningen vilka åtgärder som övervakningsnämnden med stöd av 26 kap. 18 § kan vidta vid ändrade förhållanden eller vid den dömdes misskötsamhet, t.ex. att meddela föreskrifter enligt 26 kap. 15 § brottsbalken, eller att besluta om varning eller att föranstalta om övervakning eller förlänga tiden för övervakning. Om föreskrifter har meddelats, kan en övervakare enligt 26 kap. 17 § meddela närmare anvisningar i fråga om verkställandet av en föreskrift. Hänvisningen till 28 kap. 2 a och 5 a §§ innebär bl.a. att Kriminalvården kan upprätta en

arbetsplan för hur en samhällstjänst ska fullgöras samt att övervakningsnämnden kan ändra eller upphäva en föreskrift. I förevarande paragraf görs det inte någon hänvisning till 26 kap. 19–24 §§ eller 28 kap. 8–10 §§ brottsbalken. Detta innebär att övervakningsnämnden när den dömd allvarligt åsidosatt sina åligganden inte kan förklara en villkorligt medgiven frihet förverkad eller överlämna ärendet till åklagare för undanröjande av frivårdspåföljden. Om nämnden anser att en sådan åtgärd är befogad, om det hade rört verkställighet av en svensk påföljd, ska nämnden i stället göra en anmälan enligt 14 §. Inte heller kan det bli aktuellt att omhänderta den dömd i enlighet med vad som framgår av 26 kap. 22 § eller 28 kap. 11 §.

Vidare hänvisas i paragrafen till 37 och 38 kap. brottsbalken som rör i huvudsak processrättsliga frågor. Särskilt ska nämnas att när det gäller 37 kap. brottsbalken ska bestämmelserna om omröstning (5 § andra stycket) och den dömdes rätt till muntlig förhandling (6 §) gälla vid övervakningsnämndens prövning enligt denna lag. Vidare ska bestämmelserna i 7 och 11 §§ tillämpas. Dessa innebär att några av Kriminalvårdens beslut enligt 26 kap. brottsbalken samt övervakningsnämndens beslut kan överklagas. Hänvisningen till 10 § innebär att vissa av Kriminalvårdens och nämndens beslut gäller omedelbart. Slutligen kan också nämnas att även de inledande bestämmelserna i 37 kap. gäller vid verkställighet av en utländsk frivårdspåföljd. När det sedan gäller 38 kap. brottsbalken är det några bestämmelser som ska tillämpas vid verkställighet av en utländsk frivårdspåföljd i Sverige. Det rör sättet att meddela den dömd varning (10 §), Polismyndighetens bistånd med handräckning i vissa fall (12 §) och vilka av Kriminalvårdens beslut som kan överklagas (13 §). Det går inte att utesluta att även andra bestämmelser kan bli tillämpliga.

Återförande av behörigheten att meddela följdbeslut

14 § Om den dömd allvarligt har åsidosatt den skyldighet som följer av verkställbarhetsförklaringen och det kan antas att den dömd inte kommer att låta rätta sig genom någon åtgärd som kan vidtas enligt 13 § andra stycket, ska övervakningsnämnden anmäla detta till Kriminalvården.

Kriminalvården ska efter en sådan anmälan återföra behörigheten att meddela följdbeslut till den andra staten.

I paragrafen anges vad som ska gälla när den dömd allvarligt åsidosatt den skyldighet som han eller hon ska iakttä enligt verkställbarhetsförklaringen. Övervägandena finns i avsnitt 8.8.

Om den dömd allvarligt har åsidosatt den skyldighet som han eller hon ska iakttä enligt verkställbarhetsförklaringen och det kan antas att den dömd inte kommer att rätta sig genom någon åtgärd som kan vidtas enligt 13 § andra stycket, ska övervakningsnämnden enligt *första stycket* anmäla detta till Kriminalvården. Med stöd av 13 § kan övervakningsnämnden besluta om vissa åtgärder vid den dömdes misskötsamhet, t.ex. meddela nya föreskrifter eller meddela varning (26 kap. 18 § brottsbalken). Om den dömd fortsätter att missköta sig och inte rättar sig efter de villkor som gäller för verkställigheten, kan nämnden komma till en punkt där den gör bedömningen att tillgängliga åtgärder inte är tillräckliga. Den prövning som övervakningsnämnden ska

göra i dessa fall kan liknas vid den som nämnden gör vid verkställighet av en svensk påföljd om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller anmäla till åklagare för att undanröja påföljden

Av *andra stycket* framgår att Kriminalvården ska återföra behörigheten att meddela följdbeslut till den andra staten när övervakningsnämnden gjort en anmälan enligt första stycket. Kriminalvården ska inte göra någon egen prövning av om behörigheten ska återföras eller inte. Den har gjorts av övervakningsnämnden enligt första stycket.

Upphävande av verkställbarhetsförklaringen

15 § Verkställbarhetsförklaringen ska upphävas

1. om den andra staten har återkallat domen på frivårdspåföljd och intyget och verkställigheten ännu inte har påbörjats i Sverige,

2. om den andra staten har meddelat den dömde nåd eller amnesti eller ett annat beslut som enligt lagen i den staten medför att påföljden inte längre får verkställas,

3. om den dömde har avvikit från Sverige eller inte längre kan påträffas i Sverige,

4. om Kriminalvården har återfört behörigheten att fatta följdbeslut enligt 14 § andra stycket och ett beslut i den andra staten medför att påföljden inte längre kan verkställas i Sverige, eller

5. om den andra staten har begärt att återfå behörigheten att verkställa påföljden med hänsyn till att nya straffrättsliga förfaranden pågår mot den dömde.

Beslut om upphävande av verkställbarhetsförklaringen meddelas av Kriminalvården. Om verkställbarhetsförklaringen har upphävts enligt första stycket 2–5, ska en påbörjad verkställighet upphöra.

I paragrafen anges i vilka situationer verkställbarhetsförklaringen ska upphävas. Övervägandena finns i avsnitt 8.9.

I *första stycket* anges i vilka situationer verkställbarhetsförklaringen ska upphävas.

Enligt *första punkten* ska verkställbarhetsförklaringen upphävas om den andra staten har återkallat domen och intyget. Återkallelse måste ha skett innan verkställigheten har påbörjats i Sverige. Verkställbarhetsförklaringen ska upphävas oberoende av vilka skäl som föranleder återkallelsen. Någon prövning av orsakerna till återkallelsen ska således inte ske. Situationer när en återkallelse kan bli aktuell är om den andra statens behöriga myndighet ändrar sin bedömning av var den dömde har sin hemvist eller om den efter det att skyldigheterna anpassats enligt 12 § inte anser att påföljden bör verkställas i Sverige. Om en återkallelse görs innan Kriminalvården meddelat en verkställbarhetsförklaring, får ärendet avskrivas.

Verkställbarhetsförklaringen ska upphävas enligt *andra punkten* i de fall den andra staten har beviljat den dömde nåd eller amnesti eller om den staten har meddelat ett annat beslut som innebär att påföljden inte längre får verkställas, t.ex. efter ett resningsförfarande i den staten. Det får förutsättas att den andra statens behöriga myndighet informerar Kriminalvården om ett sådant beslut även om rambeslutet inte uttryckligen reglerar en sådan informationsskyldighet för den andra staten. Om Kriminalvården får indikationer på att ett sådant beslut finns, får myndigheten samråda med den andra statens behöriga myndighet.

Av *tredje punkten* framgår att verkställbarhetsförklaringen ska upphävas om den dömde avvikit från eller inte längre kan påträffas i Sverige. Bestämmelsen har sin grund i artikel 18.2 i rambeslutet. Förklaringen bör upphävas först efter det att Kriminalvården förvissat sig om att den dömde inte längre kan påträffas i Sverige och att avvikelserna är mer permanent. Det bör således finnas konkret information som pekar på att den dömde har lämnat Sverige eller att Kriminalvården trots upprepade försök inte kunnat lokalisera den dömde eller få kontakt med honom eller henne. Det räcker inte att den dömde t.ex. vid ett eller ett par tillfällen missat att kontakta övervakaren. Kriminalvården bör innan verkställbarhetsförklaringen upphävs samråda med den andra statens behöriga myndighet.

Om Kriminalvården enligt 14 § andra stycket har återfört behörigheten att fatta följdbeslut till den andra staten och ett beslut fattas i den staten som innebär att den utländska frivårdspåföljden inte längre kan verkställas i Sverige, ska enligt *fjärde punkten* verkställbarhetsförklaringen upphävas. När Kriminalvården har återfört behörigheten till den andra staten kan den staten meddela beslut som innebär t.ex. att villkorligt medgiven frihet förverkas eller att en frivårdspåföljd undanröjs och en frihetsberövande påföljd meddelas i stället. Av artikel 17.5 följer att den andra statens behöriga myndighet ska underrätta Kriminalvården om dessa beslut. I dessa situationer kan den ursprungliga frivårdspåföljden inte längre verkställas och verkställbarhetsförklaringen ska då också upphävas.

Verkställbarhetsförklaringen ska slutligen upphävas enligt *femte punkten* om den andra staten har begärt att återfå behörigheten att verkställa frivårdspåföljden på grund av att det pågår nya straffrättsliga förfaranden mot den dömde. Bestämmelsen är föranledd av artikel 20.2 i rambeslutet. Någon prövning av om behörigheten ska återföras ska inte ske.

I *andra stycket* anges att det är Kriminalvården som meddelar beslut om upphävande av verkställbarhetsförklaringen. Vidare framgår att verkställigheten ska upphöra i de fall verkställigheten har påbörjats i Sverige när verkställbarhetsförklaringen upphävs.

4 kap. Övriga bestämmelser

Offentligt biträde

1 § Offentligt biträde ska förordnas i ett ärende enligt denna lag, om den dömde har behov av biträde.

Bestämmelser om överklagande av beslut om offentligt biträde finns i lagen (1996:1620) om offentligt biträde.

I paragrafen regleras möjligheten att förordna ett offentligt biträde för den dömde. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Enligt *första stycket* ska ett offentligt biträde förordnas för den dömde, om han eller hon har behov av sådant biträde. Normalt är omständigheterna sådana att ett offentligt biträde inte är behövligt. I enskilda fall kan det dock förhålla sig annorlunda.

Paragrafen gäller såväl fall av överförande av verkställigheten av en frivårdspåföljd till Sverige som fall av överförande till en annan stat. I bägge fallen måste det vid bedömningen av behovet av offentligt biträde beaktas den rättshjälp som den dömda får eller har fått från annat håll. I det förstnämnda fallet kan det vara fråga om rättshjälp i den andra medlemsstaten, t.ex. genom att motsvarande biträde har lämnats där. Är det i stället fråga om överförande av verkställighet från Sverige till en annan medlemsstat, ska beaktas den rättshjälp som den dömda får eller har fått t.ex. av en offentlig försvarare.

Behovet av biträde kan göra sig gällande i fall där det är tveksamt om den dömda har tillräckligt stark anknytning till Sverige eller en annan stat för att överförande av verkställigheten ska kunna ske. Vid överförande av verkställighet till Sverige kan biträde också behövas bl.a. i fall där det blir aktuellt att åberopa en vägransgrund för erkännande och verkställighet (se 3 kap. 4 §). Är det fråga om överföring av verkställigheten från Sverige till en annan stat, kan bl.a. frågor om anpassning av påföljden till lagstiftningen i den andra staten och den inverkan som anpassningen kan ha på överförandet påkalla assistans av ett offentligt biträde.

Om det står klart att överförande av verkställigheten är utesluten, torde något behov av offentligt biträde inte finnas. Detsamma gäller för det fall den dömda uttryckligen avstår från att ett offentligt biträde förordnas för honom eller henne.

I *andra stycket* finns en upplysning om de bestämmelser om överklagande av beslut om offentligt biträde som finns i lagen om offentligt biträde.

Överklagande

2 § Kriminalvårdens beslut får överklagas endast om myndigheten har

1. prövat om en dom på frivårdspåföljd enligt 2 kap. 2 § bör sändas över till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet där,

2. prövat om ett beslut om att sända över en dom till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet bör upphävas enligt 2 kap. 6 §,

3. prövat om ett medgivande bör lämnas enligt 3 kap. 2 § första stycket 2 till att en dom på frivårdspåföljd sänds över till Sverige,

4. prövat om en verkställbarhetsförklaring bör meddelas enligt 3 kap. 9 §, eller

5. prövat om en verkställbarhetsförklaring bör upphävas enligt 3 kap. 15 § första stycket 3.

Beslut enligt första stycket 1 och 2 överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets den övervakningsnämnd som anges i 2 kap. 5 § är belägen. Beslut enligt första stycket 3–5 överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets den dömda är folkbokförd.

Om behörig tingsrätt saknas för ett överklagande, prövas överklagandet av Stockholms tingsrätt.

Paragrafen reglerar möjligheten att överklaga beslut enligt lagen samt behörig domstol för att pröva sådana överklaganden. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

I *första stycket* hänvisas till vissa paragrafer som möjliggör för Kriminalvården att meddela beslut i olika frågor. I samtliga de uppräknade fallen finns det möjlighet att överklaga Kriminalvårdens

beslut. Överklagandemöjligheten föreligger oavsett utgången av beslutet i fråga. I vanlig ordning gäller dock begränsningen för möjligheten att överklaga att beslutet i fråga måste ha gått klaganden emot. Beslut enligt lagen i en fråga som inte omfattas av paragrafen kan inte överklagas. Detta gäller inte s.k. följdbeslut (se 2 kap. 5 § och 3 kap. 13 §), som meddelas enligt gängse regler i brottsbalken. Där finns också särskilda bestämmelser om överklagande av sådana beslut.

Enligt *första stycket första punkten* får Kriminalvårdens beslut i en fråga enligt 2 kap. 2 § överklagas. Det gäller beslut om att översända – eller inte översända – en dom till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet där. Vidare får enligt *första stycket andra punkten* Kriminalvårdens beslut enligt 2 kap. 6 § överklagas. Det rör sig om beslut om att upphäva – eller inte upphäva – beslutet om att sända över domen för erkännande och verkställighet.

Enligt *första stycket tredje punkten* får Kriminalvårdens beslut överklagas om det innefattar ett ställningstagande till om ett medgivande bör lämnas enligt 3 kap. 2 § första stycket 2 till att en dom på en frivårdspåföljd sänds över till Sverige.

Kriminalvårdens beslut i en fråga enligt 3 kap. 9 § får enligt *första stycket fjärde punkten* överklagas. Det gäller ett beslut om att domen ska få verkställas i Sverige, en s.k. verkställbarhetsförklaring, eller ett beslut om att sådan verkställighet inte medges. En verkställbarhetsförklaring kan innefatta även en anpassning av den utländska frivårdspåföljden (se 3 kap. 9 §). Även en sådan anpassning kan alltså överklagas.

Kriminalvårdens beslut i fråga om upphävande av en verkställbarhetsförklaring kan enligt *första stycket femte punkten* överklagas, dock enbart om beslutet innefattar en prövning av om den dömde har avvikit från Sverige eller inte längre kan påträffas här (3 kap. 15 § första stycket 3).

Behörig tingsrätt att pröva ett överklagande enligt första stycket 1 och 2 är enligt *andra stycket* den tingsrätt inom vars domkrets den övervakningsnämnd som nämns i 2 kap. 5 § är belägen. Det är alltså den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde övervakningen bedrevs eller kunde ha bedrivits vid tidpunkten för beslutet om domens överförande till den andra medlemsstaten för erkännande och verkställighet där. Se vidare om detta i kommentaren till 2 kap. 5 §. Övervakning förekommer endast i fråga om en dom på skyddstillsyn och efter beslut om villkorlig frigivning. Om domen avser påföljden villkorlig dom, får behörig tingsrätt i stället fastställas enligt tredje stycket i förevarande paragraf.

Ett överklagande enligt första stycket 3–5 ska ske till den tingsrätt inom vars domkrets den dömde är folkbokförd. Är den dömde inte folkbokförd i Sverige, får behörig tingsrätt i stället fastställas enligt tredje stycket.

Tredje stycket innehåller ett reservforum. Stycket blir tillämpligt för det fall forumreglerna i andra stycket inte leder till att en viss tingsrätt är behörig att pröva ett överklagande enligt det stycket. Stockholms tingsrätt är då behörig domstol att pröva överklagandet.

3 § Vid handläggning i domstol av ett överklagande tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Om rätten överväger att upphäva en verkställbarhetsförklaring som Kriminalvården har meddelat enligt 3 kap. 9 §, ska myndigheten ges tillfälle att yttra sig.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillämplig processordning vid ett överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.2.

Enligt *första stycket* gäller lagen om domstolsärenden för rättens handläggning av ett överklagande. Det innebär bl.a. att Kriminalvården blir motpart i rätten och att tingsrättens beslut i sin tur kan överklagas.

Enligt 13 § lagen om domstolsärenden ska ett sammanträde hållas, om det kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande. Vidare ska enligt 14 § samma lag ett sammanträde hållas, om det begärs av enskild part. Domstolen kan dock avstå från ett sammanträde, bl.a. om det av någon särskild omständighet inte behövs. Ett exempel på en sådan särskild omständighet är att utgången i ärendet inte är beroende av om en parts uppgifter bedöms som trovärdiga eller inte (prop. 1995/96:115 s. 157 f.). En relativt stor del av de ärenden enligt den nya lagen som överklagas till domstol kan på denna grund förutses vara av sådan karaktär att det inte finns skäl att hålla något sammanträde – det blir snarare fråga om en bedömning av i och för sig ostridiga fakta.

Kriminalvården ska enligt *andra stycket* få möjlighet att yttra sig innan rätten upphäver en verkställbarhetsförklaring. Detta utgör ett avsteg från lagen om domstolsärenden, som innebär att ett ärende i vissa fall kan avgöras utan att en myndighet som är motpart har fått möjlighet att yttra sig (se t.ex. 22 § tredje stycket). Förevarande stycke innebär att Kriminalvården får möjlighet att fullgöra sin skyldighet enligt rambeslutet att underrätta den andra statens behöriga myndighet innan domstolen meddelar ett beslut om att inte erkänna eller verkställa en utländsk dom eller övervakningsåtgärd (artikel 11.3).

Åtalsförbud

4 § Om en utländsk dom på frivårdspåföljd ska verkställas i Sverige enligt denna lag, får åtal inte väckas för en gärning som påföljden avser.

Paragrafen innehåller ett åtalsförbud för gärningar i domar som enligt lagen ska verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Paragrafen, som kompletterar 2 kap. brottsbalken, innehåller ett generellt förbud mot att väcka åtal för en gärning som omfattas av en påföljd som verkställs i Sverige enligt 3 kap. i förevarande lag. Förbudet gäller redan från det att den utländska domen har sänts hit för erkännande och verkställighet, även om Kriminalvården ännu inte har meddelat någon verkställbarhetsförklaring enligt 3 kap. 9 §. Vidare gäller förbudet under den tid som verkställigheten i Sverige pågår samt sedan verkställigheten helt har slutförts i Sverige. Skulle däremot behörigheten att verkställa domen återgå till den andra medlemsstaten enligt 3 kap. 15 §, får möjligheten att väcka åtal i Sverige prövas enligt 2 kap. brottsbalken (se särskilt 5 a §).

Om åtal redan har väckts vid den tidpunkt som en verkställbarhetsförklaring beträffande den utländska domen meddelas, får detta förhållande anses utgöra rättegångshinder i brottmålet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Lagen tillämpas inte i fråga om ett ärende enligt lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet som har inletts före ikraftträdandet eller vid en tidpunkt då den andra medlemsstaten inte har genomfört rådets rambeslut 2008/947/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder.

Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2016 (*punkten 1*). Övervägandena i fråga om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser finns i avsnitt 11.

Enligt *punkten 2* ska den nya lagen inte tillämpas i två fall. Det första avser ärenden enligt lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet som pågår vid ikraftträdandet.

Det andra fallet tar sikte på medlemsstater som inte har genomfört rambeslutet. Den nya lagen kan inte tillämpas i förhållande till sådana medlemsstater. Samarbetet med dem får i stället hanteras enligt lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet, om förutsättningarna enligt den lagen är uppfyllda. Emellertid kan en medlemsstat genomföra rambeslutet efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Om ett ärende enligt lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet pågår vid tidpunkten för den andra medlemsstatens genomförande, tillämpas den nya lagen inte på det ärendet. Ett ärende om överförande av verkställighet till Sverige av en utländsk brottmålsdom enligt lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet får anses ha inletts när en framställning i saken har kommit in till Sverige (se 4 § i den lagen). Ett ärende om överförande av verkställighet till utlandet enligt samma lag får anses ha påbörjats när Kriminalvården, på eget initiativ eller efter ansökan från t.ex. den dömden, har registrerat eller på annat sätt börjat handlägga ärendet. Enbart den omständigheten att en i Sverige dömd person har fått information om möjligheten att verkställa en påföljd utomlands eller en förfrågan om huruvida han eller hon samtycker till överförande av verkställigheten innebär inte att ett ärende har inletts.

När det gäller överförande av verkställighet till en annan medlemsstat bör det framhållas att övergångsbestämmelsen i *punkten 2* enbart kan bli aktuell att tillämpa i fråga om en svensk dom på skyddstillsyn eller fängelse, sedan villkorlig frigivning har skett. Lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet är inte tillämplig på en svensk villkorlig dom (se 2 § första stycket 2 i den lagen).

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

30 § Denna lag gäller *inte* i fråga om verkställighet eller annan åtgärd som regleras genom lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. *eller genom lagen (2015:000) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen.*

I paragrafen informeras om att lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet inte ska tillämpas i fråga om verkställighet eller annan åtgärd som regleras enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. På samma sätt ska inte heller lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet tillämpas om lagen (2015:000) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen är tillämplig. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

III

(Rättsakter som antagits i enlighet med fördraget om Europeiska unionen)

RÄTTSAKTER SOM ANTAGITS I ENLIGHET MED AVDELNING VI I
FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN

RÅDETS RAMBESLUT 2008/947/RIF

av den 27 november 2008

om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artiklarna 31.1 a och c samt 34.2 b,

med beaktande av initiativet från Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Frankrike ⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽²⁾, och

av följande skäl:

(1) Europeiska unionen har ålagt sig själv målet att inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Detta förutsätter att det från medlemsstaternas sida föreligger en i sina väsentliga delar identisk tolkning av frihet, säkerhet och rättvisa som bygger på principerna om frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt rättsstatsprincipen.

⁽¹⁾ EUT C 147, 30.6.2007, s. 1.

⁽²⁾ Yttrandet avgivet den 25 oktober 2007 (ännu ej offentliggjort i EUT).

(2) Polis-samarbetet och det rättsliga samarbetet i Europeiska unionen syftar till att ge samtliga medborgare en hög nivå av säkerhet. En av grundstenarna för detta är principen om ömsesidigt erkännande av domar, som fastställs i slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors den 15–16 oktober 1999 och bekräftas i Haagprogrammet av den 4–5 november 2004 för stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen ⁽³⁾. I åtgärdsprogrammet av den 29 november 2000, som antogs för genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av domar i brottmål, förordade rådet samarbete i fråga om uppskjutna påföljder och villkorliga frigivningar.

(3) Rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen ⁽⁴⁾ rör ömsesidigt erkännande och verkställighet av fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder. Det behövs ytterligare gemensamma regler, särskilt för de fall när en icke frihetsberövande påföljd som innefattar övervakning av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder har ådömts en person som inte har sin lagliga eller vanliga vistelseort i den dömande staten.

(4) Europarådets konvention av den 30 november 1964 rörande övervakning av villkorligt dömda eller villkorligt frigivna personer har endast ratificerats av 12 medlemsstater, i vissa fall med många förbehåll. Föreliggande rambeslut utgör ett effektivare instrument, eftersom det grundar sig på principen om ömsesidigt godkännande och samtliga medlemsstater deltar.

⁽³⁾ EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT L 327, 5.12.2008, s. 27.

- (5) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns genom artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och som återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitel VI. Ingen bestämmelse i detta rambeslut bör tolkas som ett förbud mot att vägra erkännande av en dom och/eller övervakning av en alternativ påföljd eller en övervakningsåtgärd, om det finns sakliga skäl att tro att den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden har påförts i syfte att straffa en person på grundval av hans eller hennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.
- (6) Detta rambeslut bör inte hindra en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet, yttrandefrihet i andra medier och religionsfrihet.
- (7) Bestämmelserna i detta rambeslut bör tillämpas i överensstämmelse med unionsmedborgarnas rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, i enlighet med artikel 18 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.
- (8) Ömsesidigt erkännande och övervakning av uppskjutna påföljder, villkorliga påföljder, alternativa påföljder och beslut om villkorlig frigivning syftar till att öka en dömd persons möjlighet till social återanpassning, genom att denne ges möjlighet att upprätthålla familjebanden samt språkliga, kulturella och andra band, samt även till att förbättra övervakningen av att alternativa påföljder och övervakningsåtgärder iakttas för att förhindra nya brott, och därigenom ta hänsyn till skyddet för brottsoffer och allmänheten.
- (9) Det finns flera typer av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder som är gemensamma för medlemsstaterna och som alla medlemsstater i princip är villiga att övervaka. Övervakning av dessa typer av åtgärder och påföljder bör vara obligatorisk, med vissa undantag som anges i detta rambeslut. Medlemsstaterna kan förklara sig villiga att dessutom övervaka andra typer av alternativa påföljder och/eller andra typer av övervakningsåtgärder.
- (10) Till de alternativa påföljder och övervakningsåtgärder som det i princip är obligatoriskt att övervaka hör bl.a. föreskrifter rörande beteende (såsom en skyldighet att upphöra med alkoholkonsumtion), bostadsort (såsom en skyldighet att byta bostadsort på grund av våld i hemmet), utbildning (såsom en skyldighet att följa en kurs i "trafiksäkerhet"), fritidsaktiviteter (såsom en skyldighet att sluta utöva eller bevista en viss sportaktivitet) och begränsningar eller bestämmelser för bedrivande av förvärvsverksamhet (såsom en skyldighet att söka sig en yrkesverksamhet i en annan arbetsmiljö; till denna skyldighet hör inte övervakning av den eventuella förlusten av rättigheten att utöva viss yrkesverksamhet som åläggs en person som en del av påföljden).
- (11) Elektronisk övervakning skulle i förekommande fall kunna användas för att övervaka alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och nationella förfaranden.
- (12) Den medlemsstat där den berörda personen har dömts får översända en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut till den medlemsstat där den dömda personen har sin lagliga och vanliga vistelseort för erkännande och för övervakning av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder i en sådan dom och/eller övervakningsbeslut.
- (13) Beslutet om huruvida domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet ska översändas till en annan medlemsstat bör i varje enskilt fall fattas av den behöriga myndigheten i den utfärdande medlemsstaten, med beaktande bl.a. av förklaringar som gjorts i enlighet med artiklarna 5.4, 10.4 och 14.3.
- (14) Domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet får även översändas till en annan medlemsstat än den där den dömda personen har sin hemvist, om den behöriga myndigheten i den verkställande staten samtycker till översändandet med beaktande av eventuella villkor enligt ett uttalande från den staten i enlighet med detta rambeslut. Samtycket kan särskilt ges i återanpassningssyfte, om den dömda personen, utan att förlora sin hemvisträtt, avser att flytta till en annan medlemsstat om han/hon har erbjudits ett anställningskontrakt, om han/hon är en familjemedlem till en person som har sin lagliga och vanliga vistelseort i den medlemsstaten, eller om han/hon avser att studera eller utbildas i den medlemsstaten, i enlighet med gemenskapslagstiftningen.
- (15) Medlemsstaterna bör tillämpa sin egen nationella lagstiftning och sina egna nationella förfaranden för erkännande av en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut. När det gäller en villkorlig påföljd eller en alternativ påföljd, där domen inte anger ett fastställt fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd att verkställa i

händelse av att de aktuella skyldigheterna eller anvisningarna missköts, skulle detta kunna innebära att när medlemsstater som har lämnat en förklaring enligt detta rambeslut fattar beslut om erkännande, går de med på att övervaka ifrågavarande alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder och att endast ikläda sig ansvar för att fatta följdbeslut om ändring av de skyldigheter eller anvisningar som ingår i den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden, eller om ändring av prövotidens längd. Följaktligen har erkännandet i sådana fall ingen vidare verkan än att ge den verkställande staten möjlighet att fatta dessa typer av följdbeslut.

- (16) En medlemsstat får vägra att erkänna en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut om den berörda domen har meddelats beträffande en person vars skuld inte har fastslagits, t.ex. en psykiskt sjuk person, och domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet föreskriver en medicinsk/terapeutisk behandling som den verkställande staten enligt sin nationella lagstiftning inte kan övervaka i förhållande till sådana personer.
- (17) Vägransgrunden avseende territorialitet bör tillämpas endast i undantagsfall och med utgångspunkten att i största möjliga utsträckning samarbeta enligt bestämmelserna i detta rambeslut samt med beaktande av dess syfte. Alla beslut om att tillämpa denna vägransgrund bör grundas på en analys från fall till fall och samråd mellan de behöriga myndigheterna i den utfärdande och den verkställande staten.
- (18) Om alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder inbegriper samhällstjänst, bör den verkställande staten ha rätt att vägra att erkänna domen och, i tillämpliga fall, övervakningsbeslutet, om samhällstjänsten normalt sett är fullgjord på mindre än sex månader.
- (19) Formuläret för intyget är utformat på ett sådant sätt att de väsentliga delarna av domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet framgår av intyget, som ska översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande staten. Intyget bör vara till hjälp för de behöriga myndigheterna i den verkställande staten att fatta beslut i enlighet med detta rambeslut, inbegripet beslut om erkännande och övertagande av ansvaret för övervakning av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder, beslut om anpassning av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder, samt följdbeslut
- särskilt i händelse av att en alternativ påföljd eller en övervakningsåtgärd missköts.
- (20) Med hänsyn till principen om ömsesidigt erkännande, som detta rambeslut bygger på, bör utfärdande och verkställande medlemsstater verka för att deras behöriga myndigheter har direktkontakt när de tillämpar detta rambeslut.
- (21) Samtliga medlemsstater bör säkerställa ett de dömda personer, avseende vilka beslut fattas i enlighet med detta rambeslut, omfattas av de juridiska rättigheter och rättsmedel som föreskrivs i nationell lagstiftning, oberoende av om de behöriga myndigheter som har utsetts till att fatta beslut i enlighet med detta rambeslut har en rättslig karaktär eller inte.
- (22) Alla följdbeslut beträffande uppskjutna påföljder, villkorliga påföljder eller alternativa påföljder som leder till påförande av fängelse eller en annan frihetsberövande åtgärd ska under alla förhållanden fattas av en rättslig myndighet.
- (23) Eftersom samtliga medlemsstater har ratificerat Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter bör vid genomförandet av detta rambeslut databehandlade personuppgifter skyddas i enlighet med denna konvention.
- (24) Eftersom målen för detta rambeslut, nämligen att underlätta dömda personers sociala återanpassning, förbättra skyddet för brottsoffer och allmänhet samt underlätta tillämpningen av lämpliga alternativa påföljder och övervakningsåtgärder för gärningsmän som inte är bosatta i den dömande staten, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva med tanke på de berörda situationernas gränsöverskridande art och de därför, på grund av åtgärdens omfattning, bättre kan uppnås på unionsnivå, får unionen besluta om åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen tillämpad enligt artikel 2 andra stycket i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i artikel 5 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen går detta rambeslut inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 2

Definitioner

I detta rambeslut gäller följande definitioner:

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. Syftet med detta rambeslut är att underlätta dömda personers sociala återanpassning, förbättra skyddet för brottsoffer och allmänhet samt underlätta tillämpningen av lämpliga alternativa påföljder och övervakningsåtgärder för gärningsmän som inte är bosatta i den dömande staten. För att kunna uppnå dessa mål fastställs i detta rambeslut regler enligt vilka en annan medlemsstat än den i vilken den berörda personen har dömts, ska erkänna domar och, i förekommande fall, övervakningsbeslut och övervaka de övervakningsåtgärder som påförts på grundval av en dom eller alternativa påföljder innefattade i en sådan dom samt fatta alla andra beslut med anknytning till den domen om inte annat föreskrivs i detta rambeslut.

2. Detta rambeslut ska endast tillämpas på

- a) erkännande av domar och, i förekommande fall, övervakningsbeslut,
- b) övertagande av ansvaret för övervakningen av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder,
- c) alla andra beslut som har anknytning till besluten i a och b,

på sätt som beskrivs och föreskrivs i detta rambeslut.

3. Detta rambeslut ska inte tillämpas på

- a) verkställighet av brottmålsdomar genom vilka fängelse eller en frihetsberövande åtgärd utdöms och som ligger inom tillämpningsområdet för rambeslut 2008/909/RIF,
- b) erkännande och verkställighet av bötesstraff och beslut om förverkande som ligger inom tillämpningsområdet för rådets rambeslut 2005/214/RIF av den 24 februari 2005 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff⁽¹⁾ och rådets rambeslut 2006/783/RIF av den 6 oktober 2006 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande⁽²⁾.

4. Detta rambeslut ska inte påverka skyldigheten att respektera grundläggande rättigheter och de grundläggande rättsliga principerna enligt artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen.

1. *Dom*: ett beslut eller annat avgörande som fattats av en domstol i den utfärdande staten och som vunnit laga kraft och innebär att en fysisk person har begått ett brott och dömts till

a) fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd, om villkorlig frigivning har beviljats på grundval av den domen eller genom ett påföljande övervakningsbeslut,

b) en uppskjuten påföljd,

c) en villkorlig påföljd,

d) en alternativ påföljd.

2. *Uppskjuten påföljd*: fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd, vars verkställighet vid domens meddelande helt eller delvis villkorligt skjuts upp genom påförande av en eller flera övervakningsåtgärder. Sådana övervakningsåtgärder kan inbegripas i själva domen eller fastställas i ett separat övervakningsbeslut fattat av en behörig myndighet.

3. *Villkorlig påföljd*: en dom, i vilken utdömandet av en påföljd villkorligt har uppskjutits genom påförande av en eller flera övervakningsåtgärder eller i vilken en eller flera övervakningsåtgärder påförts i stället för fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd. Sådana övervakningsåtgärder kan inbegripas i själva domen eller fastställas i ett separat övervakningsbeslut fattat av en behörig myndighet.

4. *Alternativ påföljd*: en påföljd som innebär att krav eller anvisningar ålagts och som inte är fängelse, en annan frihetsberövande åtgärd eller böter.

5. *Övervakningsbeslut*: en dom eller ett beslut som vunnit laga kraft och som fattats av en behörig myndighet i den utfärdande staten med en sådan dom som grund

a) om beviljande av villkorlig frigivning, eller

b) om påförande av övervakningsåtgärder.

(1) EUT L 76, 22.3.2005, s. 16.

(2) EUT L 328, 24.11.2006, s. 59.

6. *Villkorlig frigivning*: ett avgörande som vunnit laga kraft och som fattats av en behörig myndighet eller som följer av nationell lagstiftning avseende förtida frigivning av en dömd person efter att en del av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd har avtjänats, varvid en eller flera övervakningsåtgärder påförs.
7. *Övervakningsåtgärder*: krav och anvisningar, vilka enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning påförs en fysisk person av en behörig myndighet i samband med en uppskjuten påföljd, en villkorlig påföljd eller en villkorlig frigivning.
8. *Utfärdande stat*: den medlemsstat där en dom meddelas.
9. *Verkställande stat*: den medlemsstat i vilken övervakningsåtgärderna och de alternativa påföljderna övervakas till följd av ett beslut i enlighet med artikel 8.

Artikel 3

Fastställande av behöriga myndigheter

1. Varje medlemsstat ska underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som enligt dess nationella lagstiftning är behöriga att agera i enlighet med detta rambeslut, när medlemsstaten är utfärdande stat eller verkställande stat.
 2. Medlemsstaterna får utse icke rättsliga myndigheter till behöriga myndigheter för att fatta beslut i enlighet med detta rambeslut under förutsättning att dessa myndigheter är behöriga att fatta liknande beslut i enlighet med landets nationella lagstiftning och förfaranden.
 3. Om ett beslut i enlighet med artikel 14.1 b eller c fattas av en annan behörig myndighet än en domstol ska medlemsstaterna försäkra sig om att beslutet på den berörda personens begäran kan prövas av en domstol eller ett annat oberoende domstolsliknande organ.
 4. Rådets generalsekretariat ska hålla den erhållna informationen tillgänglig för alla medlemsstater och för kommissionen.
- a) En skyldighet att inte besöka vissa orter, platser eller angivna områden i den utfärdande eller verkställande staten.
- c) En skyldighet som innebär begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium.
- d) Anvisningar rörande beteende, bostad, utbildning, fritidssysselsättningar eller som innehåller begränsningar av eller bestämmelser för bedrivande av förvärvsverksamhet.
- e) En skyldighet att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en angiven myndighet.
- f) En skyldighet att undvika kontakt med vissa angivna personer.
- g) En skyldighet att undvika att befatta sig med vissa angivna föremål som har använts eller som skulle kunna användas av den dömda personen för att begå brott.
- h) En skyldighet att ekonomiskt kompensera för den skada som vållats genom brottet och/eller en skyldighet att förete bevis för att denna skyldighet har fullgjorts.
- i) En skyldighet att utföra samhällstjänst.
- j) En skyldighet att samarbeta med en övervakare eller med en företrädare för socialtjänsten som har ansvar för dömda personer.
- k) En skyldighet att genomgå terapeutisk behandling eller avvänjningskur.
2. Varje medlemsstat ska vid genomförandet av detta rambeslut meddela rådets generalsekretariat vilka typer av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder utöver dem som anges under punkt 1 som denna är beredd att övervaka. Rådets generalsekretariat ska göra den erhållna informationen tillgänglig för alla medlemsstater och för kommissionen.

Artikel 4

Typer av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder

1. Detta rambeslut ska tillämpas på följande alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder:
 - a) En skyldighet för den dömda personen att meddela varje byte av bostad eller arbetsplats till en angiven myndighet.

Artikel 5

Kriterier för översändande av en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut

1. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten kan översända en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut till den behöriga myndigheten i den medlemsstat i vilken den dömda personen har sin lagliga och vanliga vistelseort, i de fall den dömda personen har återvänt eller vill återvända till den staten.

2. En behörig myndighet i den utfärdande staten kan på den dömda personens begäran översända domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet till en behörig myndighet i en annan medlemsstat än den i vilken den dömda personen har sin lagliga och vanliga vistelseort, på villkor att den senare myndigheten har gett sitt samtycke till ett sådant översändande.

3. Vid genomförandet av detta rambeslut ska medlemsstaterna fastställa på vilka villkor som deras behöriga myndigheter får samtycka till att domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet översänds enligt punkt 2.

4. Varje medlemsstat ska lämna en förklaring till rådets generalsekretariat om fastställandet enligt punkt 3. Medlemsstaterna får när som helst ändra en sådan förklaring. Generalsekretariatet ska göra den erhållna informationen tillgänglig för alla medlemsstater och för kommissionen.

Artikel 6

Förfarande för översändande av en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut

1. När den behöriga myndigheten i den utfärdande staten med tillämpning av artikel 5.1 eller 5.2, översänder en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut till en annan medlemsstat, ska den försäkra sig om att den åtföljs av ett intyg, för vilket ett standardformulär finns i bilaga I.

2. Domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet ska, tillsammans med det intyg som avses i punkt 1, av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten översändas direkt till den behöriga myndigheten i den verkställande staten på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning och på ett sätt som möjliggör för den verkställande staten att fastställa äktheten. Originalen av domen och övervakningsbeslutet, eller bestyrkta kopior av dem, liksom originalet av intyget ska på begäran översändas till den behöriga myndigheten i den verkställande staten. All officiell kommunikation ska också ske direkt mellan de nämnda behöriga myndigheterna.

3. Det intyg som avses i punkt 1 ska vara undertecknat av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, vilken också ska intyga att dess innehåll är korrekt.

4. Utöver de åtgärder och påföljder som anges i artikel 4.1 ska intyget som avses i punkt 1 i den här artikeln endast inne-

hålla sådana åtgärder eller påföljder som finns i ett meddelande lämnat av den verkställande staten i enlighet med artikel 4.2.

5. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska översända domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet, tillsammans med det intyg som avses i punkt 1, till endast en verkställande stat åt gången.

6. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten inte är känd av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, ska den sistnämnda vidta alla nödvändiga efterforskningar, inklusive via kontaktpunkterna i det europeiska rättsliga nätverk som inrättades genom rådets gemensamma åtgärd 98/428/RIF⁽¹⁾ för att erhålla den informationen från den verkställande staten.

7. Om en myndighet i den verkställande staten som tar emot en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut, tillsammans med det intyg som avses i punkt 1, inte är behörig att erkänna den och vidta de nödvändiga åtgärderna för övervakningen av den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden ska den på eget initiativ vidarebefordra den till den behöriga myndigheten och ska utan dröjsmål underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta, på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning.

Artikel 7

Konsekvenser för den utfärdande staten

1. När den behöriga myndigheten i den verkställande staten har erkänt den dom och, i förekommande fall, det övervakningsbeslut som har översänts till myndigheten och har underrättat den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta erkännande ska den utfärdande staten inte längre vara behörig att övervaka de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna som påförts eller för att vidta de följdatgärder som avses i artikel 14.1.

2. Den behörighet som avses i punkt 1 ska återgå till den utfärdande staten

a) så snart dess behöriga myndighet har underrättat den behöriga myndigheten i den verkställande staten om att det intyg som avses i artikel 6.1 har dragits tillbaka i enlighet med artikel 9.4,

b) i de fall som avses i artikel 14.3 i kombination med artikel 14.5, och

c) i samtliga fall som avses i artikel 20.

⁽¹⁾ EGT L 191, 7.7.1998, s. 4.

Artikel 8

Den verkställande statens beslut

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska erkänna den dom och, i förekommande fall, det övervakningsbeslut som har överlämnats i enlighet med artikel 5 och enligt förfarandet i artikel 6, och ska utan dröjsmål vidta alla åtgärder som krävs för övervakningen av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder, såvida den inte beslutar att åberopa något av skälen för att vägra erkännande och övervakning enligt artikel 11.

2. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får skjuta upp beslutet om erkännande av domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet i en situation när det intyg som avses i artikel 6.1 är ofullständigt eller uppenbarligen inte överensstämmer med domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet till dess att intyget har kompletterats eller korrigerats inom en bestämd rimlig tidsfrist.

Artikel 9

Anpassning av de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna

1. Om den aktuella alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prøvotidens längd, till sin art eller varaktighet inte överensstämmer med den verkställande statens lagstiftning får den behöriga myndigheten i denna stat anpassa dem till arten och varaktigheten för alternativa påföljder och övervakningsåtgärder, eller till längden på prøvotiden, som tillämpas i den verkställande statens lagstiftning för likvärdiga brott. Den anpassade alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prøvotidens längd ska så nära som möjligt motsvara vad som utdömts i den utfärdande staten.

2. Om den alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prøvotiden har anpassats till följd av att dess varaktighet är längre än den längsta tid som förskrivs enligt den verkställande statens lagstiftning ska varaktigheten av den anpassade alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prøvotiden inte understiga den längsta tid som förskrivs för likvärdiga brott enligt den verkställande statens lagstiftning.

3. Den anpassade alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prøvotiden får inte vara strängare eller längre än den ursprungligen påförda alternativa påföljden, övervakningsåtgärden eller prøvotiden.

4. Efter att ha erhållit information enligt artikel 16.2 eller artikel 18.5 får den behöriga myndigheten i den utfärdande staten besluta att dra tillbaka det intyg som avses i artikel 6.1 så länge övervakningen i den verkställande staten inte ännu har påbörjats. Ett sådant beslut ska under sådana omständigheter

fattas och kommuniceras så snart som möjligt och senast inom tio dagar efter det ifrågavarande meddelandet.

Artikel 10

Dubbel straffbarhet

1. Följande brott ska i enlighet med förutsättningarna i detta rambeslut medföra erkännande av en dom och, i förekommande fall, ett övervakningsbeslut och övervakning av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder utan kontroll av om det föreligger dubbel straffbarhet för gärningen, förutsatt att brotten, som de definieras i den utfärdande statens lagstiftning, kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år i den utfärdande staten:

- Deltagande i en kriminell organisation.
- Terrorism.
- Människohandel.
- Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängmedel.
- Korruption.
- Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen⁽¹⁾.
- Tvätt av vinning av brott.
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- IT-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse.
- Mord och grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.

⁽¹⁾ EGT C 316, 27.11.1995, s. 49.

- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- Rasism och främlingsfientlighet.
- Organiserad stöld eller väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Svindleri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfälskning och piratkopiering.
- Förfälskning av administrativa dokument och handel med sådana förfälskningar.
- Förfälskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanter.
- Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

2. Rådet får, efter att ha hört Europaparlamentet i enlighet med artikel 39.1 i fördraget om Europeiska unionen, när som helst enhälligt besluta att lägga till andra kategorier av brott i förteckningen i punkt 1 i den här artikeln. Rådet ska på grundval av den rapport som det erhåller i enlighet med artikel 26.1 i detta rambeslut bedöma om förteckningen bör utvidgas eller ändras.

3. När det gäller andra brott än de som omfattas av punkt 1 får den verkställande staten låta erkännande av domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet och övervakning av de

alternativa påföljderna och övervakningsåtgärderna förenas med villkoret att de gärningar som föranlett domen utgör brott även enligt den verkställande statens lagstiftning, oberoende av brottsrekvisit eller brottets rättsliga rubricering.

4. Varje medlemsstat får när detta rambeslut antas eller senare genom en förklaring till rådets generalsekreterare ange att den inte kommer att tillämpa punkt 1. En sådan förklaring får när som helst återkallas. Förklaringar eller återkallanden av dessa ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 11

Skäl för att vägra erkännande och övervakning

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får vägra att erkänna domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet och att överta ansvaret för övervakningen av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder, om

- a) det intyg som avses i artikel 6.1 är ofullständigt eller uppenbarligen inte motsvarar domen eller övervakningsbeslutet och inte har kompletterats eller korrigerats inom en rimlig tidsfrist som den behöriga myndigheten i den verkställande staten har bestämt,
- b) de kriterier som anges i artikel 5.1, 5.2 eller 6.4 inte är uppfyllda,
- c) ett erkännande av domen och ett övertagande av ansvaret för övervakningen av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder skulle strida mot principen om *ne bis in idem*,
- d) i fall som avses i artikel 10.3 och, såvida den verkställande staten har lämnat en förklaring enligt artikel 10.4, i fall som avses i artikel 10.1, domen avser gärningar som inte skulle utgöra ett brott enligt den verkställande statens lagstiftning. När det gäller skatter och andra avgifter, tullar och valutatransaktioner får dock verkställighet av domen inte vägras av det skälet att den verkställande statens lagstiftning inte föreskriver samma typ av skatter eller avgifter eller att den inte innehåller samma slags bestämmelser om skatter eller andra avgifter, tullar och valutatransaktioner som lagen i den utfärdande staten,
- e) verkställighet av påföljden har preskriberats enligt lagstiftningen i den verkställande staten och rör en gärning som den verkställande staten i enlighet med den lagstiftningen är behörig att beivra,
- f) det enligt lagen i den verkställande staten föreligger immunitet som gör det omöjligt att övervaka de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna,

- g) den dömda personen på grund av sin ålder enligt lagen i den verkställande staten inte kan göras straffrättsligt ansvarig för de gärningar som domen avser,
- h) domen meddelades i personens utvaro, såvida det inte i intyget anges att personen kallats personligen eller underrättats via en företrädare med behörighet enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning om tid och plats för den förhandling som ledde till att domen meddelades i personens utvaro eller att personen har meddelat en behörig myndighet att han eller hon inte motsätter sig saken,
- i) domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet föreskriver en medicinsk/terapeutisk behandling som den verkställande staten, trots artikel 9, inte kan övervaka i enlighet med rättssystemet eller hälso- och sjukvårdssystemet i denna stat.
- j) den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden har kortare varaktighet än sex månader,
- k) domen avser straffbara gärningar som enligt den verkställande statens lagstiftning anses ha begåtts helt eller till stor eller väsentlig del på dess territorium eller på en plats som kan likställas med dess territorium.

2. Beslut enligt punkt 1 k som rör brott som delvis har begåtts på den verkställande statens territorium eller på en plats som kan likställas med dess territorium ska fattas av den behöriga myndigheten i den verkställande staten endast under exceptionella omständigheter, med beaktande av de specifika omständigheterna i varje enskilt fall och med särskild hänsyn tagen till om gärningen till stor eller väsentlig del har begåtts i den utfärdande staten.

3. I de fall som avses i punkt 1 a, b, c, h, i, j och k ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten, innan den beslutar att inte erkänna domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet och överta ansvaret för övervakningen av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder, på lämpligt sätt underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och, om det behövs, anmoda denna att utan dröjsmål tillhandahålla alla ytterligare upplysningar.

4. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten har beslutat att åberopa en av vägransgrunderna i punkt 1 i denna artikel, särskilt grunderna som avses i punkt 1 d eller k, kan den efter överenskommelse med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten besluta att trots det övervaka den eller de alternativa påföljder eller den eller de övervakningsåtgärder som påförts genom domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslut som översänts till den, utan att överta ansvaret att fatta något av de beslut som avses i artikel 14.1 a-c.

Artikel 12

Tidsfrist

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska så snart som möjligt, och senast inom 60 dagar efter mottagandet av domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet, tillsammans med det intyg som avses i artikel 6.1, besluta om den ska erkänna domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet och överta ansvaret för övervakningen av de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärden. Den ska omedelbart underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta på sådant sätt att det lämnar en skriftlig uppteckning.

2. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten i undantagsfall inte kan hålla tidsfristen i punkt 1 ska den omedelbart, på valfritt sätt, underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och ange skälen till förseningen och vilken tid som uppskattningsvis behövs för att fatta ett slutgiltigt beslut.

Artikel 13

Tillämplig lagstiftning

1. För övervakningen och tillämpningen av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder ska lagstiftningen i den verkställande staten tillämpas.

2. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får övervaka en sådan skyldighet som avses i artikel 4.1 h genom att kräva att den dömda personen företer bevis för att skyldigheten att ersätta den skada som vållats genom brottet har iakttagits.

Artikel 14

Behörighet för alla följdbeslut samt tillämplig lagstiftning

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten har behörighet att fatta samtliga följdbeslut beträffande uppskjutna påföljder, villkorlig frigivning, villkorliga påföljder och alternativa påföljder, särskilt för det fall en alternativ påföljd eller en övervakningsåtgärd missköts eller om den dömda personen begår ett nytt brott.

Sådana följdbeslut ska i synnerhet omfatta

- a) ändring av skyldigheter eller anvisningar i den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden eller ändring av prøvotidens längd,

- b) upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden eller upphävande av beslutet om villkorlig frigivning, och
- c) påförande av fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd när det gäller en alternativ påföljd eller en villkorlig påföljd.

2. Lagstiftningen i den verkställande staten ska tillämpas på de beslut som fattas enligt punkt 1 och på alla ytterligare konsekvenser av domen, inbegripet i förekommande fall verkställighet av och, vid behov, anpassning av fängelsestraffet eller den frihetsberövande åtgärden.

3. Varje medlemsstat får, när detta rambeslut antas eller senare, lämna en förklaring om att den i egenskap av verkställande stat kommer att vägra att överta det ansvar som avses i punkt 1 b och c i de fall eller kategorier av fall som specificeras av den medlemsstaten, särskilt

- a) i de fall en alternativ påföljd inte har något fastställt fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd angiven i domen, att verkställas i händelse av att de berörda kraven eller anvisningarna missköts,
- b) i fall som avser en villkorlig påföljd,
- c) i fall då de gärningar som föranleder domen inte utgör ett brott enligt lagstiftningen i den verkställande staten, oavsett brottsrekvisit eller brottets rättsliga rubricering.

4. När en medlemsstat använder någon av de möjligheter som avses i punkt 3, ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten återföra behörigheten till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten för det fall en alternativ påföljd eller en övervakningsåtgärd missköts och den behöriga myndigheten i den verkställande staten anser att ett följdbeslut enligt punkt 1 b eller c behöver fattas.

5. De fall som avses i punkt 3 i den här artikeln ska inte inverka på skyldigheten i artikel 8.1 att erkänna domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet samt att utan dröjsmål vidta alla åtgärder som krävs för övervakningen av alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder.

6. En förklaring enligt punkt 3 ska meddelas rådets generalsekretariat. En sådan förklaring får när som helst återkallas av en medlemsstat. Förklaringar eller återkallanden enligt denna artikel av dessa ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 15

Samråd mellan behöriga myndigheter

Om och närhelst så anses lämpligt får de behöriga myndigheterna i den utfärdande staten och i den verkställande staten samråda med varandra för att underlätta en smidig och effektiv tillämpning av detta rambeslut.

Artikel 16

Skyldigheter för berörda myndigheterna när den verkställande staten har behörighet att fatta följdbeslut

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning utan dröjsmål underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om alla beslut i fråga om

- a) en ändring av den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden,
- b) upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden eller upphävande av beslutet om villkorlig frigivning,
- c) verkställighet av fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd på grund av att en alternativ påföljd eller en övervakningsåtgärd missköts,
- d) upphörande av den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden.

2. Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten begär det, ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten informera den om maximal längd på den frihetsberövande påföljd som enligt den nationella lagstiftningen i den verkställande staten kan följa på det brott som föranledde domen och som kan påföras den dömda personen om de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna missköts. Denna information ska tillhandahållas omedelbart efter mottagandet av domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet, tillsammans med det intyg som avses i artikel 6.1.

3. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning omedelbart underrätta den behöriga myndigheten i den verkställande staten om alla omständigheter eller förhållanden som den anser skulle kunna föranleda ett eller flera av de beslut som avses i punkt 1 a–c.

Artikel 17

Skyldigheter för berörda myndigheter när den utfärdande staten har behörighet att fatta följdbeslut

1. Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har behörighet att fatta de följdbeslut som nämns i artikel 14.1 till följd av tillämpning av artikel 14.3, ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten genast meddela den

- a) varje förhållande som kan förmodas föranleda ett upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden eller upphävande av beslutet om villkorlig frigivning,
- b) varje förhållande som kan förmodas föranleda påförande av fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd,
- c) alla ytterligare uppgifter och omständigheter som den behöriga myndigheten i den utfärdande staten begär att få och som är av avgörande betydelse för att den ska kunna fatta följdbeslut i enlighet med sin nationella lagstiftning.

2. När en medlemsstat har använt den möjlighet som avses i artikel 11.4 ska den behöriga myndigheten i den staten informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om en alternativ påföljd eller en övervakningsåtgärd missköts av den dömda personen.

3. För att meddela sådana förhållanden som avses i punkt 1 a och b samt punkt 2 ska standardformuläret i bilaga II användas. Meddelande om de uppgifter och omständigheter som avses i punkt 1 c ska lämnas på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning och, när så är möjligt, genom formuläret i bilaga II.

4. Om den dömda personen enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning måste höras innan ett beslut om påförande av en påföljd får fattas, kan detta krav uppfyllas i enlighet med tillämpliga delar av det förfarande som föreskriver en möjlighet att hålla förhör med personer via videolänk enligt internationella instrument eller EU-lagstiftning.

5. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska utan dröjsmål informera den behöriga myndigheten i den verkställande staten om alla beslut i fråga om

- a) upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden eller upphävande av beslutet om villkorlig frigivning,
- b) verkställighet av fängelsestraffet eller den frihetsberövande åtgärden, när en sådan påföljd anges i domen,

- c) påförande av fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd, när en sådan påföljd inte har angetts i domen,
- d) upphörande av den alternativa påföljden eller övervakningsåtgärden.

Artikel 18

Information från den verkställande staten i samtliga fall

Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska utan dröjsmål informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten på sådant sätt att det lämnar en skriftlig uppteckning

1. om vidarebefordran av domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet tillsammans med det intyg som avses i artikel 6.1 till den behöriga myndighet som är ansvarig för dess erkännande och för att vidta de efterföljande åtgärderna för övervakningen av de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna i enlighet med artikel 6.7,
2. om det faktum att det i praktiken är omöjligt att övervaka de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna av det skälet att den dömda personen, efter översändandet av domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet tillsammans med det intyg som avses i artikel 6.1 till den verkställande staten, inte kan påträffas på den verkställande statens territorium, i vilket fall den verkställande staten inte ska ha någon skyldighet att övervaka de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna,
3. om det slutliga beslutet att erkänna domen och, i tillämpliga fall, övervakningsbeslutet och att överta ansvaret för övervakningen av de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna,
4. om ett eventuellt beslut att inte erkänna domen och, i tillämpliga fall, övervakningsbeslutet och att inte överta ansvaret för övervakningen av de alternativa påföljderna och övervakningsåtgärderna i enlighet med artikel 11, tillsammans med skälen för beslutet,
5. om ett eventuellt beslut att anpassa de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna i enlighet med artikel 9, tillsammans med skälen för beslutet,
6. om ett eventuellt beslut om amnesti eller benådning, enligt de skäl som anges i artikel 19.1, som medför att de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna inte övervakas, i förekommande fall, tillsammans med skälen för beslutet.

*Artikel 19***Amnesti, nåd och omprövning av dom**

1. Såväl den utfärdande staten som den verkställande staten får bevilja amnesti eller nåd.

2. Endast den utfärdande staten får fatta beslut när det gäller ansökningar om omprövning av den dom som ligger till grund för de alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder som ska övervakas enligt detta rambeslut.

*Artikel 20***Upphörande av den verkställande statens behörighet**

1. Om den dömda personen avviker eller inte längre har sin lagliga och vanliga vistelseort i den verkställande staten får den behöriga myndigheten i den verkställande staten till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten återföra behörigheten att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder samt att fatta alla följdbeslut med anknytning till domen.

2. Om nya straffrättsliga förfaranden mot den berörda personen pågår i den utfärdande staten får den behöriga myndigheten i den utfärdande staten begära att den behöriga myndigheten i den verkställande staten till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten återför behörigheten att övervaka de alternativa påföljderna och övervakningsåtgärderna samt att fatta alla följdbeslut med anknytning till domen. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får återföra behörigheten till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten i ett sådant fall.

3. Om behörigheten, med tillämpning av denna artikel, återförs till den utfärdande staten, ska den behöriga myndigheten i den staten återigen ta på sig behörigheten. I den fortsatta övervakningen av de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna ska den behöriga myndigheten i den utfärdande staten dock beakta hur länge och i vilken grad de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna har följts i den verkställande staten, samt de eventuella beslut som fattats av den verkställande staten i enlighet med artikel 16.1.

*Artikel 21***Språk**

Det intyg som avses i artikel 6.1 ska översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande staten. Varje medlemsstat får när detta rambeslut antas eller senare i en förklaring, som deponeras vid rådets generalsekretariat, tillkännage att den godtar en översättning till ett eller flera av de officiella språken i Europeiska unionens institutioner.

*Artikel 22***Kostnader**

Den verkställande staten ska stå för kostnader som uppstår till följd av tillämpningen av detta rambeslut, förutom sådana kostnader som uteslutande uppkommer på den utfärdande statens territorium.

*Artikel 23***Förhållande till andra avtal och överenskommelser**

1. Detta rambeslut ska i förbindelserna mellan medlemsstaterna från och med den 6 december 2011 ersätta motsvarande bestämmelser i Europarådets konvention av den 30 november 1964 rörande övervakning av villkorligt dömda eller villkorligt frigivna personer.

2. Medlemsstaterna får fortsätta att tillämpa de bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser som är i kraft efter den 6 december 2008, i den mån de gör det möjligt att fördjupa eller vidga rambeslutets målsättningar och bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfarandena för övervakning av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder.

3. Medlemsstaterna får ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser efter den 6 december 2008, i den mån dessa avtal eller överenskommelser gör det möjligt att fördjupa eller vidga rambeslutets målsättningar, och bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfarandena för övervakning av alternativa påföljder och övervakningsåtgärder.

4. Medlemsstaterna ska senast den 6 mars 2009 underrätta rådet och kommissionen om gällande avtal och överenskommelser enligt punkt 2 som de önskar fortsätta tillämpa. Medlemsstaterna ska även underrätta rådet och kommissionen om nya avtal eller överenskommelser enligt punkt 3 senast tre månader efter att de har undertecknats.

*Artikel 24***Territoriell tillämpning**

Detta rambeslut ska tillämpas på Gibraltar.

*Artikel 25***Genomförande**

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut senast den 6 december 2011.

2. Medlemsstaterna ska till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning.

Artikel 26

Rapport

1. Senast den 6 december 2014 ska kommissionen upprätta en rapport på grundval av den information som erhållits från medlemsstaterna enligt artikel 25.2.
2. På grundval av denna rapport ska rådet bedöma
 - a) i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa detta rambeslut, och
 - b) tillämpningen av detta rambeslut.

3. Rapporten ska kompletteras med lagförslag om det är nödvändigt.

Artikel 27

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 27 november 2008.

På rådets vägnar
M. ALLIOT-MARIE
Ordförande

BILAGA I

INTYG

som avses i artikel 6 i rådets rambeslut 2008/947/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder ⁽¹⁾

- a) Utfärdande stat:
Verkställande stat:

- b) Domstol som har meddelat domen om uppskjuten påföljd, villkorlig påföljd eller alternativ påföljd
- Officiellt namn:
Ange huruvida ytterligare upplysningar om domen erhålls från
- ovannämnda domstol
- centralmyndigheten; ange i så fall centralmyndighetens officiella namn
- annan behörig myndighet; ange i så fall denna myndighets officiella namn
- Kontaktuppgifter för domstolen/centralmyndigheten/annan behörig myndighet
- Adress:
- Tfn: (landskod) (riktnummer)
- Fax: (landskod) (riktnummer)
- Uppgifter om kontaktperson(er)
- Efternamn:
- Samtliga förnamn:
- Befattning (titel/tjänsteställning):
- Tfn: (landskod) (riktnummer)
- Fax: (landskod) (riktnummer)
- E-post: (om sådan finns):
- Språk som kan användas vid kontakter:

- c) Myndighet som har meddelat övervakningsbeslutet (i förekommande fall)
- Officiellt namn:
Ange huruvida ytterligare upplysningar om övervakningsbeslutet erhålls från
- ovannämnda myndighet
- centralmyndigheten; ange i så fall centralmyndighetens officiella namn om informationen inte redan har lämnats under b
- annan behörig myndighet; ange i så fall denna myndighets officiella namn
- Kontaktuppgifter för myndigheten/ centralmyndigheten/annan behörig myndighet, om informationen inte redan har lämnats under b.
- Adress:
- Tfn: (landskod) (riktnummer)
- Fax: (landskod) (riktnummer)
- Uppgifter om kontaktperson(er)
- Efternamn:
- Samtliga förnamn:
- Befattning (titel/tjänsteställning):
- Tfn: (landskod) (riktnummer)
- Fax: (landskod) (riktnummer)
- E-post: (om sådan finns):
- Språk som kan användas vid kontakter:

⁽¹⁾ Detta intyg måste skrivas på eller översättas till något av den verkställande medlemsstatens officiella språk eller något annat av Europeiska unionens institutioners officiella språk som godtas av denna stat.

d) Behörig myndighet för övervakningen av de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna

Myndighet som i den utfärdande staten har behörighet att övervaka de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna:

- Den myndighet som anges under b
- Den myndighet som anges under c
- Annan myndighet (ange dess officiella namn):

Ange vilken myndighet som ska kontaktas för att erhålla ytterligare upplysningar angående övervakningen av alternativ(a) påföljd(er) eller övervakningsåtgärd(er):

- ovannämnda myndighet
- centralmyndigheten; ange i så fall centralmyndighetens officiella namn om informationen inte redan har lämnats under b eller c:

Kontaktuppgifter för myndigheten/centralmyndigheten om informationen inte redan har lämnats under b eller c

Adress:

Tfn: (landskod) (riktnummer)

Fax: (landskod) (riktnummer)

Uppgifter om kontaktperson(er)

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Tfn: (landskod) (riktnummer)

Fax: (landskod) (riktnummer)

E-post: (om sådan finns):

Språk som kan användas vid kontakter:

e) Uppgifter om den fysiska person beträffande vilken domen, och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet, har meddelats

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Namn som ogift, i förekommande fall:

Alias, i förekommande fall:

Kön:

Nationalitet:

Personnummer eller socialförsäkringsnummer (om sådant finns):

Födelsedatum:

Födelseort:

Senast kända adress/bostad (om känd):

— i den utfärdande staten:

— i den verkställande staten:

— annorstädes:

Språk som personen förstår (om känt):

Lämna följande uppgifter om de finns tillgängliga:

— Typ av identitetshandling(ar) som den dömda personen innehar och nummer (identitetskort, pass):

— Typ av uppehållstillstånd som den dömda personen innehar i den verkställande staten och nummer:

- f) Uppgifter om den medlemsstat till vilken domen, och i förekommande fall övervakningsbeslutet, samt intyget översänds

Domen, och i förekommande fall övervakningsbeslutet, samt intyget översänds till den verkställande stat som anges under a av följande skäl:

- Den dömda personen har sin lagliga och vanliga vistelseort i den verkställande staten och har återvänt eller vill återvända till den staten.
- Den dömda personen har flyttat eller avser att flytta till den verkställande staten av följande skäl (kryssa i tillämplig ruta):
- Den dömda personen har erbjudits ett anställningskontrakt i den verkställande staten.
- Den dömda personen har en familjemedlem som har sin lagliga och vanliga vistelseort i den verkställande staten.
- Den dömda personen avser att studera eller utbilda sig i den verkställande staten.
- Annat skäl (ange vilket):

- g) Uppgifter om domen och, i förekommande fall, övervakningsbeslutet

Domen meddelades den (datum: DD-MM-ÅÅÅÅ):

(I förekommande fall) Övervakningsbeslutet meddelades den (datum: DD-MM-ÅÅÅÅ):

Domen vann laga kraft den (datum: DD-MM-ÅÅÅÅ):

(I förekommande fall) Övervakningsbeslutet vann laga kraft den (datum: DD-MM-ÅÅÅÅ):

Verkställigheten av domen började den (om annat datum än när domen vann laga kraft) (datum: DD-MM-ÅÅÅÅ):

(I förekommande fall) Verkställigheten av övervakningsbeslutet började den (om annat datum än när övervakningsbeslutet vann laga kraft) (datum: DD-MM-ÅÅÅÅ):

Domens målnummer (om sådant finns):

I förekommande fall, övervakningsbeslutets ärendenummer (om sådant finns):

1. Domen omfattar totalt: brott.

Sammanfattning av sakhållandena och en beskrivning av de omständigheter under vilka brottet eller brotten begicks, inklusive tid och plats samt i vilken grad den dömda personen deltog i brotts/brottens utförande:

Brottets eller brottnas beskaffenhet, brottsrubricering samt de tillämpliga lagbestämmelser som domen grundar sig på:

2. Markera i förekommande fall genom kryss i tillämplig(a) ruta(or) om det eller de brott som avses under punkt 1 enligt definitionen i den utfärdande statens lagstiftning utgörs av ett eller flera av följande brott som enligt den utfärdande statens lagstiftning kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år:

- Deltagande i en kriminell organisation
- Terrorism
- Människohandel
- Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen
- Korruption
- Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen
- Tvätt av vinning av brott
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron
- IT-brottslighet
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter

- Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse
- Mord och grov misshandel
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan
- Rasism och främlingsfientlighet
- Organiserat eller väpnat rån
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk
- Bedrägeri
- Beskyddarverksamhet och utpressning
- Förfälskning och piratkopiering
- Förfälskning av administrativa dokument och handel med dessa
- Förfälskning av betalningsmedel
- Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanser
- Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen
- Handel med stulna fordon
- Våldtäkt
- Mordbrand
- Brott som faller inom den Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion
- Kapning av flygplan eller fartyg
- Sabotage

3. Om det eller de brott som anges i punkt 1 inte omfattas av punkt 2 eller om domen, och i förekommande fall övervakningsbeslutet, samt intyget översänds till en medlemsstat som har förklarat att den kommer att göra en kontroll av dubbel straffbarhet (artikel 10.4 i rambeslutet), lämna en fullständig beskrivning av brottet eller brotten i fråga:

h) Uppgifter om domen

Ange om den dömda personen inställde sig personligen vid den förhandling som ledde fram till domen:

- Ja, personen inställde sig.
- Nej, personen inställde sig inte. Det bekräftas att
 - personen kallades personligen eller underrättades via en företrädare med behörighet enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning om tid och plats för den förhandling som ledde till att domen meddelades i personens utvaro, eller
 - personen har meddelat en behörig myndighet att han eller hon inte motsätter sig saken.

i) Uppgifter om domens och, i förekommande fall, övervakningsbeslutets beskaffenhet.

1. Detta intyg gäller en

- uppskjuten påföljd (= fängelse eller en frihetsberövande åtgärd, vars verkställighet vid domens meddelande helt eller delvis skjuts upp)
- villkorlig påföljd:
 - utdömandet av en påföljd har villkorligt uppskjutits genom påförande av en eller flera övervakningsåtgärder
 - en eller flera övervakningsåtgärder har påförts i stället för fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd
- alternativ påföljd:
 - ett fastställt fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd, att verkställas i händelse av att de berörda kraven eller anvisningarna missköts, anges i domen
 - domen anger inte något fastställt fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd att verkställas i händelse av att de berörda kraven eller anvisningarna missköts
 - villkorlig frigivning (= förtida frigivning av en dömd person efter att en del av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd har avtjänats)

2. Ytterligare upplysningar

2.1 Den dömda personen var häktad före rättegången under följande tid:

2.2 Personen avtjänade fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd under följande tid (fylls i endast vid villkorlig frigivning):

2.3 Vid uppskjuten påföljd

- längden på den utdömda frihetsberövande påföljd vars verkställighet skjutits upp:
- längden på den tid verkställigheten skjuts upp:

2.4 Om känt, längden på det frihetsberövande som ska avtjänas vid

- ett upphävande av uppskjutandet av verkställigheten av påföljden,
- ett upphävande av beslutet om villkorlig frigivning, eller
- misskötsamhet beträffande en alternativ påföljd (om domen anger ett fastställt fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd som ska verkställas vid sådan misskötsamhet):

j) Uppgifter om varaktigheten och typen av alternativ(a) påföljd(er) eller övervakningsåtgärd(er)

1. Total övervakningstid för alternativ(a) påföljd(er) eller övervakningsåtgärd(er):
2. I förekommande fall, varaktigheten för de enskilda skyldigheter som påförts som del i de alternativa påföljderna eller övervakningsåtgärderna:
3. Total prövotid (om annan än den tid som angivits under punkt 1):
4. Typ av alternativ(a) påföljd(er) respektive övervakningsåtgärd(er) (flera svar får anges):
 - En skyldighet för den dömda personen att meddela varje byte av bostad eller arbetsplats till en angiven myndighet.
 - En skyldighet att inte besöka vissa orter, platser eller angivna områden i den utfärdande eller verkställande staten.
 - En skyldighet som innebär begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium.
 - Anvisningar rörande beteende, bostad, utbildning, fritidssysselsättningar eller som innehåller begränsningar av eller bestämmelser för bedrivande av förvärvsverksamhet.
 - En skyldighet att vid bestämda tidpunkter rapportera till en angiven myndighet.
 - En skyldighet att undvika kontakt med vissa angivna personer.
 - En skyldighet att undvika kontakt med vissa angivna föremål som har använts eller skulle kunna användas av den dömda personen för att begå brott.
 - En skyldighet att ekonomiskt kompensera för den skada som vållats genom brottet och/eller en skyldighet att förete bevis för att denna skyldighet har iakttagits.
 - En skyldighet att utföra samhällstjänst.
 - En skyldighet att samarbeta med en övervakare eller med en företrädare för socialtjänsten som har ansvar för dömda personer.
 - En skyldighet att genomgå terapeutisk behandling eller avvänjningskur.
 - Andra åtgärder som den verkställande staten är beredd att övervaka i enlighet med ett meddelande enligt artikel 4.2 i rambeslutet.
5. Lämna en utförlig beskrivning av de alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder som angetts under punkt 4:

6. Kryssa i följande ruta om aktuella frivårdsrapporter finns att tillgå:

Om rutan kryssats för, ange på vilket språk rapporterna är avfattade (*):

k) Andra omständigheter av betydelse i ärendet, inklusive relevanta upplysningar om tidigare fällande domar eller särskilda skäl för påförande av alternativ(a) påföljd(er) eller övervakningsåtgärd(er) (frivillig information):

Domen, och i förekommande fall övervakningsbeslutet, bifogas intyget.

Underskrift av den myndighet som utfärdat intyget och/eller dess företrädare, vilken intygar att innehållet i intyget är korrekt:

Namn:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Datum:

Ärendenummer (om sådant finns):

Officiell stämpel (i förekommande fall):

(*1) Den utfärdande staten är inte skyldig att tillhandahålla översättningar av dessa rapporter.

BILAGA II

FORMULÄR

som avses i artikel 17 i rådets rambeslut 2008/947/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder

ANMÄLAN OM ATT EN ALTERNATIV PÅFÖLJD ELLER EN ÖVERVAKNINGÅTGÄRD MISSKÖTTTS ELLER OM ANDRA OBSERVATIONER

- a) Uppgifter om identiteten på den person som står under övervakning

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Namn som ogift, i förekommande fall:

Alias, i förekommande fall:

Kön:

Nationalitet:

Personnummer eller socialförsäkringsnummer (om sådant finns):

Födelsedatum:

Födelseort:

Adress:

Språk som personen förstår (om känt):

- b) Uppgifter om domen, eller i förekommande fall, övervakningsbeslutet avseende den uppskjutna påföljden, villkorliga påföljden, alternativa påföljden eller villkorliga frigivningen

Domen meddelades den:

Målnummer (om sådant finns):

(I förekommande fall) Övervakningsbeslutet meddelades den:

Årendenummer (om sådant finns):

Domstol/myndighet som meddelade domen

Officiellt namn:

Adress:

(I förekommande fall) Myndighet som meddelade övervakningsbeslutet

Officiellt namn:

Adress:

Intyget utfärdades den:

Myndighet som utfärdat intyget (om annan än den domstol/myndighet som meddelade domen eller, i förekommande fall, övervakningsbeslutet):

Årendenummer (om sådant finns):

- c) Uppgifter om den myndighet som är ansvarig för övervakningen av alternativ(a) påföljd(er) eller övervakningsåtgärd(er)

Myndighetens officiella namn:

Namn på kontaktperson:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Adress:

Tfn: (landskod) (riktnummer)

Fax: (landskod) (riktnummer)

E-post:

d) Alternativ(a) påföljd(er) eller övervakningsåtgärd(er)

Den person som avses under a har åsidosatt följande skyldighet(er) eller anvisningar:

- En skyldighet för den dömda personen att meddela varje byte av bostad eller arbetsplats till en angiven myndighet.
- En skyldighet att inte besöka vissa orter, platser eller angivna områden i den utfärdande eller verkställande staten.
- En skyldighet som innebär begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium.
- Anvisningar rörande beteende, bostad, utbildning, fritidssysselsättningar eller som innehåller begränsningar av eller bestämmelser för bedrivande av förvärvsverksamhet.
- En skyldighet att vid bestämda tidpunkter rapportera till en angiven myndighet.
- En skyldighet att undvika kontakt med vissa angivna personer.
- En skyldighet att undvika kontakt med vissa angivna föremål som har använts eller som skulle kunna användas av den dömda personen för att begå brott.
- En skyldighet att ekonomiskt kompensera för den skada som vållats genom brottet och/eller en skyldighet att förete bevis för att denna skyldighet har iakttagits.
- Skyldighet att utföra samhällstjänst.
- En skyldighet att samarbeta med en övervakare eller med en företrädare för socialtjänsten som har ansvar för dömda personer.
- En skyldighet att genomgå terapeutisk behandling eller avvänjningskur.
- Andra åtgärder:

e) Beskrivning av misskötsamheten (plats, datum och närmare omständigheter):

f) Andra observationer (i förekommande fall)

Beskrivning av observationerna:

g) Uppgifter om kontaktperson för ytterligare upplysningar om misskötsamheten:

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Adress:

Tfn: (landskod) (riktnummer)

Fax: (landskod) (riktnummer)

E-post: (om sådan finns):

Underskrift av den myndighet som utfärdat formuläret och/eller dennas företrädare, vilken intygar att innehållet i formuläret är korrekt:

Namn:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Datum:

Officiell stämpel (i förekommande fall):

III

(Rättsakter som antagits i enlighet med fördraget om Europeiska unionen)

RÄTTSAKTER SOM ANTAGITS I ENLIGHET MED AVDELNING VI I
FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN

RÅDETS RAMBESLUT 2009/299/RIF

av den 26 februari 2009

om ändring av rambesluten 2002/584/RIF, 2005/214/RIF, 2006/783/RIF, 2008/909/RIF och 2008/947/RIF och om stärkande av medborgarnas processuella rättigheter och främjande av tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på ett avgörande när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artiklarna 31.1 a och 34.2 b,

med beaktande av initiativet från Republiken Slovenien, Republiken Frankrike, Republiken Tjeckien, Konungariket Sverige, Republiken Slovakien, Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland och Förbundsrepubliken Tyskland⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande, och

av följande skäl:

- (1) Den tilltalade personens rätt att personligen närvara vid förhandlingen ingår i rätten till en rättvis rättegång i artikel 6 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, enligt Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheternas tolkning. Denna domstol har också förklarat att den tilltalade personens rätt att personligen närvara vid förhandlingarna inte är absolut och att den tilltalade under vissa förhållanden av egen fri vilja, uttryckligen eller underförstått men otvetydigt, kan avsäga sig rätten att vara närvarande.

- (2) De olika rambesluten om genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av lagkraftvunna rättsliga avgöranden behandlar inte konsekvent frågan om avgöranden när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen. Skiljaktigheterna kan försvåra juristernas arbete och utgöra ett hinder för rättsligt samarbete.

- (3) Lösningarna i dessa rambeslut är inte tillfredsställande i fall där personen inte har kunnat underrättas om det rättsliga förfarandet. Enligt rambesluten 2005/214/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff⁽²⁾, 2006/783/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande⁽³⁾, 2008/909/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen⁽⁴⁾ och 2008/947/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder⁽⁵⁾ kan den verkställande myndigheten vägra verkställighet av sådana domar. Enligt rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och om överlämnande mellan medlemsstaterna⁽⁶⁾ kan den verkställande myndigheten begära att den utfärdande myndigheten lämnar tillräckliga garantier om att den person som är föremål för den europeiska arresteringsordern kommer att ges möjlighet till en förnyad prövning av fallet i den utfärdande medlemsstaten och att vara närvarande när domen meddelas. Lämpligheten av en sådan garanti är en fråga som ska avgöras av den verkställande myndigheten och det är därför svårt att exakt veta när verkställighet kan vägras.

⁽²⁾ Rambeslut av den 24 februari 2005 (EUT L 76, 22.3.2005, s. 16).

⁽³⁾ Rambeslut av den 6 oktober 2006 (EUT L 328, 24.11.2006, s. 59).

⁽⁴⁾ Rambeslut av den 27 november 2008 (EUT L 327, 5.12.2008, s. 27).

⁽⁵⁾ Rambeslut av den 27 november 2008 (EUT L 337, 16.12.2008, s. 102).

⁽⁶⁾ Rambeslut av den 13 juni 2002 (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1).

⁽¹⁾ EUT C 52, 26.2.2008, s. 1.

- (4) Det är därför nödvändigt att ge klara och allmängiltiga skäl för när man kan vägra att erkänna avgöranden på grundval av att den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen. Detta rambeslut syftar till att närmare fastställa de allmängiltiga skäl som ger den verkställande myndigheten möjlighet att verkställa beslutet trots att personen inte varit närvarande vid förhandlingen, samtidigt som personens rätt till försvar fullt ut respekteras. Detta rambeslut är inte avsett att föreskriva formerna och metoderna, inklusive de processuella kraven, för att uppnå de i rambeslutet angivna resultaten, vilket faller under medlemsstaternas nationella lagstiftning.
- (5) De aktuella ändringarna kräver en ändring av de gällande rambesluten om genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av lagakraftvunna rättsliga avgöranden. De nya bestämmelserna bör också kunna tjäna som grundval för framtida rättsakter på detta område.
- (6) I bestämmelserna i detta rambeslut om ändring av andra rambeslut fastställs villkor för det fall då erkännande och verkställighet av ett avgörande, när den berörda personen inte varit personligen närvarande vid förhandlingen, inte bör vägras. Dessa villkor är alternativa: när ett av villkoren är uppfyllt försäkras den utfärdande myndigheten genom att fylla i den relevanta delen i den europeiska arresteringsordern eller det relevanta intyget i de andra rambesluten, att kraven är uppfyllda eller kommer att uppfyllas, vilket bör vara tillräckligt för verkställandet av det rättsliga avgörandet på grundval av principen om ömsesidigt erkännande.
- (7) Erkännande och verkställighet av ett rättsligt avgörande när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, bör inte kunna vägras om han eller hon antingen personligen kallats och därigenom underrättats om tid och plats för förhandlingen som ledde till det rättsliga avgörandet, eller om han eller hon på annat sätt faktiskt officiellt underrättats om tid och plats för förhandlingen på ett sådant sätt att det otvetydigt kan slås fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen. I detta sammanhang förutsätts det att personen underrättats "i god tid", vilket innebär i tillräckligt god tid för att han eller hon personligen ska kunna närvara vid förhandlingen och effektivt utnyttja sina rättigheter till försvar.
- (8) En tilltalad persons rätt till en rättsvis rättegång garanteras av konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, enligt Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheternas tolkning. I denna rättighet ingår rätten för den berörda personen att personligen närvara vid förhandlingen. För att kunna utnyttja denna rätt måste den berörda personen ha kännedom om den planerade förhandlingen. Enligt detta rambeslut bör personens kännedom om förhandlingen säkerställas av varje medlemsstat i enlighet med dess nationella lagstiftning, varvid ska gälla att kraven enligt ovan nämnda konvention måste uppfyllas. I enlighet med rättspraxis i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna skulle man, när man överväger huruvida det sätt på vilket informationen tillhandahålls är tillräckligt för att säkerställa en persons kännedom om förhandlingen och när så är lämpligt, kunna ägna särskild uppmärksamhet åt den berörda personens ansträngningar att ta emot den information som riktas till honom eller henne.
- (9) Det planerade datumet för en förhandling kan av praktiska skäl ursprungligen anges som flera möjliga datum inom en begränsad tidsperiod.
- (10) Erkännande och verkställighet av ett avgörande, när den berörda personen inte varit personligen närvarande vid förhandlingen, bör inte kunna vägras när den berörda personen hade kännedom om den planerade förhandlingen och försvarades av ett juridiskt ombud som han eller hon gett i uppdrag att göra det, vilket garanterar att den rättsliga hjälpen är praktisk och effektiv. I detta sammanhang bör det inte ha någon betydelse om det juridiska ombudet valts, utsetts och betalats av den berörda personen eller om detta ombud utsetts och betalats av staten, förutsatt att den berörda personen avsiktligt har valt att företrädas av ett juridiskt ombud i stället för att personligen närvara vid förhandlingen. Utseende av det juridiska ombudet och därtill hörande frågor faller under nationell lagstiftning.
- (11) Gemensamma lösningar avseende skäl för att vägra erkännande i de berörda befintliga rambesluten bör beakta skiljaktiga förhållanden när det gäller att underrätta personen om dennes rätt till förnyad prövning eller överklagande. En förnyad prövning eller ett överklagande syftar till att garantera rätten till försvar och karaktäriseras av följande faktorer: att den berörda personen har rätt att närvara, att själva sakfrågan, inklusive nytt bevismaterial, prövas på nytt och att förfarandet kan leda till att det ursprungliga avgörandet upphävs.
- (12) Rätten till förnyad prövning eller överklagande bör garanteras när avgörandet redan har delgivits och även, när det gäller den europeiska arresteringsordern, när det ännu inte hade delgivits, men kommer att delges utan dröjsmål efter överlämnandet. Det senare fallet syftar på en situation där myndigheterna misslyckades i sitt försök att kontakta personen, särskilt på grund av att han eller hon försökte undgå rättvisan.

(13) Om en europeisk arresteringsorder utfärdas i syfte att verkställa ett fängelsestraff eller en frihetsberövande åtgärd och den berörda personen inte dessförinnan mottagit någon officiell information om att det försiggår straffrättsliga förfaranden mot honom eller henne och inte heller delgivits domen, bör denna person på den verkställande medlemsstatens begäran erhålla en kopia av domen endast för kännedom. Den utfärdande och den verkställande rättsliga myndigheten bör, om så är lämpligt, samråda om behovet av och befintliga möjligheter att tillhandahålla personen ifråga en översättning av domen, eller väsentliga delar av denna, på ett språk som denna person förstår. Detta tillhandahållande av domen får varken försena överlämnandeförfarandet eller beslutet att verkställa den europeiska arresteringsordern.

(14) Detta rambeslut begränsas till att närmare fastställa skäl för att vägra erkännande i rättsakter som rör genomförande av principen om ömsesidigt erkännande. Därför har bestämmelser som exempelvis sådana som avser rätt till förnyad prövning ett tillämpningsområde som begränsas till de fastställda skälen för vägran. De är inte avsedda att harmonisera nationell lagstiftning. Detta rambeslut påverkar inte Europeiska unionens framtida rättsakter avsedda att tillnärma medlemsstaternas lagstiftning på det straffrättsliga området.

(15) Skälen för icke-erkännande är valfria. Medlemsstaternas utrymme för egen bedömning när det gäller införlivandet av dessa skäl i nationell lagstiftning styrs emellertid i synnerhet av rätten till en rättvis rättegång, samtidigt som hänsyn tas till detta rambesluts övergripande mål att stärka enskilda personers processuella rättigheter och att underlätta det straffrättsliga samarbetet.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. Syftet med detta rambeslut är att stärka de processuella rättigheterna för personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden och att samtidigt underlätta det straffrättsliga samarbetet, och särskilt att förbättra ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden mellan medlemsstaterna.

2. Detta rambeslut ska inte påverka skyldigheten att iakttä grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper enligt artikel 6 i fördraget, bland annat rätten till försvar för personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden, och alla skyldigheter som åligger rättsliga myndigheter i detta avseende ska kvarstå oförändrade.

3. I detta rambeslut fastställs gemensamma regler för erkännande och/eller verkställande av rättsliga avgöranden i en medlemsstat (den verkställande medlemsstaten) utfärdade av en annan medlemsstat (den utfärdande medlemsstaten) efter förfaranden där den berörda personen inte var personligen närvarande, i enlighet med bestämmelserna i artikel 5.1 i rambeslut 2002/584/RIF, artikel 7.2 g i rambeslut 2005/214/RIF, artikel 8.2 e i rambeslut 2006/783/RIF, artikel 9.1 i i rambeslut 2008/909/RIF och i artikel 11.1 h i rambeslut 2008/947/RIF.

Artikel 2

Ändringar i rambeslut 2002/584/RIF

Rambeslut 2002/584/RIF ska ändras på följande sätt:

1. Följande artikel ska läggas till:

"Artikel 4a

Beslut när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen

1. Den verkställande rättsliga myndigheten får även vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder, utfärdad i syfte att verkställa ett fängelsestraff eller en frihetsberövande åtgärd, efter ett beslut när personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, såvida det inte i den europeiska arresteringsordern anges att personen i enlighet med ytterligare processuella krav i den utfärdande medlemsstatens nationella lagstiftning

a) i god tid

i) antingen kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet, eller på annat sätt faktiskt officiellt underrättades om tid och plats för förhandlingen, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen,

och

ii) underrättades om att ett beslut kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

eller

b) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen,

eller

c) efter att ha delgivits beslutet och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande och rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs.

i) uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred beslutet,

eller

ii) inte begärde förnyad prövning eller överklagade inom den tillämpliga tidsramen,

eller

d) inte personligen delgavs beslutet men

i) utan dröjsmål kommer att personligen delges detta efter överlämnandet och uttryckligen underrättas om rätten till förnyad prövning eller överklagande och rätten att få delta och få själva sakfrågan, inklusive nytt bevismaterial, prövad på nytt, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs,

och

ii) kommer att underrättas om den tidsram inom vilken vederbörande måste begära förnyad prövning eller överklagande enligt den relevanta europeiska arresteringsordern.

2. Om en europeisk arresteringsorder utfärdas i syfte att verkställa ett fängelsestraff eller en frihetsberövande åtgärd enligt villkoren i punkt 1 d och den berörda personen inte dessförinnan mottagit någon officiell information om att det försiggår straffrättsliga förfaranden mot honom eller henne, får denna person när denne informeras om innehållet i den europeiska arresteringsordern, begära att erhålla en kopia av domen innan personen ifråga överlämnas. Omedelbart efter att ha blivit informerad om denna begäran ska den utfärdande myndigheten via den verkställande myndigheten tillhandahålla den eftersökta personen en kopia av domen. Den eftersökta personens begäran får varken försena överlämnandeförfarandet eller beslutet att verkställa den europeiska arresteringsordern. Tillhandahållandet av domen till den berörda personen ska endast ske i informationssyfte; det får varken betraktas som ett formellt delgivande av domen eller påverka tidsfristerna för begäran om förnyad prövning eller överklagande.

3. Om en person överlämnas enligt villkoren i punkt 1 d och denna person har begärt förnyad prövning eller överklagande, ska kvarhållandet av den person som väntar på en sådan förnyad prövning eller överklagande omprövas till dess att dessa förfaranden avslutats i enlighet med lagen i den utfärdande medlemsstaten, antingen regelbundet eller på den berörda personens begäran. En sådan omprövning ska framför allt omfatta möjligheten att uppskjuta eller avbryta kvarhållandet. Den förnyade prövningen eller överklagandet ska inledas inom rimlig tid efter överlämnandet."

2. I artikel 5 ska punkt 1 utgå.

3. I bilagan ("EUROPEISK ARRESTERINGSORDER") ska led d ersättas med följande:

"d) Ange om personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet:

1. Ja, personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet.

2. Nej, personen var inte personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet.

3. Om ni kryssade i rutan vid punkt 2, var vänlig och bekräfta att något av följande föreligger:

3.1a Personen kallades personligen den ... (dag/månad/år), och underrättades därigenom om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet och underrättades om att ett beslut kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

ELLER

3.1b personen kallades inte personligen, men på annat sätt faktiskt underrättades officiellt om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen, och underrättades om att ett beslut kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

ELLER

- 3.2 personen, i vetskap om den planerade förhandlingen, hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och försvarades faktiskt av ombudet vid förhandlingen,

ELLER

- 3.3 personen delgavs personligen beslutet den ... (dag/månad/år) och underrättades uttryckligen om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs, och

- personen förklarade uttryckligen att han eller hon inte bestred detta beslut,

ELLER

- personen begärde inte förnyad prövning eller överklagande inom den tillämpliga tidsramen,

ELLER

- 3.4 Personen personligen inte delgivits beslutet men
- personligen och utan dröjsmål kommer att delges detta beslut efter överlämnandet, och
 - vid delgivandet uttryckligen kommer att underrättas om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs, och
 - kommer att underrättas om den tidsram inom vilken vederbörande måste begära förnyad prövning eller överklagande, dvs. ... dagar.

4. Var vänlig ange, för den ruta ni har kryssat för ovan under punkt 3.1b, 3.2 eller 3.3, hur villkoren i fråga har uppfyllts:

.....
"

Artikel 3

Ändringar i rambeslut 2005/214/RIF

Rambeslut 2005/214/RIF ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 7.2 ska ändras på följande sätt:

- a) Led g ska ersättas med följande:

"g) den berörda personen enligt det intyg som avses i artikel 4, i händelse av ett skriftligt förfarande inte, i enlighet med lagstiftningen i den utfärdande staten, personligen eller via en företrädare med behörighet enligt nationell lag underrättades om sin rätt att bestrida saken och om tidsfristerna för ett sådant bestridande"

- b) Följande led ska införas:

"i) den berörda personen, enligt det intyg som avses i artikel 4 inte var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet, såvida det inte i intyget anges att personen, i enlighet med ytterligare processuella krav i den utfärdande statens nationella lagstiftning

i) i god tid

— antingen kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet, eller på annat sätt faktiskt officiellt underrättades om tid och plats för förhandlingen, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen,

och

— underrättades om att ett beslut kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

eller

ii) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen,

eller

iii) efter att ha delgivits beslutet och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande och rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt inklusive nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs,

— uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred beslutet,

eller

— inte begärde förnyad prövning eller överklagade inom den tillämpliga tidsramen,

j) personen enligt det intyg som avses i artikel 4 inte var personligen närvarande, såvida det inte i intyget anges att personen, efter att uttryckligen ha blivit informerad om förfarandena och möjligheten att närvara personligen vid en förhandling, angett uttryckligen att han eller hon avsåg sig rätten till en muntlig förhandling och uttryckligen meddelat att han eller hon inte bestrider saken."

2. Artikel 7.3 ska ersättas med följande:

"3. I de fall som avses i punkt 1 och i punkt 2 c, 2 g, 2 i och 2 j ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten, innan den fattar ett beslut om att helt eller delvis inte erkänna och verkställa ett beslut, på lämpligt sätt samråda med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och i tillämpliga fall anmoda denna att utan dröjsmål tillhandahålla alla nödvändiga upplysningar."

3. I punkt h i bilagan ("INTYG") ska punkt 3 ersättas med följande:

"3. Ange om den berörda personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet:

1. Ja, personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet.
2. Nej, personen var inte personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet.
3. Om ni har kryssat i rutan vid punkt 2 ovan, var vänlig och bekräfta att något av följande föreligger:

- 3.1a Personen kallades personligen den ... (dag/månad/år), och underrättades därigenom om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet och underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

ELLER

- 3.1b personen kallades inte personligen, men på annat sätt faktiskt underrättades officiellt om tid och plats för den förhandling som ledde till beslut, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen, och underrättades om att ett beslut kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

ELLER

- 3.2 personen, i vetskap om den planerade förhandlingen, hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom/henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen,

ELLER

- 3.3 personen delgavs beslutet den ... (dag/månad/år) och uttryckligen underrättades om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs, och

- personen uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred detta beslut,

ELLER

- personen inte begärde förnyad prövning eller överklagande inom den tillämpliga tidsramen,

ELLER

- 3.4 personen, efter att ha blivit uttryckligen informerad om förfarandena och möjligheten att personligen närvara vid en förhandling, angett uttryckligen att han eller hon avsåg sig rätten till en muntlig förhandling och uttryckligen meddelat att han eller hon inte bestrider saken,

4. Var vänlig ange, för den ruta ni har kryssat för ovan under punkt 3.1b, 3.2, 3.3 eller 3.4 hur villkoren i fråga har uppfyllts:

.....
"

Artikel 4

Ändringar i rambeslut 2006/783/RIF

Rambeslut 2006/783/RIF ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 8.2 ska led e ersättas med följande:

"e) den berörda personen, enligt det intyg som avses i artikel 4.2 inte var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet om förverkande, såvida det inte i intyget fastställs att personen, i enlighet med ytterligare processuella krav i den utfärdande statens nationella lagstiftning

- i) i god tid

— antingen kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet om förverkande, eller på annat sätt faktiskt officiellt underrättades om tid och plats för förhandlingen, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen,

och

- underrättades om att ett beslut om förverkande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

eller

- ii) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen,

eller

- iii) efter att ha delgivits beslutet om förverkande och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande och rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt inklusive nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs,

- uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred beslutet om förverkande,

eller

- inte begärde förnyad prövning eller överklagade inom den tillämpliga tidsramen.”

2. I bilagan ("INTYG") ska punkt j ersättas med följande:

"j) Förhandling som ledde till beslutet om förverkande

Ange om personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet om förverkande:

1. Ja, personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet om förverkande.
2. Nej, personen var inte personligen närvarande vid den förhandling som ledde till beslutet om förverkande.
3. Om ni har kryssat i rutan vid punkt 2 ovan, var vänlig och bekräfta att något av följande föreligger:

- 3.1a Personen kallades personligen den ... (dag/månad/år), och underrättades därigenom om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet och underrättades om att ett beslut kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

ELLER

- 3.1b personen kallades inte personligen, men på annat sätt faktiskt underrättades officiellt om tid och plats för den förhandling som ledde till beslutet, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen, och underrättades om att ett beslut kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

ELLER

- 3.2 personen, i vetskap om den planerade förhandlingen, hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom/henne vid förhandlingen och försvarades faktiskt av ombudet vid förhandlingen,

ELLER

3.3 personen delgavs personligen beslutet om förverkande den ... (dag/månad/år) och underrättades uttryckligen om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga beslutet upphävs, och

personen förklarade uttryckligen att han eller hon inte bestred detta beslut,

ELLER

personen begärde inte förnyad prövning eller överklagade inom den tillämpliga tidsramen.

4. Var vänlig ange, för den ruta ni har kryssat för ovan under punkt 3.1b, 3.2 eller 3.3, hur villkoren i fråga har uppfyllts:

.....
"

Artikel 5

Ändringar i rambeslut 2008/909/RIF

Rambeslut 2008/909/RIF ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 9.1 ska led i ersättas med följande:

"i) den berörda personen, enligt det intyg som avses i artikel 4 inte var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet, såvida det inte i intyget anges att personen, i enlighet med ytterligare processuella krav i den utfärdande statens nationella lagstiftning

i) i god tid

— antingen kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för den förhandling som ledde till avgörandet, eller på annat sätt faktiskt officiellt underrättades om tid och plats för förhandlingen, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen,

och

— underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

eller

ii) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen,

eller

iii) efter att ha delgivits avgörandet och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt inklusive nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga avgörandet upphävs,

— uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred avgörandet,

eller

— inte begärde förnyad prövning eller överklagande inom den tillämpliga tidsramen.”

2. I punkt i i bilaga I ("INTYG") ska punkt 1 ersättas med följande:

- "1. Ange om personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet:
1. Ja, personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet.
 2. Nej, personen var inte personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet.
 3. Om ni har kryssat i rutan vid punkt 2 ovan, var vänlig och bekräfta att något av följande föreligger:
 - 3.1a Personen kallades personligen den ... (dag/månad/år), och underrättades därigenom om tid och plats för den förhandling som ledde till avgörandet och underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen.
 - ELLER
 - 3.1b personen kallades inte personligen, men på annat sätt faktiskt underrättades officiellt om tid och plats för den förhandling som ledde till avgörandet, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen, och underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen.
 - ELLER
 - 3.2 personen, i vetskap om den planerade förhandlingen, hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och försvarades faktiskt av ombudet vid förhandlingen.
 - ELLER
 - 3.3 personen delgavs personligen avgörandet den ... (dag/månad/år) och underrättades uttryckligen om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga avgörandet upphävs, och
 - personen förklarade uttryckligen att han eller hon inte bestred detta avgörande.
 - ELLER
 - personen begärde inte förnyad prövning eller överklagade inom den tillämpliga tidsramen.
 4. Var vänlig ange, för den ruta ni har kryssat för ovan under punkt 3.1b, 3.2 eller 3.3, hur villkoren i fråga har uppfyllts:
-
-"

Artikel 6

Ändringar i rambeslut 2008/947/RIF

Rambeslut 2008/947/RIF ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 11.1 ska led h ersättas med följande:

"h) den berörda personen, enligt det intyg som avses i artikel 6 inte var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet, såvida det inte i intyget anges att personen, i enlighet med ytterligare processuella krav i den utfärdande statens nationella lagstiftning

i) i god tid

— antingen kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för den förhandling som ledde till avgörandet, eller på annat sätt faktiskt officiellt underrättades om tid och plats för förhandlingen, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen,

och

— underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

eller

ii) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen,

eller

iii) efter att ha delgivits avgörandet och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande och rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga avgörandet upphävs.

— uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred avgörandet,

eller

— begärde inte förnyad prövning eller överklagade inom den tillämpliga tidsramen."

2. I bilaga I ("INTYG"), ska punkt h ersättas med följande:

"h) Ange om personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet:

1. Ja, personen var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet.
2. Nej, personen var inte personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet.
3. Om ni har kryssat i rutan vid punkt 2 ovan, var vänlig och bekräfta att något av följande föreligger:

- 3.1a Personen kallades personligen den ... (dag/månad/år), och underrättades därigenom om tid och plats för den förhandling som ledde till avgörandet och underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,

ELLER

- 3.1b personen kallades inte personligen, men på annat sätt faktiskt underrättades officiellt om tid och plats för den förhandling som ledde till avgörandet, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen, och underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen.

ELLER

- 3.2 personen, i vetskap om den planerade förhandlingen, hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och försvarades faktiskt av ombudet vid förhandlingen,

ELLER

- 3.3 personen delgavs personligen avgörandet den ... (dag/månad/år) och underrättades uttryckligen om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, och

- personen förklarade uttryckligen att han eller hon inte bestred detta avgörande,

ELLER

- personen begärde inte förnyad prövning eller överklagade inom den tillämpliga tidsramen.

4. Var vänlig ange, för den ruta ni har kryssat för ovan under punkt 3.1b, 3.2 eller 3.3, hur villkoren i fråga har uppfyllts:

.....

Artikel 7

Territoriell tillämpning

Detta rambeslut ska tillämpas på Gibraltar.

Artikel 8

Genomförande och övergångsbestämmelser

1. Medlemsstaterna ska senast den 28 mars 2011 vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut.

2. Från och med den dag som anges i punkt 1 ska detta rambeslut tillämpas på erkännande och verkställande av avgö-

randen när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen.

3. Om en medlemsstat vid antagandet av detta rambeslut har förklarat sig ha allvarliga skäl att anta att den inte kommer att kunna följa bestämmelserna i detta rambeslut den dag som anges i punkt 1, ska detta rambeslut tillämpas senast från och med den 1 januari 2014 på erkännande och verkställande av avgöranden när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen och som utfärdats av denna medlemsstats behöriga myndigheter. Varje annan medlemsstat kan kräva att den medlemsstat som lämnat en sådan förklaring ska tillämpa de relevanta bestämmelser i de rambeslut som avses i artiklarna 2, 3, 4, 5 och 6 i de versioner som de ursprungligen antogs i, på erkännande och verkställande av avgöranden när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, om dessa utfärdats av den andra medlemsstaten.

4. Fram till de datum som anges i punkterna 1 och 3 ska relevanta bestämmelser i de rambeslut som avses i artiklarna 2–6 fortsätta att gälla i de versioner som de ursprungligen antogs i.

5. En förklaring som lämnas i enlighet med punkt 3 ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*. Den kan när som helst dras tillbaka.

6. Medlemsstaterna ska till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning.

Artikel 9

Översyn

1. Senast den 28 mars 2014 ska kommissionen utarbeta en rapport på grundval av den information som medlemsstaterna lämnar i enlighet med artikel 8.6.

2. Rådet ska, på grundval av den rapport som avses i punkt 1, bedöma

a) i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut, och

b) tillämpningen av detta rambeslut.

3. Den rapport som avses i punkt 1 ska vid behov åtföljas av lagförslag.

Artikel 10

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 26 februari 2009.

På rådets vägnar

I. LANGER

Ordförande

Sammanfattning av betänkandet Internationell straffverkställighet (SOU 2013:21) i nu aktuell del

Bakgrund

Överförande av straffverkställighet mellan olika länder är sedan lång tid en del av det internationella straffrättsliga samarbetet. Samarbetet bygger på olika överenskommelser mellan stater såsom konventioner och bilaterala avtal. Sverige har för sin del ansett sig även kunna samarbeta på området utan avtal under vissa förutsättningar. Samarbetet inom Norden bygger i stället på lagharmonisering som byggt på frivillig anpassning och mellan medlemsstaterna inom EU har samarbetet utvecklats genom olika rambeslut. Det grundläggande syftet med samarbetet är att underlätta den dömdes sociala återanpassning genom att möjliggöra att påföljden verkställs där den dömden är medborgare eller har sin hemvist. För detta finns såväl kriminalpolitiska skäl som humanitära skäl. När det gäller böter och förverkande syftar samarbetet framför allt till att underlätta en effektiv brottsbekämpning.

Förslaget om en ny lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen

En ny lag som genomför rambeslutet

I betänkandes tredje del föreslår vi att rambeslutet om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder ska genomföras i en ny lag om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen. I praktiken är ett samarbete kring överförande av frivårdspåföljder, utöver samarbetet mellan de nordiska länderna, nytt. Mot bakgrund härav har en utgångspunkt varit att inte till en början göra lagens tillämpningsområde alltför brett. Detta motiveras även av det pågående reformarbetet när det gäller det svenska påföljdssystemet som föreslagits av Påföljdsutredningen.

Den nya lagen ska tillämpas på svenska och utländska domar och beslut som innebär påföljd som utgör alternativ till frihetsberövande påföljder och inte är böter, eller fängelse sedan den dömden har villkorligt frigivits. De svenska påföljder som ska kunna överföras för verkställighet i en annan medlemsstat är villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomstjänst, och fängelse sedan den dömden har villkorligt frigivits. När det gäller frågan om vilka utländska påföljder som omfattas får detta avgöras utifrån de definitioner som finns i artikel 2.1. i rambeslutet.

Ett av rambeslutens syfte är att undvika situationer där utläningar döms till fängelse bara därför att en frivårdspåföljd inte framstår som verkställbar. För att domstolen i ett enskilt fall ska kunna välja en frivårdspåföljd i stället för ett kortare fängelsestraff krävs det att Kriminalvården och den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten samråder redan under personutredningsstadiet.

På motsvarande sätt som rambeslutet om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder innebär detta rambeslut att det ska ske direktkommunikation mellan de behöriga myndigheterna och att ett

intyg, med all relevant information, ska bifogas till en dom som översänds för erkännande och verkställighet.

Erkännande och verkställighet av en svensk dom om frivårdspåföljd i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen

Kriminalvården får enligt lagen sända över en svensk dom till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet om domen har vunnit laga kraft, den dömde är bosatt i den verkställande staten och har återvänt eller vill återvända dit, det kan antas att den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs dit och ett överförande är lämpligt. Om den dömde inte är bosatt i den verkställande staten kan ett översändande ändå ske om den andra medlemsstaten lämnar sitt medgivande.

I samband med att den verkställande staten erkänner domen övergår behörigheten att verkställa påföljden samt att fatta följdbeslut med anledning av denna till den verkställande staten. Följdbeslut som fattas i den verkställande staten ska äga giltighet i Sverige. Den verkställande staten har emellertid en möjlighet att hänskjuta ett ärende om en åtgärd till Sverige. Denna möjlighet beror på vilka förklaringar den andra medlemsstaten lämnat. Sverige återfår i ett sådant fall behörigheten att fatta beslut med anledning av domen. Kriminalvården ska överlämna ett hänskjutet ärende till övervakningsnämnden.

I vissa fall kan det uppkomma en sådan situation som gör att Kriminalvården vill återföra behörigheten att verkställa påföljden och fatta följdbeslut till Sverige. En återkallelse kan göras fram till dess verkställigheten påbörjats i den andra staten. Därutöver kan en återkallelse ske om den dömde åtalas för annan brottslighet i Sverige. Efter en återkallelse ska verkställigheten fortsätta i Sverige och en svensk domstol har möjlighet att beakta domen vid bestämmande av påföljd i ett nytt brottmål. Verksställigheten ska även fortsätta om den verkställande staten återför behörigheten att verkställa påföljden till Sverige.

Erkännande och verkställighet i Sverige av en dom om frivårdspåföljd som beslutats i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen

En utländsk dom om frivårdspåföljd som sänds till Sverige för erkännande och verkställighet ska tas emot och prövas av Kriminalvården. Erkännande och verkställighet ska ske om domen har vunnit laga kraft, den dömde är bosatt i Sverige och har eller vill återvända hit, och den övervakningsåtgärd som anges i domen omfattas av artikel 4.1 i rambeslutet. Även om den dömde inte är bosatt i Sverige får en utländsk dom erkännas och verkställas om det kan antas att den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs hit.

Av lagen framgår vidare åtta punkter som utgör hinder mot erkännande och verkställighet. Dessa motsvaras av vägransgrunder som anges i artikel 11 i rambeslutet. Om det förekommer en sådan vägransgrund ska en begäran om erkännande och verkställighet avslås. I enlighet med rambeslutet får vägran även ske om verkställigheten av en utländsk dom skulle komma i konflikt med svensk grundlag eller med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen eller unionsrättens allmänna principer och stadgan om grundläggande rättigheter. I undantagsfall får

verkställighet ske här trots förekomsten av en vägransgrund. I lagen finns även en fakultativ vägransgrund som innebär att begäran får avslås om påföljden har en kortare varaktighet än sex månader.

Kriminalvården har att fatta slutligt beslut senast sextio dagar efter det att begäran kom in till myndigheten. Om det finns särskilda skäl får beslut meddelas senare, t.ex. om det krävs komplettering. Ett beslut om att överta verkställigheten sker genom en s.k. verkställbarhetsförklaring.

Rambeslutet innebär att Sverige som verkställande staten är skyldig att ta emot och verkställa de övervakningsåtgärder som anges i artikel 4.1. i rambeslutet. Vilken övervakningsåtgärd det är fråga om och varaktigheten av denna ska framgå av intyget, vilka uppgifter ska fogas till verkställbarhetsförklaringen. Oavsett vilken övervakningsåtgärd det är fråga om ska den verkställas genom en tillämpning av bestämmelserna i 26 kap. 12–18 §§, 27 kap. 4 och 5 §§ och 28 kap. 5 a § brottsbalken. Om den dömda allvarligt åsidosätter sina åligganden eller åtalas för annan brottslighet ska Kriminalvården återföra behörigheten att verkställa påföljden till den utfärdande staten. Detta gäller även om den dömda avviker från Sverige eller inte längre är bosatt här. I dessa fall ska således verkställigheten upphöra i Sverige. Så är också fallet om den utfärdande staten gjort en återkallelse, eller meddelat ett beslut som innebär att påföljden inte längre får verkställas.

Betänkandets lagförslag i nu aktuell del

Förslag till lag (2014:000) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll och tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2008/947/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder (rambeslutet),¹ ändrat genom rådets rambeslut 2009/299/RIF om verkställighet av utevarodomar.² Bestämmelserna avser

- erkännande och verkställighet av en svensk dom om frivårdspåföljd i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen (2 kap.),
- erkännande och verkställighet i Sverige av en utländsk dom om frivårdspåföljd (3 kap.), och
- övriga bestämmelser (4 kap.).

2 § Bestämmelser om överförande av övervakning av villkorligt dömda m.m. och av villkorligt frigivna m.m. mellan de nordiska staterna finns i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Bestämmelser om överförande av verkställighet av kriminalvård i frihet mellan Sverige och en stat utanför Europeiska unionen finns i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet.

Definition av en svensk dom om frivårdspåföljd

3 § Med en svensk dom om frivårdspåföljd avses i denna lag en av svensk domstol meddelad dom som innebär

1. villkorlig dom,
2. skyddstillsyn,
3. ungdomstjänst, eller
4. fängelse sedan den dömden har villkorligt frigivits.

Med frivårdspåföljd avses i denna lag även en anvisning eller en föreskrift enligt brottsbalken som påförts den dömden med stöd av domen.

¹ EUT L 337, 16.12.2008 s. 102 (Celex 32008F0947).

² Rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009 om ändring av rambeslutet 2002/584/RIF, 2005/214/RIF, 2006/783/RIF, 2008/909/RIF och 2008/947/RIF och om stärkande av medborgarnas processuella rättigheter och främjande av tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på ett avgörande när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, EUT L 81, 27.3.2009 s. 24 (Celex 32009F0299).

Definition av en utländsk dom om frivårdspåföljd

4 § Med en utländsk dom om frivårdspåföljd avses i denna lag en dom eller ett beslut om en sådan påföljd som anges i artikel 2.1 i rambeslutet, som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen efter ett straffrättsligt förfarande.

Med frivårdspåföljd avses i denna lag även beviljande av villkorlig frigivning eller krav och anvisningar som påförts den dömda med stöd av domen och som har meddelats av en behörig myndighet i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen.

Definition av utfärdande stat och verkställande stat

5 § Med utfärdande stat avses den medlemsstat där domen meddelats.

Med verkställande stat avses den medlemsstat till vilken domen översänds för erkännande och verkställighet.

Behörig myndighet

6 § Kriminalvården prövar om en svensk dom om frivårdspåföljd ska sändas över till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen för erkännande och verkställighet i den staten och om en utländsk dom om frivårdspåföljd ska erkännas och verkställas i Sverige.

Föreskrifter om verkställigheten av denna lag

7 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

2 kap. Erkännande och verkställighet av en svensk dom om frivårdspåföljd i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen**Allmänna förutsättningar**

1 § En svensk dom får sändas över till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen för erkännande och verkställighet om

1. domen har vunnit laga kraft,
2. den dömda är bosatt i den verkställande staten och har återvänt eller vill återvända dit,
3. det kan antas att den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs dit, och
4. det kan anses lämpligt att verkställigheten överförs dit.

Även om den dömda inte är bosatt i den verkställande staten får domen översändas dit om den behöriga myndigheten i den staten har lämnat sitt medgivande.

Översändande av en svensk dom om frivårdspåföljd

2 § Kriminalvården prövar om de förutsättningar som gäller enligt lagen är uppfyllda och beslutar om en svensk dom ska sändas över till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet.

3 § Kriminalvården ska sända över den svenska domen till en behörig myndighet i den verkställande staten.

Den svenska domen får inte samtidigt sändas över för verkställighet till mer än en medlemsstat.

Följdbeslut

4 § Beslut som meddelas i den verkställande staten angående en överförd frivårdspåföljd ska gälla i Sverige.

5 § Sedan en svensk dom erkänts i den verkställande staten beslutas åtgärder med anledning av den överförda påföljden i Sverige endast om den behöriga myndigheten i den verkställande staten hänskjuter ett ärende om sådan åtgärd hit.

Kriminalvården ska överlämna ett hänskjutet ärende från den verkställande staten till den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde övervakningen bedrevs eller skulle ha bedrivits vid tiden för överförandet.

Återkallelse av en begäran om erkännande och verkställighet

6 § Kriminalvården får återkalla en begäran om erkännande och verkställighet av en svensk dom i en annan medlemsstat

1. om den dömda åtalas för annan brottslighet i Sverige, eller
2. av annan anledning fram till dess verkställigheten av påföljden påbörjats i den verkställande staten.

7 § Kriminalvården ska utan dröjsmål återkalla en begäran om erkännande och verkställighet av en svensk dom i en annan medlemsstat om frivårdspåföljden som domen innehåller skulle bortfalla enligt svensk lag eller till följd av en svensk myndighets beslut.

Fortsatt verkställighet i Sverige

8 § En svensk dom får verkställas i Sverige, trots att den erkänts i den verkställande staten, om Kriminalvården har återkallat en begäran om erkännande och verkställighet. Detsamma gäller om den verkställande staten har meddelat att behörigheten att verkställa påföljden har återförts till Sverige.

3 kap. Erkännande och verkställighet i Sverige av en utländsk dom om frivårdspåföljd

Allmänna förutsättningar

1 § En utländsk dom ska erkännas och verkställas i Sverige om

1. domen har vunnit laga kraft,
2. den dömda är bosatt i Sverige och har återvänt eller vill återvända hit, och
3. den övervakningsåtgärd som anges i domen omfattas av artikel 4.1 i rambeslutet.

Även om den dömde inte är bosatt i Sverige får domen erkännas och verkställas här om det kan antas att den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs hit.

Hinder mot erkännande och verkställighet

2 § En begäran om erkännande och verkställighet i Sverige av en utländsk dom ska avslås om

1. gärningen som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det enligt den utfärdande statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

2. det för samma gärning som ligger till grund för domen har meddelats dom i Sverige eller här har utfärdats strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot som har godkänts,

3. det för samma gärning som ligger till grund för domen har i annan stat meddelats en dom, som har vunnit laga kraft, och hinder mot lagföring för gärningen här i landet till följd av denna dom skulle ha förelegat enligt 2 kap. 5 a § brottsbalken,

4. den dömde vid tiden för brottet inte fyllt femton år,

5. verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

6. gärningen helt eller delvis begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag eller om en tillämpning av 35 kap. 8–9 och 11 §§ brottsbalken skulle innebära att påföljden bortfallit,

7. påföljden omfattar en åtgärd som innebär medicinsk eller terapeutisk behandling som inte kan verkställas här, eller

8. domen har meddelats efter en förhandling där den dömde inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget att något av villkoren i artikel 11.1 h) i rambeslutet är uppfyllt.

Även om det föreligger hinder mot verkställighet enligt första stycket får en utländsk dom erkännas och verkställas i Sverige om det med hänsyn till den dömdes inställning och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl för att verkställigheten sker här.

3 § En begäran om erkännande och verkställighet i Sverige av en utländsk dom får avslås om påföljden har en kortare varaktighet än sex månader.

Hur förfarandet inleds

4 § En utländsk dom sänds över skriftligen till Kriminalvården för erkännande och verkställighet. Domen ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med formuläret i bilaga I till rambeslutet.

Intyget ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

5 § Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och verkställighet, ska Kriminalvården ge den behöriga

myndigheten i den utfärdande staten möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering. Detsamma gäller om den utländska domen saknas.

6 § En begäran om erkännande och verkställighet i Sverige av en utländsk dom får avslås om intyget, trots att behörig myndighet i den utfärdande staten enligt 5 § beretts tillfälle att komma in med komplettering, är så bristfälligt att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och verkställighet.

Beslut om erkännande och verkställighet

7 § Kriminalvården prövar om en utländsk dom ska erkännas och verkställas i Sverige enligt denna lag. Ett beslut om att överta ansvaret för verkställigheten av den utländska domen sker genom en verkställbarhetsförklaring.

Verkställbarhetsförklaringen ska innehålla uppgift om föreskrifter som meddelas med stöd av 9 § och vilken övervakningsnämnd som är behörig att fatta följdbeslut enligt 10 §. De uppgifter om varaktigheten och typen av övervakningsåtgärder som finns i intyget från den utfärdande staten ska fogas till verkställbarhetsförklaringen.

8 § Kriminalvården ska meddela beslut enligt 7 § senast sextio dagar efter att en begäran om erkännande och verkställighet enligt 4 § kom in till myndigheten.

Kriminalvården får, om det finns särskilda skäl, meddela sitt beslut senare än vad som sägs i första stycket.

Anpassning

9 § Om det krävs för att den utländska domen ska kunna verkställas i Sverige, får Kriminalvården meddela de närmare föreskrifter som behövs. Sådana föreskrifter får inte innebära att påföljden blir strängare än vad som bestämts i den utländska domen.

Verkställigheten i Sverige

10 § Föreskrift om prøvotid samt skyldigheter och anvisningar för den dömda som följer av den utländska domen gäller i Sverige.

Vid verkställigheten i Sverige tillämpas de åtgärder som anges i 26 kap. 12–18 §§, 27 kap. 4 och 5 §§ och 28 kap. 5 a § brottsbalken, om inte annat följer av denna lag.

11 § Har den dömda allvarligt åsidosatt sina åligganden och kan det antas att han eller hon inte kommer att låta rätta sig genom någon annan åtgärd som övervakningsnämnden kan vidta, ska nämnden anmäla detta till Kriminalvården.

Kriminalvården ska återföra behörigheten att verkställa påföljden och fatta följdbeslut till den utfärdande staten om den dömda allvarligt åsidosätter sina åligganden eller om den dömda åtalas för annan

brottslighet. Detta gäller även om den dömda avviker från Sverige eller inte längre är bosatt här. Bilaga 4

Upphörande av verkställigheten

12 § Verkställigheten i Sverige ska upphöra om

1. den utfärdande staten har återkallat begäran om erkännande och verkställighet,
2. den utfärdande staten har meddelat den dömda nåd eller amnesti,
3. det i den utfärdande staten har meddelats ett beslut som enligt lagen i den staten medför att påföljden inte längre får verkställas, eller
4. behörigheten att verkställa påföljden har återgått till den utfärdande staten enligt 11 § andra stycket.

4 kap. Övriga bestämmelser

Offentligt biträde

1 § Offentligt biträde ska i ett ärende enligt denna lag förordnas för den dömda om han eller hon är i behov av biträde.

Överklagande

2 § Kriminalvårdens beslut enligt 2 kap. 2 § och 6 § 2 samt 3 kap. 7 § och 11 § andra stycket får överklagas till Stockholms tingsrätt.

3 § För rättens prövning gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag.

Åtalsförbud

4 § Ska en frivårdspåföljd som utdömts i en annan medlemsstat verkställas i Sverige enligt denna lag, får åtal för gärning som påföljden avser, inte i något fall väckas här i landet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014. Lagen ska dock inte tillämpas i förhållande till en medlemsstat inom Europeiska unionen som när ärendet inleds inte genomfört rådets rambeslut 2008/947/RIF om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder.

Bilaga

Gärningar som avses i 3 kap. 2 § första stycket 1 i lagen.

1. Deltagande i en kriminell organisation
2. Terrorism
3. Människohandel
4. Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi
5. Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen
6. Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängmedel
7. Korruption
8. Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen
9. Tvätt av vinning av brott
10. Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron
11. IT-brottslighet
12. Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter
13. Hjälptillstånd till olovlig inresa och olovlig vistelse
14. Mord och grov misshandel
15. Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader
16. Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan
17. Rasism och främlingsfientlighet
18. Organiserad stöld eller väpnat rån
19. Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk
20. Svindleri
21. Beskyddarverksamhet och utpressning
22. Förfalskning och piratkopiering
23. Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar
24. Förfalskning av betalningsmedel
25. Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanser
26. Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen
27. Handel med stulna fordon
28. Våldtäkt
29. Mordbrand
30. Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet
31. Kapning av flygplan eller fartyg
32. Sabotage

Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §³

Övervakning av den, som i Danmark, Finland, Island eller Norge blivit villkorligt dömd med föreskrift om övervakning, *må* på begäran anordnas här i riket.

Övervakning av den, som i Danmark, Finland, Island eller Norge blivit villkorligt dömd med föreskrift om övervakning, *får* på begäran anordnas här i riket.

I lagen (2014:000) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen finns bestämmelser om verkställighet av frivårdspåföljder i vissa fall.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

³ Senaste lydelse 1964:548.

Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §

Denna lag gäller *ej* i fråga om verkställighet eller annan åtgärd som regleras genom lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Denna lag gäller *inte* i fråga om verkställighet eller annan åtgärd som regleras genom lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. *eller genom lagen (2014:000) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Uppgifter om den som avses med ett beslut om överflyttning *skall* lämnas till den stat från eller till vilken överflyttning har skett

Uppgifter om den som avses med ett beslut om överflyttning *ska* lämnas till den stat från eller till vilken överflyttning har skett

1. om verkställighet av annan påföljd än böter har förts hit från Danmark, Finland, Island eller Norge eller till någon av dessa stater härifrån,

2. i fråga om anteckning som gjorts rörande tillämpningen av 14 eller 21 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. *och*

2. i fråga om anteckning som gjorts rörande tillämpningen av 14 eller 21 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

3. om verkställighet av påföljd har förts hit från en annan stat eller till någon annan stat härifrån enligt *lagen (1972:269) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom* eller lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet.

3. om verkställighet av påföljd har förts hit från en annan stat eller till någon annan stat härifrån enligt *lagen (2014:000) om internationell straffverkställighet* eller lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet, och

4. om verkställighet av påföljd har förts hit från en annan stat eller till någon annan stat härifrån enligt lagen (2014:000) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen eller lagen (2014:000) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen.

2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden om överförande av straffverkställighet som har inletts före ikraftträdandet

Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:21)

Bilaga 5

Följande remissinstanser har inkommit med yttrande över promemorian: Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Jönköping, Stockholms tingsrätt, Nacka tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Malmö tingsrätt, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Linköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, riksåklagarens kansli, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Tullverket, Migrationsverket, Statens institutionsstyrelse, Socialstyrelsen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Datainspektionen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Folke Bernadotteakademien, Övervakningsnämnden i Göteborg, Sveriges Kommuner och Landsting, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges Kronofogdar och Amnesty International.

Övervakningsnämnden i Uppsala, Sveriges Domareförbund, Civil Rights Defenders (tid. Svenska Helsingforskommittén för mänskliga rättigheter) och Riksförbundet Kriminellas Revansch I Samhället har inbjudits att lämna synpunkter men har avstått från att yttra sig.